

Arrel

Revista editada per la Diputació de Barcelona

Número 4, octubre 1982-març 1983

La crisi econòmica al Vallès Occidental

Els premis a la premsa comarcal i l'evolució d'aquesta premsa

El remodelatge de la Biblioteca de Catalunya i la xarxa de Biblioteques Populars

Antoni Dalmau i Ribalta, nou president de la Diputació de Barcelona

Editor: Diputació de Barcelona.
Servei de Premsa.

Consell de Redacció: Josep Ametller, Joan Busquet, Xavier Febrés, Llibert Ferri, Josep Maria Huertas, Josep Miquel Servià, Josep Maria Ureta, Ernest Udina (Director).

Col·laboradors en aquest

número 4: Alcaldes de la comarca del Vallès Occidental: Antoni Farrés (Sabadell), Manuel Royes (Terrassa), Carles Ferrer (Ripollet), Celesti Sánchez (Cerdanyola), Miquel Llugany (Rubi), i Miquel Pont (Castellar del Vallès). Carles Kinder, director del CEP (Centre d'Estudis i Planificació), i els economistes del CEP Martí Parellada, Antoni Soy, Ricard Frigola, Jordi Petit i Fontserè, Jaume Valls i Vila, de l'Ajuntament de Terrassa. M. Larrosa, de l'Ajuntament de Sabadell. Lluís Ramoneda i Soler, del Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona. Jaume Guillaumet, Josep Maria Huertas, Ernest Udina, periodistes. Jaume de Puig, Cap de la Secció Tècnica de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. Xavier Febrés, periodista. Josep Manuel Campillo, de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès. Membres del Servei de Biblioteques de la Diputació. Josep Maria Esquerda, secretari general de la Diputació; Francesc Martí, ex-president de la Diputació; i Antoni Dalmau, president de la Diputació de Barcelona.

Fotografia: Pere Monés i Servei de Cartografia de la Diputació.

Llengua: Enric Vives, Jordi Pla
Confecció: Jaume Ribé
Disseny: Ferran Cartes/i3,
«Imatge i Comunicació S.A.»

Secretariat: Maria Jesús Parellada, Rosa Jaumandreu, Isabel Moreno, Montserrat Nicolàs, Montserrat Vidal.
Documentació: Manuel Creix, Antoni Casino, Xavier Galeote, Juan Domínguez, Mercè i Montserrat Creix, Joaquina Cordero, Valeriano Iglesias.

Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona Plaça Sant Jaume, 2 Barcelona-2
tels. 317 58 58
301 36 90

Imprès a «Indice S.L.» Casp 116, baixos Barcelona-13
Dipòsit legal B: 16.299/1981
ISBN 0211-562X

Presentació

Aquest número 4 de la revista ARREL surt al carrer quan s'ha produït, el 14 de desembre de 1982, l'elecció d'un nou president de la Diputació de Barcelona, Antoni Dalmau i Ribalta, diputat, com a regidor de l'Ajuntament d'Igualada, del Partit dels Socialistes de Catalunya, com el seu antecessor en el càrrec. En el ple extraordinari del 14 de desembre, Francesc Martí i Jusmet dimiteix del seu càrrec i fou elegit Antoni Dalmau. L'ex-president Martí fou nomenat posteriorment delegat del Govern d'Espanya a Catalunya. La relació del ple extraordinari, de l'acte anterior de comiat al president Martí, i els discursos pronunciats en l'esmentat ple, resten inclosos com a document en les darreres pàgines —darrera secció, **Diputació**— d'aquest número 4 d'ARREL.

Si bé no té caràcter extraordinari, com l'anterior número 3 dedicat a la comunicació local a Catalunya, aquest número 4 correspon, com l'anterior, a una periodicitat semestral, és a dir, d'octubre 1982 a març 1983, en comptes de l'anunciada, en la presentació al número anterior 3, periodicitat trimestral. Això és degut a un necessari ajust pressupostari. ARREL és per damunt de tot una revista que pel seu caràcter institucional, de la Diputació de Barcelona, no pretén entrar en competència informativa o temàtica amb qualsevol altra publicació en català i vol presentar a cada número un o diversos temes tractats amb profunditat de dossier, document o informe. És per això que la seva periodicitat pot anar oscil·lant, tenint especialment en compte el cost d'aquests números, com l'anterior i aquest número 4, que tracten en profunditat diversos temes.

El proper número 5 d'ARREL tornarà a tenir caràcter extraordinari i serà monogràfic, amb una anàlisi de l'acció realitzada en els darrers quatre anys pels Ajuntaments democràtics i de l'acció de cooperació municipal realitzada per la Diputació de Barcelona: es tracta d'un estudi nou, que revelarà noves dades, i que sortirà abans

de les eleccions municipals del mes de maig, amb la data, també de periodicitat semestral, abril-setembre 1983.

A part de l'esmentada darrera secció d'aquest número 4, **Diputació**, hi ha en aquest número les altres dues seccions habituals, **Informe** i **Cultura**, més l'anunciada —en el número 3— nova secció de **Comunicació**. L'**Informe** i tema principal d'aquest número és dedicat a la comarca del Vallès Occidental, amb una anàlisi limitada a la crisi econòmica greu d'aquesta gran comarca. La secció **Comunicació** és dedicada a la concessió dels premis de 1982 de la Diputació de Barcelona a la premsa comarcal de Catalunya i es presenta un estudi sobre l'evolució d'aquesta premsa. La secció **Cultura** és dedicada monogràficament a la Biblioteca de Catalunya i a la xarxa de Biblioteques populars de la Diputació de Barcelona. Cada una d'aquestes tres seccions té la seva pròpia presentació, segons l'índex de la pàgina següent.

Amb aquest nou número 4 d'ARREL, la Diputació de Barcelona vol testimoniar de nou, alhora que oferir als ciutadans el servei d'estudi i divulgatiu dels temes esmentats que formen part de la seva acció, la prioritària acció, continuada pel nou president de la Diputació, de cooperació i servei amb els municipis de les comarques barcelonines. En aquest cas, en concret, donar a conèixer la realitat de greu crisi econòmica al Vallès Occidental, a fi que totes les institucions, conjuntament, puguin donar solució a aquest greu problema.

Portada: La fàbrica Aymerich-Amat-Jover de Terrassa, avui tancada i destinada a museu de la tècnica, símbol de la crisi econòmica del Vallès Occidental (veure pàgines 143 i 144)

Informe:

La crisi econòmica al Vallès Occidental Presentació pàg. 2

El Vallès Occidental, una gran comarca que vol sobreviure i es replanteja el seu futur

Taula rodona amb sis alcaldes de la comarca

Marti Parellada i
Antoni Soy,
moderadors pàg. 4

Creixement econòmic i crisi al Vallès Occidental

Antoni Soy pàg. 17

Hisenda i inversió municipal al Vallès Occidental

Ricard Frigola pàg. 50

El desenvolupament del Vallès Occidental, vist des de Terrassa

Jordi Petit i
Fontseré-Jaume
Valls i Vila pàg. 61

El futur urbanístic de Sabadell

M. Larrosa pàg. 65

El Vallès Occidental, vist des de dalt

Reportatge fotogràfic amb peus de foto

Servei Cartografia
Diputació i Lluís
Ramoneda pàg. 69

Comunicació:

La premsa comarcal i els premis Tasis-Torrent Presentació pàg. 83

Els tres premis-1982 de la Diputació de Barcelona a la premsa comarcal de Catalunya

Text oficial pàg. 87

El nou Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General

Servei de Premsa de la
Diputació pàg. 91

Les noves tendències de la premsa comarcal

Jaume Guillaumet pàg. 95

Cultura:

Les Biblioteques de la Diputació

Presentació pàg. 102

Reflexions sobre la realitat bibliotecària a Catalunya

Jaume de Puig pàg. 103

El remodelatge de la Biblioteca de Catalunya

Xavier Febrés pàg. 106

Reportatge fotogràfic de la Biblioteca de Catalunya i de les dues grans donacions dels doctors Sarró i Badia i Margarit

Pere Monés
i Ernest Udina pàg. 103 i ss.

La nova Biblioteca «Torras i Bages» i la política cultural municipal a Vilafranca del Penedès.

Josep Manuel
Campillo pàg. 114

Reportatge fotogràfic de la Biblioteca Torras i Bages

Pere Monés i
Ernest Udina pàg. 114 i ss.

810 biblioteques a Catalunya

Diari *Avui* pàg. 122

La Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Barcelona
Cens de les 92 Biblioteques

Servei de
Biblioteques pàg. 123

Diputació:

Antoni Dalmau, nou president de la Diputació de Barcelona

Discursos de comiat del president Martí i de la presa de possessió del nou president

Josep Maria
Esquerda, Francesc
Martí, Antoni
Dalmau pàg. 130

Cartes dels lectors d'ARREL

pàg. 142

La crisi econòmica al Vallès Occidental

La primera secció i tema principal o Informe d'aquest número 4 d'ARREL porta el títol de «La crisi econòmica al Vallès Occidental», en la línia iniciada en el número 2 de la revista ARREL, i que continuarà en successius números alternant temes d'estudi comarcals amb altres, d'estudiar una a una les onze comarques que formen la circumscripció de la Diputació barcelonina.

L'estudi d'aquesta comarca s'ha limitat aquesta vegada a l'aspecte econòmic, deixant de moment de banda temes de tipus cultural i altres, ja que els urgents problemes derivats de la crisi econòmica fan avui del Vallès Occidental una comarca en la qual cal dur a terme accions urgents de govern i concertació. Aquesta és la línia fonamental de la Taula Rodona convocada per ARREL amb sis alcaldes del Vallès Occidental, que obre l'Informe de la comarca. Són els alcaldes de Sabadell, Terrassa, Ripollet, Cerdanyola, Rubí i Castellar del Vallès. La Taula Rodona ha estat moderada pels economistes del CEP (Centre d'Estudis i Planificació) Martí Parellada i Antoni Soy. Els alcaldes, des de dins de la comarca, i els estudiosos del CEP, han orientat tot aquest estudi del Vallès Occidental, obert amb l'esmentada taula rodona sota el títol «El Vallès Occidental, una gran comarca que vol sobreviure i es replanteja el seu futur».

L'Informe continua amb l'estudi central «Creixement econòmic i crisi al Vallès Occidental», realitzat per l'economista del CEP Antoni Soy. El seu extens treball, que permet copsar la gravetat actual de la crisi a través de l'estudi dels darrers anys, conté trenta quadres i l'acompanyen sis gràfics, tot especialment elaborat per a la revista ARREL, al llarg de trenta-dues pàgines.

Com també ho realitzà el CEP per a la revista ARREL en el número 2, l'Informe del qual era dedicat al Baix Llobregat, l'estudi econòmic de la comarca continua amb un estudi titulat «Hisenda i inversió municipal al Vallès Occidental», per l'economista del CEP Ricard Frigola. Com en el cas del Baix Llobregat, es tracta d'un estudi nou, no realitzat fins ara, i que permet de veure les necessàries correccions que s'haurien d'operar en l'estructura financera a fi que la intervenció dels Ajuntaments en la crisi pugui ser eficaç.

La crisi ha obligat a tancar moltes indústries.

Les ciutats de Sabadell i Terrassa defineixen fonamentalment la realitat del Vallès Occidental. L'Informe continua, doncs, amb un doble estudi. «El desenvolupament del Vallès Occidental, vist des de Terrassa» és analitzat pel Gerent Municipal d'Urbanisme de l'Ajuntament terrassenc i pel Cap del Gabinet Municipal de Mitjans de Comunicació, Jordi Petit i Fontseré, i Jaume Valls i Vila, respectivament, a través de set punts que incideixen especialment en el nou Pla d'Ordenació de Terrassa i rodalies així com en la necessitat de definir per a Catalunya una clara política d'ordenació del territori. «El futur urbanístic de Sabadell», apuntat des d'ara en el marc de la crisi econòmica, és a continuació l'estudi-proposta que realitza el tinent d'alcalde d'Urbanisme i Obres Públiques de l'Ajuntament de Sabadell, M. Larrosa, que albira una ciutat industrial i ben ordenada en una comarca refeta.

Finalment, l'Informe sobre el Vallès Occidental es tanca amb un reportatge de fotografies aèries d'onze poblacions vallesanes occidentals. «El Vallès Occidental, vist des de dalt» contempla Sabadell, Terrassa, Montcada i Reixac, Gallifa, Sentmenat, Vacarisses, Rubí, Castellar del Vallès, Sant Cugat del Vallès, Caldes de Montbui i Cerdanyola del Vallès. Són fotografies de l'arxiu continuament actualitzat del Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona, amb peus de foto explicatius del membre d'aquest Servei Lluís Ramoneda i Soler.

Amb tots aquests materials d'estudi i reflexió, la Diputació de Barcelona vol oferir una ampla base, en la seva prioritària línia de col·laboració amb els Ajuntaments, per a la coneixença de la realitat de la crisi econòmica, que ajudi a prendre les decisions necessàries per a revifar la comarca del Vallès Occidental.

Una fàbrica abandonada, símbol de la crisi econòmica del Vallès Occidental.

El Vallès Occidental, una gran comarca que vol sobreviure i es replanteja el seu futur *

is alcaldes del Vallès Occidental opinen de la seva comarca, en una taula rodona-debat amb tres blocs fonamentals: la crisi econòmica i l'atur que avui defineixen l'estat de la comarca, el futur discutit de

la comarca com a unitat, i la dotació en infraestructures i equipaments. Parlen els Alcaldes de Terrassa, Manuel Royes; de Sabadell, Antoni Farrés; de Ripollet, Carles Ferrer; de Cerdanyola, Celestí Sánchez; de Rubí, Miquel Llugany, i de Castellar del Vallès, Miquel Pont.

1. Crisi econòmica i atur

Pregunta: El Vallès Occidental pateix una crisi econòmica important i té una taxa d'atur al voltant del 25 %, que és la més elevada de Catalunya. ¿Quines són les característiques essencials de la crisi al Vallès Occidental? ¿Quina és la importància de l'atur i quines són les seves principals conseqüències?

Atenció a la indústria clandestina

Manuel Royes, alcalde de Terrassa: La situació actual a la comarca és definida essencialment per la crisi del sector tèxtil, provocada per l'existència d'una maquinària obsoleta i per la progressiva competència provinent d'alguns països subdesenvolupats que treballen amb costos més baixos.

Aquesta crisi ha donat lloc a un atur molt important, bé que queda molt apaïvat per l'existència d'un seguit de treballs temporals o a domicili, conreu d'hortes sovint clandestines, etc., és a dir, gràcies a l'anomenada economia submergida. D'altra

banda, a nivell mundial el tèxtil es troba immers en un procés molt fort de reconversió, en el qual van al capdavant les empreses tèxtils dels EUA, que fan grans inversions en maquinària i disseny per introduir nous productes i incrementar la productivitat. Ara bé, aquesta reconversió tendeix a fer que les empreses utilitzin poca mà d'obra, per la qual cosa, en el millor dels casos, serveix perquè no s'incrementi l'atur, però no per disminuir-lo. A Terrassa hom està molt interessat en l'experiència de la ciutat italiana de Prato, on la major part de la indústria és pràcticament clandestina i on donen una importància bàsica al disseny tèxtil en totes les seves vessants per introduir continuament nous productes de qualitat en el mercat i competir amb les empreses dels EUA i dels països subdesenvolupats. En aquest sentit, a Terrassa l'Ajuntament està promovent una Escola de Disseny.

Pal·liar el problema de l'atur

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell: Jo crec que la situació actual a la comarca és el resultat d'una doble crisi: d'una banda, una crisi general a nivell mundial que afecta la demanda i la inversió i, d'altra banda, la crisi específica del sector tèxtil, que ve de molt més lluny. A la comarca del Vallès Occidental s'hauria anat produint als anys seixanta i principis dels setanta un procés de substitució del tèxtil per altres sectors industrials, però la crisi econòmica general ha trencat aquest procés i ha conduït a una crisi

* Taula rodona amb sis alcaldes, moderada pels economistes Martí Parellada i Antoni Soy (del CEP, Centre d'Estudis i Planificació)

**L'economia submergida
permet disminuir la
importància de l'atur**

generalitzada a la comarca, amb un important increment de l'atur. Malgrat tot, aquest atur és inferior al que assenyalen les xifres oficials, entre d'altres raons perquè si no fos així es viuria en un clima molt més enrarit i violent que al que hi ha actualment. L'economia submergida, l'horta clandestina, etc., són activitats que permeten disminuir la importància i les conseqüències de l'atur. Davant d'aquesta situació, jo sóc bastant poc optimista en relació amb el futur. Les úniques alternatives existents —promoure el turisme i els serveis, diversificació industrial— no semblen tenir massa possibilitats de millorar la situació mentre duri la crisi actual. D'altra banda, el procés de reconversió actual del tèxtil tendeix a racionalitzar la producció i incrementar la productivitat, substituint força de treball per maquinària i agreujant l'atur. En aquest context, les possibles actuacions dels

Ajuntaments es mouen entre la pura beneficència, l'endeutament per finançar obres públiques i la promoció de polígons industrials mitjançant estímuls fiscals.

Evidentment, és impossible que els Ajuntaments puguin solucionar el problema de l'atur. Únicament poden pal·liar-lo i en una mesura molt petita.

Participació d'empresaris i treballadors

Carles Ferrer, alcalde de Ripollet: Ripollet té una problemàtica bastant diferent de la de Terrassa i Sabadell: és més una ciutat dormitori en la qual hi han moltes menys empreses, i on no domina el tèxtil, sinó que hi ha major diversificació sectorial i una gran importància de la construcció, que és el sector més afectat per l'atur. Pel que fa a les possibles alternatives, penso que els

El president de la Diputació, Francesc Martí i Jusmet, a la «taula rodona» d'alcaldes del Vallès Occidental. A la

seva dreta els alcaldes de Terrassa i de Castellar del Vallès i a la seva esquerra els de Sabadell, Ripollet, Rubí i

Cerdanyola. A l'esquerra, els economistes moderadors de la «taula rodona», Martí Parellada i Antoni Soy.

L'Ajuntament, intermediari per solucionar els conflictes laborals

Ajuntaments, en el marc de les seves competències, només poden fer actuacions puntuals. Una de les possibilitats és la d'adequar el sòl per a ús industrial de què disposem en aquests moments. Per exemple a Ripollet, la zona industrial més important, que està entre el casc urbà i el riu, és el primer lloc que s'està posant en condicions, especialment les vies de comunicació. També les clavegueres i el sistema d'evacuació d'aigües, ja que les aigües de la indústria anaven directament al riu Ripoll. Finalment, també s'ha millorat l'enllumenat d'aquesta zona industrial, resultant una inversió important per millorar-ne les condicions.

Un altre camp en el qual poden actuar els Ajuntaments és la relació entre treballadors i empresaris. Aquesta relació no forma part, evidentment, de les funcions dels Ajuntaments, però aquests, com a institució democràtica representant del poble, sí que poden contribuir a l'existència de bones relacions entre les centrals sindicals i les organitzacions empresarials.

En aquest cas l'Ajuntament serveix o pot servir, nosaltres ho hem fet, d'intermediari, de punt de reunió per arribar a possibles solucions davant dels conflictes, a més que pot estimular la participació directa dels treballadors i dels empresaris en el desenvolupament de la política econòmica de l'Ajuntament.

A llarg termini és evident que hem de passar per un pla de reconversió i per un remodelatge de les indústries. D'altra banda, hi ha alguns projectes d'inversió pública, en aquest cas concret n'hi ha tres, que es poden fer en aquesta zona: un és el dels enllaços amb les autopistes en pobles tan importants com Montcada, Ripollet i Cerdanyola, que en aquest moment no tenen accés directe al traçat de l'autopista Barcelona-Sabadell-Terrassa. Un altre són les carreteres secundàries, per exemple les carreteres entre Ripollet-Cerdanyola, Ripollet-Montcada, que actualment no reuneixen cap condició. És impossible que les relacions humanes i comercials entre dos pobles com Cerdanyola i Montcada es facin bé a través d'una carretera que té sis metres d'ample, vorejada d'arbres i en la qual dos

camions no poden passar, i una altra en la qual cal passar per un pont on surt directament la carretera de Barcelona-Sabadell, amb unes cues impressionants. Finalment, un altre projecte públic important és el sanejament del riu Ripoll. Ara bé, totes aquestes inversions públiques s'han de fer amb la participació de l'Estat, de la Generalitat i dels Ajuntaments, però també amb la participació de les empreses privades. És inimaginable que l'Estat, el Govern, els Ajuntaments, inverteixin grans quantitats de diners públics si, al mateix temps, per part dels empresaris no hi ha una participació, per exemple en la neteja i depuració de les aigües del riu Ripoll.

Indústries amagades i casolanes

Miquel Llugany, alcalde de Rubí: En relació amb les característiques de la crisi, tant a Rubí com a Ripollet, penso que difereixen dels dos centres del tèxtil, Terrassa i Sabadell, o dels altres municipis de la comarca. La indústria tèxtil de Rubí és molt antiga però molt poc nombrosa, per això la crisi del tèxtil l'ha afectat menys. Quant a les conseqüències de la crisi general en municipis com el nostre, que han crescut fonamentalment a partir del 1962 i que s'han caracteritzat com a municipis dormitori, cal assenyalar els problemes que ha originat la crisi de la construcció. Crec que aquest és un altre dels grans problemes que tenim en aquests moments en moltes de les nostres localitats. Per exemple, a Rubí el nombre de vivendes desocupades és molt important i la crisi del sector de la construcció ha originat en els últims anys un gran creixement de l'atur. A la nostra localitat, probablement és el sector de la construcció el que ha provocat un nombre més gran d'aturats.

D'altra banda, un altre sector que a Rubí ha patit de forma important la crisi és la indústria auxiliar de l'automòbil, molt directament lligada a SEAT i que evidentment ha sofert les conseqüències de les diferents crisis que ha patit la indústria-mare.

Davant d'aquesta situació, es planteja el tema de què han fet i què poden fer els Ajuntaments. S'ha dit que fem una política de substitució de la llet en pols amb bons de

La «taula rodona» amb alcaldes del Vallès Occidental (vegeu el peu de la primera foto).

Estructurar els terrenys municipals per tal de reconvertir els agrícoles

menjar i que els treballs comunitaris no serveixen, i jo hi estic d'acord. En aquest sentit, per poder enfrontar-nos en condicions amb el problema de l'atur, una de les primeres coses que hauriem de conèixer són les xifres reals d'aturats, xifres que no tenim, malgrat els butlletins que es publiquen des de la Conselleria de Treball i malgrat les xifres de l'Institut Nacional d'Ocupació. Probablement la xifra d'aturats és inferior a les publicades, perquè, si no, hi hauria més conflictivitat i més inseguretad ciutadana i això és així perquè s'estan desenvolupant indústries amagades, indústries casolanes.

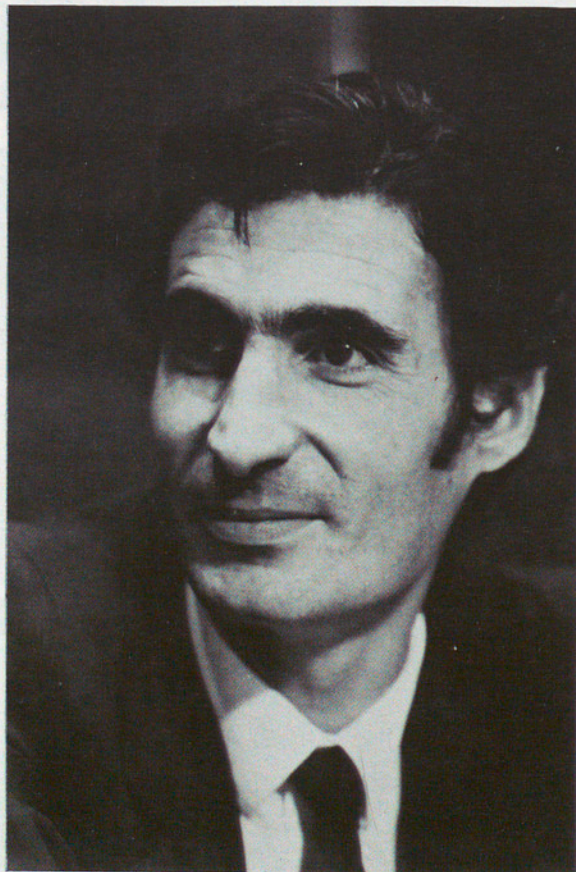
Al mateix temps, s'està produint un altre fenomen importantíssim i de vegades gravíssim, que és el conreu de l'horta clandestina, que cada vegada prolifera més. Això ha fet que ens plantejem l'estructuració dels terrenys municipals per reconvertir, sobretot a partir dels plans generals d'ordenació, els terrenys agrícoles, de tal manera que es pugui donar feina a la gent i al mateix temps es treballi en unes mínimes condicions higièniques que, evidentment, en aquests moments no hi ha. Tant la conca de Sabadell com la conca de Terrassa estan pendents de sanejament i aquesta podria ser una de les obres públiques més importants a realitzar en un futur, que podria donar feina a una quantitat important de treballadors aturats del sector de la construcció.

Un altre tema important a la comarca és que s'han perdut els nivells de negociació entre empresaris i treballadors que s'havien donat anys enrera, cosa que origina conflictes com el de Mir Miró, que en un altre moment hauria d'haver-se canalitzat mitjançant les centrals sindicals i, evidentment, fent jugar d'una manera molt més clara la Conselleria de Treball de la Generalitat.

Els Ajuntaments poden fer poca cosa

Celestí Sánchez, alcalde de Cerdanyola: Ja s'ha dit pràcticament tot a nivell del Vallès Occidental, per la qual cosa jo em centraré més aviat en la problemàtica de Cerdanyola, que ha passat de ser un poblet d'uns 4.000 habitants els anys 50, molts habitants del qual anaven a treballar a Sabadell, a tenir-ne 51.000. A Cerdanyola pràcticament no hi ha

tèxtil, i tenim tres indústries importants: Aiscondel del sector químic, Uralita, compartida amb Ripollet, i la Riviere que és del metall. Aiscondel ha passat en els últims temps de 1.500 treballadors a 730 o 735 a la planta de Cerdanyola, Uralita d'uns 1.400 que havia arribat a tenir a uns 700 i Riviere de 795 ha passat a tenir-ne 365. Aquestes xifres ens donen una idea clara de la importància de l'atur a Cerdanyola, que en xifres rodones es pot xifrar en uns 3.000 aturats, dels quals uns 1.700 estan sense subsidi. Nosaltres, des dels Ajuntaments, estem procurant d'intentar resoldre la misèria amb la misèria de l'ocupació comunitària, aprofitant també la capacitat d'endeutament al màxim, per fer obres públiques en les quals s'utilitzi mà d'obra, tant durant la construcció com amb la posterior creació dels serveis municipals. En resum, jo crec que des dels Ajuntaments és molt poca cosa el que es pot fer amb el

L'alcalde de Sabadell, Antoni Farrés.

Promoure la inversió de les institucions públiques en els municipis

problema de l'atur, i que, per tant, cal plantejar-lo des d'instàncies superiors com la Generalitat o l'Estat.

Obres d'infraestructura

Miquel Pont, alcalde de Castellar del Vallès: A Castellar del Vallès tenim una empresa tèxtil bastant important (Vídua Tolrà) que ens té bastant preocupats, ja que aquesta empresa, d'uns 900 obrers, s'ha acollit al Pla de Reconversió Tèxtil i tenim notícies de les seves dificultats. Si desgraciadament Vídua Tolrà entrés en crisi, Castellar es transformaria en una de les poblacions amb una taxa d'atur de les més elevades de la comarca, perquè de 12.000 habitants ja n'hi ha aproximadament uns 400 de parats i amb els de la Tolrà ens n'aniríem als 1.300 obrers parats, cosa que seria un problema molt greu.

D'altra banda, hi ha tot un seguit de petites

L'alcalde de Terrassa, Manuel Royes.

empreses d'acabats tèxtils i d'altres sectors, des del metall fins als materials de la construcció, però amb molt poca incidència. Ara bé, la major part d'aturats de Castellar corresponen a llocs de treball que s'han perdut a Sabadell de gent que viu a Castellar. Un problema ben particular el presenta la construcció, amb la major quantitat de gent parada al municipi: en aquest sector s'està formant una espècie de monopoli per part d'un parell de senyors del poble que estan comprant tots els terrenys edificables i són els únics que donen feina a qui volen, pràcticament a dues empreses, mentre que les altres estan abocades a la fallida, i això és preocupant per al nostre poble.

A nivell d'Ajuntament, nosaltres podem incidir ben poc, atès el nostre pressupost ordinari, que és molt petit. Per tant, hem procurat realitzar el màxim d'obres municipals d'infraestructura, ocupant únicament i exclusivament empreses constructores del nostre poble i creant nous llocs de treball. D'altra banda, una de les possibles solucions que veiem és la d'adequar un dels polígons industrials que hi ha a Castellar, de 150 Ha., que és el del Pla de la Bruguera. En aquest polígon manquen infraestructures en més del 75 % de la seva superfície. Nosaltres estem intentant portar a terme una requalificació d'aquesta zona industrial per tal de deixar unes 50 Ha. de sòl industrial i transformar la resta en sòl urbà per edificar o en sòl rústic per a l'aprofitament agrícola.

Atreure les inversions públiques

Manuel Royes, alcalde de Terrassa: Jo voldria dir una cosa que em sembla que no s'ha dit fins ara: que els Ajuntaments, al marge que han anat pel camí d'endeutar-se al màxim, i per tant, que han reforçat les maquinàries municipals per poder fer projectes, poder-los executar i poder-los dirigir, també han buscat i promogut la inversió en els nostres municipis de les institucions públiques de nivell superior, com ara la Diputació, la Generalitat i l'Estat. Concretament a Terrassa, això ha significat en els últims quatre anys, o significarà el 31 de desembre, que la inversió real haurà pujat a cinc mil milions de pessetes, al marge dels més de mil milions invertits per l'Ajuntament. Aquesta

El desenvolupament de la comarca pot fet competència positiva a l'Eix del Llobregat

inversió important s'ha dedicat a la construcció de vivendes, a la reparació de col·legis, al soterrament d'un tren, a poliesportius, etc. D'altra banda, hem procurat, almenys en el cas de Terrassa, que aquestes obres les fessin constructors de Terrassa, cosa que no sempre ha estat possible, bé que sí que ho ha estat en els projectes pròpiament municipals. Quant a les mesures per tal de fomentar la inversió productiva, en el cas de Terrassa, i em sembla que en els altres Ajuntaments, s'ha moderat la imposició sobre la producció i hem gravat més els serveis municipals perquè cobrissin els costos. D'altra banda, nosaltres hem intentat fomentar el cooperativisme amb cooperatives de pintores, i dic pintores perquè en aquest cas són dones, de paletes, de ceràmica, recanvis de cotxe, etc. Evidentment, el volum d'ocupació que això suposa no és gaire elevat, però em sembla que és una experiència interessant de recollir i analitzar.

2. El futur de la comarca

Pregunta: ¿Quina és la validesa de la comarca com a àmbit d'actuació dels municipis? ¿Fins a quin punt caldria replantejar-se la divisió del 1936? I, ¿quina és l'operativitat i quins els avantatges o els inconvenients de l'organització comarcal, tant a nivell polític, administratiu, com de prestació o gestió de serveis? ¿Quines són les repercussions de l'existència d'una ciutat com Barcelona tan a prop sobre l'estructuració comarcal? ¿Quines són les relacions entre la comarca i la Corporació Metropolitana?

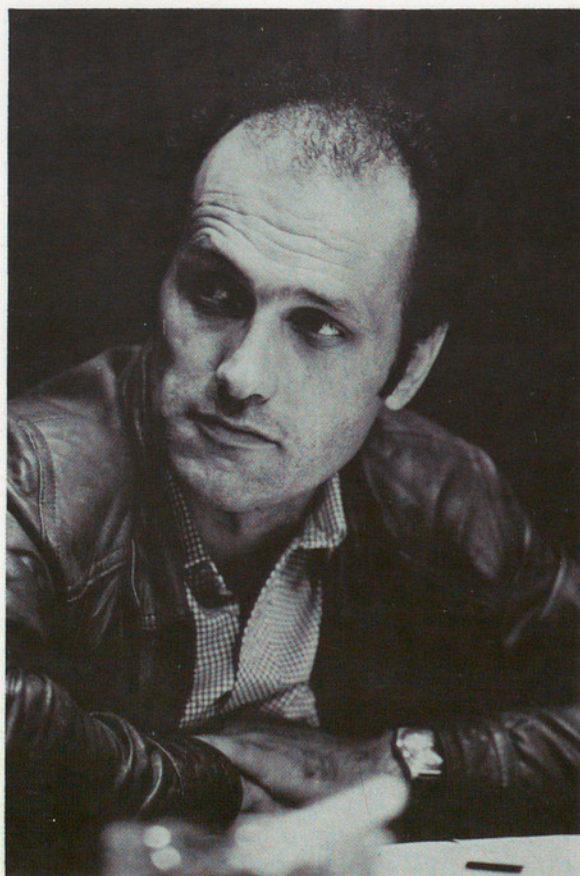
Dues subcomarques

Manuel Royes, alcalde de Terrassa: Bé, jo penso que els actuals alcaldes del Vallès Occidental hem fet un esforç voluntarista d'actuar com una sola comarca i hem abordat molts problemes conjuntament. Clarament hi ha una voluntat ferma, i penso que n'hi ha proves, d'abordar la solució conjunta de molts temes, i el més concret és el de l'atur. La realitat, però, és que, tant si ens agrada com si no, el Vallès Occidental consta de dues subcomarques, que vénen definides per les conques dels rius: la subcomarca de Sant Cugat-Rubí-Terrassa, que pertany a la conca

del riu Llobregat, i la subcomarca de Sabadell-Ripollet-Cerdanyola-Montcada, que pertany a la conca del riu Besòs. A més a més hi ha dues ciutats que, en certa manera, exerceixen la capitalitat a cada zona.

El fet és que hi ha dues realitats completament diferents, i això va lligat al tema de les comunicacions, ja que Terrassa ha estat un cul-de-sac durant molts anys, des del moment que el transport rodat per carretera va supplantar el ferrocarril.

En aquests moments, les expectatives per a aquestes sub-comarques han canviat totalment o poden canviar en els pròxims anys. L'obertura del túnel de Vallvidrera, lligat amb la del túnel del Cadí, amb l'enllaç de l'autovia de la Bauma que s'ha projectat de començar abans d'acabar aquest any, pot convertir aquesta comarca en un centre que pot fer la competència a l'Eix del Llobregat,

L'alcalde de Ripollet, Carles Ferrer.

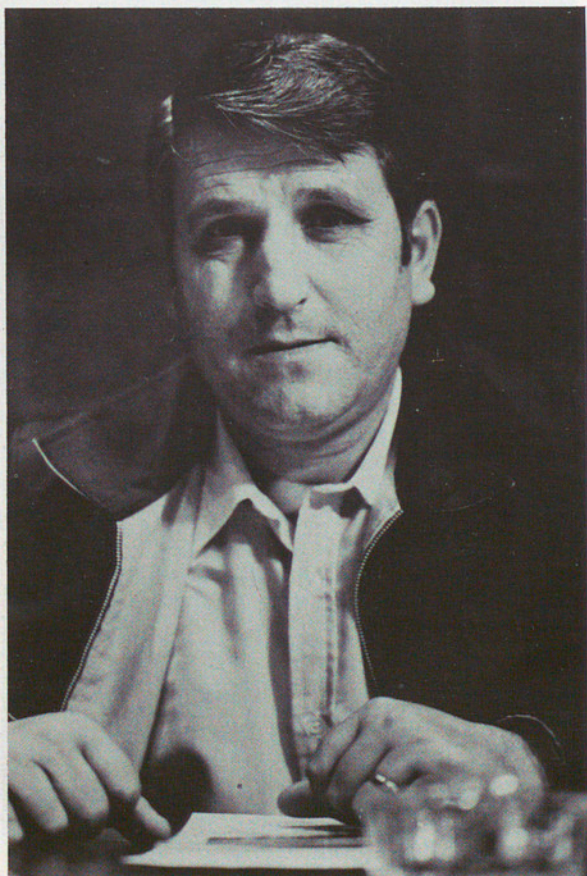
Polèmica sobre els túnels del Tibidabo, en relació al creixement de Barcelona

per la seva situació en relació amb Barcelona i les comarques de l'interior.

Ara bé, seran probablement Terrassa i Rubí els municipis més beneficiats per aquestes obres, i la subcomarca de Terrassa pot esdevenir, en un termini de tres o quatre anys, un cop aquestes obres estiguin acabades, l'autèntic cor de Catalunya.

Refer la consciència comarcal

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell: Una cosa és la consciència comarcal que pot haver-hi i una altra com creiem que hauria de ser aquesta consciència en el futur. Avui el Vallès Occidental està trossejat, i jo no estaria d'acord que en dos trossos, sinó en tres. Un és la subcomarca de Terrassa, l'altre la de Sabadell i un tercer és la part del Vallès que és dins de la Corporació Metropolitana. Això comporta en molts casos una manca de

L'alcalde de Cerdanyola, Celestí Sánchez.

delimitació clara de competències o funcions dels pobles de la comarca i de la Corporació.

Per tant, hi ha una divisió artificial a partir de l'existència de la Corporació Metropolitana i, d'altra banda, hi ha la típica rivalitat entre Terrassa i Sabadell.

¿Com hauria de ser el futur? No estic d'acord, ja ho dic per endavant, amb l'obertura del túnel de Vallvidrera, car la xarxa de comunicacions que hi ha en aquests moments, amb modificacions, és absolutament suficient. A més, si des del voltant de Barcelona volem ajudar a contenir el creixement desbordant de Barcelona i, per tant, evitar que el Baix Llobregat, el Vallès, el Barcelonès Nord siguin apèndixs de la metròpoli barcelonina, que es transformi en zona residencial, que s'hi enviï les indústries o els serveis que no interessin a Barcelona i que s'acceleri el procés de suburbialització de les nostres comarques, crec que l'única possibilitat que tenim és refer, fins i tot d'una manera voluntarista, la consciència comarcal. I no em refereixo solament al Vallès Occidental, sinó també al Baix Llobregat i al Barcelonès, si voleu que el pes d'aquestes tres comarques sigui el contrapès de la ciutat de Barcelona, fins i tot en nombre d'habitants. En conseqüència, consagrar alguna mena de divisió, ja sigui entre Sabadell i Terrassa, ja sigui entre els pobles de la Corporació Metropolitana i la resta, és afavorir i facilitar el creixement desbordant de Barcelona. Per descomptat, des de Sabadell, estic absolutament en desacord amb la concepció de l'alcalde de Barcelona, Narcís Serra, d'una Barcelona al voltant de la serra de Collserola, que és la raó real de la construcció del túnel i no pas facilitar les comunicacions, i en aquest sentit discrepo de l'opinió que aquestes comunicacions suposaran economies d'escala o avantatges per a Terrassa o Rubí. En Narcís Serra ha formulat ja algunes vegades que Barcelona té un parc central que és la serra de Collserola, cosa que suposaria acceptar la divisió o la no consolidació de la petita consciència comarcal que hi pugui haver i la desaparició del Vallès com a tal. Per tant, crec que cal oposar-se a aquests projectes, que responen a la política econòmica de l'època desenvolupista; projectes que, d'altra banda, semblen

Cooperació i actuació conjunta a nivell comarcal, supramunicipal, quan es tracta de serveis importants

correspondre més a la necessitat de sanejar un seguit d'embolics financers, que han aparegut en el cas dels túnels o en el del Consorci de la Zona Franca, que no a les necessitats reals de les obres, i que no modifiquen en absolut el problema de fons.

Per tant, si aquesta anàlisi és correcta hauriem de fer un esforç per replantejar-nos tot el tema de la configuració de la comarca. Jo sóc partidari que els pobles que hi ha dins de la Corporació se'n separin, bé que lògicament són les poblacions afectades que hi tenen més a dir, però des d'una perspectiva comarcal se n'haurien de separar i retornar a tots els efectes al Vallès Occidental, i a partir d'aquí, junt amb les altres dues comarques anteriorment citades, intentar fer el contrapès al gran poder d'absorció i d'atracció que té Barcelona.

Fer el Vallès Central

Celestí Sánchez, alcalde de Cerdanyola: En la mateixa línia que parlava l'alcalde de Sabadell, cal dir que actualment s'està parlant de fer el Vallès Central, amb els municipis de Sant Cugat, Cerdanyola, Ripollet i Montcada. I s'en parla perquè creiem que és una forma de descentralització del Vallès Occidental. Aquests són municipis amb característiques diferents de Sabadell i Terrassa, amb problemes totalment diferents, i si fem el Vallès Central tal com nosaltres el veiem, aquests problemes els podríem abordar des de molt més a prop. A partir de la mancomunitat Cerdanyola-Ripollet ja fem algunes coses en comú com per exemple el tema de l'emissora municipal, o l'ambulatori Cerdanyola-Ripollet, del qual aviat es posarà la primera pedra.

Nosaltres creiem que els nostres problemes no els soluciona la Corporació Metropolitana ni tampoc els resoldrien des de Sabadell o Terrassa, sinó que els hem de solucionar nosaltres.

D'altra banda, hi ha temes d'àmbit superior, com el de les deixalles o el de les aigües, que cal plantejar-los i intentar solucionar-los a nivell de tot el Vallès.

Una organització supramunicipal

Carles Ferrer, alcalde de Ripollet: Aquest és el

tema que planteja major divergència entre tots nosaltres, cosa que demostra que és difícil en aquests moments tirar endavant la idea del Vallès com una comarca. Jo penso que no hi ha contradicció en absolut entre la mancomunitat de dos o més municipis en temes com la ràdio, l'ambulatori, etc. i la cooperació i l'actuació conjunta a nivell comarcal quan es tracti de serveis més importants. En els dos casos es pretén el mateix: reduir els costos dels serveis i oferir-los en millors condicions als ciutadans.

A Rubí concretament es preveu un màxim de 60.000 habitants en els propers deu anys perquè considerem la situació econòmica existent i com volem que sigui la ciutat, és a dir, no fem l'expansionisme que es respirava en anys anteriors. Ara, evidentment que s'ha de reforçar la xarxa de comunicacions i que l'eix Terrassa-Manresa és important, sobretot si en el futur pot enllaçar amb el túnel del Cadi. Segur que tot això ens ajudarà, però el que ens preocupa als del Vallès és que no es facin aquests projectes, que afectaran molt la comarca, d'esquena a nosaltres, que no ens torni a passar com en els anys 60, que se'ns traslladin les activitats econòmiques que la ciutat de Barcelona no admet. Però és que en aquells moments els Ajuntaments es reunien i no deien absolutament res. I potser és el moment ara de replantejar-nos coses, com l'eix de Rubí, Sant Cugat i tirant amunt fins arribar a Mollet, seguint les direccions de les dues xarxes que són l'autopista i el tren de la Renfe, o potser cal reestudiar la mancomunitat de Sabadell-Terrassa i què passa amb els centres que podrien ser plenament comarcals com és tota la infraestructura sanitària, etc. Em sembla que el tema del túnel no és la qüestió essencial, sinó el que hi ha darrera del túnel. En unes altres paraules: hem de definir quin Vallès volem.

El Centre Direccional

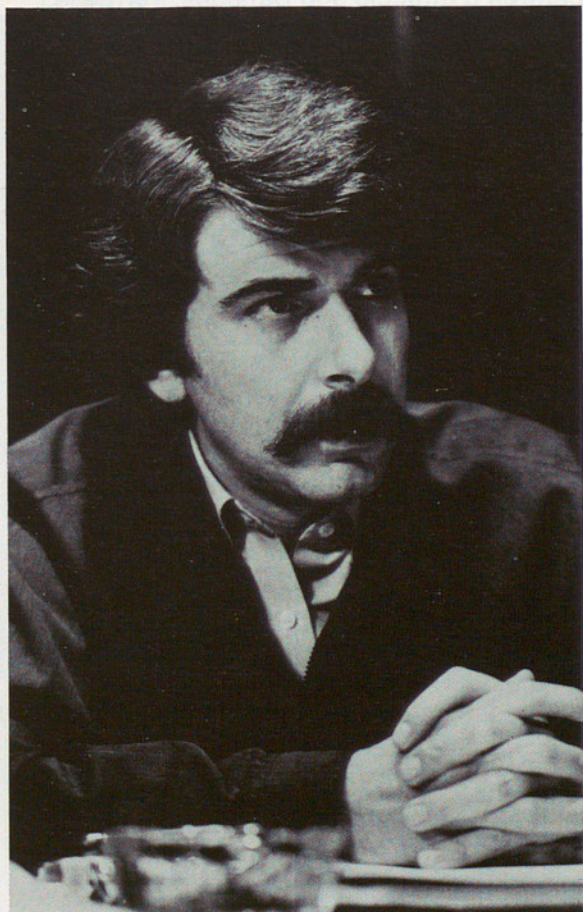
Celestí Sánchez, alcalde de Cerdanyola: En relació amb el Centre Direccional de Sant Cugat, cal dir que agafa molt més terme municipal de Cerdanyola que no pas de Sant Cugat, i estic totalment d'acord que davant d'això els Ajuntaments hem de fer sentir la nostra opinió. En aquest sentit, en aquests moments s'està fent un estudi del Centre

El problema no és solament tenir equipaments, sinó com es gestionen i s'enfoquen

Direccional Cerdanyola-Sant Cugat o Sant Cugat-Cerdanyola sobre el qual els Ajuntaments tindrem molt a dir.

Participar en tots els estudis

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell: Aquí es diu que s'estan fent estudis sobre aquest tema a través dels quals els Ajuntaments podran dir-hi la seva, però aquests estudis es fan des de la Corporació Metropolitana. Terrassa, Sabadell, Rubí, etc., que són ciutats que hi han de participar, no ho fan. De moment hi participen només les ciutats de la Corporació, i això és el que em sembla que hauriem de trencar o hauriem d'intentar trencar, que no siguin només les ciutats de la Corporació les que opinin, perquè amb això el que fem és potenciar la divisió del Vallès en les tres parts a les quals ens referiem.

L'alcalde de Rubí, Miquel Llugany.

3. Infraestructura i equipaments

Pregunta: ¿Quin és l'estat de les infraestructures i dels equipaments de la comarca?

L'ordenació del territori

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell: Un equipament situat en la comarca pot tenir dues significacions completament diferents. Per exemple, a nivell hospitalari, la significació que té l'Hospital General de Catalunya és completament diferent de la que tindrà la Residència de la Seguretat Social de Sabadell-Terrassa. Mentre aquesta es planteja per equilibrar els dèficits que en aquesta matèria tenim a la nostra comarca, l'Hospital General de Catalunya, en canvi, està situat al Vallès, no per servir-lo, sinó que se serveix de la situació estratègica del Vallès. Per tant, la qüestió no és solament tenir equipaments sinó la significació, l'enfocament i com es gestionen aquests equipaments. De dèficits d'equipaments, per descomptat que n'hi ha. A nivell escolar, crec que a cada població ens ho anem més o menys solucionant perquè és difícil mancomunar centres escolars, encara que n'hi ha alguns. Però hi ha altres temes, com els abocadors d'escombraries, que s'estan abordant a nivell de mancomunitats. En canvi, tot el que es refereix a la comarca, fins i tot la discussió sobre el fet comarcal, està molt a les beceroles, estem molt verds quant a la reflexió del tipus d'equipaments que sobrepassen l'àmbit estrictament municipal o mancomunat. I hi ha temes, com el de les aigües, o el dels túnels, que requereixen un plantejament general a nivell comarcal.

El tema dels dèficits en infraestructures i equipaments és molt diferent si volem un Vallès en el qual calgui contenir o paraitzar el creixement de la població, que si volem un Vallès on les seves ciutats i pobles han de fer un salt molt important quant a la seva població. Aquí ningú no ha pensat en l'ordenació del territori a nivell global, ni tan sols la Generalitat, ni s'han debatut en profunditat les propostes que puguin haver-hi.

Equipaments lligats a la comarca

Manuel Royes, alcalde de Terrassa: El que em

Potenciar la força de les comarques, evitant el centre condicionador de Barcelona

preocupa respecte als equipaments del Vallès és la seva vinculació a la comarca. Per exemple, tenim el cas de la Universitat de Bellaterra, que si no hi fos els estudiants ho celebrarien, perquè prefereixen anar a Barcelona, i a la qual els professors tampoc no hi vénen de gust, tot i que el nivell d'ensenyament i la relació entre els professors i els estudiants són molt millors que a la Universitat Central. I no s'ha aconseguit una vinculació entre aquesta Universitat i el Vallès, no hi ha cap mena de relació.

Jo sóc partidari de les comarques, bé que no estic segur si tal com van ser definides el 36 o amb modificacions. Però com a punt de partença, és perfectament vàlida la divisió comarcal del 36, i sobre aquesta base s'hauria de fer una discussió en profunditat per veure en quin sentit cal introduir-hi modificacions. A les comarques els corresponen uns serveis que sobrepassen l'àmbit municipal, que sobrepassen, fins i tot, l'àmbit d'agrupacions de dos i tres municipis, per moltes raons. Hi ha serveis i actuacions, fins i tot a nivell polític, que necessiten mitjans tècnics, polítics, socials, culturals, etc., que només poden aportar agrupacions de municipis com les comarques, que tinguin capacitat de resposta, capacitat de decisió o de solució dels problemes. Cal abordar els nostres problemes a partir de la base del que hi ha, tant si ens agrada com si no, i el que hi ha és la comarca del 36. Partint d'aquesta base, el que hem de fer és estructurar una organització supramunicipal que tingui les seves competències sobretot en aquells serveis que no poden realitzar els Ajuntaments en solitari o la Mancomunitat de diversos Ajuntaments.

Per tant, en conclusió, estic rotundament a favor de les comarques en el sentit que he plantejat, i també estic rotundament a favor de les mancomunitats de ciutats i de viles per a problemes molt més puntuals.

Barcelona condiona

Miquel Llugany, alcalde de Rubí: A diferència d'altres comarques, que per la seva tradició, pel seu funcionament, pel seu caràcter i per la seva estructura han funcionat des del 36, a

nivell del Vallès Occidental no ha estat així. Fins ara els Ajuntaments ens hem preocupat sobretot dels problemes dels propis municipis, excepte en casos molt puntuals, pel tema de l'atur o altres, i crec que el pas següent hauria de ser plantejar-se seriosament el tema de les mancomunitats, i després plantejar-se i participar, d'una manera bastant més decidida que fins ara, en els projectes de la gran Barcelona, perquè són uns projectes que ens afecten molt. És a dir, no n'hi ha prou que la Corporació o que l'Ajuntament de Barcelona vulguin fer tal o qual cosa, a més cal que hi participem els qui n'hem de rebre les conseqüències immediates.

El tema de la capitalitat és secundari i de fet en aquests moments la nostra realitat comarcal no es defineix clarament perquè els centres d'atracció són Sabadell, Terrassa i Barcelona. En tot cas el que és preocupant per a mi no és ni Sabadell ni Terrassa, sinó Barcelona, perquè sobretot els municipis com Rubí o Sant Cugat rebem d'una manera molt forta totes les incidències del desenvolupament d'una gran Barcelona. Per tant, per pronunciar-nos rotundament en relació amb el túnel de Vallvidrera caldria definir què és el que volem després del túnel.

Obres supramunicipals

Miquel Pont, alcalde de Castellar del Vallès: Jo sí que estic d'acord avui amb la divisió territorial del 36, amb la força de les comarques. Crec que hem de potenciar la força de les comarques.

A nosaltres ens preocupa molt l'obertura del túnel de Vallvidrera, ens preocupa en un sentit molt ampli perquè pot transformar el nostre poble en una ciutat-dormitori molt més que no ho és. La gent, sabem que té tendència a marxar de les grans ciutats i s'en va a buscar la tranquil·litat dels pobles petits; per tant, ens preocupa la capacitat d'absorció que tindrà l'Ajuntament si de cop i volta l'obertura del túnel representa un augment del nombre d'habitants del nostre poble. Hem de potenciar la comarca del Vallès Occidental a base de les dues subcomarques de Terrassa i Sabadell. Nosaltres estem molt vinculats a Sabadell, i creiem que hem de potenciar els serveis mancomunats o

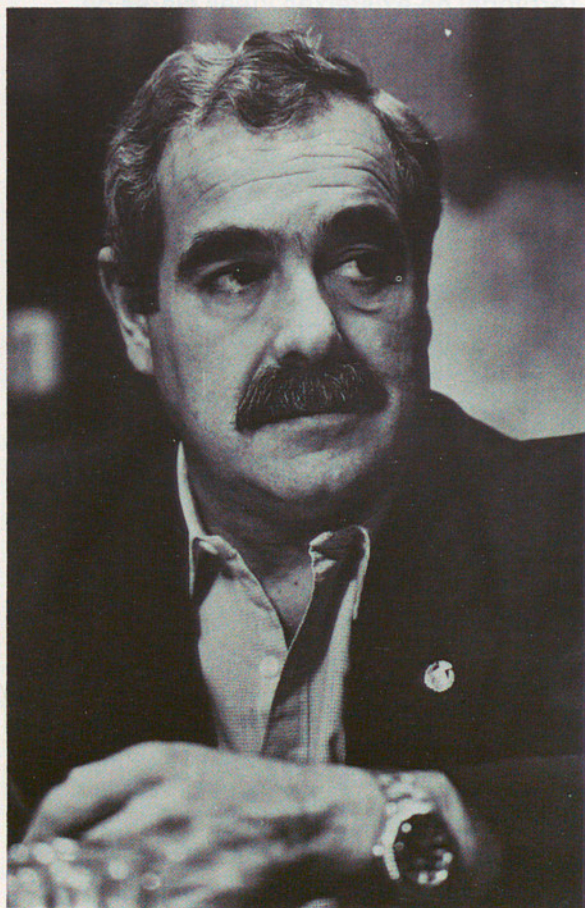
Cavalcar per davant de la realitat, sabent que Barcelona hi és i s'ha de tenir en compte

supramunicipals, i en aquest sentit estem treballant amb l'Ajuntament de Sabadell, per exemple, en la posada en marxa i funcionament d'un abocador supramunicipal.

El túnel del Tibidabo

Manuel Royes, alcalde de Terrassa: Crec que el tema del túnel no l'enfoquem com l'hauríem d'enfocar, ja que hauríem de partir de la realitat que sense el túnel els nostres pobles són els suburbis pitjors d'Europa.

En el període desenvolupista, a Terrassa ja teníem un creixement desbordat i havíem crescut sense túnel i sense control, però en aquests moments disposem d'uns mecanismes de control, car tots els pobles tenen el seu pla d'ordenació aprovat o a punt de ser aprovat.

L'alcalde Castellà del Vallès, Miquel Pont.

Jo no acabo d'entendre l'oposició al túnel, ja que actualment podem orientar perfectament el creixement sempre que ens posem d'acord i això, pel que es va dient aquí, sembla que és possible. Es tracta de concretar i exigir el que volem. D'altra banda, el que no podem és ignorar que tenim Barcelona a quatre passos. Com ja s'ha dit, de fet hi ha tres centres al Vallès, que són Terrassa, Sabadell i Barcelona, i el més important és Barcelona.

Això és una realitat. Per tant el túnel, simplement, ens faciitarà aquest estat de coses, en el benentès que nosaltres podem participar en el control de les conseqüències de la seva construcció sobre la comarca. I d'altra banda tampoc no podem oblidar els enllaços amb altres comarques, com el Bages o el Baix Llobregat. Manresa i el Bages s'han de comunicar amb Barcelona i sembla que una via més ràpida i més fàcil que la del Llobregat és la del Vallès. A més Barcelona, amb túnel o sense túnel, tindrà tendència a estendre's pels voltants de Collserola, i em sembla que la nostra obligació, més que impulsar una zona verda entre el Vallès i Barcelona, consisteix a reconduir aquest fenomen i orientar-lo cap a les nostres conveniències i els nostres interessos. Sempre s'ha de cavalcar per davant de la realitat; el que no es pot fer és ignorar-la.

Definir quin Vallès volem

Miquel Llungany, alcalde de Rubí: Probablement el problema del nostre Vallès no està en túnel si o túnel no. En canvi, una qüestió important és la possibilitat de control per part dels Ajuntaments de les conseqüències que poden tenir obres com les del túnel, mitjançant els límits al creixement urbà que marquen els plans generals.

Això és preocupant, perquè tot el renaixement comarcal hauria de sortir de l'efectiva presència de la Universitat, i d'altra banda no tinc referències que això pugui canviar en un pròxim futur. Respecte al tema hospitalari, és un altre tema greu, ja que s'han construït hospitals sense cap mena de planificació. Per exemple, mentre que a Terrassa sobren llits, a d'altres pobles en falten. Per tant, si hi hagués una planificació adequada, segurament l'hospital de la mancomunitat Sabadell-Terrassa estaria

És greu que manquin idees clares sobre l'ordenació del cinturó de Barcelona i del Vallès

ubicat a Sabadell mateix o a la zona de Barberà-Cerdanyola, on hi ha déficits.

Un altre tema en el qual ens hem hagut de posar d'acord és el de sanejament, ja que ha de ser integral per a tota la comarca. És l'únic cas seriós en què els Ajuntaments hem mancomanat desitjos, malgrat que de moment sembla que no ha passat d'això, desgraciadament.

Unitat comarcal

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell: A mi m'agrada l'exemple de la Universitat per reafirmar-me en una de les tesis que es defensava en el «Sabadell proposa», que va ser l'inici de la reflexió que estem intentant a Sabadell sobre el futur de la ciutat. Els equipaments concrets com la Universitat, o com una carretera o un túnel, no crec que ens vertebrin gaire com a comarca; al contrari, ens organitzen en funció de Barcelona. El que cal és incorporar aquests equipaments que tenim a les ciutats de la comarca, per potenciar-les. Per tant, aquesta és una

filosofia completament diferent de la que pretén treure de Barcelona tot allò que li sobra i dur-ho cap a les altres comarques. És a dir, no centres direccionals, sinó potenciació dels centres naturals i tradicionals, i quan em refereixo a això no em refereixo necessàriament a Sabadell i Terrassa sinó a tota la comarca del Vallès.

Per això defenso l'ideal del Vallès com una unitat comarcal, i a partir d'aquí intentar vertebrar i contrapesar la capacitat d'atracció de la ciutat de Barcelona. En aquest sentit, actuacions com la Universitat o com aquest Hospital, ajuden a trossejar definitivament el Vallès. I ja veurem quines seran les repercussions de la televisió, que ni tant sols s'ha decidit des de Barcelona sinó des de Madrid.

D'altra banda, a la Conselleria de Política Territorial no existeixen idees clares de l'ordenació del territori i concretament d'aquest cinturó industrial de Barcelona i del Vallès Occidental, i crec que això és molt greu. ■

Creixement econòmic i crisi al Vallès Occidental

Antoni Soy *

L'activitat econòmica del Vallès Occidental a la nostra època s'ha orientat essencialment a la indústria. La conjugació dels recursos humans, la tradició industrial i la proximitat a Barcelona han estat els pols bàsics que expliquen la dinàmica de l'activitat econòmica a la comarca, i molt especialment la de la indústria.

Amb tot, el creixement de la comarca als anys seixantes i principis dels setantes, que ha estat un dels més dinàmics de Catalunya, s'ha donat, en gran mesura, en funció de les necessitats d'expansió econòmica de territoris més grans, més que a partir dels propis recursos i necessitats comarcals. Aquesta és una raó important de la vulnerabilitat d'aquest creixement que es posa de relleu a partir de la crisi econòmica actual.

La nostra anàlisi farà referència essencialment a les característiques del creixement i la crisi industrials al Vallès Occidental, així com a de la població que li ha donat suport (1).

L'evolució de la població

Donada l'existència de terres aptes per a l'aprofitament agrícola, el Vallès Occidental ha estat poblat des d'èpoques antigues, i ciutats com Terrassa (Egara), Sabadell (Arraona) o Sant Cugat (Castrum Octavianum), etc., tenien ja importància a l'època romana, i fins i tot abans. Ara bé, l'estructura moderna de les poblacions de la comarca es configura a partir de l'important creixement de la població que acompanyà la forta industrialització

del segle XIX, especialment al voltant dels nuclis de Sabadell i Terrassa (2). A la segona meitat del segle XIX, el cens de 1860 comptabilitzava 53.083 habitants al Vallès Occidental, amb 5 pobles que superaven els 2.500 habitants: Sant Cugat del Vallès, Castellar del Vallès, Rubí, Caldes de Montbui, Terrassa (8.873) i Sabadell (14.214). En el període 1860-1900, la població del Vallès Occidental creix un 38 %, essent després del Barcelonès la comarca amb un increment més gran: la població creix a molts pobles de la comarca i el 1900 es poden destacar: Sabadell amb 23.294 habitants, Terrassa amb 15.956 habitants, Rubí, que augmenta també de manera important fins a 4.400 habitants, Castellar del Vallès amb 3.511 i Caldes de Montbui amb 3.474 habitants.

El 1900 el Vallès Occidental era la comarca amb més població de Catalunya, sense tenir en compte el Barcelonès. I la comarca va seguir una tendència a augmentar la seva importància relativa, ja que en el període 1900-1950, malgrat la crisi dels anys 30 i de la Guerra Civil, la població s'incrementà en un 137 % (percentatge superat només pel Barcelonès), i arribà fins a 174.221 habitants el 1950. Pel que fa referència als nuclis de població de la comarca, les ciutats i els pobles més grans creixen també de manera important en el període esmentat: Terrassa quasi quadruplica la seva població i arriba als 58.880 habitants, Sabadell supera el doble de la població de 1900, amb 59.494 habitants. De la resta de poblacions cal destacar en aquest període els increments de Montcada i Reixac, que es quintuplica; els de

Barberà del Vallès i Cerdanyola del Vallès, que es quadruplicuen, i també els de Sant Cugat, Ripollet, Santa Perpètua de la Moguda i Rubí.

La dinàmica de la població del Vallès Occidental a les primeres dècades del segle es manifesta en un important increment de la densitat comarcal, que passa de 117,17 habitants/km² el 1900 a 178,10 habitants/km² el 1950, i es converteix en aquesta última data en la comarca més densament poblada de Catalunya, excloent-hi, lògicament, el Barcelonès.

Als anys 50, l'economia catalana reprèn el procés d'industrialització, que es farà més important durant els anys 60 i primers 70. La progressiva saturació de Barcelona i el seu voltant més immediat fa que els nous assentaments industrials i la població s'orientin cap a les comarques veïnes, amb major disposició de sòl industrial i de vivendes. Del 1950 al 1975 el Vallès Occidental té un gran creixement demogràfic (291 %), el segon en importància de Catalunya després del Baix Llobregat (388 %). En aquest període, tant Sabadell, on la població es multiplica per més de tres, com Terrassa, on li falta poc per triplicar-se, tenen un gran creixement de la població, que arriba a 182.926 i 161.049 habitants respectivament. D'altres poblacions amb un creixement

(1) Per la realització d'alguns apartats d'aquest article s'han aprofitat la informació i les dades del treball «Anàlisi sobre l'estructura econòmica i les perspectives de futur de Terrassa i la seva comarca econòmica», que varem realitzar a l'abril de 1982 per a la Cambra de Comerç de Terrassa.

(2) Llobet S.: El Vallès, a Geografia de Catalunya, volum 3, Ed. Aedos, Barcelona 1968.

* Economista (CEP)

En la dècada dels anys 50, però sobretot en la dels 60, gran increment de la població

important de la població són, per ordre d'importància de la taxa de creixement: Ripollet, Cerdanyola, Santa Perpètua, Rubí, Barberà del Vallès, Polinyà i St. Cugat.

Aquesta expansió de la població es produeix ja a la dècada dels 50, encara que molt concentrada a Sabadell, Terrassa i en menor mesura a Rubí, St. Cugat, Montcada i Reixac i Cerdanyola del Vallès, però sobretot a la dècada dels 60 en la qual, per bé que Terrassa i Sabadell continuen augmentant la població, aquesta s'incrementa més en termes relatius a moltes poblacions de la comarca, i molt especialment a Ripollet, Barberà del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Rubí, Polinyà, etc.

Conseqüentment amb aquesta dinàmica de la població, la densitat comarcal continua creixent, essent de 438 habitants/km² el 1960, 733

habitants/km² el 1970 –en què es veu superada per la densitat del Baix Llobregat– i 887 habitants/km² el 1975.

A partir de 1970 i sobretot de 1975, la dinàmica demogràfica es fa molt més lenta. En el quinquenni 1971-1975, la població del Vallès Occidental creix un 22,3 %, mentre que la de Sabadell només ho fa un 15,5 % i la de Terrassa un 17,5 %. En canvi, d'altres poblacions registren un creixement considerablement elevat, com ara Barberà del Vallès (79,6 %), Cerdanyola (50,8 %), Rubí (46,6 %), St. Cugat (42,2 %) i Sta. Perpètua de la Moguda (34,3 %)

Amb la crisi que es manifesta clarament a partir del 1975, hi ha una disminució dels ritmes immigratoris i un retorn als llocs d'origen que fan disminuir els ritmes de creixement de la població i, fins i tot, la fan disminuir

en termes absoluts en certs municipis. El ritme de creixement de la població es redueix dràsticament: en el període 1976-1981 la població del Vallès Occidental creix un 9,6 %. A més, la ciutat de Terrassa ha vist disminuir la seva població en més de 5.000 persones, mentre que Sabadell només creixia un 1,7 % (unes 3.000 persones). Malgrat tot, d'altres municipis de la comarca veuen incrementar, alguns de forma important, la seva població en aquest període: sobretot Barberà del Vallès, on augmenta un 91,8 % Cerdanyola, un 66'8 %, i Rubí, un 22,1%.

En les variacions quantitatives d'una població cal distingir el component natural –diferència entre naixements i defuncions de la població a l'àmbit considerat– i la component migratòria –diferència entre entrades i sortides permanents.

QUADRE 1

Dinàmica de la població 1900-1981

	1860	1900	1920	1930	1950	1960	1970	1975	1981
Barberà del Vallès	710	780	1.066	1.622	3.328	2.660	8.929	15.047	28.861
Caldes de Montbui	3.256	3.474	4.308	4.777	4.729	5.986	8.161	9.727	10.153
Castellar del Vallès	2.544	3.511	3.585	3.913	3.929	4.858	7.683	9.711	11.008
Castellbisbal	1.465	1.420	1.491	1.625	1.436	1.594	2.875	3.133	3.403
Cerdanyola del Vallès	605	928	1.351	3.026	4.007	6.455	19.945	30.498	50.885
Gallifa	342	223	209	200	168	122	55	66	72
Matadepera	514	530	718	664	728	733	1.075	1.462	2.376
Montcada i Reixac	1.413	1.710	2.810	6.513	8.656	13.295	22.462	23.274	25.625
Palau de Plegamans	912	952	1.152	1.319	1.507	1.638	2.887	3.407	4.209
Polinyà	455	382	470	469	442	464	1.168	1.705	2.321
Rellinars	519	348	385	341	269	227	230	156	151
Ripollet	1.375	1.501	1.963	3.324	3.736	5.262	20.197	24.114	26.133
Rubí	3.137	4.400	5.239	6.623	6.953	9.907	25.461	35.915	43.839
Sabadell	14.214	23.294	37.529	45.607	59.494	105.152	159.408	182.926	186.123
Sant Cugat del Vallès	2.543	2.120	2.874	5.190	6.992	11.884	20.669	29.156	30.633
Sant Llorenç Savall	1.527	1.406	1.327	1.667	1.352	1.705	1.759	1.901	1.984
Sant Quirze de Terrassa	818	752	1.027	1.149	1.493	2.919	4.053	3.932	5.115
Sta. Perpètua de la Moguda	1.569	1.742	2.017	2.227	2.552	3.618	8.217	12.500	13.549
Sentmenat	1.713	1.256	1.742	1.897	1.829	1.987	2.868	3.417	3.674
Terrassa	8.873	15.956	30.532	39.975	58.880	92.234	138.697	161.049	155.614
Ullastrell	606	641	755	746	715	639	668	699	757
Vacarisses	986	808	577	507	404	383	410	368	443
Viladecavalls del Vallès	673	743	695	694	622	650	1.006	1.155	1.549
TOTAL VALLÈS OCCIDENTAL	53.083	73.381	103.822	134.075	174.221	274.372	458.883	555.318	608.477

Font: Iglèsies, J.: El movimiento demográfico en Cataluña durante los últimos cien años i Avance sobre el movimiento y la distribución comarcal de la población de Cataluña entre 1960 y 1970.

CIDC: Població dels municipis i comarques de Catalunya 1975-1981, 1982.

GRÀFIC 1. PIRÀMIDE DE POBLACIÓ 1975

QUADRE 2

Evolució de la població 1970-1981

	Població de dret			Taxa de creixement anual %			Índex de creixement	
	1970	1975	1981	1971-1975	1976-1981	1971-1981	1971-1975	1976-1981
Barberà del Vallès	8.378	15.047	28.861	12,424	13,425	12,937	179,6	191,8
Caldes de Montbui	8.091	9.727	10.153	3,751	0,833	2,238	120,2	104,4
Castellar del Vallès	7.652	9.711	11.008	4,481	2,456	3,641	126,9	113,4
Cerdanyola	20.212	30.498	50.885	8,575	10,415	9,506	150,8	166,8
Montcada i Reixac	22.209	23.274	25.625	0,941	1,880	1,417	104,7	110,1
Ripollet	20.152	24.114	26.133	3,654	1,568	2,589	119,6	108,4
Rubí	24.485	35.915	43.839	7,963	3,934	5,896	146,6	122,1
Sabadell	158.311	182.926	186.123	2,932	0,335	1,604	115,5	101,7
St. Cugat del Vallès	20.490	29.156	30.633	7,309	0,961	4,034	142,2	105,1
Sta. Perpètua de la Moguda	8.098	12.500	13.549	9,070	1,571	5,192	134,3	108,4
Terrassa	136.952	161.049	155.614	3,294	-0,662	1,264	117,5	96,6
Municipis de menys de 5000 hab.	18.884	21.401	26.014	2,534	3,881	3,216	113,3	121,7
VALLÈS OCCIDENTAL	453.914	555.318	608.477	4,115	1,785	2,924	122,3	109,6

Font: Reconeixement Territorial de Catalunya. Direcció General de Política Territorial. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis de Planificació. Población y Recursos humanos en Catalunya. Análisis dinámico de la población 1975-81. Realitzat per I. Pujadas.

Voltants de Polinyà.

L'elevat creixement vegetatiu és determinat per una taxa molt alta de natalitat

El creixement natural del Vallès Occidental en el període 1976-1981 és relativament elevat –el quart de Catalunya després del Baix Llobregat, el Vallès Oriental i el Tarragonès– com correspon a una comarca amb població rejuvenida per les onades d'immigració rebuda. La taxa de creixement natural de la comarca és del 12,56, bastant més elevada que la mitjana catalana.

Com a poblacions notables per la seva taxa de creixement natural cal destacar: Barberà del Vallès amb un 24,71 per mil, Cerdanyola 21,02 per mil, Rubí 18,74 per mil, Sta. Perpètua de la Moguda 16,71 per mil; etc., mentre que Terrassa (11,71 per mil) i Sabadell (10,05) tenen una taxa molt més reduïda.

Aquest elevat creixement vegetatiu és determinat per una taxa de natalitat de les més altes de Catalunya –18,46 per mil–, taxes que a Catalunya es donen a tota la franja del litoral, des de l'Alt Empordà fins al Baix Camp, comarques adjacents i algunes d'interiors. Al mateix temps, la taxa de mortalitat és relativament baixa –5,89 per mil– com correspon a una població rejuvenida pel pes de l'emigració.

El Vallès Occidental és la setena comarca amb una taxa de natalitat més elevada, 18,46 per mil, solament superada pel Baix Llobregat, el Vallès

Oriental, el Gironès, el Tarragonès, el Baix Camp i el Baix Penedès, i la quarta amb una taxa de mortalitat més baixa, 5,89 per mil, després del Baix Llobregat, el Maresme i el Vallès Oriental. L'efecte conjunt d'una natalitat relativament alta i una baixa mortalitat és l'important creixement natural, abans esmentat.

Quant als diferents municipis de la comarca, tant Sabadell com Terrassa tenen una taxa de natalitat lleugerament inferior a la mitjana comarcal i una taxa de mortalitat lleugerament superior. De les altres poblacions cal destacar Barberà del Vallès, amb una taxa de natalitat del 27,8 per mil, que és la població amb major augment de la natalitat, fet probablement va lligat a l'ocupació de les noves vivendes de Ciutat Badia per matrimonis joves, i una taxa de mortalitat del 3,17 per mil; Cerdanyola, amb una taxa de natalitat del 24,05 per mil i de mortalitat del 3,02 per mil; Rubí, amb unes taxes del 23,79 per mil i del 5,05 per mil; i Santa Perpètua de la Moguda, amb taxes del 20,70 per mil i 3,98 per mil.

Els moviments migratoris expliquen la diferència entre el creixement natural o endogen i el que realment ha tingut lloc en una zona determinada. El Vallès Occidental va rebre fortes onades immigratòries a finals del segle passat i

a les primeres dècades de l'actual, lligades a la industrialització tèxtil de Sabadell i Terrassa: en aquesta última ciutat, a principis de segle la immigració creixia a un 3,6 % anual (3). En el període 1923-36 s'ha estimat que el saldo migratori del Vallès Occidental va ésser molt important –14 per mil–, només superat pel Baix Llobregat i el Barcelonès (4).

A partir dels cinquanta hi ha una nova onada migratòria fins a la meitat dels setanta, lligada al desenvolupament de l'economia espanyola i catalana d'aquells anys. En el període 1971-75 s'ha estimat un increment migratori de 61.410 habitants al Vallès Occidental, dels quals 12.840 corresponen a Terrassa, 11.312 a Sabadell, 8.169 a Sant Cugat del Vallès, 7.674 a Rubí, 8.421 a Cerdanyola i 5.230 a Barberà del Vallès (5).

En el període 1976-1981 es poden estimar els ròssecs emigratoris del Vallès Occidental, amb un augment de 14.175 persones i un comportament dissemblant dels diferents nuclis de població, car mentre se'n va població de Sabadell (6.587) i Terrassa

(3) Llobet, S.: op. cit.

(4) Recolons Lluís: Catalunya: Home i territori, Ed. Blume, Barcelona 1979.

(5) Direcció General de Política Territorial. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis de Planificació: Reconeixement Territorial de Catalunya, volum. 17.

QUADRE 3

Taxes de creixement natural de la població 1976-1981

	Taxa de natalitat ‰	Taxa de mortalitat ‰	Taxa de creixement natural ‰
Barberà del Vallès	27,88	3,17	24,71
Caldes de Montbui	15,94	8,81	7,13
Castellar del Vallès	19,82	7,56	12,25
Cerdanyola	24,05	3,02	21,02
Montcada i Reixac	16,28	5,34	10,94
Ripollet	18,95	4,51	14,43
Rubi	23,79	5,05	18,74
Sabadell	16,60	6,55	10,05
Sant Cugat del Vallès	16,55	5,85	10,69
Sta. Perpètua de la Moguda	20,70	3,98	16,71
Terrassa	18,33	6,61	11,71
Municipis de menys de 5000 hab.	13,61	6,00	7,61
VALLÈS OCCIDENTAL	18,46	5,89	12,56

Font: Vid. quadre 2.

GRÀFIC 1. PIRÀMIDE DE POBLACIÓ, 1975

QUADRE 4

Estimació dels saldos migratoris 1976-1981

	Creixement total	Creixement natural	Creixement migratori	Creixement total	Creixement natural	Creixement migratori
	Xifres absolutes			Xifres relatives (%)		
Barberà del Vallès	13.672	2.785	10.886	91,10	18,56	72,53
Caldes de Montbui	360	367	-7	3,67	3,74	-0,07
Castellar del Vallès	1.260	651	608	13,02	6,73	6,28
Cerdanyola	20.815	4.423	16.391	68,56	14,57	53,99
Montcada i Reixac	2.389	1.377	1.011	10,30	5,93	4,36
Ripollet	2.104	1.859	244	8,80	7,77	1,02
Rubí	7.677	3.838	3.838	21,41	10,70	10,70
Sabadell	2.931	9.518	-6.657	1,61	5,22	-3,61
Sant Cugat del Vallès	1.295	1.685	-390	4,33	5,63	-1,30
Sta. Perpètua de la Moguda	1.109	1.119	-10	8,92	9,01	-0,98
Terrassa	-6.319	9.585	-15.904	-3,90	5,92	-9,83
Municipis de menys de 5.000 hab.	4.569	930	3.638	21,35	4,34	17,00
VALLÈS OCCIDENTAL	51.862	37.686	14.175	9,34	6,78	2,55

Font: Vid. quadre 2.

Voltants d'Ullastrell.

El perfil demogràfic del Vallès Occidental mostra una base molt ampla i superior a la catalana

QUADRE 5

Estructura per edats al Vallès Occidental. (1975)

Edats	COMARCA		
	V	M	Total
0-4	28.800	27.855	56.655
5-9	27.330	25.135	52.465
10-14	25.160	24.745	49.905
15-19	23.680	23.040	46.720
20-24	20.870	20.840	41.710
25-29	21.815	20.780	42.595
30-34	16.140	18.595	37.735
35-39	16.925	16.400	33.325
40-44	17.730	18.210	35.940
45-49	16.865	17.010	33.875
50-54	14.690	14.885	29.575
55-59	10.130	11.865	21.995
60-64	8.430	10.040	18.470
65-69	6.725	8.965	15.690
70-75	5.165	7.470	12.635
75 i més	5.030	8.830	13.860
TOTAL	268.485	274.665	543.150

Font: Centre d'Estudis de Planificació. Reconeixement Territorial de Catalunya. Barcelona, 1980.

(15.904), continuen arribant immigrants a d'altres poblacions com Cerdanyola (16.391), Barberà del Vallès (10.896) o Rubí (3.838). Podriem, doncs, parlar d'un augment moderat de la immigració en el període de 1970 a 1975 -va augmentar en més de 80.000 persones- i d'una certa desconcentració dels assentaments humans saturats i amb indústries amb crisi profunda, com Terrassa i Sabadell, a d'altres poblacions amb una indústria menys concentrada en un sol sector en crisi com és el tèxtil.

L'estructura per edats

L'estructura per edats de la població és un resultat del seu creixement natural (natalitat i mortalitat) i de la dinàmica migratòria, i per tant condiciona aspectes estructurals com la taxa d'activitat potencial, els habitants en edat d'escolarització o de la tercera edat, etc. i també influeix sobre la dinàmica futura.

Relacionant (veure quadre número 5) la composició per edats amb la corresponent als sexes, el perfil demogràfic de la comarca mostra una base molt ampla, considerablement

superior a la catalana, i s'estreny molt més que la catalana en els nivells superiors d'edat; això correspon a una superior taxa de natalitat de la comarca en relació amb Catalunya i al profund procés immigratori dels anys

60 i 70. En relació amb les poblacions de la comarca, cal dir que mentre Terrassa, Sabadell i altres poblacions amb poc increment immigratori s'apropen a l'estructura piramidal catalana; les poblacions que han rebut grans quantitats d'immigrants, com ara Barberà, Cerdanyola, Ripollet, Rubí, etc., tenen una piràmide de base bastant més ampla, però més estreta en els nivells superiors, que el conjunt de la comarca.

Si dividim la població en tres grans grups d'edat, diferenciant la població més jove (menys de 15 anys) i la més gran (65 o més anys) de la intermèdia -és a dir la que està en edat activa- obtenim les proporcions que veieu en el quadre n. 6.

El pes relatiu de la població infantil és força més elevat que en el total català, reflectint l'ampla base piramidal abans esmentada, especialment a Ripollet, Sta. Perpètua de la Moguda, Cerdanyola, Barberà, Montcada, Rubí i St. Cugat; al contrari, la població vella és considerablement més reduïda que a Catalunya, sobretot també a les mateixes poblacions esmentades. Finalment, la població en edat activa és inferior a la catalana, excepte a

Quadre 6

Estructura d'edats de la població. 1975

	0-14 anys	15-64 anys	65 anys i més	Total
Barberà del Vallès	32,4	63,1	4,5	100
Caldes de Montbui	27,6	62,7	9,7	100
Castellar del Vallès	27,4	63,1	9,5	100
Cerdanyola	33,1	61,7	5,2	100
Montcada i Reixac	30,5	62,6	6,9	100
Ripollet	32,1	62,2	5,7	100
Rubí	30,4	62,7	6,1	100
Sabadell	28,8	63,0	8,2	100
Sant Cugat del Vallès	30,4	62,5	7,1	100
Sta. Perpètua de la Moguda	33,9	60,7	5,4	100
Terrassa	27,4	67,0	8,6	100
Municipis de menys de 5000 h.	28,9	60,3	10,8	100
Vallès Occidental	29,3	62,9	7,8	100
CATALUNYA	25,6	64,2	10,2	100

Font: Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis de Planificació: Reconeixement Territorial de Catalunya (1980-81), sobre dades dels padrons municipals d'habitants (INE).

Forta incidència dels habitants de menys de 15 anys, amb percentatge d'actius més baix que la mitjana catalana

QUADRE 7

Pes relatiu de la població activa per sexes 1975

	Actius s/població total %			Actius s/població de 15 a 64 anys %		
	H	D	Total	H	D	Total
Barberà del Vallès	59,5	17,4	38,7	93,50	27,78	61,33
Caldes de Montbui	61,7	19,0	40,3	96,43	30,82	64,27
Castellar del Vallès	58,3	26,6	42,6	92,53	42,08	67,51
Cerdanyola	56,3	13,7	35,3	91,59	22,16	57,21
Montcada i Reixac	58,3	15,2	36,6	92,58	24,42	58,47
Ripollet	58,9	15,1	37,2	94,57	24,34	59,81
Rubi	59,2	21,4	40,5	93,40	33,73	63,98
Sabadell	57,4	20,6	38,7	90,54	28,73	61,43
Sant Cugat del Vallès	57,3	17,9	37,4	92,00	28,57	59,84
Sta. Perpètua de la Moguda	59,6	17,2	38,2	96,19	29,19	62,29
Terrassa	57,7	22,1	39,6	89,33	34,95	61,88
Conjunt comarcal	57,9	19,9	38,7	92,86	31,88	61,53
CATALUNYA	60,2	21,6	40,5	92,80	34,00	63,10

Font: Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya. C.E.P.-I.E.P.: Reconeixement. op. cit., vol. 17.

Terrassa, que està a un nivell una mica superior.

La relativa joventut de la població de la comarca pot matisar-se posant en relació els més vells i els més joves: en aquest sentit s'utilitza el quocient entre els qui superen els 60 anys i els qui no arriben a 20 anys, considerant com a valor crític el de 0,5 (50 % de població «vella» sobre la «jove»). Catalunya en conjunt ha superat, gràcies a la immigració i als seus efectes sobre la natalitat, els tradicionals problemes d'envelliment demogràfic amb un coeficient del 0,44, i molt més la comarca del Vallès Occidental, on els vells solament representen el 29 % dels joves.

Població i mercat de treball

Per caracteritzar la població segons la seva relació amb el mercat de treball, una primera aproximació ens ve donada per les proporcions d'actius i no-actius. Els primers inclouen els qui estan ocupats, els qui busquen treball i els qui fan el servei militar. En els no actius, que representen els qui estan fora del mercat laboral, cal distingir els diferents motius d'aquesta situació: en uns casos és conseqüència de l'edat (jubilats, menors) o d'incapacitat per al treball; en altres, els motius són de tipus socio-institucional (mestresses de casa).

Al Vallès Occidental, els 210.055 actius del 1975 representaven el 38,7 % de la població total, taxa d'activitat lleugerament inferior que la catalana; a la comarca, només supera la taxa d'activitat catalana la de Castellar del Vallès, i pràcticament la igualen les de Rubí i Caldes de Montbui.

Aquesta situació ve condicionada per l'estructura d'edats i la forta incidència

del grup d'habitants menors de 15 anys, que dona lloc a un percentatge d'actius més baix que el del conjunt de Catalunya.

L'altre aspecte que condiciona el menor nivell d'activitat de la població al Vallès Occidental i a la majoria de poblacions de la comarca que a Catalunya és la relativament baixa participació femenina en el treball, com pot apreciar-se al quadre n.º 7.

Voltants de Caldes de Montbui.

A Catalunya treballen el 34% de dones en edat activa, un total del 22% de dones, i al Vallès Occidental el 31,9%

A Catalunya treballen el 34 % de les dones en edat activa (i quasi el 22 % del total de dones), mentre que al Vallès Occidental solament treballen el 31,9 % de les dones en edat activa (i el 19,5 % del total de dones). La menor participació femenina en el treball és encara més pronunciada a la majoria de poblacions de la comarca, excepte a Terrassa i Castellar del Vallès, on la indústria tradicional basada en el tèxtil

té una alta participació de dones, amb un percentatge d'activitat lleugerament superior al català.

Quant a l'activitat econòmica per sectors (vegeu quadres n.º 8 i 9), la població del Vallès Occidental és marcadament industrial (68,73 %) en una proporció superior a la catalana, mentre que són inferiors que a Catalunya les proporcions de la

població que treballen a l'agricultura (1,5 %) i als serveis (29,76 %). La majoria de ciutats i pobles de la comarca tenen una estructura sectorial polaritzada en major grau en el sector industrial, destacant en aquest sentit Rubí amb un 77,94 % de la població activa al sector industrial, Barberà del Vallès amb un 74,91 % i Ripollet amb un 73,1 %. Tant Terrassa com Sabadell tenen també una gran

QUADRE 8

Població activa per sectors econòmics 1975

	Total actius	Primari		Secundari		Terciari	
		Actius	%	Actius	%	Actius	%
Barberà del Vallès	5.920	40	0,68	4.435	74,91	1.445	24,41
Caldes de Montbui	3.895	370	9,50	2.410	61,87	1.115	28,63
Castellar del Vallès	4.390	70	1,59	2.350	53,53	1.970	44,87
Cerdanyola	10.715	85	0,79	7.185	67,06	3.445	32,15
Montcada i Reixac	8.755	60	0,69	6.120	69,90	2.575	29,41
Ripollet	8.940	75	0,84	6.535	73,10	2.330	26,06
Rubi	14.550	140	0,96	11.340	77,94	3.070	21,10
Sabadell	70.515	450	0,64	48.325	68,53	21.740	30,83
Sant Cugat del Vallès	10.930	335	3,06	6.050	55,36	4.545	41,58
Sta. Perpètua de la Moguda	4.910	220	4,48	3.375	68,74	1.315	26,78
Terrassa	58.450	495	0,85	41.120	70,35	16.838	28,80
Municipis de menys de 5.000 hab.	8.085	820	10,14	5.130	63,51	2.130	26,35
VALLÈS OCCIDENTAL	210.055	3.160	1,50	144.380	68,73	62.515	29,76
CATALUNYA	2.289.948	145.106	6,34	1.166.952	50,96	977.890	41,31

Font: Reconocimiento Territorial de Catalunya. Direcció General de Política Territorial. Centre d'Estudis de Planificació 1980.

QUADRE 9

Població activa per branques 1975

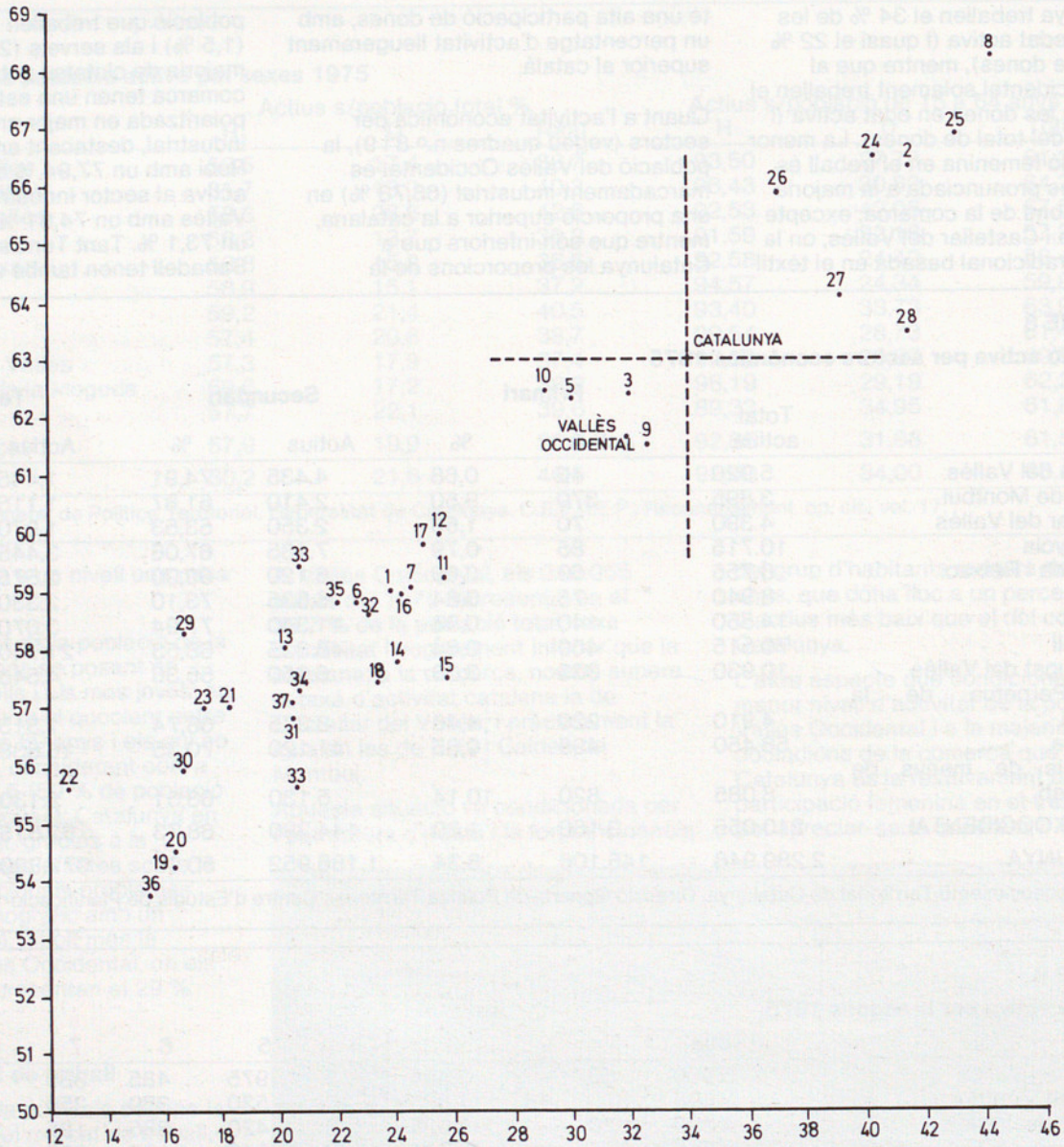
	Total	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Barberà del Vallès	5.920	40	-	3.455	5	975	485	330	80	550
Caldes de Montbui	3.895	370	46	1.825	10	530	380	250	80	405
Castellar del Vallès	4.390	70	-	1.925	5	420	385	125	100	1.360
Cerdanyola	10.715	85	-	5.465	80	1.640	1.100	695	290	1.360
Montcada i Reixac	8.755	60	5	4.540	30	1.545	720	430	180	1.245
Ripollet	8.940	75	-	5.120	35	1.380	725	350	110	1.145
Rubi	14.550	140	35	9.095	100	2.110	1.075	405	330	1.260
Sabadell	70.515	450	20	40.145	440	7.720	7.200	2.295	2.295	10.190
Sant Cugat del Vallès	10.930	335	15	3.895	115	1.935	1.325	510	595	2.115
Sta. Perpètua de la Moguda	4.910	220	15	2.635	40	685	385	175	90	665
Terrassa	58.450	495	40	34.650	320	6.110	5.100	1.780	1.390	8.565
VALLÈS OCCIDENTAL	210.055	3.160	190	116.990	1.215	25.985	19.700	7.380	5.685	29.750

1. Agricultura. 2. Extractives. 3. Indústria manufacturera. 4. Electricitat, aigua i gas. 5. Construcció. 6. Comerç, restaurants i hotels. 7. Transports i comunicacions. 8. Establiments financers i assegurances. 9. Serveis públics i personals.

Font: Reconocimiento Territorial de Catalunya. Direcció General de Política Territorial. Centre d'Estudis de Planificació, 1980.

GRÀFIC 2: RELACIÓ ENTRE L'ACTIVITAT GENERAL I L'ACTIVITAT FEMENINA

INDICADOR D'ACTIVITAT
 $\left(\frac{\text{POBLACIÓ ACTIVA}}{\text{POBLACIÓ DE 15-64 ANYS}} \times 100 \right)$

INDICADOR D'ACTIVITAT FEMENINA

$\left(\frac{\text{POBLACIÓ ACTIVA FEMENINA}}{\text{POBLACIÓ FEMENINA DE 15-64 ANYS}} \times 100 \right)$

FONT: DIRECCIÓ GENERAL DE POLITICA TERRITORIAL. GENERALITAT DE CATALUNYA.
 CEP.: RECONOCIMIENTO TERRITORIAL DE CATALUÑA. VOLUMEN 17.

Baix nivell d'instrucció i de formació professional, exceptuant la ciutat de Sant Cugat del Vallès

proporció de la població activa en el sector industrial –70,35 % i 68,53 % respectivament–, sense que al mateix temps hagin desenvolupat gaire el sector terciari, ja que molts serveis es cobreixen a Barcelona. Els municipis on la població activa es dedica bastant a l'activitat agrícola són els menors de 5.000 habitants i Caldes de Montbui. Finalment, cal assenyalar el cas específic de Castellar del Vallès i Sant Cugat del Vallès on hi ha una part important de la població activa dedicada als serveis –44,87 % i 41,58 % respectivament– cosa que caldria, probablement, relacionar amb el caràcter de poblacions-residència que tenen ambdós municipis.

Dins de la indústria, la proporció més gran de població activa correspon a les indústries manufactureres amb un 81 % a la comarca, un 84 % a Terrassa, un 83,9 % a Sabadell, i percentatges importants a la majoria de les altres poblacions industrials, encara que també la construcció té una importància considerable –amb un 18 % a la comarca, 15 % a Terrassa, 16,1 % a Sabadell i més important a molts municipis de la comarca– sobretot si tenim en compte la importància de l'atur en aquest sector.

El nivell d'estudis i de formació professional de la població és un indicador del nivell cultural i, per una

altra banda, condiona les possibilitats de creixement i reconversió de la mà d'obra cap a noves activitats o qualificacions. Segons les dades del padró de 1975, la població resident al Vallès Occidental amb estudis superiors al batxillerat elemental era d'un 8,30 %, inferior a la mitjana catalana, mentre que el nivell de població amb una instrucció baixa és lleugerament superior a la comarca que a Catalunya. La importància relativa del baix nivell d'instrucció –i baixa formació professional de la població comarcal–, que és més gran a moltes poblacions de la comarca, té relació amb el paper del Vallès Occidental a l'àrea d'influència de Barcelona, on es concentren els serveis, les direccions de les empreses, etc. Un cas a part és Sant Cugat del Vallès, on un 16,62 % de la població té un nivell alt d'instrucció i solament un 30,69 % un nivell baix, la qual cosa sens dubte té relació amb el paper de ciutat-residència de professionals, intel·lectuals, etc. d'aquesta població.

Les característiques de la indústria: estructura sectorial i concentració

Podem analitzar la indústria al Vallès Occidental a partir de l'estudi de l'estructura sectorial per branques d'activitat. Això posarà de relleu el grau de concentració o de diversificació de les activitats industrials i el seu pes relatiu en el conjunt de la indústria catalana; per altra banda podem referir-nos a la dimensió dels establiments industrials, que fa referència a la concentració empresarial. Finalment, des d'una perspectiva dinàmica, ens referirem a l'evolució de les inversions industrials així com a les característiques essencials dels principals sectors presents a la comarca.

Des del punt de vista estructural, l'anàlisi dels sectors i branques de producció i de la dimensió empresarial es basa en les dades de la població ocupada, ja que és difícil utilitzar d'altres fonts, donades les disponibilitats estadístiques existents. Les fonts de dades sobre població ocupada són heterogènies i provenen essencialment dels censos i padrons

Una masia de Caldes.

Elevada concentració de l'ocupació industrial catalana a la comarca del Vallès Occidental

QUADRE 10

Nivell d'instrucció de la població major de 10 anys, 1975

	Baixa	Mitjana	Alta
Barberà del Vallès	36,97	58,19	4,83
Caldes de Montbui	42,97	51,33	5,70
Castellar del Vallès	40,45	49,97	9,58
Cerdanyola	34,96	55,58	9,45
Montcada i Reixac	35,74	57,85	6,40
Ripollet	42,48	52,32	5,20
Rubi	46,96	48,19	4,85
Sabadell	43,43	47,68	8,88
Sant Cugat del Vallès	30,69	52,69	16,62
Sta. Perpètua de la Moguda	40,28	54,41	5,30
Terrassa	44,75	46,61	8,64
Municipis de menys de 5.000 hab.	40,05	54,21	5,74
VALLÈS OCCIDENTAL	42,07	49,55	8,38
CATALUNYA	41,10	49,00	9,90

Baixa: Analfabets i primària incompleta.

Mitjana: Primària completa, batxillerat elemental i formació professional.

Alta: Batxillerat superior, Peritatge, Títol superior.

Font: Reconeixement Territorial de Catalunya. Direcció General de Política Territorial. Centre d'Estudis de Planificació 1980.

d'habitants (no disponible a nivell sectorial encara el de 1981), del Registre d'Establiments industrials (1976) i del Cens Industrial de 1978.

El Vallès Occidental té un coeficient d'especialització industrial mesurat per la població ocupada del 0,2324, el quart més baix de Catalunya després del Vallès Oriental, Baix Llobregat i Barcelonès, la qual cosa denota l'elevada concentració de l'ocupació industrial catalana en aquesta comarca, i que la població està ocupada sectorialment en unes proporcions bastant semblants a les catalanes, ja que només caldria un desplaçament del 23,24 % de la població ocupada per aconseguir la mateixa proporció que a Catalunya.

Si mesurem el coeficient d'especialització per la comparació entre la distribució dels establiments segons volum a la comarca i a Catalunya, aquell pren el valor de 17,6 al Vallès Occidental, que és

(6) Reconeixement Territorial de Catalunya. Direcció General de Política Territorial. Centre d'Estudis de Planificació. La localització de les activitats industrials (M. Parellada) Barcelona, 1981.

relativament alt, denotant una distribució segons volum més diferenciada que el total català, i que es deu, en gran part, al menor pes dels establiments petits (de 0 a 9 treballadors) i una més gran importància relativa dels establiments de volum superior (6).

En fer l'anàlisi sectorial de la indústria cal diferenciar entre la indústria manufacturera, la construcció i el sector de l'energia (electricitat, aigua i

gas). Aquest últim sector té molt poca importància al Vallès Occidental, ja que ocupava el 1975 el 0,5 % de la població activa, uns 1.215 actius.

La construcció ocupava el 1975 un 12,4 % (uns 26.000 treballadors) de la població activa comarcal, percentatge superior al català, que és un 10,6 %. L'important pes relatiu de la construcció ens pot servir com a indicador del pes industrial i de la concentració humana de la comarca, donades les característiques pròpies del sector de la construcció que tendeix a desplaçar-se cap a on hi ha les concentracions industrials, turístiques i humanes. A Terrassa i Sabadell la importància de la construcció és relativament menor que al conjunt de la comarca, i s'apropa més al percentatge català.

Quant a la indústria manufacturera —com el sector secundari en el seu conjunt—, amb un 55,7 % de la població activa de la comarca significa un percentatge, superior al català, que demostra la relativa especialització manufacturera del Vallès Occidental; aquest percentatge és encara superior a Terrassa (59,3 %) i lleugerament a Sabadell.

En relació amb la indústria pròpiament dita, la distribució de l'ocupació per branques expressa una important especialització comarcal als sectors del metall i maquinària (36 % de la població industrial) i del tèxtil (32,7 % de la població industrial); els dos sectors ocupen quasi el 69 % dels

Quadre 11

El sector secundari: pes relatiu de la indústria manufacturera i de la construcció

	% s/població activa total		
	Indústria manufacturera	Construcció	Sector secundari
Sabadell	56,9	10,9	67,8
Terrassa	59,3	10,5	70,15
Vallès Occidental	55,7	12,4	68,7
Catalunya	40,4	10,6	51,0

Font: Direcció General de Política Territorial. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis de Planificació: Reconeixement Territorial de Catalunya, volum 17, 1981.

La importància del sector tèxtil és quasi el doble que a Catalunya

treballadors industrials de la comarca, i al voltant del 35 % de tots els actius comarcals. A continuació cal assenyalar la importància del sector químic i del cautxú i la indústria auxiliar de la construcció, amb un 9,6 % i un 5,5 % respectivament de la població industrial; la resta dels sectors representen menys del 4 % de la població industrial comarcal.

Per relativitzar l'estructura dels sectors industrials del Vallès Occidental és necessari comparar-la amb la corresponent estructura catalana. Un indicador de l'especialització relativa dels sectors ve donat pel quocient entre la importància relativa de cada sector al Vallès Occidental i a Catalunya (7). A l'última columna del quadre n.º 12 hi ha aquests indicadors; quan el coeficient de localització és igual a 1, significa que el subsector considerat té el mateix pes a la comarca que a Catalunya; si el valor és més gran que 1 té un major pes a la comarca que a Catalunya i viceversa si és menor que 1.

Segons les dades obtingudes, el sector tèxtil, amb un coeficient de localització 1,8, és l'únic amb una clara i important especialització relativa al Vallès Occidental: la importància del sector tèxtil a la comarca és quasi el doble que a Catalunya. Els altres dos sectors que tenen una importància pràcticament igual que al conjunt català són el del metall i maquinària i el Sector auxiliar de la construcció, amb

uns coeficients de localització lleugerament superiors a la unitat (1,03). De la resta de sectors, únicament el químic i cautxú (coeficient de localització = 0,8) s'apropa en importància relativa a la que té aquest sector en el conjunt català (8). Pel que fa a 1970 mentre que la importància relativa del sector tèxtil al Vallès Occidental s'ha reduït, s'ha incrementat la importància relativa del sector del metall i maquinària i en major mesura la del sector químic; la resta de sectors ha mantingut la seva importància pràcticament estable (9).

El sector del metall i maquinària ha tingut una dinàmica molt expansiva, almenys a principis dels anys setanta; efectivament, la població ocupada, estimada en uns 29.000 treballadors el 1970 (10), superava els 38.000 el 1978; malgrat això, en els últims anys la crisi i les necessitats de reconversió industrial han afectat també l'economia del sector amb alguns tancaments d'empreses i incrementant l'atur. El subsectors més importants del sector metal·lúrgic són: el de construcció de maquinària i equip mecànic amb un 12 % de la població industrial, el de fabricació de productes metàl·lics amb un 11,3 % i el de construcció de maquinària i material elèctric amb un 8,4 % de l'esmentada població. Amb menor importància cal assenyalar el de construcció de vehicles automòbils i el de fabricació d'instruments de precisió, amb uns percentatges en relació amb

la població industrial de 2,9 % i 1 % respectivament.

Els subsectors de construcció de maquinària i equip mecànic, fabricació d'instruments de precisió, òptica i similars i construcció de maquinària i material elèctric, amb uns coeficients de localització de 1,8, 1,5 i 1,4 respectivament, són aquells en els quals la comarca està relativament especialitzada respecte a Catalunya.

El sector tèxtil, important des de les primeres fases de la industrialització de la comarca i en el qual està molt especialitzada, ocupava el 1978 34.791 treballadors, i el de la confecció 3.562, representant el 32,7 % i el 3,5 % de l'ocupació total de la indústria comarcal, la qual cosa demostra la

(7) L'indicador d'especialització relativa, anomenat sovint coeficient de localització es:
$$\frac{\% \text{ ocupats sector X Vallès Occid.} \cdot \% \text{ ocupats indústria Vallès occ.}}{\% \text{ ocupats sector X a Catalunya} \cdot \% \text{ ocupats indústria a Catalunya}} = \frac{\% \text{ ocupats sector X al Vallès Occ.} \cdot \% \text{ ocupats indústria al Vallès Occ.}}{\% \text{ ocupats sector X a Catalunya} \cdot \% \text{ ocupats indústria a Catalunya}}$$

(8) Donada la important concentració del sector químic al Tarragonès, es pot afirmar que el Vallès Occidental té una certa especialització relativa en aquest sector.

(9) RODRIGUEZ, A.; D'ALÓS-MONER, R.: *Economia y Territorio en Catalunya*. Servei d'estudis de la Banca Mas Sardà, Barcelona 1978. pàg. 144. Les dades de base són diferents i per tant les comparacions han de fer-se amb prudència.

(10) RODRIGUEZ, A.; D'ALÓS-MONER, R.: op. cit.

QUADRE 12

Distribució de l'ocupació industrial per branques. Vallès Occidental, 1978

	Nombre ocupats	% s/total comarcal	% s/total sectorial de Catalunya	Coefficient de localització
Auxiliar construcció	5.822	5,5	15,3	1,03
Química i cautxú	10.153	9,6	12,0	0,8
Metall i maquinària	38.265	36,0	15,3	1,03
Alimentació	3.475	3,3	5,6	0,4
Tèxtil	34.791	32,7	26,2	1,8
Cuir, calçat i confecció	4.142	3,9	9,5	0,6
Fusta, suro i mobles	3.516	3,3	9,2	0,6
Paper i AA.GG.	3.772	3,6	9,1	0,6
Altres	2.227	2,1	8,9	0,6
Total	106.263	100,0	14,8	-

Font: Cens Industrial 1978. Elaboració pròpia.

QUADRE 13

Distribució de l'ocupació industrial per subsectors. Metall i maquinària. Vallès Occidental. 1978

	Nombre ocupats	% sobre total comarcal	Coefficient de localització
Fabricació de productes metàl·lics (excepte màquines i material de transport)	11.978	11,3	1,03
Construcció maquinària i equip mecànic	12.742	12	1,8
Construcció de màquines d'oficina i ordinadors	1	-	-
Construcció de maquinària i material elèctric	8.876	8,3	1,4
Fabricació material electrònic (excepte ordinadors)	481	0,4	0,2
Construcció de vehicles automòbils i peces de recanvi	3.046	2,9	0,4
Construcció naval, reparació i manteniment de vaixells	50	0,05	0,1
Construcció d'altre material de transport	35	0,03	0,03
Fabricació d'instruments de precisió, òptica i similars	1.056	1	1,5
TOTAL METALL I MAQUINÀRIA	38.265	35,98	1,03

Font: Cens industrial, 1978. Elaboració pròpia.

Monestir de Sant Cugat.

Els subsectors de la llana i la seda natural, fibres artificials i sintètiques, són els més importants

QUADRE 14

Distribució de l'ocupació industrial per subsectors: Tèxtil i confecció. Vallès Occidental. 1978

	Nombre ocupats	% s/total comarcal	Coefficient de localització
Cotó	3.172	2,9	0,5
Llana	12.649	11,9	6,0
Seda natural, fibres artificials i sintètiques	6.572	6,2	2,5
Fibres dures	8	-	0,1
Gèneres de punt	1.898	1,8	0,4
Acabats tèxtils	7.184	6,8	2,5
Catifes i tapissos	863	0,8	2,5
Altres tèxtils	2.442	2,3	1,8
Sense especificar	3	-	6,8
Total Tèxtil	34.791	32,7	1,8
Confecció en sèrie vestits	3.278	3,1	0,8
Confecció a mida vestits	77	0,1	0,4
Altres confeccions	297	0,3	0,4
Total confecció	3.562	3,5	0,7

Font: Cens Industrial 1978 i elaboració pròpia.

seva importància en el total de la indústria vallesana. A més, dins d'aquest sector destaquen els subsectors de: la llana –la famosa «indústria llanera»– amb un 11,9 % de la població industrial comarcal, els acabats tèxtils amb un 6,8 % i la seda natural, fibres artificials i sintètiques amb un 6,2 % d'aquesta població; a un nivell inferior cal assenyalar la confecció de vestits en sèrie, el subsector del cotó i el d'altres tèxtils, amb una població ocupada del 3,1 %, 2,9 % i 2,3 % respectivament. La resta de subsectors tenen una importància mínima.

Ara bé, la crítica problemàtica del sector tèxtil i del de la confecció a les últimes dècades, agreujada des de la crisi econòmica, s'ha notat a la comarca: les inversions substituïdores de treball per capital, les reduccions de personal i les fallides han anat convertint aquests sectors en grans ocupadors de mà d'obra, i a la vegada en grans generadors d'atur. Efectivament, el nombre de treballadors en aquests sectors, que el 1970 era al voltant dels 50.000 (x), en l'actualitat es d'uns 38.000 (11).

Un indicador de l'especialització relativa dels subsectors ve donat pel coeficient entre la importància relativa de cada subsector al Vallès Occidental i a Catalunya (12).

A nivell de subsectors, l'especialització és molt important en el de la llana –coeficient de localització de 6–, sis vegades més important que a Catalunya, i en els de la seda, fibres artificials i sintètiques, Acabats tèxtils, catifes i tapissos –tots amb un coeficient de localització de 2,5– i en el subsector d'altres tèxtils –amb un coeficient de localització d'1,8. En canvi, el sector de la confecció en el seu conjunt així com tots els seus subsectors, tenen un coeficient de localització inferior a la unitat, és a dir, amb menor importància relativa que al

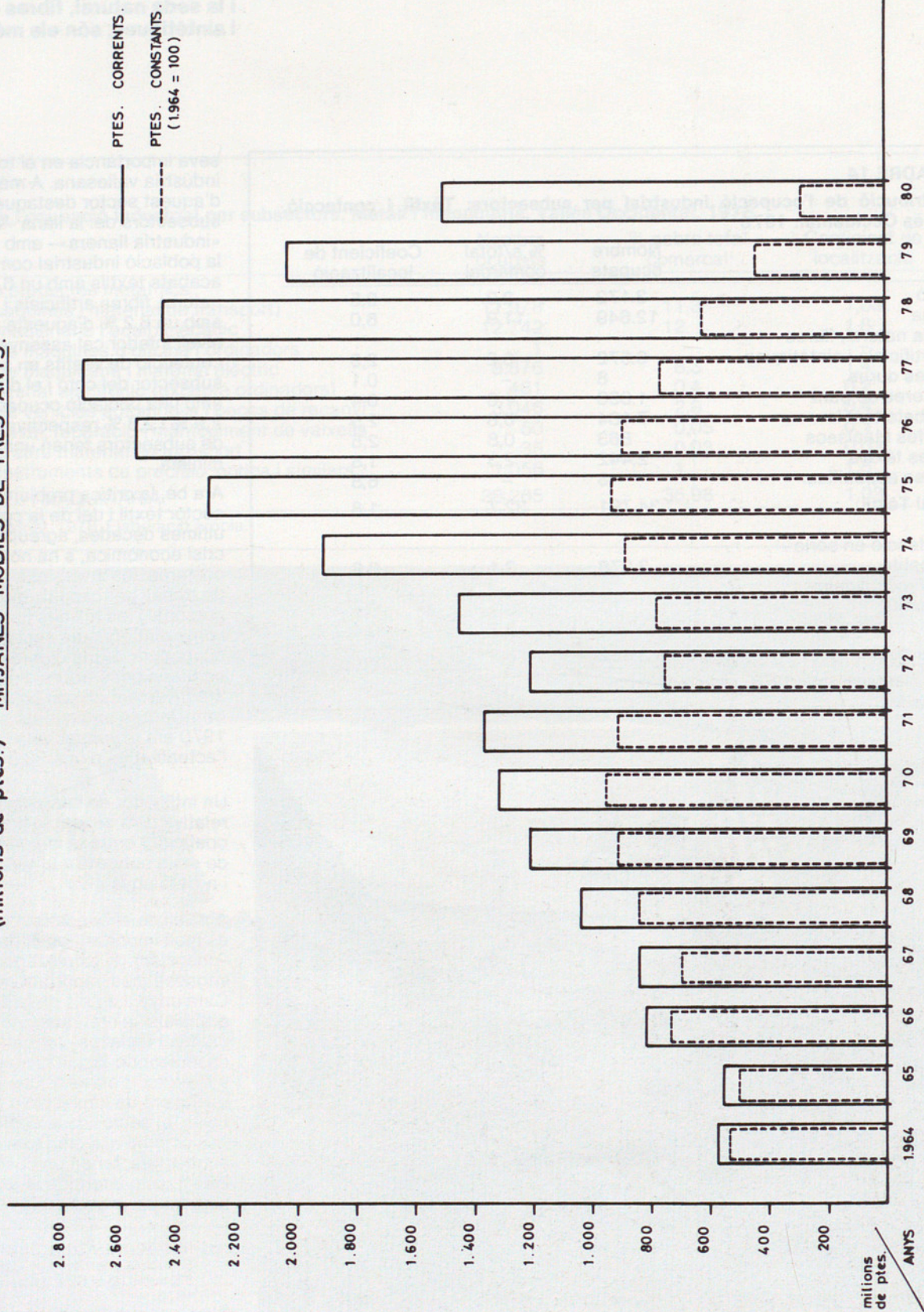
(11) RODRÍGUEZ, A.; D'ALÓS-MONER, R.: Economía y territorio en Cataluña. Servei d'Estudis de la Banca Mas Sarda, Barcelona 1978.

(12) L'indicador d'especialització relativa, nomenat sovint coeficient de localització, és el mateix que hem definit anteriorment.

Monestir de Sant Cugat.

GRÀFIC 3. INVERSIONS INDUSTRIALS AL VALLÈS OCCIDENTAL 1.964 -1.980
 (milions de ptes.) MITJANES MOBILS DE TRES ANYS.

Segons el nombre de treballadors, la dimensió dels establiments industrials és superior a la mitjana catalana

Quadre 15

Distribució d'establiments industrials segons nombre de treballadors i ocupació corresponent. Vallès Occidental, 1978

	Nombre d'establiments	Ocupació	
		Nombre	%
1 a 4 treballadors	2.032	4.371	4,1
5 a 19 »	1.399	13.797	13,0
20 a 49 »	664	20.696	19,5
50 a 99 »	197	14.012	13,2
100 a 199 »	134	18.337	17,3
200 a 499 »	63	17.109	16,1
500 i més »	23	17.941	16,9
TOTAL	4.512	106.263	100,-

Font: Cens Industrial 1978, Elaboració pròpia.

per altra banda, un 13,2 % treballa en els quasi 200 establiments considerats «mitjans», mentre que el 36,6 % de la població industrial treballa a 4.059 establiments de menys de 50 treballadors.

La concentració industrial pot mesurar-se en funció de l'ocupació que absorbeixen algunes grans empreses en el conjunt de cada sector o de l'economia comarca molt més en l'estudi d'una comarca on un altre indicador com el pes relatiu de les grans empreses en les vendes del sector no és massa significatiu a nivell comarcal ja que els productes es venen sovint fora de la comarca. L'estudi de la concentració empresarial mitjançant el percentatge d'ocupació a les grans empreses és important no solament per caracteritzar el seu poder en el moment de la contractació salarial, sinó també per les repercussions que les dificultats d'unes poques empreses grans poden tenir sobre el conjunt del mercat laboral.

Aquesta concentració és, a nivell global, semblant a la catalana: l'any 1978 el 50 % de la població industrial del Vallès Occidental treballava a empreses de més de 100 treballadors, mentre que a Catalunya hi treballa el 52 %. A nivell sectorial, aquesta

(13) RODRIGUEZ, A., D'ALÓS-MONER, R.: op. cit. pág. 144. S'ha de tenir en compte que les dades de base són diferents i per tant que les comparacions han de ser fetes prudentment. A més, no tenim dades del sector de la confecció com a tal per al 1970.

conjunt català. Pel que fa al 1970, sembla que la importància relativa del tèxtil al Vallès Occidental s'ha reduït, ja que el seu quocient de localització es calcula en 2,29 (13).

El volum d'un establiment industrial pot mesurar-se de diferents maneres: a partir de les dades sobre el seu capital social, o de la seva participació en el mercat, etc. Les disponibilitats estadístiques fan que normalment calgui utilitzar el nombre de treballadors ocupats com a indicador de la dimensió empresarial. A partir del Cens Industrial de 1978, tenim el nombre d'establiments industrials i el nombre de treballadors segons el volum tamany dels establiments.

Per altra banda, qualsevol classificació entre la petita, la mitjana i la gran empresa és en gran part arbitrària i a

més ha de variar segons l'estructura econòmica i les condicions tecnològiques de la societat estudiada. Hom considera les empreses de més de 500 treballadors «grans» i les de 50 a 100 «mitjanes». A base a d'això podem establir la classificació dels establiments industrials segons el seu volum, tal com s'expressa en el quadre n.º 16.

La dimensió mitjana global -nombre de treballadors per establiment- és lleugerament superior a la comarca (23,5) que a Catalunya (19,8 %). Per altra banda, la distribució de l'ocupació segons el volum dels establiments és molt semblant a la catalana, amb 220 establiments industrials de més de 100 treballadors que ocupen el 50 % de la població industrial: un 16,9 % treballa a empreses grans, i un 33,3 % a empreses de 100 a 500 treballadors;

QUADRE 16

Distribució d'establiments industrials i ocupació segons volum. Vallès Occidental, 1978.

Qualificació	Vallès Occidental			Catalunya % Treballad.
	Establiments	Treballadors	% Treballad.	
1 a 50 treb.	Petita i Petita- mitjana	4.095	38.864	36,6
50 a 99 treb.	Mitjana	197	14.012	12,0
100 a 499 treb.	Mitjana-gran	197	35.446	33,0
500 i més treb.	Gran	23	27.941	19,0
TOTAL		4.512	106.263	100,0
Volum mitjà = $\frac{\text{Treballadors}}{\text{Establiments}}$			23,5	19,8

Font: Cens industrial 1978. Elaboració pròpia.

Els sectors de paper i arts gràfiques, tèxtil, química i cautxú, també tenen empreses grans

concentració es dona sobretot al sector del metall amb un 57,8 % de l'ocupació en aquestes empreses, i en el sector auxiliar de la construcció amb un 57,2 %. També els sectors de paper i arts gràfiques, tèxtil, química i cautxú tenen empreses grans, bé que amb uns percentatges menors de 51,5 %, 49,4 % i 47 % respectivament de població ocupada en empreses més grans de 100 treballadors. D'altra banda, cal destacar la importància relativa de les empreses mitjanes –de 50 a 100 treballadors– en els sectors tèxtil i químic.

Pel que fa al sector tèxtil, l'any 1978 es comptabilitzaven 1.468 establiments industrials que ocupaven 34.791 treballadors, i 171 al sector de la confecció, amb 3.652 treballadors.

Al sector tèxtil, el volum mitjà dels establiments industrials és menor a la comarca (23,8) que a Catalunya (37,1). Això va molt probablement lligat al fet que al Vallès Occidental solament hi ha 2 empreses tèxtils grans, amb més de 500 treballadors, que ocupen al 4,2 % dels actius del sector, mentre que a Catalunya ocupen el 12,7 %. També les empreses mitjanes-grans –de 100 a 499 treballadors– ocupen menys treballadors al Vallès Occidental –45 %– que a Catalunya –50,7 %. En canvi, la importància de les empreses petites i mitjanes és superior a la comarca –hi ocupen un 33,1 % i un 17,6 % respectivament dels actius del sector– que a Catalunya –on ocupen respectivament un 23,2 % i un 13,4 %.

De forma clara apareixen com volums típics o dominants de la comarca el de les empreses «mitjanes-grans» (de 100 a 499 treballadors), que ocupen el 45 % dels treballadors del sector, i el de les «petites» i «petites-mitjanes» (de 1 a 50 treballadors) que ocupen el 33,1 %.

Al sector de la confecció, en canvi, el volum mitjà dels establiments industrials és més gran a la comarca (21,4 %) que a Catalunya (17,6 %), però inferior en qualsevol cas que al sector tèxtil. En aquest cas no existeixen empreses «grans»; predominen les «petites» i «petites-mitjanes» amb el 49,4 % dels treballadors del sector, mentre que en el conjunt català solament són el 43,9 %, i les del grup «mitjanes-grans» (de

Matadepera.

El Vallès Occidental ha absorbit bona part de l'expansió industrial i residencial del conjunt econòmic centrat a Barcelona

100 a 499 treballadors) on 7 empreses ocupen el 37,4 % dels actius del sector, percentatge inferior al català que és del 40,2 %. Finalment, un 13,1 % de treballadors està ocupat a 7 empreses «mitjanes» (de 50 a 99 treballadors), amb un percentatge de treballadors ocupats lleugerament inferior al català.

Quant a la concentració empresarial al Vallès Occidental –mesurada en percentatges d'ocupació a empreses de més de 100 treballadors– a nivell del sector tèxtil, 88 empreses tenen més de 100 treballadors, representant un 49,2 % de l'ocupació total del sector, i amb una dimensió mitjana de 182,7 treballadors. Si a més considerem les empreses mitjanes, ambdues en conjunt representen 174 establiments i un 66,8 % de l'ocupació.

Al sector de la confecció, 7 empreses tenen més de 100 treballadors, representant un 37,4 % de l'ocupació total i amb una dimensió mitjana de 196 treballadors per establiment. Si afegim les empreses mitjanes a les grans, la concentració de l'ocupació en empreses de més de 50 treballadors arriba al 50,5 % i el nombre d'empreses a 14.

Creixement industrial i procés d'urbanització

Cal considerar l'important creixement comarcal dels últims vint anys en l'espai i el context que l'envolta: el Vallès Occidental ha absorbit bona part de l'expansió industrial i residencial del conjunt econòmic centrat a Barcelona.

L'expansió comarcal, així com les expectatives de benefici i algunes activitats especulatives han donat lloc a una ocupació intensiva del sòl i a un procés important de construcció de vivendes: a la comarca s'han construït més de 75.000 noves vivendes entre 1971 i 1980, la qual cosa representa una tercera part del parc de vivendes existent avui a la comarca. La construcció d'aquestes vivendes es va fer sobretot en el període 1971-75, menys afectat per la crisi, durant el qual es van construir més de 48.000 vivendes.

Avui es considera que al Vallès Occidental hi ha una oferta lligada a una dinàmica constructora que ha suposat, a la dècada, un índex de dos nous habitants per nova vivenda acabada amb una dimensió familiar mitjana de 3,5 habitants/família. Hom creu que aquest procés d'ocupació del sòl i de construcció de vivendes es pot relacionar, per un costat amb la demanda provocada per l'expansió comarcal, però també per les expectatives de benefici i les possibilitats especulatives, que han jugat un paper important en el descontrol de la construcció i l'urbanisme (14).

L'expansió demogràfica i industrial no ha comportat fins ara un procés paral·lel de creació d'infraestructures, equipaments i serveis col·lectius per satisfer adequadament les necessitats de la comarca. A més, aquest procés d'expansió provoca transformacions en la morfologia comarcal i canvis en les relacions socials i econòmiques i,

especialment a les comarques properes a Barcelona, cal veure'l en relació amb un marc més ampli on els problemes i conflictes existents són de major complexitat.

En general, pel que fa a les infraestructures de transport terrestre –carreteres i ferrocarril–, la proximitat a Barcelona fa del Vallès Occidental una comarca bastant dotada, encara que podrien ésser millorades per alguns projectes: construcció d'un eix que unís Terrasa amb Sabadell, Caldes, la Garriga, Granollers i Sant Celoni; millora dels accessos al Bages i a Barcelona, etc. L'objectiu d'aquests projectes seria trencar la dependència funcional amb els eixos viaris del Barcelonès, descongestionar el trànsit i contribuir al reequilibri intra i intercomarcal. En aquest camp hi ha un tema certament conflictiu segons com es plantegi, que és el dels Túnel del Tibidabo, que per la seva envergadura cal emmarcar-lo en l'àmbit més ampli de l'ordenació de l'àrea Metropolitana.

A la comarca existeixen dèficits de places escolars a Pre-escolar, Formació Professional i BUP-COU, mentre que està ben coberta l'EGB. Els dèficits més elevats es donen als nivells superiors d'educació, especialment a BUP i a Formació Professional –amb unes dotacions del 72 % i del 77 % de les places necessàries. D'altra banda, la comarca

(14) Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis de Planificació. Reconeixement Territorial de Catalunya, 1981.

QUADRE 17

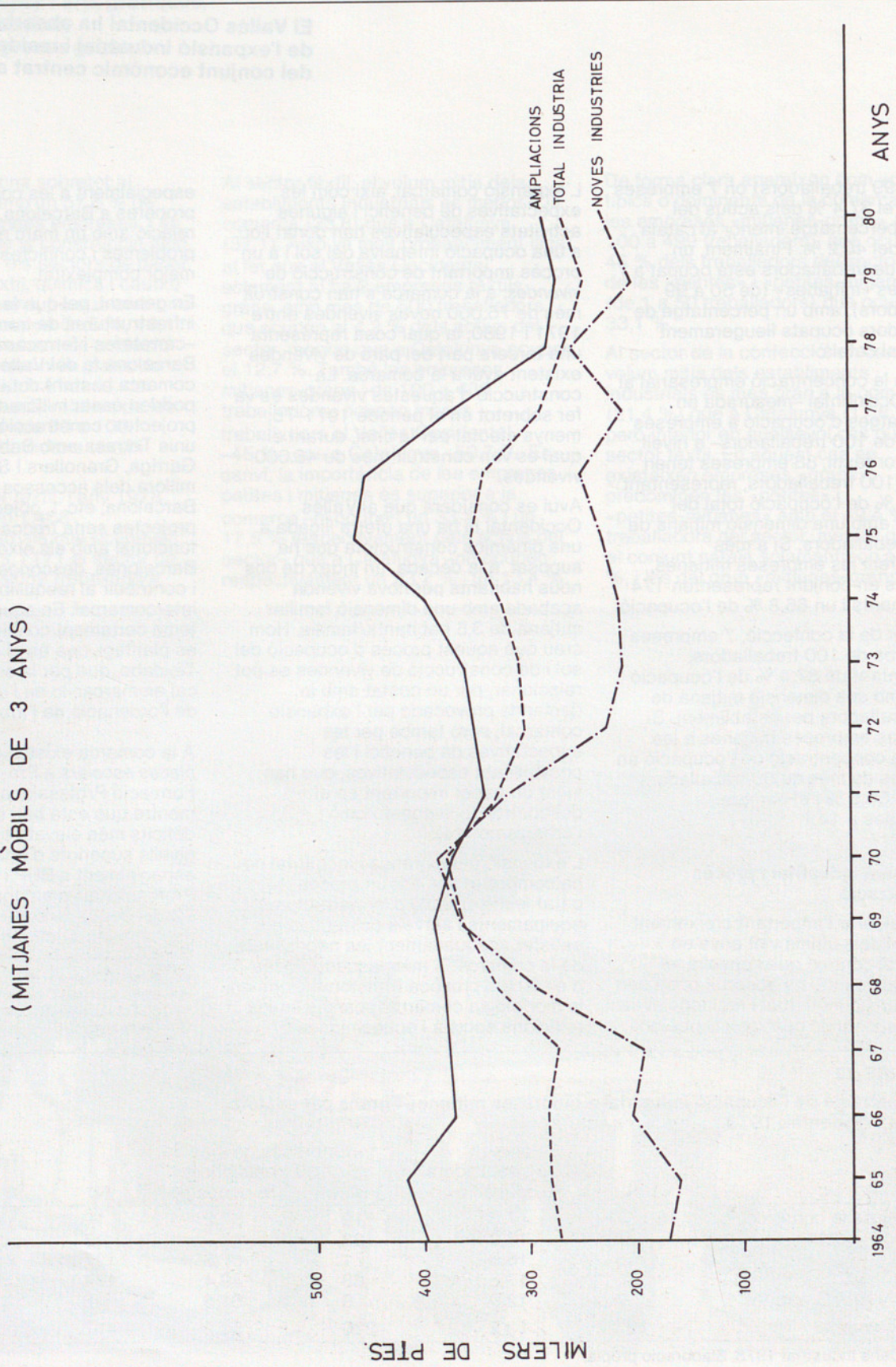
Concentració de l'ocupació industrial a empreses mitjanes i grans per sectors. Vallès Occidental, 1978.

	Empreses 50-100 treballadors		Empreses de més de 100 treballadors		Total	
	N.	% ocupació	N.	% ocupació	N.	% ocupació
Auxiliar de la construcció	7	7,6	12	57,2	19	64,8
Química i cautxú	24	17,0	23	47,0	47	64,0
Metall	56	10,6	71	57,8	127	68,4
Tèxtil	86	17,6	88	49,4	174	67,0
Paper y Arts Gràfiques	7	12,9	9	51,5	16	64,4
Total comarcal	197	13,2	220	50,2	417	63,4

Font: Cens Industrial 1978. Elaboració pròpia.

VALLÈS OCCIDENTAL

GRÀFIC 4: INVERSIÓ / LLOC DE TREBALL 1964-1980
 (MITJANES MÒBILS DE 3 ANYS)

L'índex de llits per mil habitants, una 4,2, és inferior a la mitjana que es troba a Catalunya

QUADRE 18

Distribució d'establiments industrials i ocupació segons volum. Sectors Tèxtil i Confecció
Vallès Occidental, 1978

Intervalo	Qualificació	Tèxtil				Confecció			
		Vallès Occidental		Catalunya	% T	Vallès Occidental		Catalunya	% T
		E	T			E	T		
1 a 50 treb.	Petita i Petita mitjana	1.287	11.597	33,1	23,2	157	1.806	49,4	43,9
50 a 99 treb.	Mitjana	86	6.112	17,6	13,4	7	477	13,1	15,9
100 a 499 treb.	Mitjana-gran	86	15.711	45	50,7	7	1.369	37,4	40,2
500 y más treb.	Gran	2	1.461	4,2	12,7	-	-	-	-
TOTAL		1.461	34.791	100	100	171	3.652	100	100
Volum mitjà =	Treballadors =		23,8		37,1		21,4		17,6
	Establiments =								

Font: Cens industrial 1978, i elaboració pròpia.

compta amb els centres universitaris de la Universitat Autònoma i alguns de la Politècnica.

A més, aquests dèficits poden ser subvalorats, ja que no ponderen les diferents estructures demogràfiques, per la qual cosa en les poblacions amb major participació de la població jove en el total de la població els dèficits seran probablement superiors.

Quant a la *situació sanitària*, el Vallès Occidental compta actualment amb 2.335 llits, la major part privats, dels quals 1.710 són per a malalts aguts. L'índex de llits per 1.000 habitants és de 4,2 i de 3,1 si considerem únicament els malalts aguts, essent ambdós índexs una mica inferiors als catalans.

S'ha realitzat una estimació

aproximativa dels dèficits existents (15) aplicant l'estàndard de 5 llits/1.000 habitants i deduint els llits d'aguts existents actualment, per a l'Àrea de Salut X definida al Mapa Sanitari de Catalunya, que comprèn el Vallès Occidental i l'Oriental. S'estimen uns dèficits de 1.533 llits -un 41 % de les necessitats existents-, que corresponen essencialment al Vallès Oriental, que està pitjor dotat que el Vallès Occidental.

Quant als *equipaments culturals i esportius*, són relativament baixos en relació amb la quantitat de població de la comarca (16). Aquests serveis requereixen, per a la seva rendibilitat, un mercat potencial ampli i una demanda solvent, per la qual cosa la centralitat de Barcelona és idònia per a alguns, encara que l'escassetat del sol i la congestió de la ciutat en desplaça d'altres a les comarques del voltant.

Per altra banda, la dotació d'equipaments culturals i esportius de la comarca és una conseqüència de l'actuació simultània del sector privat, que n'ofereix uns quants, i del sector públic, que ha tendit a potenciar

Els Banys Romans de Caldes.

(15) Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis de Planificació: op. cit. Volum 49 Barcelona, 1981.

(16) Centre d'Estudis de Planificació. Direcció General de Política Territorial. Reconeixement Territorial de Catalunya. Barcelona 1980.

QUADRE 19

Concentració de l'ocupació a empreses mitjanes i grans. Tèxtil i Confecció.
Vallès Occidental 1978.

Sectors	Empreses 50-99 treballadors		Empreses de 100 i més treballadors		Total	
	Nombre	% ocupació	Nombre	% ocupació	Nombre	% ocupació
Tèxtil	86	17,6	88	49,2	174	66,8
Confecció	7	13,1	7	37,4	14	50,5
TOTAL	93	17,1	95	48,2	188	65,3

Font: Cens industrial 1978 i elaboració pròpia.

Banyans Romans de Caldes de Montbui.

Barcelona com a nucli aglutinador fa que els equipaments culturals i esportius minvin als seus voltants

Barcelona com a nucli aglutinador d'aquests equipaments. Per aquesta raó, la dotació en aquests equipaments de les comarques del voltant barcelonès és de les pitjors de Catalunya, encara que en el cas del Vallès Occidental és millor que en altres com ara el Baix Llobregat.

La crisi de la inversió industrial

L'economia catalana dels anys seixanta ha sofert una important acumulació de capital als diferents sectors industrials, que ha suposat canvis importants en la naturalesa i el volum dels mitjans de producció i de la força de treball i que ha donat lloc a un procés d'extensió i reconversió del capital industrial (17).

Hom pot estudiar l'evolució de les inversions industrials al Vallès Occidental a partir del quadre 22. Les inversions industrials al Vallès Occidental han perdut pes en el total català en passar de representar un 10,9 % al període 1964-72 (quasi 9.000 milions de pessetes), a un 9 % en el període 1973-80 (amb més de 82.000 milions de pessetes). Al mateix temps, els llocs de treball creats per aquestes inversions han passat del 14 % al 12,8 % del total català en ambdós períodes. La crisi de la inversió industrial és gran, ja que les inversions, mesurades en mitjanes mòbils, i per tant depurades de les variacions estacionals i accidentals, disminueixen

QUADRE 20

Equipaments escolars. Vallès Occidental

	Nombre de alumnes curs 1978/79	Places necessàries 1978	Dèficit en %
Pre-escolar (1)	23.565	29.87	20
EGB (2)	96.489	84.107	-
Formació professional (3)	8.366	9.011/10.814	7/23
BUP-COU (4)	5.962	18.023/21.027	16/28

Notes: (1) 48,75 places/1.000 hab.

(2) 140 places/1.000 hab.

(3) Mínim 15 pl/1.000 h. - Màx 18 pl/1.000 h.

(4) Mínim 30 pl/1.000 h. - Màx 35 pl/1.000 h.

Font: Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya, CEP-IEP: Reconeixement Territorial de Catalunya, 1981.

continuament i de manera molt important, des del 1977 en pessetes corrents, i des del 1975 en pessetes constants. És a dir, amb la crisi es produeix una tendència recessiva de la inversió des de la meitat dels setantes.

La proporció d'inversions dedicada a noves inversions ha passat de 37,2 % en el primer període a 32,2 % de 1973 a 1980, mentre que a Catalunya aquestes proporcions eren de 31,3 % i 41,6 % respectivament. Si ens fixem en l'evolució any per any, en tot el període considerat, excepte els anys 1970 i 1977, les inversions en ampliacions superen les noves inversions al Vallès Occidental, i això en principi suposaria una consolidació o una reconversió d'instal·lacions ja

existents més que no l'adopció de nous processos productius.

Finalment, la relació capital-treball és bastant més gran a les ampliacions que a les noves indústries -substitució de treball per capital-, i des de principis dels anys 70 assistim a la comarca a una disminució d'aquesta relació, lligada molt probablement a la important disminució de la inversió.

A nivell sectorial, en el període 1973-80 i a nivell de grans sectors industrials, al Vallès Occidental les inversions s'han concentrat sobretot a la metal·lúrgia -36,4 %-, el tèxtil -26,2 %- i la química -22 %-, representant la construcció un 3,7 % i el sector auxiliar d'aquesta un 4,0 % (18). En relació amb l'ocupació creada destaquen els mateixos sectors: el metal·lúrgic amb un 39,6 % de l'ocupació creada, el tèxtil amb un 22,2 % i el químic amb un 13 %; i també la construcció amb un 9,1 % de l'ocupació creada, pell i confecció amb un 4,3 % i la indústria auxiliar de la construcció amb un 3,9 %.

En el període 1973-80, tres sectors han absorbit més inversions, en termes relatius, al Vallès Occidental que a Catalunya: sobretot el metal·lúrgic, i també el tèxtil i la pell i confecció, amb

QUADRE 21

Equipaments esportius. Vallès Occidental

Tipus d'instal·lacions	Nombre	% s/total d'equipaments	% s/total Catalunya
A	116	29,74	9,41
B	141	36,16	12,75
C	48	12,30	10
D	71	18,21	13,27
E	14	3,59	20,59
TOTAL	390	100	11,40

Notes: A Atletisme, Futbol, Tennis,...

B Bàsquet, Handbol, Hoquei,...

D Piscines

D Gimnàstica, Judo, Esgrima,...

E Bitlles,...

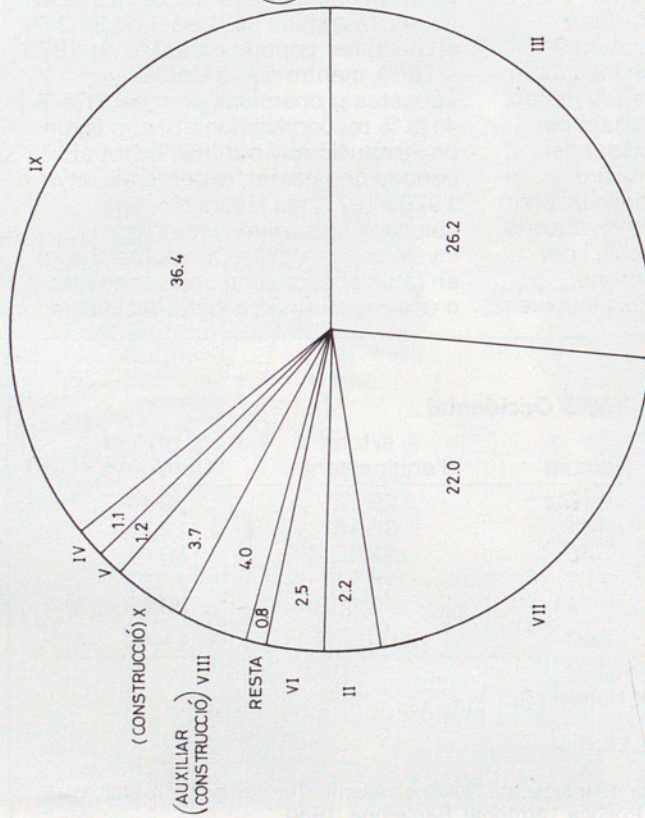
Font: Centre d'Estudis de Planificació, Reconeixement Territorial de Catalunya, Direcció General de Política Territorial, Barcelona, 1980.

(17) Centre d'Estudis de Planificació: Industrialització a Catalunya, 1960-77. Volum 1, Barcelona, juny 1981.

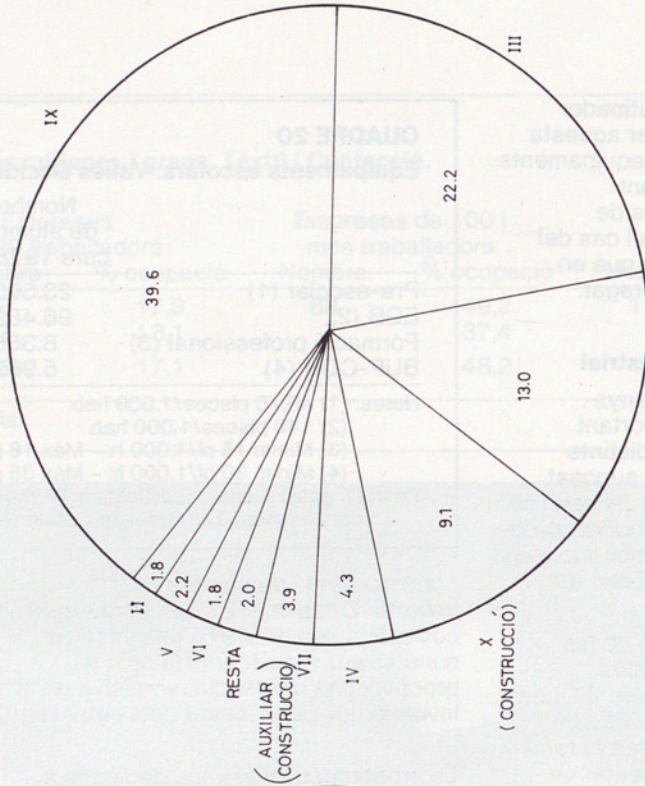
(18) En el període 1964-72, els sectors amb inversions industrials més grans al Vallès Occidental són els mateixos però amb una major importància del tèxtil i menor de la metal·lúrgia i el químic. Veure RODRIGUEZ, A. i D'ALÓS-MONER, R.: op. cit.

GRÀFIC 5: INVERSIONS INDUSTRIALS I LLOCS DE TREBALL CREATS : 1973-1980 (EN PERCENTATGES)
VALLÉS OCCIDENTAL

VALOR DE LA INVERSIÓ

LLOCS DE TREBALL

QUADRE 22

Inversions industrials al Vallès Occidental: 1964-72 y 1973-80 (milers de pessetes)

1964-1972

	VALLÈS OCCIDENTAL				CATALUNYA			
	Valor inversió	%	Llocs de treball	I/L	Valor inversió	%	Llocs de treball	I/L
Noves inversions	3.306.644	37,2	9.910	334	25.534.483	31,3	62.055	411
Ampliacions	5.576.430	62,8	12.059	462	55.912.804	68,7	93.369	599
Total	8.883.074	100	21.969	404	81.456.287	100	155.424	524

1973-1980

	VALLES OCCIDENTAL				CATALUNYA			
	Valor inversió	%	Llocs de treball	I/L	Valor inversió	%	Llocs de treball	I/L
Noves inversions	5.480.731	32,2	7.939	690	78.760.090	41,6	70.871	1.111
Ampliacions	11.547.753	67,8	10.775	1.072	110.362.568	58,4	75.148	1.469
Total	17.028.484	100	18.714	910	189.122.658	100	146.019	1.295

Font: Rodríguez, A. i D'Alós-Moner, R.: Economía y territorio en Cataluña, Servei d'Estudis de la Banca Mas Sardà, Barcelona, 1978.

Barcelona, 1978.

Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona des de 1973.

Elaboració pròpia.

Ajuntament de Sentmenat.

Des de 1975-77 hi ha hagut una forta reducció d'inversions industrials al Vallès Occidental

QUADRE 23

Indicadors de la inversió sectorial al Vallès Occidental 1973-80

VALLÈS OCCIDENTAL

	Coefficient localització inversió (1)	Coefficient localització ocupació creada (2)
1 Extractives	-	-
2 Alimentació	0,5	0,6
3 Tèxtil	1,9	1,9
4 Pell i confecció	1,3	0,9
5 Fusta i mobles	0,8	0,7
6 Paper i AAGG	0,6	0,4
7 Química	0,4	1,0
8 Materials Construcció	1,0	1,0
9 Metal·lúrgia	2,15	1,3
10 Construcció	1,0	0,4
11 Fabrics diverses	0,7	0,9
12 Aigua, Gas, Elec.	-	0,4
13 Serveis	0,3	0,6

$$(1) \text{ Coeficient localització inversió} = \frac{\text{Inversió sector X comarca}}{\frac{\text{Inversió indústria comarca}}{\text{Inversió sector X Catalunya}}} \cdot \frac{\text{Inversió indústria Catalunya}}{\text{Inversió sector X Catalunya}}$$

L'índex s'ha calculat en pessetes constants de 1964.

$$(2) \text{ Coeficient localització ocupació creada} = \frac{\text{Ocupació creada sector X comarca}}{\frac{\text{Ocupació creada indústria comarca}}{\text{Ocupació creada sector X Catalunya}}} \cdot \frac{\text{Ocupació creada indústria Catalunya}}{\text{Ocupació creada sector X Catalunya}}$$

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la COCIN de Catalunya i Balears.

uns coeficients de localització de 2,15, 1,9 i 1,3 respectivament. De la resta de sectors únicament la construcció i la seva indústria auxiliar han realitzat un nivell d'inversió similar al català, mentre que la inversió de la resta de sectors era menys dinàmica en termes relatius que la catalana.

Resumint, les inversions industrials al Vallès Occidental al període 1973-80 han perdut pes en relació amb el període 1964-72. A més, han disminuït d'any en any, des del 1977 en pessetes corrents i des del 1975 en pessetes constants. Les inversions dominants han estat les dedicades a ampliacions, és a dir, per consolidar i reconvertir instal·lacions ja existents més que no per adoptar nous processos productius, inversions que d'altra banda han tingut una tendència creixent. A nivell sectorial, i en el període 1973-80, les inversions s'han concentrat en els sectors metal·lúrgic, tèxtil i químic, essent els dos primers junt amb el sector de pell i confecció, els que en termes relatius absorbeixen més inversions que el conjunt català, és a dir els més dinàmics en la inversió. Quant a l'ocupació creada per la inversió, han destacat els sectors metal·lúrgic, tèxtil, químic i la construcció.

QUADRE 24

Atur registrat per grups d'edat i sexe.

Atur juvenil. Any: Desembre 1981

Vallès Occidental

	HOMES			DONES			TOTAL			
	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	% Catalunya
16-19	7.712	50,7	26,5	7.496	49,3	39,5	15.208	100	31,7	26,1
20-24	4.488	53,2	15,5	3.944	46,8	20,8	8.432	100	17,6	18,9
Atur juvenil	12.200	51,6	42,0	11.440	48,4	60,3	23.640	100	49,3	45,0
25-39	9.195	65,7	31,6	4.798	34,3	25,3	13.993	100	29,1	29,7
40-54	5.506	73,0	18,9	2.033	27,0	10,7	7.539	100	15,7	18,7
més de 55	2.155	75,7	7,5	701	24,5	3,7	2.856	100	5,9	7,3
Total comarcal	29.056	60,5	100	18.972	39,5	100	48.028	100	100	100
Total atur subvencionat	14.923			6.144			21.067			
Cobertura de l'assegurança d'atur	51,4			32,4			43,9			

Font: Butlletí d'ocupació. GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament de Treball.

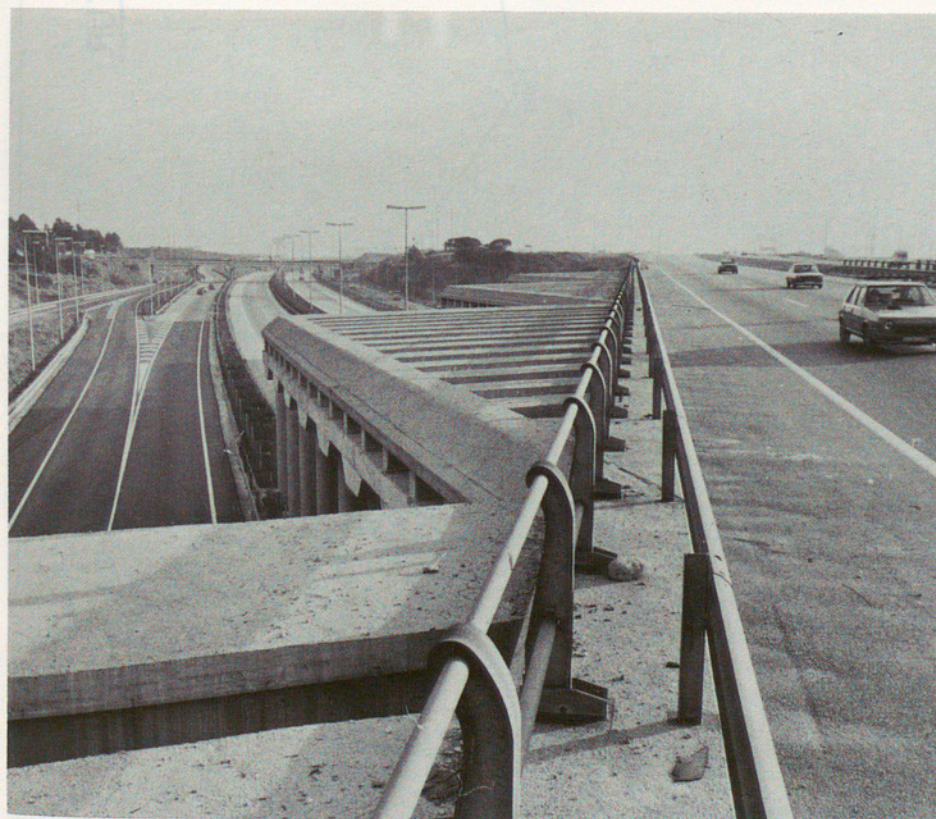
El pitjor mal per a una comarca essencialment industrial és l'atur, i això s'esdevé al Vallès Occidental

QUADRE 25

Atur registrat per grups d'edat i sexe.
Atur juvenil. Any: Desembre 1981
Vallès Occidental-Ripolllet

	HOMES			DONES			TOTAL			
	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	% Catalunya
16-19	1.184	49,1	23,3	1.228	50,9	45,4	2.412	100	31,0	26,1
20-24	588	61,6	11,6	367	38,4	13,6	955	100	12,3	18,9
Atur juvenil	1.772	52,6	34,9	1.595	47,4	59,0	3.367	100	43,3	45,0
25-39	1.706	76,0	33,6	539	24,0	19,9	2.245	100	28,9	29,7
40-54	1.005	76,8	19,8	304	23,2	11,2	1.309	100	16,8	18,0
més de 55	588	68,8	11,6	267	31,2	9,9	855	100	11,0	7,3
Total comarcal	5.071	65,2	100	2.705	34,8	100	7.776	100	100	100
Total atur subvencionat	3.267			1.131			4.398			
Cobertura de l'assegurança d'atur	64,4			41,8			56,6			

Font: Butlletí d'ocupació. GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament de Treball.

L'autopista de Sabadell-Terrassa i la B-30.

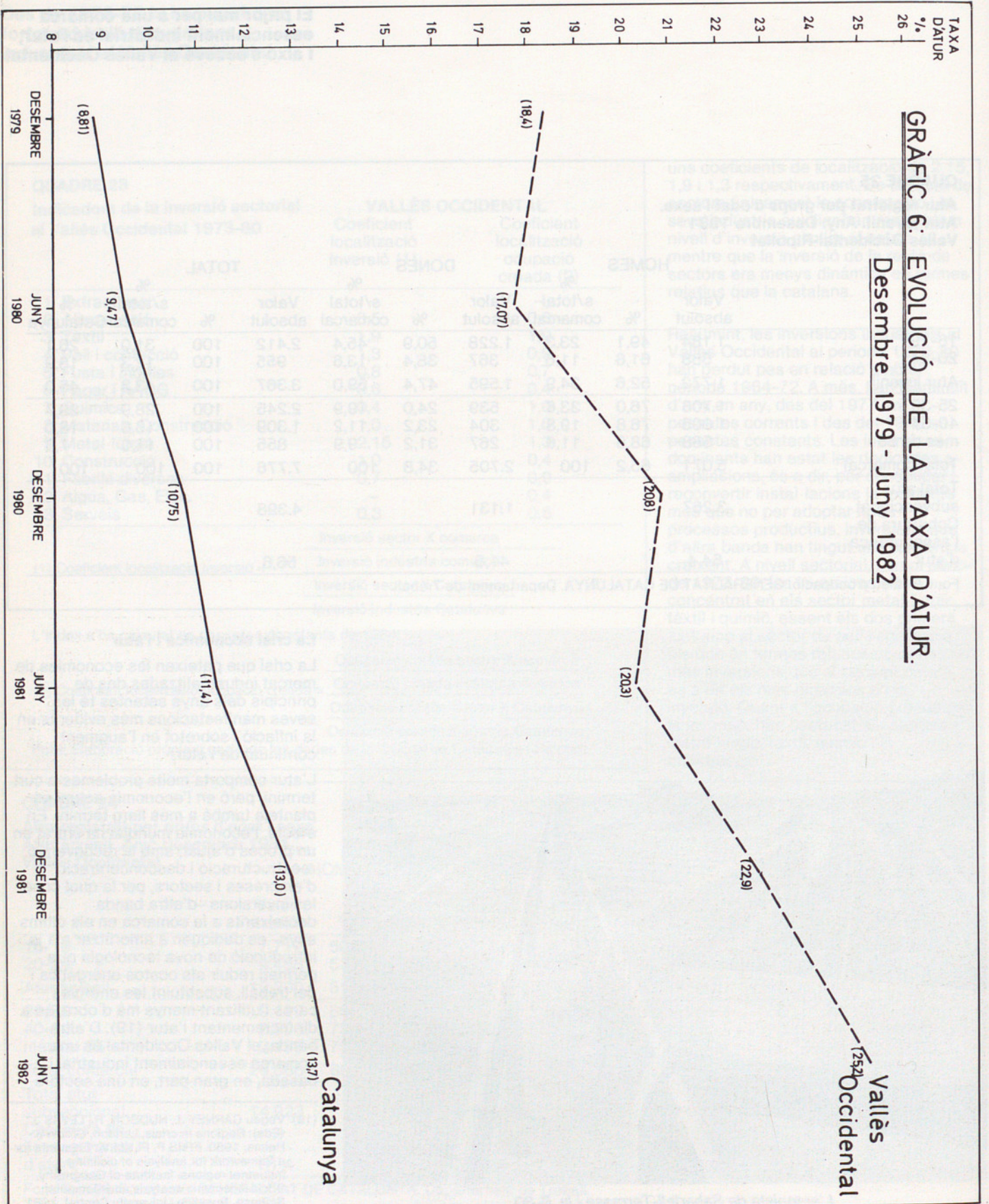
La crisi econòmica i l'atur

La crisi que pateixen les economies de mercat industrialitzades des de principis dels anys setantes té les seves manifestacions més evidents en la inflació i sobretot en l'augment continuat de l'atur.

L'atur comporta molts problemes a curt termini, però en l'economia actual en planteja també a més llarg termini. En efecte, l'economia mundial ha entrat en un procés d'ajust, amb la reconversió, reestructuració i desconcentració d'empreses i sectors, per la qual cosa les inversions -d'altra banda decreixents a la comarca en els últims anys- es dediquen a amortitzar o a la introducció de nova tecnologia que permeti reduir els costos energètics i del treball, substituint les energies cares i utilitzant menys mà d'obra, és a dir incrementant l'atur (19). D'altra banda, el Vallès Occidental és una comarca essencialment industrial i basada, en gran part, en uns sectors

(19) Vegeu CARNEY J., HUDSON, R., LEWIS J. (Eds): Regions in crisis, London, CROWS Helms, 1980. FRIIS P. PLUM V.: Elements for a framework for analysis of declining industrial regions. Institute of Geography, Socio-economic analysis and Computer Science, Roskilde University Central, 1981.

GRÀFIC 6: EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'ATUR.
Desembre 1979 - Juny 1982

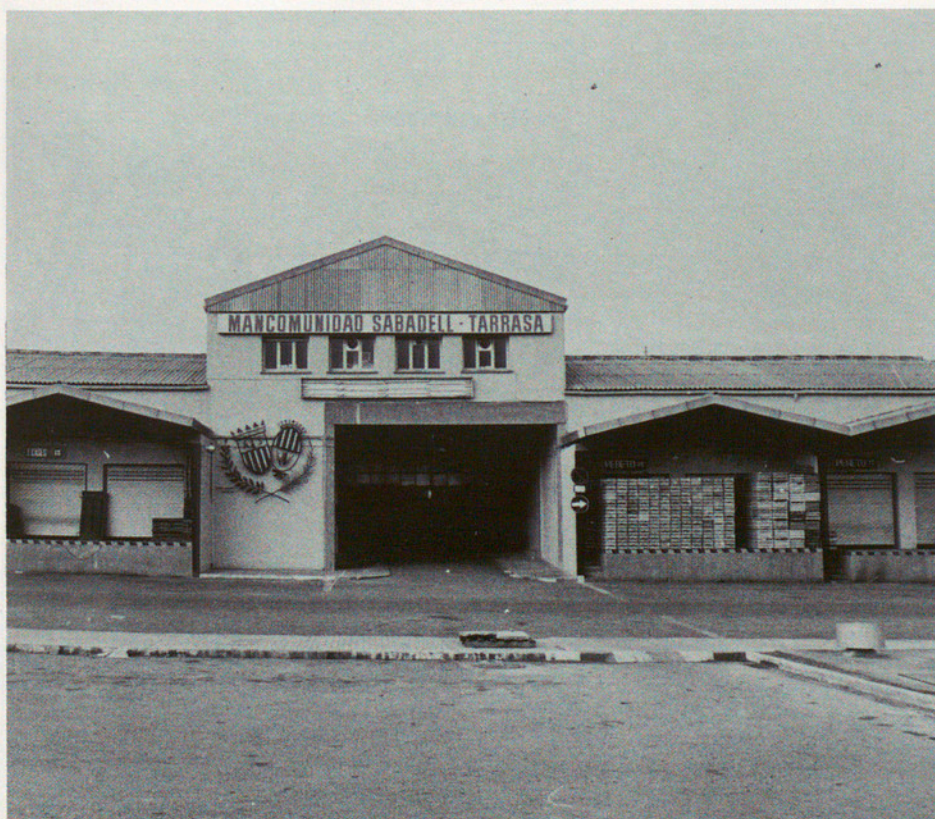
La competència dels països en vies d'industrialització ha perjudicat molt la indústria tèxtil

QUADRE 26

Atur registrat per grups d'edat i sexe.
Atur juvenil. Any: Desembre 1981
Vallès Occidental-Rubí

	HOMES			DONES			TOTAL			
	Valor absolut	%	s/total comarcal	Valor absolut	%	s/total comarcal	Valor absolut	%	s/total comarcal	% Catalunya
16-19	660	57,6	21,6	485	42,4	28,3	1.145	100	24,0	26,1
20-24	401	46,7	13,2	457	53,3	26,6	858	100	18,0	18,9
Atur juvenil	1.061	53,0	34,8	942	47,0	54,9	2.003	100	42,0	45,0
25-39	1.101	65,2	36,1	588	34,8	34,3	1.689	100	35,4	29,7
40-54	630	80,9	20,7	149	19,1	8,7	779	100	16,4	18,0
més de 55	257	87,7	8,4	36	12,3	2,1	293	100	6,2	7,3
Total comarcal	3.049	64,0	100	1.715	36,0	100	4.764	100	100	100
Total atur subvencionat	1.607			727			2.334			
Cobertura de l'assegurança d'atur	52,7			42,4			49,0			

Font: Butlletí d'ocupació. GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament de Treball.

Edifici de la Mancomunitat de Sabadell-Terrassa.

en crisi -tèxtil- o amb dificultats importants -metal·lúrgic. Aquestes sectors es troben en crisi a partir del desenvolupament de materials substitutius -fibres artificials, plàstics, etc.- i de la progressiva competència dels països en vies d'industrialització -Singapur, Corea del Sud, Brasil, etc.-, que tenen uns costos molt més baixos de la mà d'obra, una fiscalitat reduïda, etc. Aquesta situació redueix les possibilitats d'inversió en aquests sectors i pressiona cap a la seva reestructuració per reduir costos de producció a partir de la substitució de capital per treball amb el consegüent increment de l'atur. A més, l'elevada conflictivitat a la comarca és un altre factor que condiciona el fre a la inversió, i fins i tot el trasllat de les empreses a d'altres comarques menys conflictives, incrementant, en qualsevol cas, l'atur.

Al Vallès Occidental l'atur s'ha convertit en un problema important que té tendència a créixer. Al desembre de 1981 hi havia 48.028 aturats registrats a la comarca: 7.776 a la zona de Ripollet, 4.764 a la de Rubí, 20.641 a la de Sabadell i 14.846 a la de Terrassa (20). La xifra d'aturats de la comarca

(20) Són els quatre municipis on hi ha oficines de registre d'aturats.

Quasi el 50% dels aturats són més joves de 24 anys i quasi el 40% és atur femení

QUADRE 27

Atur registrat per grups d'edat i sexe.
Atur juvenil. Any: Desembre 1981
Vallès Occidental-Sabadell

	HOMES			DONES			TOTAL			
	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal Catalunya	
16-19	3.313	49,7	27,3	3.353	50,3	39,4	6.666	100	32,3	26,1
20-24	1.960	51,9	16,2	1.818	48,1	21,3	3.778	100	18,3	18,9
Atur juvenil	5.273	50,5	43,5	5.171	49,5	60,7	10.444	100	50,6	45,0
25-39	3.804	63,3	31,4	2.201	36,7	25,8	6.005	100	29,1	29,7
40-54	2.346	71,7	19,4	924	28,3	10,8	3.270	100	15,8	18,0
més de 55	694	75,3	5,7	228	24,7	2,7	922	100	4,5	7,3
Total comarcal	12.117	58,7	100	8.524	41,3	100	20.641	100	100	100
Total atur subvencionat	5.482			2.309			7.791			
Cobertura de l'assegurança d'atur	45,2			27,1			37,7			

Font: Butlletí d'ocupació. GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament de Treball.

representava una taxa d'atur –proporció de la població aturada respecte a la població activa– del 22,9 %, la més elevada de totes les comarques de Catalunya i una de les més elevades del conjunt espanyol. D'altra banda, com ja sabem, es considera que les dades d'atur registrat estaven subvalorades, bé que com a pal·liatiu de l'atur s'ha produït un important desenvolupament de l'economia submergida, els treballs a hores, el conreu d'horts de manera il·legal, etc.

L'atur afecta de manera important els joves: un 43,3 % a Ripollet, un 42,0 % a Rubí, un 50,6 % a Sabadell, un 52,7 % a Terrassa i un 49,3 % al conjunt comarcal són aturats menors de 24 anys –atur juvenil. També afecta molt les dones: un 34,8 % a Ripollet, un 36,0 % a Rubí, un 41,3 % a Sabadell, un 40,6 % a Terrassa i un 39,5 % a la comarca és atur femení. En el conjunt català, l'atur juvenil representa un 45,0 %, i són dones el 35,2 % del total d'aturats.

A més, només un 43,9 % dels aturats comarcals –un 56,6 a Ripollet, un 49,0 % a Rubí, un 37,7 % a Sabadell i un 44,1 % a Terrassa– reben

L'Institut Industrial de Terrassa.

QUADRE 28

Atur registrat per grups d'edat i sexe.
Atur juvenil. Any: Desembre 1981
Vallès Occidental-Terrassa

	HOMES			DONES			TOTAL			
	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	Valor absolut	%	% s/total comarcal	% Catalunya
16-19	2.555	51,3	29,0	2.430	48,7	40,3	4.985	100	33,6	26,1
20-24	1.538	54,2	17,4	1.302	45,8	21,6	2.840	100	19,1	18,9
Atur juvenil	4.093	52,3	46,4	3.732	47,7	61,9	7.825	100	52,7	45,0
25-39	2.584	63,7	29,3	1.470	36,3	24,4	4.054	100	27,3	29,7
40-54	1.525	69,9	17,3	656	30,1	10,9	2.181	100	14,7	18,0
més de 55	616	78,4	7,0	170	21,6	2,8	786	100	5,3	7,3
Total comarcal	8.818	59,4	100	6.028	40,6	100	14.846	100	100	100
Total atur subvencionat	4.567			1.977			6.544			
Cobertura de l'assegurança d'atur	51,8			32,8			44,1			

Font: Butlletí d'ocupació. GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament de Treball.

QUADRE 29

Atur per sectors d'activitat. Desembre 1981
Vallès Occidental

	Ripollet		Rubi		Sabadell		Terrassa		Total		Catalunya
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%	
Agricultura	14	0,2	2	0,1	24	0,1	1	0	41	0,1	0,3
Extractives	32	0,4	58	1,2	111	0,5	1	0	202	0,4	0,7
Alimentació	109	1,4	38	0,8	299	1,4	113	0,8	559	1,2	2,3
Tèxtil	783	10,1	421	8,8	4.185	20,3	3.826	25,8	9.215	19,2	9,1
Cuir, confecció	195	2,5	130	2,7	245	1,2	263	1,8	833	1,7	2,3
Fusta i mobles	74	0,9	59	1,2	221	1,1	104	0,7	458	0,9	2,4
Paper i AAGG	36	0,5	42	0,9	214	1,0	186	1,2	478	1,0	2,4
Químiques	382	4,9	186	3,9	499	2,4	379	2,6	1.446	3,0	3,6
Metal·lúrgia	999	12,8	758	15,9	3.221	15,6	1.291	8,7	6.269	13,0	14,3
Altres indústries	119	1,5	58	1,2	570	2,8	-	-	747	1,6	0,8
Electricitat, Gas	3	0,1	-	-	9	0	-	-	12	0	0,1
Construcció	1.706	21,9	1.165	24,5	3.300	16,0	2.289	15,4	8.460	17,6	19,9
Comerç, hoteleria	674	8,7	302	6,3	1.008	4,9	761	5,1	2.745	5,7	11,4
Transports i com.	222	2,8	66	1,4	184	0,9	226	1,5	698	1,4	2,4
Inst. Financeres	51	0,7	25	0,5	128	0,6	13	0,1	217	0,5	2,7
Serveis públics socials i personals	320	4,1	482	10,1	1.043	5,1	1.373	9,2	3.218	6,7	6,0
Sense ocupació anterior	2.057	26,4	973	20,5	5.380	26,1	4.020	27,1	12.430	25,9	19,3
TOTAL	7.776	100	4.765	100	20.641	100	14.846	100	48.028	100	100

Font: Departament de Treball. Butlletí d'ocupació.

El tèxtil, la construcció i la metal·lúrgia són els sectors on més abunda l'atur

QUADRE 30

**Atur per grups professionals. Desembre 1981
Vallès Occidental**

	Professionals Tècnics i assimilats		Directors i funcionaris públics		Adminis- tratius i assimilats		Comerciants i venedors		Treballadors dels serveis		Agricultors, Forestals i Pescadors		Obrers no agrícoles Conductors		Peons no classificats		Total	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%
Ripollet	127	1,6	10	0,1	710	9,1	303	3,9	519	6,7	3	0	3.538	45,5	2.566	33,0	7.776	100
Rubi	294	6,2	11	0,2	503	10,6	195	4,1	319	6,7	2	0	1.836	38,5	1.605	33,7	4.765	100
Sabadell	1.269	6,1	23	0,1	2.097	10,1	618	3,0	1.023	4,9	41	0,2	9.150	44,3	6.420	31,1	20.641	100
Terrassa	728	4,9	99	0,7	2.068	13,9	962	6,5	1.054	7,1	-	-	5.774	38,9	4.161	28,0	14.846	100
Total	2.418	5,0	143	0,3	5.378	11,2	2.078	4,3	2.915	6,1	46	0,1	20.298	42,3	14.752	30,7	48.028	100
% Catalunya		6,6		0,5		16,0		5,5		7,8		0,2		40,9		22,3		100

Font: Departament de Treball. Generalitat de Catalunya. Butlletí d'ocupació.

l'assegurança d'atur, mentre que en el conjunt de Catalunya aquest percentatge és del 56,2 %.

La distribució per sectors de l'atur està estretament relacionada amb l'estructura sectorial de la comarca objecte d'estudi. L'atur a la comarca es concentra en el sector tèxtil en un 19,21 %, la construcció en un 17,6 %, la metal·lúrgia en un 13,0 %, i amb menor importància en els serveis públics, socials i personals en un 6,7 % el comerç i l'hoteleria en un 5,7 % i la química en un 3 %. Però la major proporció dels aturats són els qui busquen treball per primera vegada: un 25,9 % del total d'aturats. L'estructura sectorial de l'atur a les zones de Sabadell i Terrassa és bastant semblant a la del conjunt comarcal, amb un pes més gran encara del sector tèxtil, sobretot a Terrassa, i dels qui busquen feina per primera vegada; en canvi, l'atur en el sector metal·lúrgic és proporcionalment menor a Terrassa i bastant superior a Sabadell, que arriba al 15,6 %. Més diferent és la distribució sectorial de l'atur a les zones de Rubí i Ripollet, on els aturats de la construcció -24,5 % i 21,9 % respectivament- i els qui busquen feina per primera vegada -20,5 % i 26,4 %-s'acosten al 50 % del total d'aturats; en aquests casos els aturats del sector metal·lúrgic tenen també importància, especialment a Rubí (15,9 %), mentre que el percentatge d'aturats al tèxtil és molt inferior.

Occidental i a Terrassa és més important que a Catalunya en el sector tèxtil, com correspon a una comarca amb elevada ocupació en aquest sector, en els qui busquen feina per primera vegada i en els serveis públics, socials i personals. En canvi, a Sabadell els sectors on l'atur és més important que a Catalunya, en termes relatius, són el tèxtil i el metal·lúrgic. A

Ripollet hi ha un atur superior al català en els sectors de la construcció, els qui busquen feina per primera vegada i la química i molt lleument en tèxtil, cuir i confecció i transports. Finalment, a Rubí l'atur és superior al català en els sectors metal·lúrgic, construcció, sense ocupació anterior, serveis socials i personals, químiques, cuir i confecció i extractives.

Trasvasament de la Riera: Can Boada, Terrassa.

En termes relatius, l'atur al Vallès

La taxa d'atur del 25% continua creixent, sobretot des del mes de juny de 1981

De l'anàlisi de l'atur per grups professionals resulta que al desembre de 1981 el 42,3 % dels aturats al Vallès Occidental són obrers no -agrícoles i conductors i un 30,7 % són peons no classificats, és a dir, un 73 % (uns 35.000) dels aturats són treballadors manuals assalariats de la indústria. D'altra banda, un 11,2 % dels aturats són administratius, un 6,1 % treballadors dels serveis, un 5,0 % professionals i tècnics i un 4,3 % directores i funcionaris. Si el comparem amb Catalunya, el Vallès Occidental té una proporció de treballadors industrials assalariats aturats considerablement més elevada que la

del total català: 73 % i 63,2 % respectivament; la resta de grups professionals presenten una proporció d'aturats relativament menor que la catalana.

Les últimes dades disponibles, bé que provisionals, sobre l'atur al Vallès Occidental corresponen al juny de 1982 i assenyalen que hi ha 52.921 aturats, la qual cosa representa una taxa d'atur del 25,2 %. D'aquests aturats, 8.128 corresponen a la zona de Ripollet, 5.076 a la de Rubí, 23.028 a la de Sabadell i 16.689 a la de Terrassa. És a dir, des del desembre de 1981, els aturats s'han incrementat

en 4.893, dels quals uns 2.300 corresponen a Sabadell (21).

En aquest període, el percentatge d'aturats en relació amb la població activa ha passat del 18,4 % al 25,2 %, essent especialment espectacular el creixement de la taxa d'atur des del mes de juny de 1981. Mentrestant, en el conjunt català la taxa d'atur és considerablement inferior, bé que és important, i amb una tendència creixent però amb menys rapidesa que al Vallès Occidental.

Davant la situació de crisi i manca d'expectatives, la superació del problema de l'atur sembla feixuga. Efectivament, hom pensa que el Vallès Occidental no té gaires possibilitats de desenvolupament del sector primari, i presenta importants limitacions al desenvolupament del turisme malgrat la importància de les urbanitzacions de segona residència a la comarca, on ocupen uns 67,50 Km² (22). Pel que fa al sector industrial, la situació es presenta difícil, car la crisi econòmica dels països industrialitzats, que s'ha notat també a Catalunya i a la comarca del Vallès Occidental, ha donat lloc a la disminució de les inversions i a un procés de reconversió -desaparició de sectors o empreses en crisi i aparició d'altres-, reestructuració -d'un sector o empresa- i desconcentració -cap a altres països o comarques- dels diferents sectors econòmics. Aquest procés va lligat a un canvi tècnic que pretén reduir els costos energètics i de la mà d'obra, la qual cosa fa incrementar l'atur.

Més en concret, els sectors que predominen a la comarca -tèxtil i metal·lúrgic- estan en crisi o en importants dificultats a causa de l'aparició de productes substitutius, països competidors amb costos inferiors, etc., i això dificulta especialment els processos d'ajust de les empreses d'aquests sectors. ■

La nova Seguretat Social a la Carretera Sabadell-Terrassa.

(21) Aquestes dades han estat facilitades pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

(22) Reconocimiento Territorial de Cataluña. Dirección General de Política Territorial i Obres Públiques. Centre d'Estudis de Planificació. «La segona residència a Catalunya». 1982.

Hisenda i inversió municipal al Vallès Occidental

Ricard Frigola*

El procés de creixement essencialment urbà de l'economia catalana en els darrers vint anys crea als municipis un conjunt de necessitats col·lectives que s'han de cobrir fonamentalment des dels recursos de la hisenda local (0). En el cas del Vallès Occidental, la qüestió adquireix més importància a causa de la característica industrial de la comarca. En aquesta línia, el present article analitza l'evolució de la capacitat financera municipal i les orientacions dels processos d'inversió a base de les dades facilitades pels onze ajuntaments de la mostra escollida (1). Pel que fa a les finances, s'han emprat les liquidacions corresponents al període 1975-1981 i els pressupostos econòmic-funcionals de despeses dels anys 1980-1981. Per a la inversió s'ha pogut disposar dels pressupostos extraordinaris (1975-80) i d'inversions (1981).

Per afrontar l'estudi de les finances municipals al Vallès Occidental cal donar, en primer terme, uns punts de referència de la situació general d'aquest tema a l'Estat espanyol. És ben conegut el pes relativament escàs que, en relació amb d'altres Estats, han tingut fins ara els governs locals a Espanya. Si prenem com a referència la participació local en un conjunt de funcions podem veure clarament aquest fet. Les xifres del quadre adjunt proporcionen informació en aquest sentit: Així, els ajuntaments espanyols representen només una part important

de les despeses del sector públic en les funcions d'edificació i acondicionament urbà i protecció, tot i que aquesta proporció resulta substancialment més reduïda que en d'altres països. Complementàriament, la participació municipal en la resta de funcions (educació, benestar i salut pública) és encara més marginal respecte als països considerats.

Tot i que es troben en un context d'escasses competències, els ingressos dels ajuntaments a l'Estat espanyol i a Catalunya han resultat, en general, insuficients per atendre-les. La situació de les hisendes locals ha d'ésser contemplada, tanmateix, com a provisional. La rigidesa de les bases imposables dels principals impostos dona lloc a una pèrdua d'ingressos en termes reals que ha estat compensada tradicionalment per revisions de les taxes municipals (amb el que això suposa d'augment de la pressió fiscal) i per increments circumstancials de les transferències de l'Estat. Ara bé, les actualitzacions de determinats impostos són part del contingut dels diversos paquets de mesures urgents aprovades a partir de 1979, coincidint amb l'etapa dels primers consistoris democràtics. En definitiva, la situació de les finances dels governs locals a l'àrea considerada és indubtablement influida per aquesta conjuntura.

Les finances municipals del Vallès Occidental en relació amb Catalunya

L'evolució de la hisenda municipal al Vallès Occidental en el període 1971-1980 es relaciona amb la del conjunt català per tenir un marc de referència adequat. Els darrers canvis

legislatius i la nova gestió municipal fan especialment interessant l'estudi del quinquenni 1975-80. A més, l'anàlisi de la inversió i dels presupostos segons la dimensió dels municipis serà complementària d'aquesta primera aproximació. Els ingressos ordinaris reflecteixen primerament la capacitat d'obtenció de recursos que tenen els ajuntaments. Seguint el quadre núm. 2, els ingressos per habitant al Vallès Occidental són actualment inferiors als de Catalunya, mentre que l'any 1975 la situació era inversa. Així, comparativament amb el total català, el dinamisme de la població a la comarca (i el probable augment de les necessitats col·lectives locals) és superior en els darrers cinc anys a l'increment dels ingressos. Més detalladament, és important assenyalar que els ingressos propis de l'ajuntament (impostos i taxes) són els conceptes més afectats, mentre que les transferències corrents es mantenen per damunt de la xifra catalana.

De les dades fins ara comentades sembla deduir-se un decreixement de la pressió fiscal municipal gràcies al menor pes de la imposició directa i de la indirecta. En aquest sentit, el quadre núm. 3 diferencia entre la pressió tributària dels impostos i la de les taxes. Pel que fa als primers, val a dir que el seu percentatge sobre la renda

- (0) A n'Antoni Castells i en Ferran Sicart el meu reconeixement i amista pels encertats suggeriments a l'esborrany d'aquest article.
(1) Agraïm la seva col·laboració als ajuntaments de Caldes de Montbui, Castellar, Castellbisbal, Cerdanyola, Montcada i Reixac, Ripollet, Rubí, Sabadell, Sentmenat i Terrassa.

* Economista

Els ingressos per habitant del Vallès Occidental són inferiors a la mitjana catalana sense Barcelona

QUADRE 1

Participació municipal a la despesa pública (% sobre la despesa pública total)

Funcions	Espanya	R.F. Alemanya	Gran Bretanya	EUA
Benestar i salut pública	0,9	27,6	15,6	26,2
Educació	6,7	23,5	81,9	48,4
Edificació i acondicionament urbà	17,6	40,1	75,3	40,6
Protecció	16,8	16,3	79,5	71,5

Font: INE, *Anuario Estadístico*; IEAL, *Anuario Estadístico de las Corporaciones Locales*. Sobre països estrangers: POMEREHNE, W. «Quantitative aspects of federalism: a study of six countries» a DATES, W. «*The Political Economy of Federalism*». Lexington Books, 1977.

QUADRE 2

Ingressos per habitant, 1971-75-80 (pessetes corrents)

	Vallès occidental			Catalunya (sense Barcelona-ciutat)		
	1971	1975	1980	1971	1975	1980
Impostos	614	1.802	3.165	700	1.585	3.419
Taxes	499	893	2.196	512	995	2.799
Transferències de l'Estat	207	362	2.630	222	380	2.536
TOTAL INGRESSOS	1.497	3.601	8.357	1.622	3.427	9.393

Font: Castells, A.; Sicart F.: «El Sector Público Local» a CEP, «Reconocimiento Territorial de Catalunya» Direcció General de Política Territorial. 1981. Generalitat de Catalunya. Departament de Governació. «Els serveis municipals a Catalunya». 1982. Liquidacions dels pressupostos ordinaris (1980) dels ajuntaments de la mostra.

QUADRE 3

Pressió fiscal municipal 1975-80
(percentatge sobre la renda disponible)

	Impostos		Taxes	
	1975	1980 (1)	1975	1980
Vallès Occidental	1,11	1,02	0,53	0,65

(1) inclou la compensació per C.T.Urbana

Font: Castells, A.; Sicart, F.: «El sector público local» CEP «Reconocimiento Territorial de Catalunya». 1981. Elaboració pròpia.

comarcal es redueix lleugerament. Contràriament, les taxes municipals augmenten la seva incidència real sobre les rendes familiars.

Pel que fa a la procedència dels recursos municipals, es troben algunes diferències entre l'estructura dels ingressos al Vallès i a nivell de Catalunya. Per capitols, les variacions són les següents:

- Impostos directes. El major pes del capítol a la comarca es deu la característica industrial dels seus municipis i a la forta dinàmica constructora. Ara bé, en una anàlisi temporal veiem com decreix la participació de la imposició directa en quasi deu punts percentuals.
- Les taxes es mantenen amb una xifra inferior a la catalana.
- Les transferències corrents es mouen en percentatges similars als de Catalunya, encara que lleugerament superiors l'any 1980. Aquest capítol és el que absorbeix en gran mesura la davallada de la imposició directa.

La Mancomunitat Sabadell-Terrassa.

En els municipis de la comarca, hi ha menys despesa de material però similar de personal que en el conjunt català

En definitiva, els ingressos propis són al Vallès Occidental la part fonamental del pressupost d'ingressos. Ara bé, en els darrers anys aquest component perd importància en benefici de les transferències.

La despesa municipal permet analitzar cap on van els recursos recaptats mitjançant la seva estructura percentual i establir el grau d'autoabastament de la hisenda al municipi.

Els trets definidors de la despesa corrent són, per una banda, un menor pes de les despeses de material que en el conjunt català i un volum similar de despesa de personal. En aquesta línia, mentre el capítol de material roman constant durant el període 1971-80, el de personal augmenta la seva participació des d'un 35 % l'any 1971 fins al 41,7 % de 1980. Globalment, ambdós capítols absorbeixen una porció de les despeses inferior a la mitjana catalana i, a més, se situen en un percentatge prou baix per permetre elevats nivells d'endeutament o bé d'inversió ordinària. La complementarietat d'aquests dos components mostra com

l'augment de la participació de la càrrega financera redueix en 10 punts percentuals el pes de les inversions directes des del pressupost ordinari. L'observació del quadre núm. 5 assenyala com l'estimació fonamental del recurs al finançament exterior es produeix en el període 1975-80, fet que s'explica per la diversificació de les fonts de crèdit (bàsicament des de la potenciació del paper de les Caixes d'Estalvi) amb el que això suposa de facilitats i millors condicions d'endeutament municipal. Aquesta situació queda especialment reflectida al Vallès Occidental, comarca que presenta per a 1980 nivells de càrrega financera superiors a la mitjana catalana.

La segona part del quadre núm. 5 resumeix en termes generals algunes de les apreciacions ja elaborades. Així, el grau de cobertura de les despeses corrents de la imposició i les taxes decreix, amb el que això suposa d'augment de les despeses de funcionament per damunt dels ingressos recaptats al mateix municipi. Complementàriament, aquesta debilitat dels ingressos propis és compensada pel fort increment en el grau de

cobertura per part de les transferències corrents. Això no obstant, el grau de cobertura conjunt d'ambdós conceptes deixa pràcticament els mateixos marges per a l'estalvi pressupostari al 1971 (121,5 %) i al 1980 (123,4 %).

Anàlisi dels pressupostos ordinaris municipals segons la dimensió

L'agrupació dels municipis segons la seva població té sentit per dues raons. En primer lloc, el volum de les necessitats col·lectives locals que l'ajuntament ha de cobrir (infraestructures, equipaments esportius i escolars, cultura) està estretament lligat al nombre d'habitants. Per altra banda, els ingressos variaran la seva composició i rebran els efectes dels darrers canvis legislatius produïts de manera diferenciada segons els grups. Així, establim per al Vallès Occidental tres categories, en funció de la grandària municipal. En conseqüència, la mostra representativa escollida comprèn els següents municipis: grup A, menys de 20.000 habitants (Castellbisbal, Sentmenat, Caldes de Montbui i Castellar del Vallès); grup B, de 20.000 a 50.000 (Montcada i

QUADRE 4

Estructura del pressupost ordinari. Ingressos

	Vallès Occidental			Catalunya (sense Barcelona-ciutat)		
	1971	1976	1980	1971	1976	1980
IMPOSTOS DIRECTES	36,0	41,9	32,8	38,2	42,1	28,8
C.T.Urbana	10,5	18,3	13,5	19,1	20,0	
Impost Industrial	11,5	7,3	6,4	9,4	7,1	
Impost de plusvàlues	9,7	12,8	7,1	7,4	8,4	
Resta	4,3	3,4	5,8	2,3	5,3	
IMPOSTOS INDIRECTES	5,0	9,4	8,1	5,0	9,9	7,6
Imp. Circulació	4,5	9,4	7,1	4,6	9,8	
Resta	0,5	-	1,0	0,4	0,1	
TAXES I ALTRES INGRESSOS	35,3	26,6	26,3	33,3	29,8	29,8
Contribucions especials	2,0	1,1	0,4	1,7	1,0	
Resta	33,3	25,5	25,9	31,6	28,8	
TRANSFERÈNCIES CORRENTS	13,8	9,5	28,4	13,7	9,8	27,0
ALTRES INGRESSOS	9,9	12,6	4,4	9,8	8,4	6,6
TOTAL	100	100	100	100	100	100

Font: Castells A.; Sicart, F.: «El sector públic local» a CEP «Reconocimiento territorial de Catalunya», 1981. Generalitat de Catalunya. «Els serveis municipals a Catalunya», 1982. Elaboració pròpia.

El volum total de recursos per habitant és superior que la mitjana en els municipis de menys de 20.000 hab.

QUADRE 5
Estructura del pressupost ordinari. Despeses

	Vallès Occidental			Catalunya (sense Barcelona-ciutat)		
	1971	1976	1980	1971	1976	1980
Personal	35,5	33,1	41,7	32,3	34,1	40,1
Material	30,7	29,3	31,3	33,3	33,6	35,4
Càrrega financera	2,8	5,1	9,1	3,0	3,9	8,5
Inversió municipal	20,2	18,2	10,3	23,3	18,7	10,0
Altres	10,8	14,3	7,6	8,1	9,7	6,0
TOTAL	100	100	100	100	100	100

Grau de cobertura de la despesa corrent

	Vallès Occidental			Catalunya (sense Barcelona-ciutat)		
	1971	1976	1980	1971	1976	1980
Ingressos propis sobre despesa corrent	104,4	107,2	84,0	109,4	116,2	85,1
Transferències corrents sobre despesa corrent	17,1	12,2	39,4	17,7	12,8	34,7

Font: Castells, A.; Sicari, F.: «El sector públic local». a CEP «Reconocimiento Territorial de Catalunya», 1981.
Generalitat de Catalunya «Els serveis municipals a Catalunya», 1982.

QUADRE 6
Evolució dels ingressos i les despeses ordinaries. Any 1981 = 100 (pessetes de 1981)

	1975	1977	1979	1980	1981
A - ingressos	56,6	66,7	65,3	86,5	100
A - despeses	57,2	57,7	59,4	82,5	100
B - ingressos	78,9	76,7	70,2	85,0	100
B - despeses	76,1	75,2	69,8	86,9	100
C - ingressos	68,2	86,5	74,8	86,2	100
C - despeses	78,5	89,7	74,7	92,6	100

A. menys de 20.000 h.
B. de 20 a 50.000 h
C. Sabadell-Terrassa

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos ordinaries.

Reixac, Ripollet, Sant Cugat del Vallès, Rubí i Cerdanyola); grup C, integrat pels municipis de Sabadell, i Terrassa. Les dades-base (1975-81) presentades a l'annex corresponen a les liquidacions dels pressupostos, netes, d'Operacions de Tresoreria i de la Nòmina Única de l'any 1975.

Per esbrinar els trets de l'evolució segons la dimensió es comença per fer una anàlisi general i posteriorment es comparen les diferents estructures d'ingressos i despeses. Pel que fa al primer aspecte, podem veure al quadre núm. 6 com els ritmes de creixement 1975-1981 varien en cadascun dels grups. Si bé es veu que tots tres

creixen en la seva recaptació en termes reals, l'augment més significatiu es produeix en els més petits (77 %), mentre que la taxa més moderada és la dels municipis del grup B (27 %). Un altre element definidor és la caiguda generalitzada dels ingressos i de les despeses l'any 1979, a conseqüència de la anormalitat d'un exercici en el qual l'elecció dels consistoris democràtics provocà determinats problemes (pròrroga del pressupost de 1978, creació de dos pressupostos semestral) a la hisenda municipal. En aquest cas és també el grup A el més afavorit i el B el que rep més fortament aquesta situació. Pel

que fa al grup C, cal assenyalar que no se superen els valors assolits el 1977, d'una manera clara, fins a l'exercici de 1981.

El quadre núm. 7 amplia les dades dels ingressos per habitant mitjançant una desagregació per grups de municipis i una avaluació en pessetes constants. El volum total de recursos per habitant és superior al de la mitjana comarcal en els grups A i C, mentre que és inferior en el B. A més, la posició relativa d'aquest darrer grup respecte als altres dos, va des del nivell més elevat d'ingressos per habitant de l'any 1975 fins al nivell inferior comparativament de l'any 1981.

QUADRE 7

Ingressos per habitant. 1975-80-81 (pessetes de 1981)
Per grups de municipis

	A			B			Vallès Occident					
	1975	1980	1981	1075	1980	1981	1975	1980	1981	1975	1980	1981
Impostos	2.598	4.883	5.821	3.300	3.386	3.942	2.917	3.592	4.629	3.056	3.623	4.504
Taxes	2.492	3.691	4.090	2.890	2.123	2.241	2.152	2.588	2.483	2.350	2.514	2.508
Transferències corrents	2.592	2.454	2.706	3.151	2.476	3.030	2.560	3.298	4.245	2.851	3.011	3.800
TOTAL	8.091	11.385	13.159	9.799	8.292	9.755	7.825	9.959	11.550	9.252	9.569	11.141

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos ordinaris dels municipis de la mostra.

QUADRE 8

Evolució de la C.T. Urbana i l'import industrial. 1975-81 (milers de pessetes de 1981)

	A			B			C		
	1975	1980	1981	1975	1980	1981	1975	1980	1981
I. C.T. Urbana	46.360	65.946	47.796	296.900	262.370	264.692	363.218	378.607	486.908
II. Impost Industrial	15.922	20.812	26.831	100.978	132.365	99.721	260.976	180.782	166.197
(I + II)	62.282	86.758	74.628	397.878	394.735	364.413	624.194	559.389	653.105

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

QUADRE 9

Estructura dels ingressos ordinaris. 1975-1980-1981

Per grups de municipis

	A			B			C		
	1975	1980	1981	1975	1980	1981	1975	1980	1981
I. IMPOSTOS DIRECTES	44,3	37,8	39,0	53,0	37,5	33,4	50,5	30,2	12,4
C.T. Urbana (1)	22,0	20,5	13,1	21,2	17,4	14,9	13,5	11,1	12,4
Impost Industrial (1)	7,6	6,5	7,4	7,2	8,8	5,6	9,7	5,3	4,2
Impost Radicació	-	1,0	0,1	1,8	3,0	3,5	-	5,5	6,2
Impost de Plusvàlues	13,6	8,2	15,8	16,1	6,8	5,7	16,6	7,1	6,5
Resta	1,1	1,6	2,6	6,7	1,5	3,7	10,7	1,2	4,1
II. IMPOSTOS INDIRECTES	7,4	8,1	6,2	2,6	7,1	7,0	4,2	8,6	6,7
Impost de Circulació	3,8	7,0	5,5	2,4	6,5	6,4	3,8	7,4	6,1
Altres	3,6	1,1	0,7	0,2	0,6	0,6	0,4	1,2	0,6
III. TAXES I ALTRES INGRESSOS	30,8	32,4	31,8	29,5	25,6	23,0	27,5	26,0	21,5
Llicències urbanístiques	5,9	7,5	8,6	7,0	5,1	3,9	4,6	2,0	1,9
Abastament d'aigua	3,7	1,6	3,5	-	-	-	-	-	-
Recollida d'escombraries	5,1	3,9	4,7	3,4	5,6	4,8	5,4	8,0	5,5
Contribucions especials	-	-	-	4,8	1,5	0,2	-	-	-
Altres	16,1	19,4	15,0	14,2	13,4	14,1	17,5	16,0	14,1
IV. TRANSFERÈNCIES CORRENTS (1)	12,4	18,6	21,0	10,2	26,0	31,1	15,3	30,5	36,7
V INGRESSOS PATRIMONIALS	0,8	3,1	1,9	0,1	2,7	1,7	1,9	1,3	1,6
- RESTA	4,2	-	0,1	4,6	1,1	3,8	0,6	3,4	0,1
TOTAL INGRESSOS	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) Per a l'any 1975 s'han agregat al capítol I les participacions per C.T. Urbana i per l'Impost Industrial.

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos ordinaris dels municipis de la mostra.

El principal proveïdor de recursos pressupostaris per a Sabadell-Terrassa és el capítol de transferències corrents

QUADRE 10

Estructura de les despeses ordinàries. 1975-1980-1981
Per grups de municipis

	A			B			C		
	1975	1980	1981	1975	1980	1981	1975	1980	1981
Personal	31,8	39,1	39,9	32,3	45,8	46,8	35,2	40,1	39,3
Material	32,8	40,0	36,3	25,6	28,7	35,4	36,1	31,6	35,2
Transf. corrents	2,8	3,7	7,0	7,1	5,9	7,4	3,3	5,5	7,2
Subtotal DESPESA CORRENT	67,4	82,8	83,2	65,0	80,4	89,6	74,6	77,2	81,7
Interessos	0,9	0,8	0,8	0,6	1,1	2,0	3,2	8,2	8,2
Amortitzacions capital	1,1	0,6	0,5	3,4	2,2	1,1	3,1	4,1	2,9
Subtotal CÀRREGA FINANCERA	2,0	1,4	1,3	4,0	3,3	3,1	6,3	12,3	11,1
Inversions reals i aportacions a pres. de capital	20,1	15,4	13,2	26,3	9,6	4,4	17,7	10,1	7,0
Altres	10,5	0,4	2,3	4,7	6,7	2,9	1,4	0,4	0,2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris dels municipis de la mostra.

La feblesa d'aquest conjunt de municipis (B) pel que fa a la seva recaptació de disponibilitats es deu al ritme superior de creixement de la població que s'hi produeix en els cinc anys (Rubi, 22 %; Cerdanyola, 67 %).

Per capítols, els ingressos propis, i en especial els impostos, són més dinàmics als municipis petits, mentre que Sabadell i Terrassa tenen les transferències com a element destacat.

Un segon punt important d'aquest estudi segons dimensió és la comparació del pes dels diferents components d'ingressos i de despeses.

L'estructura dels ingressos (1975-81) recull les modificacions que han introduït els canvis recents en l'estructura pressupostària i mostra l'evolució dels diferents components.

La importància de la imposició local autònoma s'ha incrementat amb l'establiment de la C.T.Urbana i la Llicència Fiscal de l'Impost Industrial com a impostos de gestió directa de l'Ajuntament. Ara bé, s'ha de veure quins efectes reals produeix aquesta nova situació en relació amb l'augment de recaptació. En principi, la davallada del percentatge del capítol d'impostos directes, ja comentada, és coherent amb el decreixement del pes de la C.T.Urbana i l'Impost Industrial que

s'assenyala al quadre núm. 9. Per copsar aquest fenomen més clarament presentem el quadre núm. 8.

La introducció dels canvis en aquests dos conceptes d'ingressos (1) ha permès recuperar els nivells assolits a la meitat de la passada dècada, que s'havien anat deteriorant en termes reals per la rigidesa que els oferia l'anterior legislació. Així, 1981 presenta, en els casos A i C, xifres superiors que les de 1975 si considerem els ingressos conjunts d'ambdós impostos. Amb més detall, són especialment significatius els forts augments de la C.T.Urbana del grup C i de la Llicència Fiscal del grup A, factor que els permet mantenir el seu percentatge sobre el total i evitar la caiguda generalitzada de la imposició directa.

En el cas de l'Impost de Circulació, aquest és la base de l'increment recaptatori de la imposició indirecta que es produeix el 1976, per bé que a partir d'aquell any s'estanca en termes absoluts per raons de l'escassa actualització de les tarifes.

Les taxes municipals mantenen, i fins i tot augmenten, la seva participació només en el cas dels municipis de menor dimensió (entorn del 31 % del total). Taxa per taxa, cal destacar el baix nivell que assoleixen en el cas C

les llicències urbanístiques. El servei d'abastament d'aigua només ofereix recursos al grup primer, mentre que les contribucions especials apareixen únicament als municipis de la mostra de grandària intermèdia. Aquest darrer concepte adquireix més relleu en els pressupostos extraordinaris, pel caràcter específic de la seva incidència.

Les transferències corrents creixen en la seva importància en els tres grups.

Ara bé, aquest increment relatiu és tant més energic com major sigui la dimensió dels municipis. Així, per a Sabadell-Terrassa aquest capítol és, per a 1981, el principal proveïdor dels recursos pressupostaris (36 %). Els seus components fonamentals són, després que la C.T. Urbana i la Llicència Fiscal hagin passat a ser de gestió directa municipal, el Fons Nacional de Cooperació Municipal (que en alguns casos comprèn, per a 1981, la totalitat de les transferències de l'Estat) i les participacions en els diferents impostos per consum de carburants.

Pel que fa a l'estructura de les despeses, s'assenyalen tres grans

(1) Revisió de les valoracions dels cadastres de la C.T.Urbana. R.D. 791/1981 del 27 de març que aprova la Llicència Fiscal de l'Impost Industrial.

Els municipis intermedis, de 20.000 a 50.000 habitants, tenen més dificultats pressupostàries

components: la despesa corrent, la càrrega financera i la inversió ordinària.

A) La despesa corrent creix en tots tres grups durant el període considerat. Ara bé, mentre que als municipis més grans i als més petits el nivell està lleugerament per sobre del 80 %, les hisendes del grup B han de suportar un salt de quasi deu punts percentuals d'una a l'altra de les dues darreres liquidacions. Així, doncs, aquests municipals passen de tenir una despesa corrent del 80 % l'any 1980 a una de gairebé el 90 % el 1981, amb el que això suposa de limitació dels processos d'inversió (endeutament i inversió directa). Per altra banda, els dos principals components de les despeses corrents es distribuïen equitativament la importància a mitjan decenni, per bé que actualment les despeses de personal són considerablement majors que les de material i serveis.

B) La càrrega financera recull les anualitats que l'Ajuntament fa efectives en concepte dels crèdits ja obtinguts (interessos i amortitzacions).

És, doncs, un indicador de l'aprofitament del recurs al finançament exterior de les inversions. Per grups, els dos primers (A i B) redueixen el seu endeutament progressivament. Contràriament, Sabadell i Terrassa doblen el percentatge de despeses financeres i

passen del 6 % al 12 % (1975-1980). En aquest sentit, i com ens indica el quadre núm. 11, el volum poblacional està directament relacionat amb xifres assolides de càrrega financera.

C) La inversió ordinària és la part de les despeses invertida directament, és a dir, la part dels ingressos ordinaris no absorbida per les despeses de funcionament o financeres. Aquest component presenta una línia comuna a les tres dimensions municipals, tot reflectint un decreixement progressiu en el període 1975-81.

Ara bé, el grup A ofereix nivells bastant superiors als dels altres dos. L'explicació és que els pressupostos més petits són més sensibles a l'endeutament que els grans, i, en conseqüència, forneixen les seves inversions des de l'ordinari (inversió real o bé transferències a pressupostos de capital).

En resum, l'anàlisi detallada de la hisenda municipal al Vallès Occidental per grups de municipis defineix una posició relativa més favorable als ajuntaments petits (menors necessitats col·lectives locals a cobrir) i als grans (creixement dels ingressos i despeses). En aquest camí, la posició més conflictiva és la dels municipis de tipus intermedi (grup B), amb certes seseconomies induïdes per uns increments poblacionals (1975-80) superiors a la mitjana catalana i per una rigidesa, potser més important que

en d'altres grups, dels ingressos pressupostaris.

Distribució per funcions de la despesa municipal

A partir de 1980 s'estableix per primera vegada, amb caràcter obligatori per als municipis de més de 5.000 habitants, l'elaboració de la classificació econòmico-funcional que permet veure çap on va la despesa feta des de l'Ajuntament. En el cas del Vallès Occidental emprarem la divisió fins ara utilitzada per grups segons la població.

Un primer aspecte significatiu, comú a les tres dimensions, és l'elevat cost que suposa l'Administració General, és a dir, el manteniment de l'activitat quotidiana de l'Ajuntament. Aquesta funció és més important als municipis petits i la seva quantia va decreixent amb l'increment de la grandària municipal. Ja que aquesta primera funció es forneix fonamentalment de la despesa corrent, l'estirada d'aquest component del pressupost de despeses produïda al grup B durant el darrer exercici es reflecteix també al quadre núm. 11.

La inversió i el seu finançament

La inversió local adquireix importància per la seva posició privilegiada en el coneixement de les necessitats reals de la població. Per aquest motiu, la

QUADRE 11

Classificació econòmica de les despeses 1980-81 Per grups de municipis

Funcions	A		B (1)		C	
	1980	1981	1980	1981	1980	1981
1. Administració General	38,0	37,5	33,4	37,1	27,2	27,1
3. Educació	13,7	7,6	7,5	6,8	15,6	12,7
4. Sanitat	1,6	1,6	0,8	1,4	1,3	1,0
5. Pensions, S.S. i assistència social	3,9	10,3	8,7	9,2	5,1	5,1
6. Vivenda i benestar comunitari	31,2	30,0	32,5	27,3	25,0	23,7
7. Altres serveis	7,4	7,7	4,4	3,5	6,7	8,6
8. Serveis econòmics	0,7	0,7	1,3	1,5	2,9	2,1
9. Deute i indeterminats	3,5	4,5	11,5	13,1	14,2	19,8
TOTAL	100	100	100	100	100	100

(1) En el cas de Rubí s'ha pogut disposar de la liquidació.

Font: Elaboració pròpia a base dels Pressupostos Econòmico-Funcionals de despeses dels municipis de la mostra.

Els Ajuntaments més grans es troben amb el problema de la caiguda en els nivells d'inversió no ordinària per habitant

QUADRE 12

Inversió per habitant dels pressupostos extraordinaris (1975-79) i d'inversions-1981 (1)

Per grups de municipis (pessetes corrents)

	A	B	C
1975-79 (2)	198	413	523
P. Inversions-81	3.738	2.094	906

(1) Quantitats liquidades o bé executades

(2) Mitjana anyal

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos extraordinaris i d'inversions-81.

marginació tradicional de les possibilitats inversores municipals és, entre d'altres, una de les raons dels actuals problemes dels ajuntaments. Per aquest camí, en els darrers anys s'inicia un procés d'enfortiment de les capacitats recaptatòries municipals, tant pel que fa als ingressos ordinaris

com a les fonts de finançament exterior. En aquest context s'introdueixen els canvis en l'estructura pressupostària ja analitzats, alhora que s'estimula i es facilita el finançament des de les Caixes d'Estalvi (conveni Caixes-Generalitat de Catalunya) i d'altres agents de crèdit (fonamentalment el Banc de Crèdit Local).

El quadre núm. 12 permet comparar els canvis en la posició relativa dels tres grups de municipis que estem emprant. No obstant això, el fet de no poder presentar les dades de la inversió extraordinària 1975-79 en termes reals, a causa de la duració no anyal dels pressupostos extraordinaris, impossibilita la contrastació en el temps per cada grup. El primer element a destacar és el capgirament en l'ordenació de les dades. Així, els municipis de menys de 20.000 habitants passen d'una posició pitjor relativament per a 1975-79 a una de més favorable en el cas del pressupost d'inversions de 1981. L'explicació més versemblant d'aquest fenomen està en les millors condicions financeres que, per les raons suara esmentades, hi ha

actualment en l'obtenció de crèdits a llarg termini pel que fa a les corporacions locals. La nova situació dels ajuntaments més grans, amb una caiguda en els nivells d'inversió no ordinària per habitant, s'ha de complementar amb l'observació del quadre núm. 13.

Les despeses d'inversió provinents del pressupost ordinari realment esmerçades per l'Ajuntament, s'expressen en detall en la funció sisena de Vivienda i Benestar Comunitari i parcialment en la setena d'Altres Serveis Comunitaris i Socials (parcs i jardins, esports, serveis recreatius). Analitzant la funció sisena, també és més important al grup A i decreix paral·lelament amb el volum de població. S'assenyala també com el grup B assoleix elevats nivells pel que fa a aquest concepte, el qual incorpora, a més del capítol d'inversió real, algunes subpartides de material i serveis complementàries de les inversions en infraestructura, element que explicaria en part l'elevat pes de la despesa corrent esmentat a l'apartat anterior.

Fent referència a la funció núm. 9, destacarem que aquesta inclou les despeses financeres (anualitats) i les aportacions a pressupostos extraordinaris (1980) i d'inversions (a partir de 1981). És evident, doncs, que el grup C recull més recursos en aquesta funció (elevat endeutament).

En els casos de les altres funcions, tant per a Educació, Sanitat o Assistència Social i Seguretat Social (bastant important al grup B) les xifres varien molt, segons la qualitat del servei i la diferent organització i el grau de gestió municipal, d'un municipi a l'altre.

L'històric «Hotel Suizo» de Sabadell.

QUADRE 13

Fonts de recursos de la inversió. 1980

	A	B	C
Inversió real del P. ordinari	27,6	27,6	36,3
P. Extraordinaris i d'inversions	72,4	82,4	63,6
TOTAL	100	100	100

Font: Elaboració pròpia a base de la informació facilitada pels municipis.

Es constata un esforç a la majoria dels municipis per aprofitar totes les possibilitats recaptatòries locals

QUADRE 14

Finançament dels pressupostos d'inversions-1981

Per grups de municipis

	A	B	Terrassa	Sabadell
Contribucions especials	42,7	27,1	-	20,0
Subvencions	6,4	1,7	-	1,3
Endeutament	12,4	54,9	-	64,2
Transferències del pressupost ordinari	32,6	16,1	100	3,8
Altres	5,8	0,2	-	11,4
TOTAL	100	100	100	100

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos d'inversions dels municipis de la mostra.

Aquí es manifesta que són precisament aquests municipis els que més inverteixen directament des de l'ordinari, fet que augmentaria aquells volums per càpita presentats.

Pel que fa al grup B, les xifres evidencien un pes important de la inversió

extraordinària i una grandària intermèdia en relació amb la inversió per habitant.

L'anàlisi detallada de les fonts de finançament dels pressupostos d'inversions de 1981 mostra una forta correspondència entre la dimensió

municipal i la procedència dels recursos. D'aquesta manera, els municipis petits es forneixen bàsicament amb contribucions especials i amb aportacions del pressupost ordinari, conceptes amb importància decreixent a mesura que augmenta el volum de població. Per altra banda, el crèdit s'aprofita més als grans municipis, gràcies a la superior capacitat per suportar forts nivells de càrrega financera, fet ja esmentat en l'anàlisi de l'estructura de les despeses. La diferència palesa al quadre núm. 14 entre Sabadell i Terrassa es deu a l'estructura oposada en el finançament de les seves inversions per al 1981. Així, mentre Sabadell diversifica els seus ingressos, Terrassa es nodreix totalment des d'una transferència de l'ordinari. En general, però, s'assenyala un esforç a la majoria dels municipis per aprofitar totes les possibilitats recaptatòries locals.

L'edifici de la Caixa de Sabadell.

QUADRE I.a
Pressupostos ordinaris. Evolució dels ingressos 1975-81
 (milers de pessetes corrents)

	1975	1977	1979	1980	1981
Caldes de Montbui	33.475	47.348	70.600	94.055	126.180
Castellar del Vallès	18.861	50.922	59.890	99.655	126.992
Castellbisbal	16.810	21.331	-	54.499	64.088
Cerdanyola	103.368	141.292	215.973	307.542	430.163
Montcada i Reixac	98.976	123.655	124.371	200.832	278.473
Ripollet	63.506	101.754	143.258	189.024	248.354
Rubi	130.473	196.999	199.517	306.528	406.103
Sabadell	550.685	-	1.160.600	1.489.348	2.069.107
Sant Cugat del Vallès	137.811	179.388	259.474	315.036	413.446
Sentmenat	11.029	15.588	22.376	32.570	46.316
Terrassa	475.620	891.587	1.071.624	1.483.195	1.878.121

QUADRE II.a
Pressupostos ordinaris. Evolució de les despeses 1975-81
 (milers de pessetes corrents)

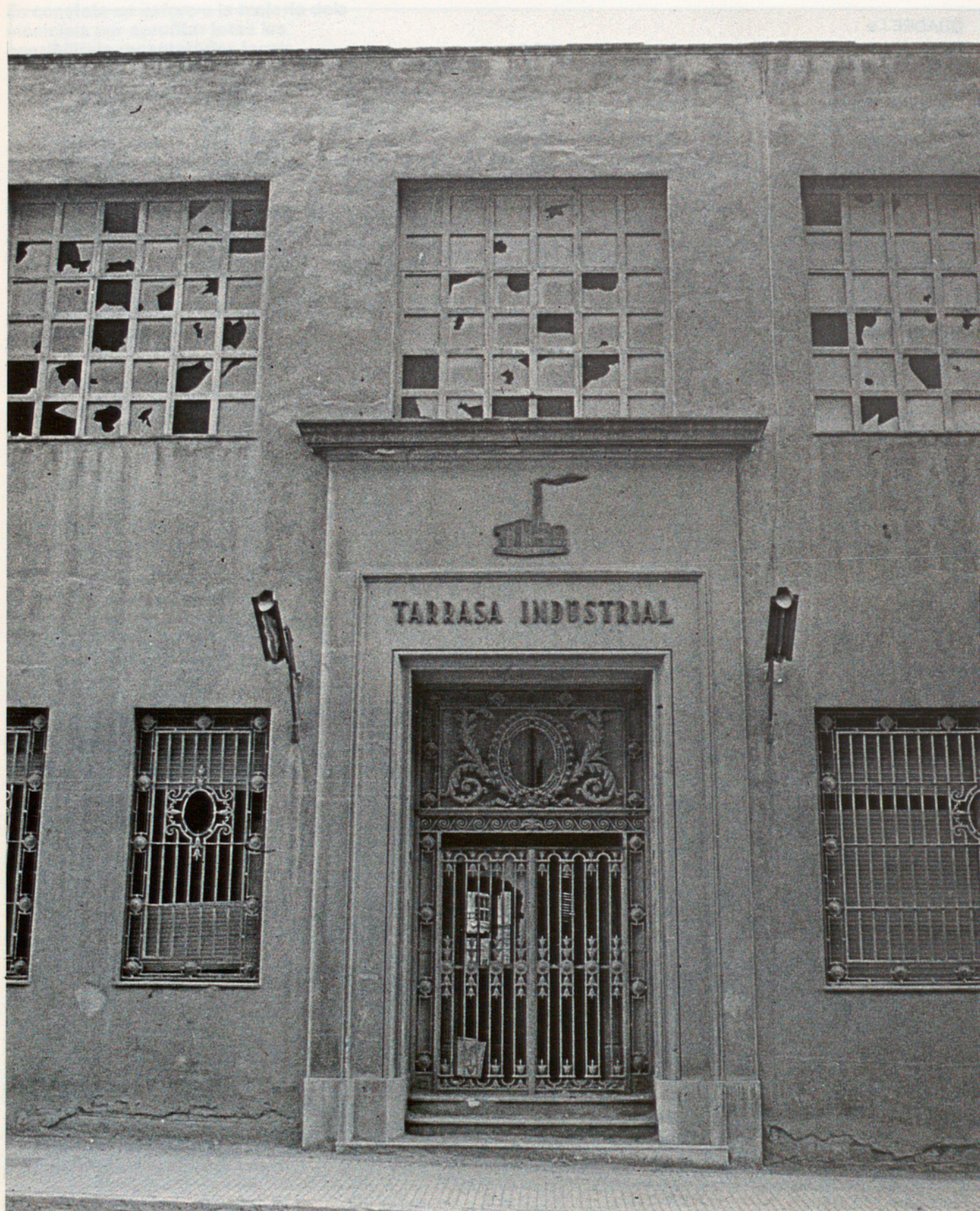
	1975	1977	1979	1980	1981
Caldes de Montbui	36.494	46.262	59.436	104.301	96.554
Castellar del Vallès	21.907	45.313	65.861	93.273	143.522
Castellbisbal	14.490	14.868	24.133	40.283	87.796
Cerdanyola	102.083	150.598	228.918	320.384	421.088
Montcada i Reixac	91.408	132.968	125.927	199.508	283.972
Ripollet	52.687	93.653	153.166	174.806	250.264
Rubi	128.925	171.929	185.273	299.970	378.183
Sabadell	600.649	970.784	988.402	1.579.110	1.912.619
Sant Cugat del Vallès	132.723	168.952	230.225	333.009	416.421
Sentmenat	9.783	12.806	20.786	35.234	54.268
Terrassa	532.428	880.429	1.148.971	1.479.562	1.870.973

QUADRE I.b
Pressupostos ordinaris. Evolució dels ingressos 1975-1981
 (milers de pessetes de 1981)

	1975	1977	1979	1980	1981
Caldes de Montbui	87.792	86.797	93.399	107.688	126.180
Castellar del Vallès	49.465	93.349	79.230	114.100	126.992
Castellbisbal	44.086	39.104	-	62.399	64.088
Cerdanyola	271.094	259.014	285.716	352.121	430.163
Montcada i Reixac	259.575	226.682	164.534	229.943	278.473
Ripollet	166.551	186.533	189.519	216.423	248.354
Rubi	342.179	361.135	263.946	350.959	406.103
Sabadell	1.444.230	-	1.535.388	1.705.230	2.069.107
Sant Cugat del Vallès	361.424	328.850	343.265	360.701	413.446
Sentmenat	28.295	28.576	29.602	37.291	54.317
Terrassa	1.247.364	1.634.440	1.417.680	1.698.185	1.878.121

QUADRE II.b
Pressupostos ordinaris. Evolució de les despeses 1975-81
 (milers de pessetes de 1981)

	1975	1977	1979	1980	1981
Caldes de Montbui	95.709	84.806	78.629	119.419	96.534
Castellar del Vallès	57.453	83.067	87.129	106.793	143.522
Castellbisbal	38.001	27.256	31.926	46.122	84.796
Cerdanyola	267.723	276.073	276.073	302.842	366.824
Montcada i Reixac	239.727	243.754	166.592	228.427	283.972
Ripollet	138.177	171.683	202.627	200.144	250.264
Rubi	338.120	315.177	245.103	343.451	378.183
Sabadell	1.574.479	1.779.622	1.307.583	1.808.003	1.192.619
Sant Cugat del Vallès	348.080	309.719	304.571	381.279	416.421
Sentmenat	25.657	23.476	27.498	40.341	54.268
Terrassa	1.396.349	1.613.985	1.520.004	1.694.026	1.870.973

El desenvolupament del Vallès Occidental vist des de Terrassa

Jordi Petit i Fontseré
*Jaume Valls i Vila

Aquestes són, en set apartats, les propostes i perspectives de desenvolupament del Vallès Occidental en una òptica terrassenca.

1. La bipolaritat del Vallès Occidental

És un fet conegut que la comarca del Vallès Occidental s'estructura territorialment a partir de dos eixos que corren respectivament al llarg de les corresponents vessants fluvials: el riu Ripoll, d'una banda, que desemboca en el Besòs, i que configura la sub-comarca que gravita a l'entorn de Sabadell. D'altra banda la riera de Rubí, que desguassa en el Llobregat, i que té Terrassa com a centre integrador. Hi hauria encara una tercera realitat sub-comarcal formada per la zona de Caldes de Montbui i l'anomenat Vallès Central, la qual està cada vegada més sotmesa a la influència de la comarca veïna del Vallès Oriental, que cavalca sobre la seva capital, la ciutat de Granollers.

De les perspectives de desenvolupament d'aquesta sub-comarca que té com a centre Terrassa, ens ocupem en aquest escrit.

2. Vocació industrial del Vallès

Les perspectives de futur desenvolupament comarcal es contempen estretament lligades a l'establiment d'una xarxa de comunicacions suficient i ben dotada que enllaci pel camí més curt amb el Cap i Casal de Barcelona i amb les comarques interiors de Catalunya.

De fet, aquest és el paper que històricament ha jugat el Vallès Occidental dins el context de la Catalunya moderna; comarca del rerafons de Barcelona, terra de pas que ha servit bàsicament de zona de relació entre la gran metròpoli i les comarques interiors de la regió setena del nostre ordenament territorial.

El camí de Barcelona des de la

Catalunya endins ha seguit, naturalment, l'eix del Llobregat, sobre el qual s'ha projectat una bona part de la vigoria industrial catalana: en un primer estadi, el sector tèxtil llaner, després, el cotoner, i més modernament, les indústries de transformació del metall.

Terrassa va seguir amb força aquesta empena del procés industrialitzador que caracteritzà la Catalunya del tombant de segle.

L'alentiment del ritme del seu pols pot establir-se en paral·lel amb la nova progressiva desconexió amb el gran centre impulsor que constitueix la gran conurbació barcelonina i els seus eixos d'expansió. No és tampoc per atzar que la implantació recent de les grans indústries, especialment les de capital multinacional, s'hagi portat a terme a l'entorn dels nous eixos de comunicació moderns que són les autopistes a Girona i a Tarragona/Lleida.

3. L'aïllament de Terrassa

L'aïllament físic de Terrassa i de les poblacions de la seva rodalia ha estat un fet durant els anys del desenvolupament.

La sub-comarca de Terrassa s'ha vist fortament condicionada en el seu desenvolupament per la manca de comunicacions ràpides amb Barcelona i les comarques de l'interior.

Tal com declarava l'alcalde de

*Jordi Petit: Gerent Municipal d'Urbanisme. Jaume Valls: Cap del Gabinet Municipal de Mitjans de Comunicació. Ajuntament de Terrassa.

L'Ajuntament de Terrassa.

Refusar la continuïtat d'aquells plans de desenvolupament que han creat les ciutats-dormitori i l'anarquia industrial

Terrassa, Manuel Royes, en la presentació del nou Pla General d'Ordenació de la ciutat, «Terrassa era –dit en termes vulgars– un cul-de-sac», una ciutat a la qual calia anar-hi expressament i des de la qual no es podia anar pràcticament enlloc. Aquesta manca de bones comunicacions per carretera ha condicionat en gran manera el desenvolupament comarcal i la possibilitat d'instal·lació de noves indústries en aquesta zona del Vallès. Malauradament, el ferrocarril ha deixat de jugar aquests papers en la conjuntura present.

Terrassa i la seva rodalia s'han quedat amb una indústria molt lligada a interessos locals, sense participar activament en els beneficis que sempre comporta l'establiment de nous sectors industrials, tècnicament avançats, que revitalitzin la producció i obrin noves perspectives laborals.

4. La presència de Barcelona en la vida vallesana

La proximitat d'una gran capital com Barcelona i de les poblacions que hi estan lligades, la gran Barcelona, té una importància decisiva respecte a les comarques que envolten la metròpoli. En el cas del Vallès Occidental això és un fet inqüestionable i una realitat que cal tenir ben present.

L'atracció i el pes específic de Barcelona respecte a les ciutats i pobles vallesans abasta tots els àmbits de la vida col·lectiva, sense que això vulgui dir que els esforços dels municipis vallesans per conrear els tarannàs que els són propis i mantenir la pròpia identitat no siguin prou lloables i necessaris. Senzillament, avui no és factible de considerar la realitat del Vallès al marge de Barcelona, com a una realitat aïllada i al marge de la influència de la capital catalana. Els fets ho corroboren: els habitants de Sant Cugat i Rubí, o de Terrassa i Sabadell, són molt propensos a desplaçar-se a Barcelona directament per a qualsevol qüestió i no tant a fer-ho en el marc de l'interior de la comarca. La mateixa transformació dels Ferrocarrils de la Generalitat en funcions de metro

suburbà accentua progressivament aquesta tendència.

És per això que el creixement ponderat de Barcelona haurà d'afectar necessàriament la nostra comarca. Si fins ara Barcelona ha crescut fonamentalment dins la comarca del Barcelonès, i s'ha expandit també industrialment en direcció al Baix Llobregat i al Maresme, és lògic que una dinàmica de creixement ponderat –les ciutats disposen ara d'Ajuntaments democràtics que regeixen llurs destins i decideixen lliurement les condicions del seu creixement– pugui afectar en el seu futur la nostra comarca i, més concretament, l'eix que es dibuixa lligant Sant Cugat, Rubí i Terrassa. Naturalment, aquest creixement ponderat i controlat no ha de tenir res a veure amb actuacions tan aberrants com les promogudes en el període dels plans de desenvolupament, de creació de polígons d'habitatges de construcció vertical, que converteixi els municipis vallesans en ciutats-dormitori, així com tampoc amb l'emplaçament anàrquic de les indústries pesants que Barcelona vulgui eradicar de la seva àrea metropolitana.

5. Les noves comunicacions que es proposen

En els darrers anys s'han produït dos fets importants que serveixen per lligar la sub-comarca de Terrassa a la xarxa general de comunicacions de Catalunya. D'una banda, la construcció de l'autopista B-29 entre Barcelona i Terrassa passant per Sabadell, i el reforçament de la carretera N-150 com a enllaç entre les dues capitals comarcals, i d'altra banda la construcció de l'autovia de la Bauma, que enllaça directament l'antiga Egara amb Manresa, cor de Catalunya i centre de les comunicacions amb la regió setena i de l'eix transversal.

L'enllaç ja projectat entre aquestes dues vies de comunicació que uneixen, a través del Vallès, el Barcelonès amb el Bages, obres que s'ha previst d'iniciar en el proper exercici a Terrassa, constitueixen una bona esperança d'avanç en aquest sentit. Però al marge d'aquestes realitats, s'obren noves perspectives que ens fan sentir optimistes pel que fa a l'esdevenidor d'aquesta vessant del Vallès: l'obertura del túnel de Vallvidrera i la configuració d'un àgil nexe d'unió amb Barcelona a través de Rubí i Sant Cugat evitant la

L'Escola d'Enginyers de Terrassa.

La xarxa general viària i la revitalització industrial de la ciutat, grans objectius del Pla de Terrassa

Rabassada, i també, en l'altra direcció, l'obertura del túnel del Cadí.

Aquestes perspectives van dissenyant un nou i esplèndid eix de comunicacions entre la gran Barcelona i les comarques interiors de Catalunya, en el qual la sub-comarca de Terrassa juga el paper de plataforma giratòria. I encara més, el projectat Centre Direccional i la creació d'una àrea de serveis a Sant Cugat (centre emissor de TV catalana, etc.) són nous elements netament positius per a l'enfortiment de la terciarització de tota aquesta àrea vallesana. Situada aquesta àrea entre dos parcs naturals ja configurats: el de Collserola i el de St. Llorenç del Munt, i la Serra de l'Obac, la preservació dels corredors naturals de verd al llarg dels dos

corrents d'aigüa (riera de Rubí i Ripoll) garanteix l'equilibri físic comarcal i la protecció de les activitats agrícoles i dels boscos.

6. El nou Pla d'Ordenació de Terrassa i rodalia

Terrassa té en fase d'aprovació definitiva el nou Pla General d'Ordenació que va néixer amb una perspectiva plurimunicipal, i que, encara que ha acabat cenyint-se a l'àmbit local, s'ha fet tenint presents els planejaments dels municipis de la rodalia: Rubí, Matadepera, Viladecavalls, Vacarisses, St. Quirze, etc.

El nou Pla General ordena, des d'una perspectiva no desenrotllista, el futur

desenvolupament de la ciutat i preveu entre els seus objectius la construcció d'una xarxa general viària suficient i ben connectada, a més de comportar una clara qualificació i definició del sòl que abona decididament l'objectiu de revitalització industrial de la ciutat. De moment, els municipis de la conca que aboca al Llobregat, Terrassa, Matadepera i Rubí, han planejat i esperen realitzar conjuntament el seu planejament integral, i en un altre ordre de coses s'ha conjurat la possibilitat megalomaniaca de conversió dels terrenys de la Mancomunitat intermunicipal Sabadell/Terrassa en una ciutat-monstre entre les dues capitals de la comarca.

La creació de la Gerència Municipal d'Urbanisme, la primera d'aquestes

El mercat de Terrassa.

Necessitat de l'ordenació territorial que tingui en compte la ciutat, la comarca i tota la zona geogràfica

institucions que s'estableix a Catalunya, dota Terrassa de l'instrument adient per garantir el rigor en el disseny del seu planejament i l'eficàcia en la seva execució.

7. La manca d'una política clara d'ordenació del territori

De fet, en tots aquests projectes que es van executant i que tanta importància tenen per al desenvolupament de les nostres ciutats i comarques, hom hi troba a faltar les grans línies directrius pel que fa al futur de la política territorial de Catalunya en el seu conjunt. És a l'interior d'aquest esquema general director on haurien de trobar-se de forma coherent, les grans opcions que afecten al Vallès Occidental en ordre a

una ordenació racional del territori, les directrius polítiques de la qual cal que defineixi clarament la Generalitat. En un altre àmbit, l'alcalde de Barcelona, Narcís Serra, exposà clarament que amb la candidatura de la Ciutat Comtal als Jocs Olímpics de 1992 pretén d'executar tota la infraestructura necessària per entrelligar Barcelona i el Barcelonès amb les comarques veïnes, perquè d'aquesta manera seria possible tirar endavant projectes com l'enllaç del metro suburbà entre l'Hospitalet i Santa Coloma, acabar els projectats cinturons de ronda i altres obres públiques avui necessàries i que la celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona permetria cristal·litzar.

Obres que, d'altra manera, tardarien molts més anys a poder ser

executades. D'altra banda, organismes públics, com les Cambres Oficials de Comerç i Indústria de Terrassa i Manresa, han fet sentir les seves veus en aquesta línia de treball.

Si aquestes perspectives favorables s'acomplissin, s'haurien establert les bases per a una revitalització de les poblacions afectades i s'obririen al Vallès unes perspectives de futur prou engrescadores. Les noves indústries podrien trobar-hi el seu assentament adient i el Vallès Occidental retrobaria l'esperança d'afermar el seu caràcter industrial, paral·lelament a l'acollida d'una sèrie de centres de serveis que poden trobar, en un territori ben comunicat i proper a Barcelona, amb universitat i escoles tècniques, un emplaçament idoni. ■

L'Església del Sant Esperit, a la plaça Vella de Terrassa.

El futur urbanístic de Sabadell

M. Larrosa*

Sovint s'ha dit que els actuals Ajuntaments haurien d'afrontar solament els déficits més pregons i esmerçar els seus esforços a posar l'Administració en ordre. Des d'aquest punt de vista serien els successors dels actuals Consistoris que haurien de plantejar, amb més possibilitats, una gestió viable envers els ciutadans. Aquest plantejament ha condicionat, certament, el nostre treball municipal a Sabadell, però no deixa d'ésser cert també que el present –el treball actual– prefigura el futur, o millor, l'opció de futur en matèria urbanística.

I això és així perquè durant tres anys i

mig, a nivell urbanístic, hem fet possibles els punts següents:

- Superar els problemes tradicionals de l'existència de barris i carrers sense urbanitzar.
- Equipar la ciutat amb uns serveis per sobre dels mínims (escolars, esportius...) i realitzar actuacions concretes en matèria cultural, sanitària... a través d'una oferta pública notòria.
- Controlar la destrucció especulativa de la ciutat tot canviant-ne el signe. L'espai públic no és ja terra de ningú sinó que recupera, a poc a poc, la

seva dignitat. La gestió i la planificació urbanístiques són aspectes completament normalitzats.

- Augmentar el patrimoni de sòl públic doblant, pràcticament, el que existia l'any 1979.

Són ja història les velles reivindicacions i comencen a aparèixer sol·licituds d'accions de qualitat. Tanmateix, en aquest canvi de signe, ha sorgit una frontera nova, i diríem que més exigent, que la que s'entreveia el 1979. Avui, el repte dels Ajuntaments, en matèria d'ordenació i de gestió urbanístiques, no és cap altre que plantejar-se, no ja posar la ciutat al dia, sinó el seu futur a migtermini.

Futur econòmic, evolució demogràfica, tipus d'habitatge, volum dels serveis que sol·licita una ciutat moderna, capitalitat comarcal, reindustrialització, integració política i cultural de la ciutat, respecte a l'entorn natural, paper dins la comarca del Vallès, són els temes als quals l'actuació urbanística ha de respondre. La ciutat que es dibuixa i que l'actuació municipal permet entreveure com a real, no pas utòpica, si continua el sentit i el ritme que les eleccions democràtiques varen donar a Sabadell el 1979, podria començar a ésser:

Una ciutat sense perifèria

Una ciutat homogènia en tota la seva extensió, en els seus equipaments i serveis, que acabi amb aquella dicotomia centre-perifèria en què s'ha basat durant moltes dècades.

*Tinent d'Alcalde d'Urbanisme i Obres Públiques de l'Ajuntament de Sabadell.

L'Ajuntament de Sabadell.

La nova ciutat de Sabadell és impensable sense que es refaci tota la comarca

L'habitatge de qualitat es pot emplaçar tant en el límit de la població, com l'habitatge popular pot fer-ho en indrets plenament urbans.

Una ciutat equilibrada

Un límit d'uns 200.000 habitants al final del nostre segle, formant un mosaic de diferents barriades (al voltant dels 15.000 habitants cadascuna) de manera que puguin combinar-se els avantatges d'una ciutat gran amb els que tenen les ciutats mitjanes de Catalunya.

Una ciutat amb immensos espais lliures

El Parc Catalunya és el primer pas. Aquest espai s'ha de continuar cap a l'oest vers Can Llong i l'antic espai del bosc de Can Feu. A la zona sud de la ciutat, els entorns de la Granja del Pas seran la rèplica. A tota la banda est, el Ripoll és una immensa frontera del casc actual que arriba des de Can Déu a Sant Oleguer, amb una clara vocació d'espai lliure lligat a la població.

Una ciutat qualificada a nivell residencial

L'augment de les superfícies en les noves cases, l'increment de la presència de les cases baixes a tot el casc urbà i una quota important de promoció pública per garantir-ne qualitats i preus assequibles, pot aixecar -considerablement- el llistó de la residència avui.

Una ciutat no-dependent i força més capital

Tornar a situar al casc aquells serveis que n'han marxat o que no hem tingut mai (dependències universitàries, comerç i serveis d'àmbit comarcal, instal·lacions sanitàries...). Tot això aprofitant la situació de Sabadell de pas del litoral a la Catalunya interior i la seva centralitat en el corredor pre-litoral que s'allarga de Girona a Tarragona.

Una ciutat en una comarca refeta

Sabadell i Terrassa, i el conjunt de municipis del Vallès Occidental, tenen encara l'oportunitat d'establir una major relació i uns lligams més sòlids

La Torre d'Aigua, Sabadell.

Recuperació dels déficits i intervenció dels Ajuntaments en la crisi econòmica, fites per a un urbanisme millor

tot mantenint escrupolosament els espais d'agricultura i de bosc que sobreviuen encara. El desbordament de Barcelona, darrera el Tibidabo, és tan estalviabe, com possible és de mantenir els diferents corredors lliures que uneixen Collserola amb Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac.

Una ciutat industriosa

L'explosió demogràfica dels darrers anys ha comportat una localització de les instal·lacions industrials sense ordre ni concert. La gestió urbanística pública de la localització industrial pot ser un element de política industrial no gens menyspreable amb vista a la recuperació econòmica de Sabadell i el Vallès. Cal tant la conservació de l'ocupació industrial a l'interior de la ciutat amb la finalitat de no incrementar la segregació exagerada dels diferents usos, com promoure l'ocupació dels solars industrials pendents i l'oferta pública de sòl específic per a aquelles indústries els efectes generals de les quals puguin beneficiar l'economia del conjunt de la ciutat.

L'actuació municipal des de 1979 constitueix visiblement per a la ciutat un «salari social» efectiu; les actuacions urbanístiques i d'equipament en són sovint una bona part o el suport on es desenvolupa.

Pensem, doncs, que la continuació del treball municipal ha de partir d'hipòtesis exigents per al futur, ja que en el rigor d'aquest disseny reposa part de les possibilitats d'èxit. La gestió urbanística no ha estat fins ara sols administració sinó estratègia per transformar una ciutat heretada i unes maneres de fer-la. Hem de dir que la crisi econòmica ens hi ha ajudat, en coincidir amb el canvi municipal. L'aprofitament de la crisi per refer-se ha estat ben conscient. Ara bé, la profunditat d'aquesta crisi no ens permet de quedar-nos a preparar un disseny diferent de ciutat per quan l'economia «s'engegui». Un plantejament així seria ignorant i absent.

Si el treball realitzat ha estat «salari

social» efectiu, també podem constatar que l'actuació municipal ha tingut efectes econòmics locals no gens menyspreables de cara a mantenir uns mínims d'activitat en el sector de la construcció.

L'augment de la inversió pública municipal, i de la Generalitat, en el terme i en el Vallès com a lloc colpejat per la crisi, la presència del sector públic a realitzar les obres pendents (sanejament, carreteres) i en l'oferta d'habitatges públics, juntament amb l'actuació urbanística aprofundida (gestió de sòl urbanitzat, reforma dels barris...) per part municipal, constitueixen el camp per córrer que s'obre als propers Ajuntaments.

L'actuació urbanística haurà oscil·lat, doncs, des de la recuperació dels déficits vers al plantejament de la crisi econòmica i el paper dels Ajuntaments en aquesta. Més urbanisme encara, però l'entreveiem tan difícil com necessari.■

Plaça del mercat i edifici de la Caixa de Sabadell.

La Mancomunitat Sabadell-Terrassa, realitat i símbol de l'esforç conjunt d'una comarca que vol sobreviure.

El Vallès Occidental, vist des de dalt

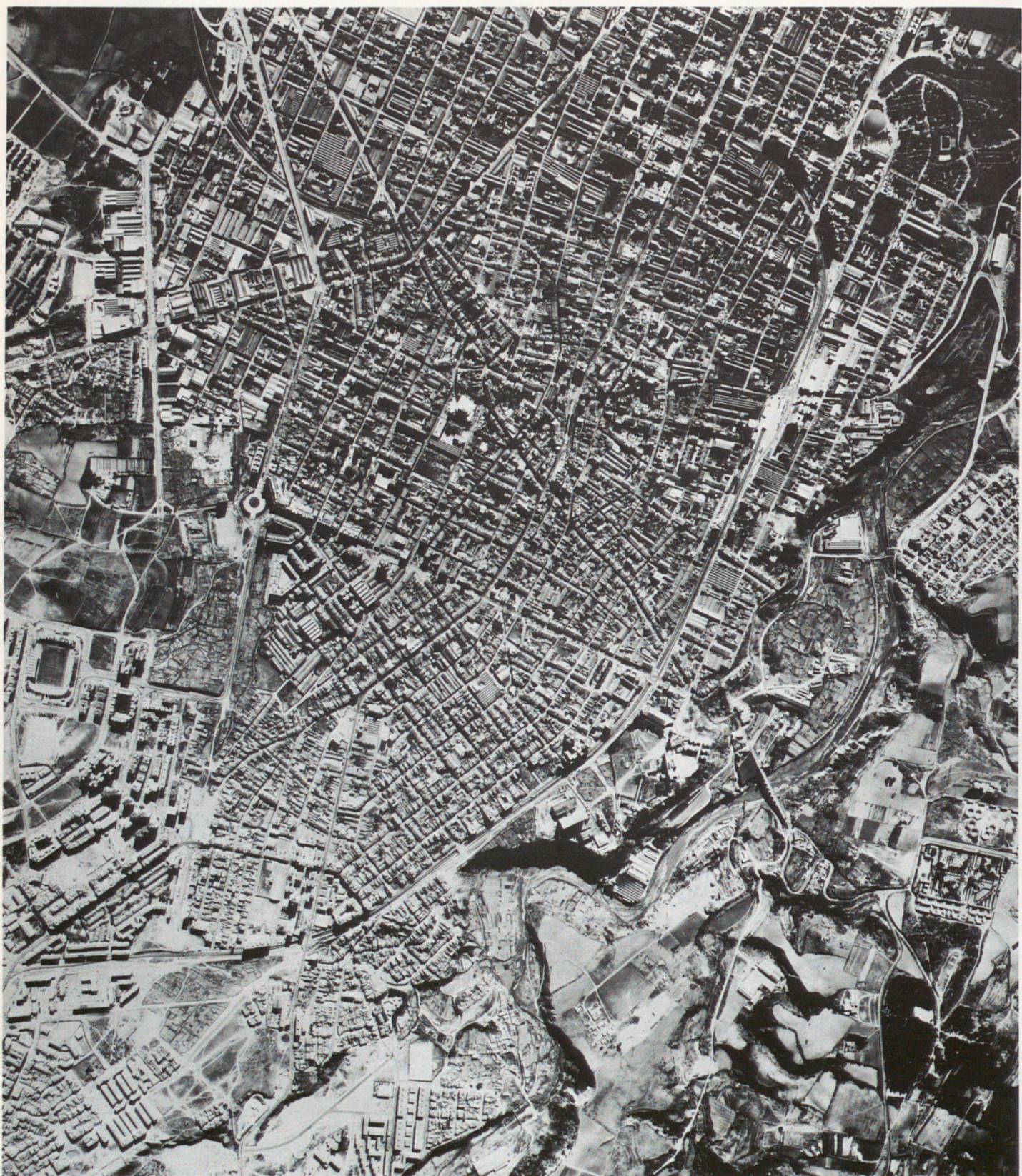
Aquest reportatge fotogràfic contempla onze poblacions del Vallès Occidental. El vol vertical correspon als anys 1980 i 1981.

Les fotos formen part de l'arxiu del Servei de Cartografia de la Diputació de Barcelona. Els peus de foto han estat redactats pel cap del

Departament de Toponímia d'aquest Servei, Lluís Ramoneda i Soler. El text es refereix sempre a la foto posada de cara al nord.

(Foto TAF, Sabadell, 1975)

1. SABADELL. Ciutat estesa en una plana al llarg de les carreteres de Matadepera i de Terrassa, al NW, i la de Barcelona pel sud. Ben comunicada amb

Barcelona pel ferrocarril de Catalunya (Generalitat), a l'oest de la foto, i el de Saragossa (RENFE) que la travessa fent una gran essa de sud a nord-oest, força

visible a la fotografia.

A l'est i de dalt a baix, les tortes del riu Ripoll. Al sud el camp d'aviació de l'Aericlub i un xic més

a l'oest, l'autopista B-29, amb l'accés a la ciutat, passant per sobre de la línia dels ferrocarrils de Catalunya, ja quasi sobre l'estació terme.

La gran quantitat d'indústries, sobretot tèxtils, que hi ha establertes a Sabadell, són fàcilment identificables a la fotografia, per la forma

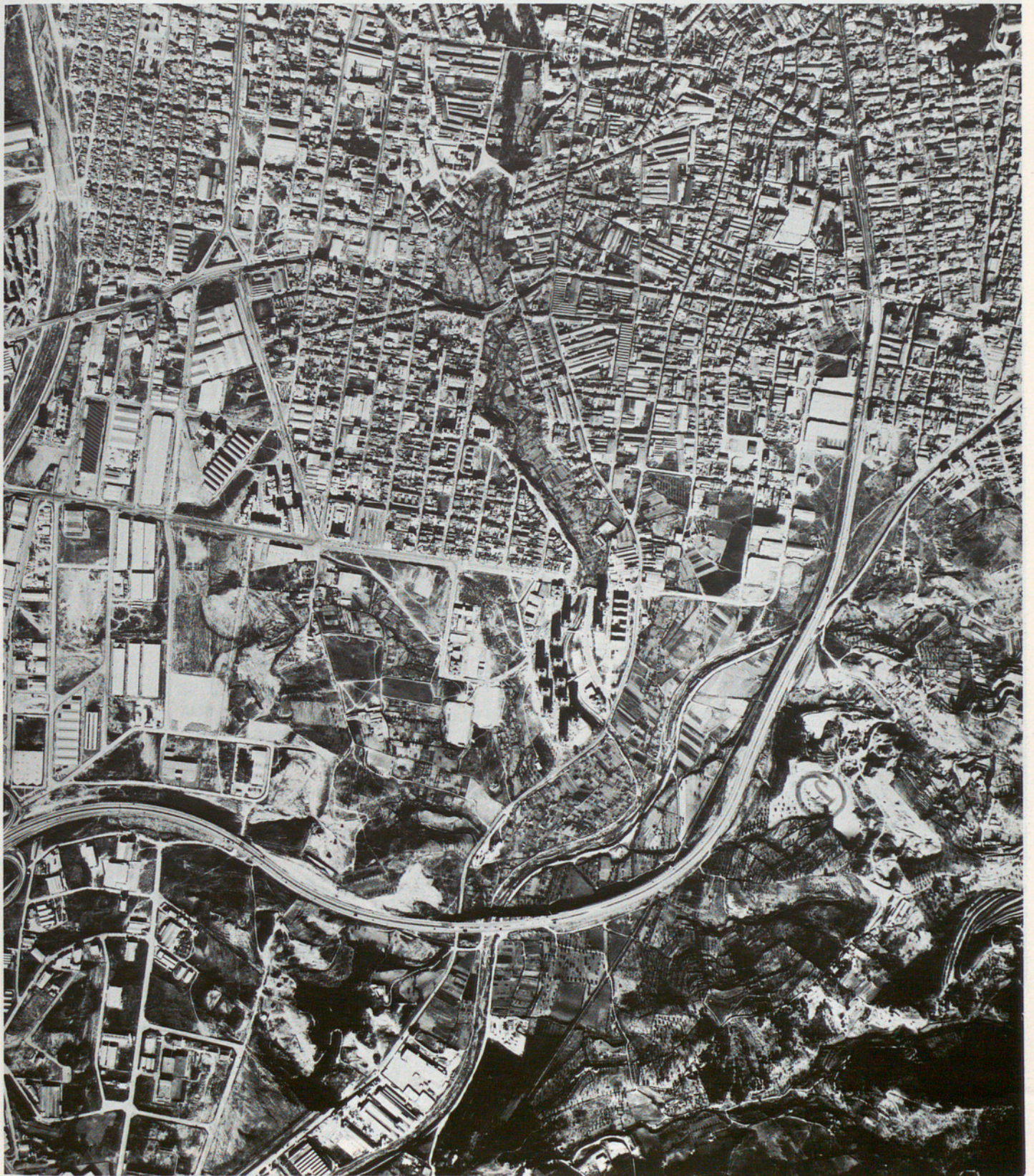
allargada i com de graella de les naus que hom pot veure repartides per tota la ciutat. Sabadell és el cap de la comarca del Vallès Occidental.

2. TERRASSA. El nucli urbà de Terrassa queda emmarcat en tot el costat est per la riera de les Arenes, important en època d'aiguats, i al sud per l'Autopista

B-29, via de recent construcció i que facilita una ràpida comunicació amb Barcelona i bona part del Vallès. El ferrocarril de Saragossa (RENFE)

travessa la ciutat d'est a oest (meitat superior de la fotografia) i pel sud entra

el ferrocarril de Catalunya (Generalitat) bon tros al costat de l'autopista, a baix i a l'esquerra de la foto. Terrassa, ciutat

industrial que s'ha expandit al voltant del seu nucli antic, tal com es pot veure a la fotografia. A la banda esquerra i al

centre el casc primitiu amb els carrers estrets i sinuosos, envoltats per l'eix ampla de carrers més quadrículats.

3. MONTCADA I REIXAC. Important nus de comunicacions, Montcada es veu, des de dalt, travessada per tota una sèrie de carreteres, ferrocarrils i rius que l'embolcallen arreu. Hom pot veure a la fotografia al nord, la confluència de la riera de Sant Cugat amb el riu Ripoll, poc abans de l'aiguabarreig d'aquest amb el Besòs, que baixa de nord a sud. A la vora dreta del Besòs i dins de la volta que fan la riera de Sant Cugat i el Ripoll, està situat el nucli urbà de Montcada, travessat de dalt a baix (des del Besòs i

cap a l'esquerra de la fotografia) per: ferrocarril de Barcelona a França, ferrocarril del Nord, ferrocarril de Sant Joan de les Abadesses, carretera de Ribes i autopista A-17. A la part de baix i en direcció oest, l'autopista B-29 passa dues vegades per damunt de la N-150 a Terrassa i pel costat mateix dels blocs de Ciutat Meridiana. Més al centre i dins de la corba ampla que fan carreteres i ferrocarrils, el casc de Sant Joan de Montcada. Un xic més amunt i estirant-se, també, entre ferrocarrils i

carreteres, el complex industrial de l'Asland que, amb la fabricació de ciment, deixa ben visible el resultat de l'explotació del Montcada o el Turó, a l'esquerra de la fotografia. Al NW al dessota del Turó, el nucli de Santa Maria i al nord, per damunt del Ripoll, el Masrampinyo, dit també Sant Pere de Reixac. A la riba esquerra del Besòs, la carretera de la Roca amb la cruïlla de la de Badalona, al mig i cap a l'est, endinsant-se pels bosquets de Vallençana.

4. GALLIFA. Situat en una vall, la vall de Gallifa, al costat de la Riera del mateix nom que, més enllà, serà la Riera de Caldes, el poble de Gallifa està envoltat de muntanyes amb abundor de pins i

alzines. Al vessant septentrional de la vall, els cingles de Sant Sadurní, continuació del cingles de Bertí. El paratge tranquil, les ermites i la parròquia romànica són, entre d'altres,

motiu d'habitatges de cap de setmana i d'estiu. Per damunt del poble hom veu les giragonses de la carretera de Sant Feliu de Codines a Sant Llorenç Savall, d'est a oest de la fotografia.

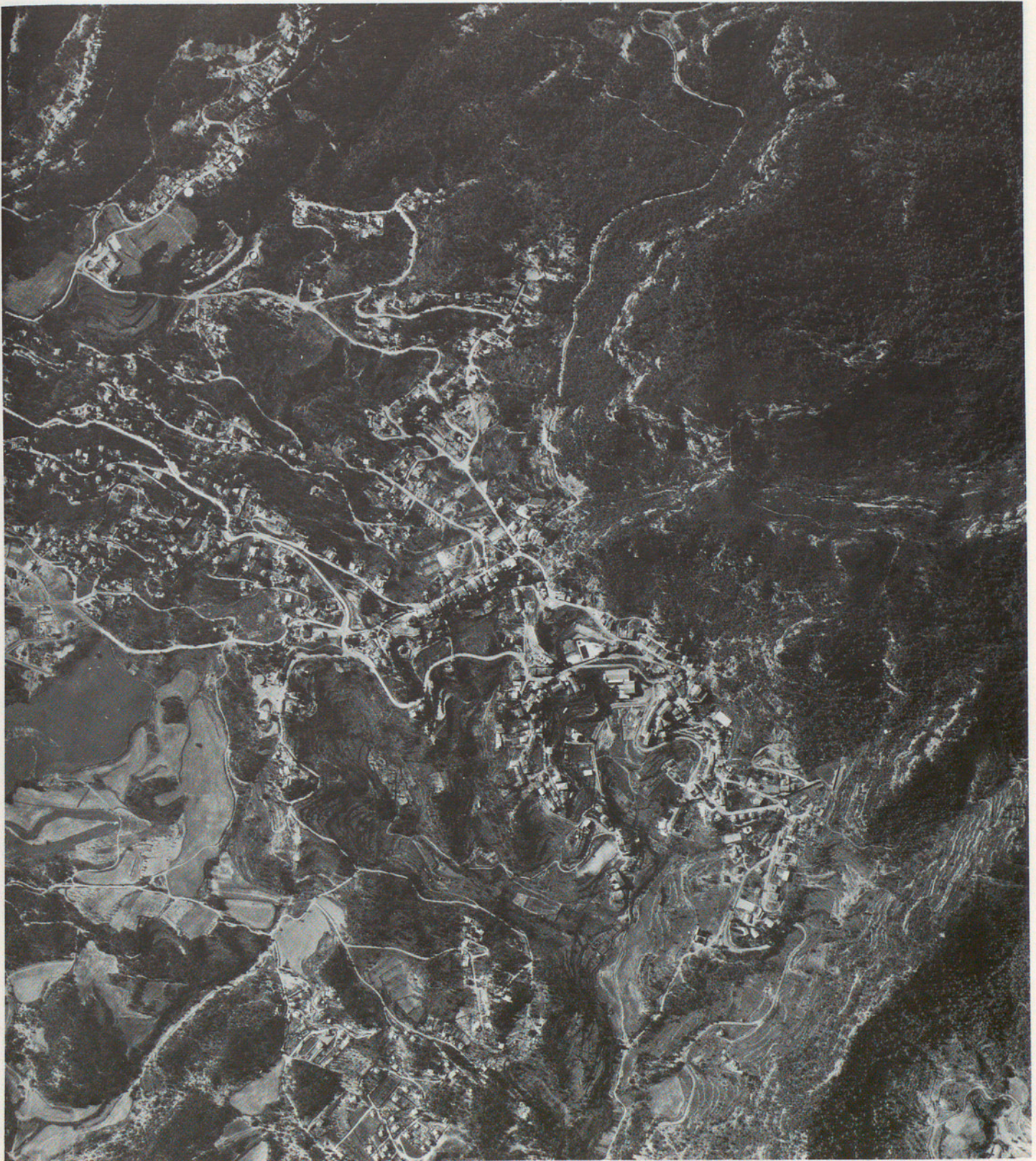

5. SENTMENAT. Al vessant de la serra de Palau, a la vora esquerra de la riera de Sentmenat, que travessa en diagonal la fotografia, s'emplaça la població, voltada de conreus i d'algunes

indústries, entre elles teixits de cotó, força visibles a la fotografia.

Al nord del casc urbà, en una petita zona de bosc i al costat de la riera, hom pot distingir el

castell de Sentmenat. Pel sud i al peu de la serra, la carretera de Sabadell. Al nord, a la dreta de la fotografia, la carretera de Caldes i a l'esquerra de Castellar i Terrassa.

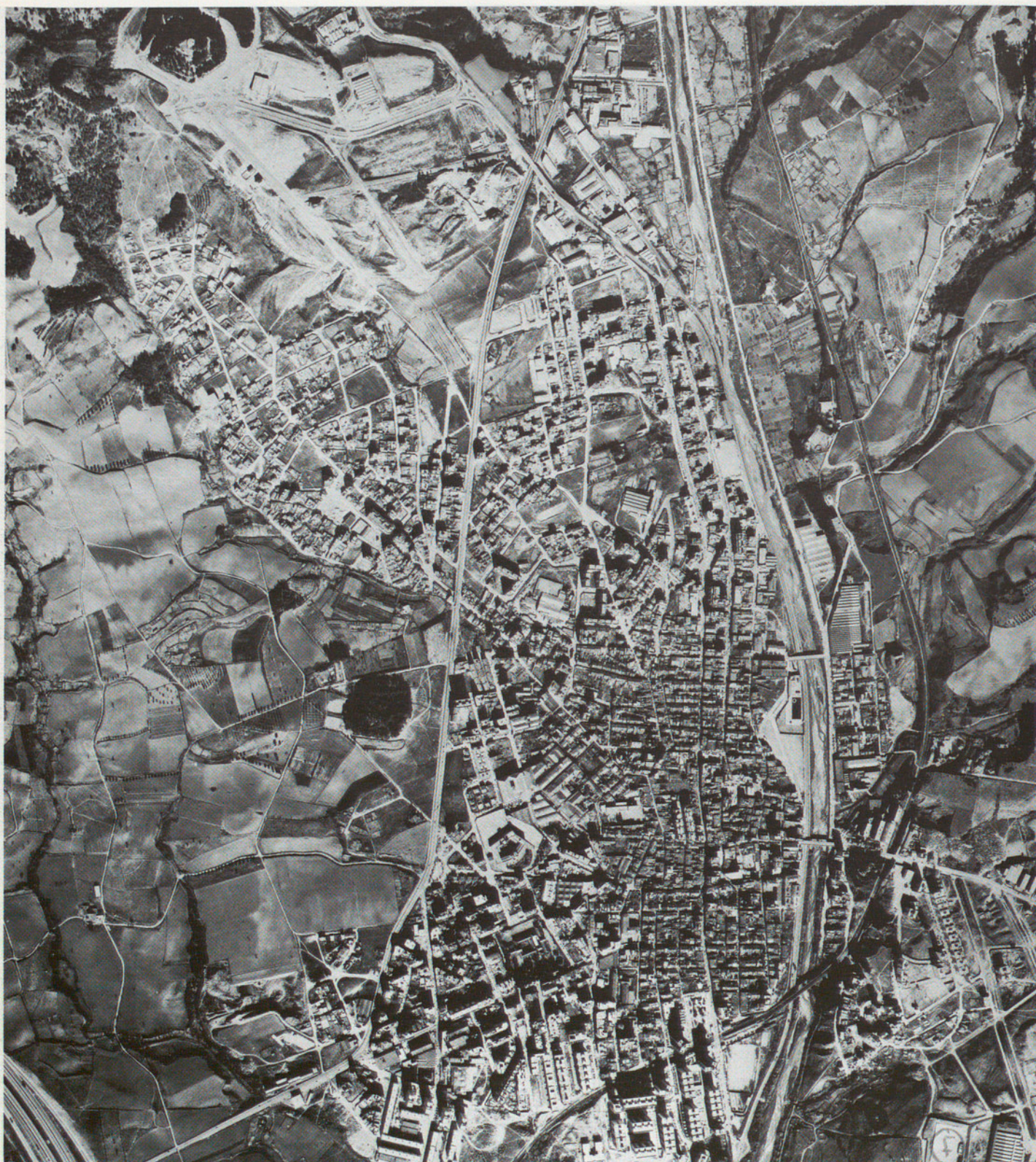

6. VACARISSES. Situat enmig de la carretera de Terrassa a Manresa per Castellbell i el Vilar, en un puig voltat de boscos i pins i alzines i al sud del serrat dels Ginebrers, a la part de dalt de la

fotografia.

És eminentment un poblat d'estiueig, amb xalets escampats al llarg de la carretera de Terrassa que hom veu entrar pel sud i al centre, i giragonsar

adaptant-se al terreny per sortir per l'oest, cap a Castellbell i el Vilar. En un dels primers revolts de la carretera i per sobre, el castell de Vacarisses situat a la part nord del nucli progenitor del poble.

7. RUBÍ. Estès a l'esquerra de la riera de Rubí (dreta de la fotografia). Voltat de conreus, el casc urbà ha anat creixent ensem amb l'augment de la població. Vegeu els moderns edificis del sud a tocar de la línia del ferrocarril de

Catalunya (Generalitat) i al costat de l'estació. El ferrocarril passa la riera i la segueix paral·lelament un bon tros, en el seu camí fins a Terrassa. Al sud-est, a l'angle de la fotografia, l'anomenada autopista d'enllaç, travessada per la

carretera de Sant Cugat a Barcelona per l'Arrabassada, i la variant que per l'oest de la població porta a Sabadell i Terrassa. Pel sud i paral·lelament a la riera, entra la carretera de Molins de Rei a Vic per Sabadell.

8. CASTELLÀ DEL VALLÈS. En una vall al marge esquerre del riu Ripoll (dreta de la fotografia), molt pròxim a la ciutat de Sabadell amb la qual enllaça per la carretera B-124, al centre i cap al sud en una línia molt recta. Paral·lelament a la carretera, hom veu a la dreta, un carrer i un altre més enllà,

amb algunes indústries, entre les quals predominen les de teixits. La proximitat amb el massís de Sant Llorenç del Munt ha fet créixer les zones de xalets. Vegeu a la fotografia la part nord i NW del nucli urbà, i per damunt de la corba del riu l'anomenat Balcó de Sant Llorenç a tocar –pero fora de la fotografia– de Sant

Feliu del Racó, i a l'angle de la dreta els vessants del Puig de la Creu. Pel NW es comunica per carretera amb Sant Llorenç Savall, amb Matadepera i Terrassa pel vessant meridional de Sant Llorenç del Munt, i per l'est amb Sentmenat i Caldes de Montbui, per la dreta i al mig del casc urbà.

9. **SANT CUGAT DEL VALLÈS.** Una de les més importants vies de comunicació d'aquesta part del Vallès occidental, el Ferrocarril de Catalunya (Generalitat), té a Sant Cugat l'estació distribuïdora que envia els trens cap a Sabadell i cap a

Terrassa. La línia fa una gran essa de sud a nord de la fotografia, i al bell mig hom hi veu l'estació de Sant Cugat amb la desviació que mena a Rubí i a Terrassa, cap a l'oest. Dins d'aquesta corba força tancada, els primers xalets

de Valldoreix. Al centre i a l'est del ferrocarril, el casc urbà de Sant Cugat del Vallès amb el prou conegut Monestir de Sant Cugat, important monument històric, que es distingeix al centre de la par nord de la població.

10. CALDES DE MONTBUI. La riera de Caldes, a l'est de la població (esquerra de la fotografia), i de dalt a baix, separa el nucli de la població dels camps de conreu.

Aquest nucli s'ha desenvolupat a llarg de l'eix format per la carretera de Moià i quasi paral·lel a la riera. Per l'oest, de nord a sud, baixa, serpentejant

en suaus corbes, la variant de circumval·lació que sembla cloure el nucli urbà per aquest costat. Gairebé al mig d'aquesta carretera, hom hi veu la cruïlla de la C-1415 que fa cap a Granollers.

Al nord, a l'esquerra de la fotografia, entre l'antiga carretera i la variant, l'Ermida del Remei, just al costat

del fort revolt que fa la primera en acabar el casc urbà i que duu al Farell i a Sant Sebastià de Montmajor. La situació de Caldes en la vall de la riera del mateix nom, voltada de muntanyes, fa que tota una colla de torrents acabin llur curs en la riera de Caldes, molt visible a la fotografia pels tons més foscos dels torrents.

11. Cerdanyola del Vallès. És ben visible la varietat d'edificacions del casc de Cerdanyola: indústries, habitatges de pisos, blocs moderns i una munió de vivendes unifamiliars, moltes d'estiu, cap a l'oest i al sud. A l'est i baixant del NW

l'aiguabarreig del riu Sec amb el Ripoll, després de passar per dessota la línia del ferrocarril de Saragossa (RENFE), la carretera de Barcelona a Sabadell i l'autopista B-29. A l'altra riba del Ripoll, part del nucli de Ripollet, amb la

carretera de Montcada a tocar del marge. A l'angle superior esquerre de la fotografia, l'autopista B-29 travessa l'A-7, cap a Sabadell. A l'oest, la carretera de Sant Cugat i de Barcelona per la Flor de Maig.

La premsa comarcal i els premis Tasis-Torrent

*Els temes comarcals i de comunicació local han estat fins ara els més tractats en els anteriors números 1, 2 i 3 de la revista ARREL. El número 1 fou monogràfic, dedicat a la premsa comarcal, amb motiu del I Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya, realitzat amb el suport de la Diputació de Barcelona. El número 2 fou fonamentalment dedicat a la comarca del Baix Llobregat i el número 3 contenia dos amples dossiers, un dedicat a l'Institut d'Estudis Catalans i el principal dedicat a les ràdios municipals i a un complet Cens dels mitjans de comunicació local a Catalunya. Amb la introducció, en aquest número 4, d'una secció dedicada a **Comunicació**, tal com s'anunciava al número 3, ARREL anirà tractant temes referits a la comunicació local en cada un dels seus números no monogràfics. La secció **Comunicació** completarà així les seccions **Informe** (un gran tema comarcal o una gran àrea d'acció de la Diputació), **Cultura** (temes culturals relacionats directament o indirectament amb la Diputació) i **Diputació** (temes de directa o indirecta relació institucional amb la Diputació de Barcelona).*

*La secció **Comunicació** reflecteix en aquest número la concessió dels premis Tasis-Torrent a la premsa comarcal per part de la Diputació de Barcelona el 1982. En celebrar-se el maig de 1981 l'esmentat I Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya, que fou impulsat pel Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona, es constituí provisionalment l'Associació de la Premsa Comarcal de Catalunya, constituïda definitivament el mes de novembre de 1982. A fi de continuar donant suport a la premsa comarcal, del Congrés en sortiren quatre decisions preses autònomament per la*

Diputació de Barcelona i oferides com a servei a l'Associació i a la premsa comarcal en general: en primer lloc, l'elaboració anualment revisada d'un Cens complet de la premsa comarcal; en segon lloc, la creació del Servei Tècnic d'Ajut a la Premsa Comarcal, que opera en el marc del Servei de Premsa de la Diputació; en tercer lloc la creació, en el si de la Biblioteca de Catalunya, de l'Hemeroteca de la Premsa Comarcal de Catalunya; i finalment, en quart lloc, l'establiment de tres premis anuals a la millor premsa comarcal. Les quatre decisions foren comunicades als participants al I Congrés de la Premsa Comarcal, en l'acte de cloenda, per l'aleshores president de la Diputació Francesc Martí i Jusmet. Alhora, durant el mes de maig de 1981, romangué oberta a Barcelona l'exposició «Premsa comarcal i censura», organitzada per la Diputació de Barcelona, que després recorregué diverses poblacions.

En quasi dos anys, el balanç del Servei Tècnic d'Ajut s'ha concretat en desenes de consultes jurídiques al servei assessor jurídic corresponent per part de publicacions comarcals, així com també en ajuts d'impressió de números extraordinaris d'algunes publicacions per part de la impremta de la Diputació, i altres tipus d'ajuts. Al primer Cens de la premsa comarcal, a la fi de 1981, ha seguit, a la fi de 1982, el Cens actualitzat, del qual es dona compte, sintèticament, en aquest secció, a partir de les completes dades que es troben publicades al número 3 d'ARREL o Cens i Mapa dels mitjans de comunicació local de Catalunya. El Cens íntegre de 1982, fotocopiats, es pot demanar al Servei de premsa de la Diputació de Barcelona. Quant a l'Hemeroteca de la Premsa Comarcal de Catalunya, ja està en marxa i es pot consultar a la Biblioteca de Catalunya. Finalment, quant als premis a la

premsa comarcal, ja hán estat atorgats els de 1981 i 1982.

Per un dictamen del President de la Diputació de 30 de setembre de 1981 s'instituiren els premis anuals a la premsa comarcal de Catalunya, amb el següent text:

La Diputació de Barcelona, conscient de la importància de la tasca que la Premsa Comarcal realitza, estima convenient la convocatòria del premi a la millor publicació comarcal.

El premi, que porta el nom de Tasis-Torrent, com a homenatge als autors de la millor història de la premsa catalana fins a l'actualitat, està dotat amb la quantitat de set-centes mil pessetes i destinat a premiar la millor publicació d'informació general d'entre les que surten amb periodicitat setmanal o superior a la setmana, a publicacions del mateix caire però amb periodicitat inferior a la setmanal i finalment a la millor publicació especialitzada.

El premi es justifica per la creixent dedicació a les activitats comarcals que la política empresa per la Diputació de Barcelona està desenvolupant.

En aquest marc, la premsa comarcal té un especial protagonisme, ben palesat pels exemplars que dia a dia treuen les 187 publicacions d'informació general d'arreu de les comarques catalanes.

Per tot això, vist l'informe favorable de la Comissió de Govern, emès en la reunió celebrada el propassat dia 23.

Aquesta Presidència té l'honor d'elevat al Ple el present Dictamen a fi que, si ho creu oportú, adopti el següent acord:

«**Primer.** Convocar el Premi de Premsa Comarcal Tasis-Torrent destinat a premiar la millor publicació comarcal d'informació general o especialitzada amb periodicitat no diària.

«**Segon.** Aprovar les bases adjuntes al present Dictamen pel qual es regeix l'esmentat premi.»

Barcelona, 30 de setembre de 1981

El president,

El text annex de bases del premi és el següent:

1. Hi participaran, sense necessitat de presentar-se expressament, totes les publicacions comarcals o locals amb periodicitat no diària.
2. Seran considerades com a candidates totes les aparegudes al llarg de l'any, amb la sola excepció d'aquelles que hagin estat premiades en l'edició anterior.
3. El premi Tasis-Torrent, creat per la Diputació de Barcelona, serà dotat amb la quantitat de set-centes mil pessetes, a repartir en tres apartats.
 - Premi a la millor publicació d'informació general setmanal o superior a la setmana dotat amb 500.000 pessetes.
 - Premi a la millor publicació d'informació general i periodicitat inferior a la setmanal dotat amb 100.000 pessetes. Hi haurà preferència per aquelles que corresponguin a poblacions de menys de 10.000 habitants.
 - Premi a la millor publicació especialitzada (cultural, ecològica, municipal, esportiva, de barris, etc.), dotat amb 100.000 pessetes.
4. El Jurat del Premi Tasis-Torrent serà constituït per les persones que s'anunciaran oportunament.
5. El Jurat farà públic el seu veredictes per tot l'u de desembre de cada any.
6. Per a l'emissió del veredictes se seguirà el següent procediment:
 - a) Per obtenir la primera selecció entre les publicacions existents, cada número membre del Jurat, en votació secreta, assenyalat les cinc de cada apartat –d'informació general setmanal o periodicitat superior, d'informació general de periodicitat inferior a la setmanal, i especialitzades– que cregui millors. Les cinc obres de cada apartat que tinguin més vots es considerarà que han obtingut un vot en la primera selecció.
 - b) Tot seguit s'efectuaran quatre voltes d'elecció per eliminar una publicació cada volta, de manera que la segona

"El gra de fajol", "Arada", i "L'Olotí"

Els tres premis-1982

llista serà de quatre noms, la tercera de tres, la quarta de dos. A la cinquena volta, el premi serà concedit, d'entre les dues publicacions finalistes, a aquella que tingui majoria de vots, com sempre dins de cada apartat.

- c) Emès el veredict, el Jurat redactarà l'acta, que signaran tots els seus membres. A l'acta constarà el resultat de cada volta d'elecció.

El 2 de desembre de 1981 es concedí, doncs, el primer premi Tasis-Torrent. Aquest fou el comunicat del Servei de Premsa de la Diputació donant compte de l'atorgament del premi:

Ha tingut lloc la decisió del Jurat dels premis Tasis-Torrent de Premsa Comarcal convocats per la Diputació de Barcelona. Els actes s'han efectuat a l'Ajuntament de Terrassa.

El Jurat d'aquests Premis estava constituït pels senyors Antoni Dalmau, Diputat; Jaume

Fabre, Josep M.ª Figueras, Josep M.ª Cadena, Jaume Guillaumet, Josep Pernau i Josep M.ª Huertas, amb l'absència del senyor Eugeni Giral.

El Primer Premi a la millor publicació d'informació general el Jurat ha renunciat a atorgar-lo davant els empats que s'han produït en les quatre primeres votacions que demostraven uns mèrits semblants en les dues publicacions finalistes i ha decidit concedir el Primer Premi Tasis-Torrent ex-aequo a les revistes **Regió-7** (del Bages, Berguedà i Solsonès) i a **El Nou 9** (de la comarca d'Osona).

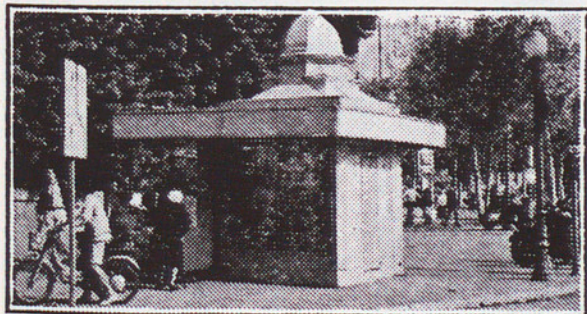
El premi a la millor publicació d'Informació general i periodicitat inferior a la setmanal ha estat concedit a la revista **Presència** (de Girona), i ha quedat finalista **El Bagant** (de Banyoles).

El Premi a la millor publicació especialitzada ha estat atorgat a la revista **Cultura** (de Valls). Ha quedat finalista **El Gra de fajol** (d'Olot).

El President de la Diputació, senyor Francesc Martí i Jusmet, el Vice-president, senyor Jordi Conill, el Diputat-president de la Comissió d'Ensenyament, senyor Antoni Dalmau, l'Alcalde de Terrassa, senyor Manuel Royes, el Jurat i els participants als premis s'han reunit en un dinar en finalitzar el qual el President de la Diputació ha anunciat que amb caràcter excepcional, atès l'empat produït en la primera votació, es doblava l'import del Premi, i corresponien doncs 500.000 pessetes a **Regió 7** i 500.000 pessetes a **El 9 nou**.

*En aquest primer premi Tasis-Torrent foren finalistes les següents publicacions segons l'ordre de vots en cada apartat. Entre les millors publicacions comarcals d'informació general de periodicitat setmanal o superior a la setmanal, a part de les dues premiades, **Regió 7** i **El 9 nou**: **El Maresme (Mataró, Maresme)**, **L'Olotí (Olot, Garrotxa)**, **Tothom (Vilafranca del Penedès, Alt Penedès)**, **Grama (Santa Coloma de Gramenet, Barcelonès)**, **Hora Nova (Figueres, Alt Empordà)**, **Revista de Badalona (Badalona, Barcelonès)**, i **Ebre Informes (Tortosa, Baix Ebre)**. Entre les millors publicacions de premsa comarcal d'informació general de periodicitat inferior a la setmanal, a part de la premiada **Presència**: **El Bagant (Banyoles, Gironès)**, **Al***

Servei Tècnic d'Ajut a la Premsa Comarcal

 Diputació de Barcelona
Plaça Sant Jaume
Barcelona-3 tel. 317 58 58

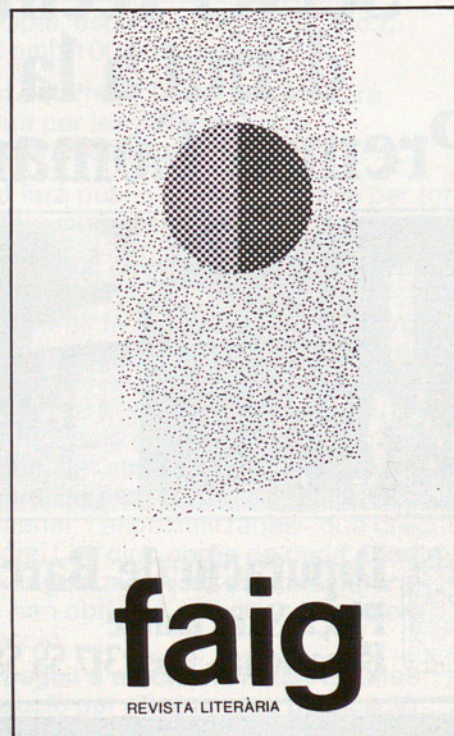
Vent (Terrassa, Vallès Occidental), **Arada** (Castellbisbal, Vallès Occidental), **Delta** (El Prat de Llobregat, Baix Llobregat), **Llaç d'Unió** (Molins de Rei, Baix Llobregat), **Recull** (Blanes, la Selva), **Proa** (Palamós, Baix Empordà), **Llaç** (Argentona, Maresme) i **Terra** (Sta. Coloma de Farners, la Selva). Entre les millors publicacions «especialitzades», a part de la premiada **Cultura: El Gra de fajol** (Olot, Garrotxa), **Escrivim a les parets** (Balaguer, Noguera), **Carrer dels Arbres** (Badalona, Barcelonès). **Reduccions** (Vic, Osona), **Faig** (Manresa, Bages), **Revista de Girona** (Girona, Gironès), **Quadern** (Sabadell, Vallès Occidental), **L'Estrof** (Lleida, Segrià), **La Fullaraca** (Girona, Gironès).

Els premis de 1982, en el text oficial, estan relacionats en el primer article d'aquesta nova secció Comunicació, després d'aquesta llarga introducció que així completa la següent relació dels premis 82. Segueix un article-síntesi del Cens de la premsa comarcal actualitzat l'any 1982: es tracta de la introducció al volum fotocopiats que es pot demanar al Servei de Premsa, on destaca evidentment el gran augment de tirada de la premsa comarcal, el

dobte que l'any 1981, i les gairebé cinquanta publicacions noves, així com 23 de desaparegudes, introducció que ha estat elaborada per Josep Maria Huertas. Finalment, tenint en compte que els premis i el nou Cens han revelat ja una gran dinàmica en la premsa comarcal, l'investigador d'aquest tema, Jaume Guillamet, interpreta les noves tendències de la premsa comarcal, cap a un nou model territorial.

Els textos van acompanyats d'il·lustracions de les portades de publicacions premiades o que foren finalistes en els dos premis esmentats.

Així, aquesta nova secció **Comunicació**, a la revista **ARREL**, vol contribuir, en el marc institucional de la Diputació de Barcelona, que té la seva activitat prioritària en l'ajut als municipis i a la seva agrupació que és la comarca, amb totes les seves plurals manifestacions, a estudiar i divulgar els temes de comunicació local i ara en concret de premsa comarcal, perquè sense investigació no pot haver-hi la política de comunicació que en aquests aspectes està duent a terme la Diputació barcelonina.

“El gra de fajol”, “Arada”, i “L’Olotí”

Els tres premis-1982 de la Diputació de Barcelona a la premsa comarcal de Catalunya

*Text oficial de la concessió dels premis a la premsa comarcal,
atorgats pel jurat en reunió a Castellgalí (Manresa)
l'1 de desembre de 1982.*

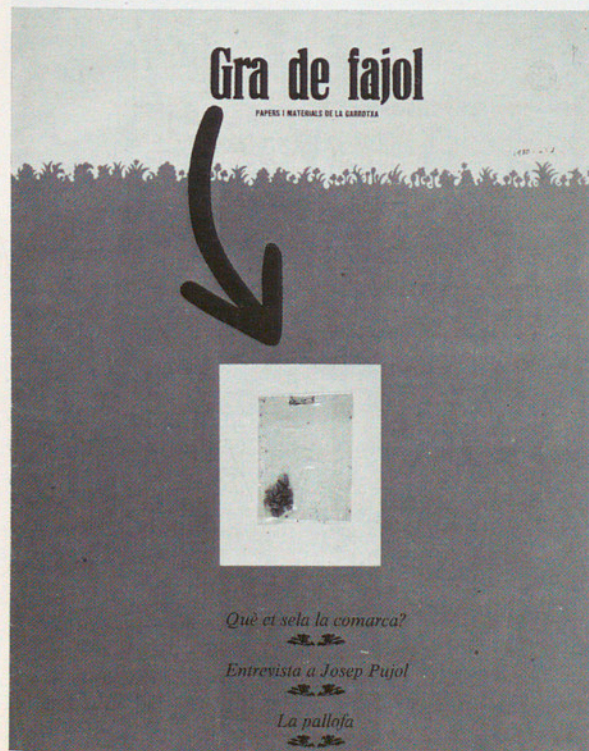
A la ciutat de Manresa, el migdia del dia 1 de desembre de 1982, s'han reunit els membres del jurat dels Premis Tasis-Torrent, de premsa Comarcal, establerts per la Diputació de Barcelona, per a premiar les millors publicacions d'aquests tipus que apareixen a Catalunya.

Les deliberacions del jurat han tingut lloc al restaurant Els Torrents, del poble de

Castellgalí, situat a les rodalies de Manresa, amb assistència del President del Jurat, diputat Antoni Dalmau; els senyors Josep Maria Cadena, Jaume Guillamet, Jaume

Fabre, Josep Maria Figueras i Josep Maria Huertas, que actuà com a secretari en

representació del secretari de la Diputació de Barcelona. Excusà la seva assistència el

El premi a la millor publicació de tipus especialitzat està dotat amb cent mil pessetes

senyor Josep Pernau i no en digué res Eugeni Giral.

Premi a les especialitzades

Primer s'ha tractat el premi a la millor publicació de tipus especialitzat (cultural, esportiva, de barris, ecologista, etc.), dotat amb cent mil pessetes. Han estat seleccionades les següents publicacions, que han obtingut una primera votació per seleccionar-ne cinc:

El gra de fajol, (Olot, la Garrotxa), sis vots.

Faig, (Manresa, Bages), cinc vots.

Carrer dels arbres, (Badalona, Barcelonès), quatre vots.

L'estrof, (Lleida, Segrià), quatre vots.

Escrivim a les parets, (Balaguer, Noguera), tres vots.

La Fullaraca, (Girona, Gironès), dos vots.

Cingles, (Mataró, Maresme), dos vots.

L'Erol, (Berga, Berguedà), dos vots.

Interval, (Berga, Berguedà), un vot.

A la segona votació, que suposava triar quatre de les cinc finalistes els resultats foren els següents:

El Gra de fajol, sis vots.

Faig, sis vots.

Carrer dels arbres, cinc vots.

Escrivim a les parets, cinc vots.

L'Estrof, dos vots.

A la tercera votació, on calia deixar tres de les quatre publicacions que quedaven, es votà així:

El Gra de fajol, sis vots.

Faig, cinc vots.

Escrivim a les parets, quatre vots.

Carrer dels arbres, tres vots.

A la quarta votació, d'on havien de sortir les dues finalistes, els resultats foren:

El Gra de fajol, sis vots.

Faig, tres vots.

Escrivim a les parets, tres vots.

Calgué desempatar entre **Faig** i **Escrivim a les parets**, i el resultat fou:

Faig, quatre vots.

Escrivim a les parets, dos vots.

I la darrera votació donà el nom de la publicació guanyadora en aquest apartat:

El Gra de fajol, quatre vots.

Faig, dos vots.

Premi a publicació no setmanal

Després es procedí a votar per al premi a la millor publicació d'informació general de periodicitat inferior a la setmanal, dotat també amb cent mil pessetes. Igualment, es seleccionà una primera llista indicativa, en la qual s'anomenaren «Es corcó» (Sant Feliu de Guixols), «Paraules al vent» (Sant Jordi Desvalls), «Arada» (Castellbisbal), «El Bagant» (Banyoles), «Llaç d'Unió» (Molins de Rei), «Recull» (Blanes), «Som-hi!» (Malgrat), «Portaveu de la Comarca del Mig-Segre» (Ponts), «Montserè» (Cervera), «Rufaca» (Puigcerdà), «El Pou Calent» (La Garriga), «Carrasclat» (Capçanes), «Joc-Vell i Voltes» (Vilabella), «El Cep» (Sant Sadurn d'Anoia), «Lo Raier» (Trepmp), «Llaç» (Argentona), «L'Escalenc» (L'Escala), «Al Vent» (Terrassa).

A la primera votació per triar les cinc finalistes:

El premi a la publicació de periodicitat inferior a la setmana està dotat amb cent mil pessetes

Al Vent, (Terrassa, Vallès Occidental), cinc vots.

Paraules al vent, (Sant Jordi Desvalls, Gironès), cinc vots.

Arada, (Castellbisbal, Vallès Occidental), quatre vots.

El Bagant, (Banyoles, la Selva), quatre vots.

Portaveu, (Ponts, Noguera), tres vots.

A la segona votació es triaren les quatre que passaven a la següent votació, puix que l'anterior havia estat només indicativa de les que s'escollien entre totes les esmentades més amunt. Els resultats foren:

Al Vent, cinc vots.

El Bagant, cinc vots.

Arada, cinc vots.

Portaveu, cinc vots.

Paraules al vent, quatre vots.

La tercera votació era l'encarregada de deixar tres finalistes:

Al Vent, cinc vots.

El Bagant, cinc vots.

Arada, cinc vots.

Portaveu, tres vots.

A la quarta votació quedaren les dues finalistes, segons aquests resultats:

El Bagant, cinc vots.

Arada, quatre vots.

Al Vent, tres vots.

Finalment es procedí a la cinquena i darrera votació:

Arada, quatre vots.

El Bagant, dos vots.

Es dona la circumstància que **El Bagant**, de Banyoles, és finalista per segon any consecutiu.

Premi a la millor publicació

Finalment es va procedir a votar el premi a la millor publicació comarcal d'informació general i periodicitat setmanal o superior a la setmanal i dotat amb 500.000 pessetes.

Van ser seleccionades les següents publicacions per passar a la primera votació que deixava cinc finalistes: «Ebre Informes», «Hora Nova», «L'Oloti», «Ausona», «Tothom», «L'Actualitat Comarcal», «Plaça Gran», «Tres de Vuit», «Torelló», «L'Observador», «Forja»,

regio7 informatiu intercomarcal

Bages Berguedà Solsonès

Any V. N. 293 - Preu 35 pessetes

Manresa

El telèfon ja no diu al canvi de número

Totes les subvencions del Pla d'Acció Municipal

Manresa-Súria

Desacord pagès amb el nou traçat de carretera

Neix la quarta edició de Regió 7

Després de tres anys sense El Manresa EB ha trobat patrocinador

EL 9 NOU

Publicació independent de les comarques d'Osona i del Ripollès

ANY V. N. 293

Dimarts, 3 de setembre de 1982

Preu: 50 pessetes

Les eleccions no sorprenen els nostres polítics

Ripoll: Les obres de la variant, complicades

MANLEU: Afecta 74 treballadors de Can Serra

Suspensió temporal de contractes

MANLEU Trofeu Ciclista (Joan Soler)

SANT HIPÒLIT Un home

Aquest dissabte, a Còdol

NO US PERDEU

El premi a la millor publicació comarcal d'informació general està dotat amb mig milió de pessetes

«Revista de Badalona».

Les cinc que passaren al torn de votacions foren:

L'Olotí, (Olot, Gironès), cinc vots.

Ausona, (Vic, Osona), quatre vots.

Hora Nova, (Figueres, Alt Empordà), quatre vots.

Tothom, (Vilafranca del Penedès, Alt Penedès), dos vots.

Plaça Gran, (Granollers, Vallès Oriental), dos vots.

L'Actualitat Comarcal, (Granollers, Vallès Oriental), dos vots.

Va caldre desempatar per tal que fossin cinc les triades, i restà eliminada l'«Actualitat Comarcal».

A la següent votació, entre les cinc que passaven a la fase final, els resultats foren:

L'Olotí, cinc vots.

Hora Nova, cinc vots.

Ausona, cinc vots.

Tothom, tres vots.

Plaça Gran, tres vots.

Calgué de nou desempatar i passà a la fase

següent **Tothom**.

A la tercera votació els resultats foren:

L'Olotí, quatre vots.

Hora Nova, quatre vots.

Ausona, quatre vots.

Tothom, tres vots.

Amb les tres finalistes es dugué a terme la quarta votació, que donà aquests resultats:

L'Olotí, quatre vots.

Hora Nova, quatre vots.

Ausona, zero vots.

I entre, les dues finalistes es procedí a votar la guanyadora del premi gros d'enguany, que donà aquest resultat:

L'Olotí, quatre vots.

Hora Nova, dos vots.

Per tal que així consti, signem l'acta els membres del jurat a Manresa, l'u de desembre de 1982.

Antoni Dalmau, Josep M.ª Cadena, Jaume Fabre, Josep M.ª Figueras, Jaume Guillamet, Josep M.ª Huertas.

HORA NOVA Periòdic Independent de l'Empordà
10 novembre - 6 desembre 1982
Número 291
3 Frances - 40 Pessetes

Es parla de...
Figueres
Elsomni el tradicional Festival d'Harmonia (Pag. 3). Anàlisi de la Guàrdia Urbana (Pag. 5). Nova junta al Club Natació (Pag. 5). Muntatge d'obra-Guàrdia (Pag. 5). Club Natació (Pag. 5). Buitx informació del "Pau" (Pag. 5). Darrera representació del Cicle de Teatre (Pag. 5). S'ha iniciat la Campanya d'Elencament d'adults (Pag. 5). Gran èxit en el Concert de les dames de la Colla Figueres (Pag. 7). Sembla de Nova Lluçà (Pag. 7). Objectes a base per la Guàrdia Urbana (Pag. 7).

Borrassa
Els alumnes del sector públic, representats a l'1 de juliol (Pag. 10).

Castelló d'Empúries
Impressió d'alguns vots i sentit del "Pau" (Pag. 11).

L'Escola
Ajuda a Santa Catalina. Té lloc una "Zambra" prop de l'Obra Social. Ha sortit el 14 de març de l'Escola (Pag. 11).

Lluçà
S'ha organitzat el 11è Concurs de Reducció i amb altres ajuntaments, han anat a la R.T.F. de Borrassa (Pag. 10).

S.M.E.P.A.
La Unió de pagans porta fora la situació de les empreses de recollida de gra (Pag. 10).

Felipe González: El senyor President
Per primera vegada en la història moderna de l'Estat Espanyol, i en temps de pau, un socialista ocuparà la presidència del Govern. Felipe González, Marquès, —no és temps encara de dir-li Felipe, perquè d'esperar quin tractament donarà a les autonomies—. Home carismàtic que ha sabut comunicar a l'electorat un caire de sinceritat i honestat, és elegit per al càrrec aquesta matutina serena.

El senyor González s'emporta al Govern dos catalans: Narcís Serra i Ernest Lluch. Aquests últims, alguns perden l'Empordà, com molts dels nostres lectors saben. Precisament la darrera setmana publicàvem una entrevista amb en Lluch fets pocs dies abans a Figueres, en la qual manifestava que els polítics catalans tindrien un important paper al Govern.

Fotografia de Felipe González. Sota a Girona per F. Patrón, que l'ha President visita la ciutat després de la campanya electoral.

Esports
Un «estranyíssim» arbitratge féu perillar el triomf del Figueres, a Banyoles
Segona Regional

El Roses, cada vegada més fort, líder destacat
Tercera Regional

Quasi un centenar de persones en el cur d'ensenyament d'adult
Des de fa algunes setmanes s'ha iniciat a Figueres la Campanya d'Educació Permanent d'adults que enduigui el Servei Tècnic d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
Les classes a la nostra ciutat s'han obert amb centenar de matriculats, amb una mitja d'edat de tres o trenta anys i dels que el setenta per cent són homes. La inscripció quedà oberta encara i s'espera que la formen totes les persones que vulguin ampliar els seus coneixements o obtenir alguna titulació.
(Informació a la pàgina 10)

l'ensenyament a terrassa

30.000 nens a punt d'omplir les aules

MATADERA, VILA DE GEGANTS

El nou Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General

El tiratge de les 232 publicacions –170 al maig de 1981– s'ha doblat en un any i mig: ara és de 90.769 exemplars com a mitjana diària.

El text que segueix és la introducció del volum del nou Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General. Es tracta d'un volum fotocopiats, que posa al dia amb data de novembre de 1982 el volum fotocopiats del primer Cens, realitzat el maig de 1981. La relació íntegra d'aquest primer Cens, ampliat amb tots els mitjans de comunicació local de Catalunya i no solament amb la premsa comarcal d'informació general, aparegué íntegrament en el passat número de la revista «Arrel», número 3 d'abril-setembre de 1982. El text que segueix ajorna aquell Cens. El nou Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General es pot demanar al Servei de Premsa de la Diputació. Aquesta

introducció remarca els factors principals del nou Cens: el nombre de publicacions per comarques, la periodicitat, l'any de naixement, la propietat, el tiratge, la catalanització, i les publicacions desaparegudes així com les noves.

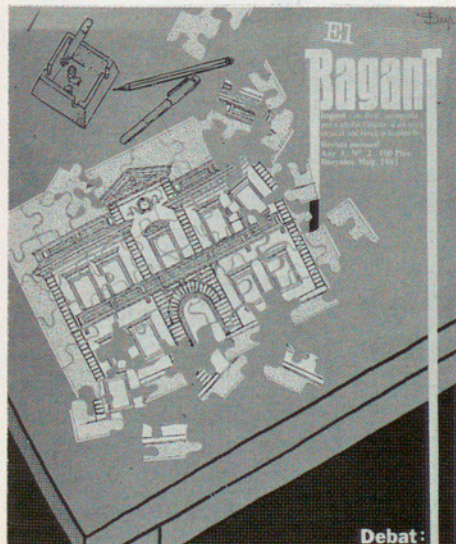
El novembre de 1982, quan s'ha tancat el segon Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General, la tirada d'aquesta important eina de redreçament del país abasta ja els 90.769 exemplars diaris com a mitjana, la qual cosa suposa haver ultrapassat el doble d'exemplars que s'editaven pel maig de 1981, quan amb motiu del primer Congrés de Premsa Comarcal el

Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona va dur a terme el primer Cens de la Premsa Comarcal d'Informació General de Catalunya.

Aquesta sorprenent i estimulant xifra parteix de diverses consideracions:

- S'han mantingut les publicacions de més tirada en els nivells a què ja eren, o han augmentat.
- S'ha passat de 185 a 232 publicacions d'informació general.
- L'experiència d'edicions comarcals d'un diari barceloní ha suposat, de fet, el pas d'un setmanari, «El Maresme», a diaris de cinc cops la setmana i l'aparició de dues noves publicacions d'aquesta periodicitat («Regió III» al Garraf, i el «Baix Llobregat»).

Des que va aparèixer per primera volta el Cens del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona, han vist la llum quatre guies de premsa comarcal, editades per la Generalitat de Catalunya, corresponents a les comarques de cadascuna de les províncies catalanes. Hom podia pensar, doncs, que ja no calia continuar amb el Cens. I, tanmateix, diferents instàncies han animat a la reedició d'un Cens que en un moment determinat fixés la importància de la premsa comarcal amb les seves dades concretes, puix que les guies, per l'estil l'orientació de llur publicació, són més estàtiques, menys representatives de la situació concreta en un moment concret.

Maresme, Vallès Oriental, Bages, Vallès Occidental, Osona i Baix Llobregat, tenen més de deu publicacions comarcals

El Maresme, primera comarca

Les comarques amb més nombre de publicacions són el Maresme amb 17; el Vallès Oriental amb 16; el Bages i el Vallès Occidental amb 15, i Osona amb 14. La llista completa per comarques del nombre de publicacions comarcals d'informació general és aquesta:

Maresme	17
Vallès Oriental	16
Bages	15
Valles Occ.	15
Osona	14
Baix Llobregat	11
Alt Penedès	10
Segrià	9
Gironès	9
La Selva	8
La Noguera	8
Anoia	8
Urgell	7
Baix Ebre	6
Baix Penedès	6
Alt Camp	6
Baix Empordà	6
Montsià	5
Tarragonès	5
Conca de Barberà	5
Baix Camp	5
Alt Empordà	5
La Garrotxa	5
Berguedà	4
Alt Urgell	4
Barcelonès	3
Les Garrigues	3
La Segarra	3
El Priorat	3
El Garraf	3
Terra Alta	2
Ribera d'Ebre	2
Pallars Jussà	1
Alta Ribagorça	1
Ripollès	1
La Cerdanya	1

Cal advertir, tanmateix, que la diferència de les 232 actuals amb les 170 de maig de 1981 no respon només a les noves publicacions aparegudes en aquest lapse de temps, sinó també a oblitats que existien al Cens anterior. Això, tanmateix, no obsta per assenyalar que, majoritàriament, l'augment es deu a noves publicacions.

De les comarques que no disposaven de mitjans informatius una ja en té, la Terra Alta. Unes altres tres, el Solsonès, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran, continuen òrfenes.

La periodicitat

Aquest altre quadre revela l'evolució de publicacions vers la daurada fita del diari:

Periodicitat d'aparició	Nombre de publicacions
Més d'un cop la setmana	12
Setmanal	32
Quinzenal	11
Mensual	97
Bimensual	35
Trimestral	37
Quan pot	9
Total	232

Malgrat haver augmentat les publicacions que emprenen l'aventura d'aparèixer més d'un cop la setmana, o sigui que aspiren a l'aparició diària o quasi diària, el fort de l'augment de les publicacions es dona, respecte a 1981, en tres apartats ben concrets: les mensuals, que han passat de 77 a 97; les bimensuals, que de 20 han passat a 35; les trimestrals que eren 13 i són 37. Les setmanals continuen essent 32.

Aquestes xifres contraresten qualsevol triomfalisme que es pogués derivar de la mitjana de tirada que hem avançat a l'inici d'aquesta introducció. Són molts els qui no gosen treure encara un setmanari, en uns casos perquè les necessitats informatives no el reclamen, i en altres perquè no hi ha infraestructura per poder-ho fer. I aquí, probablement, és on continuen fallant les institucions.

TOI HOM
703 - 23 d'Octubre de 1982

FUTBOL
Copa Mitjana d'Europa
BARCELONA VILAFRANCA

RESPON
VOTA
COMITÉS DE CANTONERS I CC. VICES
DE CANTONERS

Tot anirà millor si Catalunya és ben forta a Madrid.

Delta LLOBREGAT
EL PRAT - MARÇ 1982 N.º 43

Lluís Tejed nou Alcalde
Els socialistes tornen al Govern Municipal

PICASSO AL C. N. J. VERDAGUER
EL CURS 83-84 TINDRA UN NOU...

FEDERICA MONTSENY
24 HORES AMB

En els darrers quatre anys han aparegut més de la meitat de les 232 publicacions comarcals d'informació general

Cap a un nou model territorial

L'any de naixement

Els dos darrers anys han estat favorables per ajudar a florir noves iniciatives a diversos pobles que volien disposar d'eina informativa escrita. Han nascut en aquests dos anys 45

publicacions diferents, sense fer esment d'algunes iniciatives que han vist la llum i ja no hi són, com són els casos de «La veu de la ciutat» (Sabadell) i «El Masnou», per exemple. La llista de publicacions, segons l'any de sortida, és:

Les més veteranes són «Diario de Vilanova» (1850) i «El Eco de Sitges» (1886) ambdues del Garraf, comarca que només disposa de tres publicacions.

La propietat

Quant a la propietat de la publicació, es reparteix de la següent manera:

Associació cultural	51
Societat Anònima o limitada	35
Grup de Joves	24
Cooperativa	24
Particular	21
Església	21
Ajuntament	20
Associació de Veïns	19
Associació escolar	9
Diversos	8

La realitat més concreta és que la major part de publicacions no té el que diríem «els papers en regla», i que la propietat és, fora dels casos de publicacions més comercials, sovint fruit de la voluntat de sortir i patrimoni de l'esforç col·lectiu. Aquí es posa en relleu, tanmateix, la urgència de posar ordre legal a aquesta munió de revistes i butlletins. Aquest altre quadre es refereix al nombre de pàgines que publiquen:

Menys de 12 pàgines	26
Entre 12 i 24	108
Entre 24 i 48	88
Més de 48	10

El gran augment s'ha donat en les publicacions que treuen entre 12 i 24 pàgines, que eren 71 i són 108. També han augmentat, tanmateix, les que en treuen entre 24 i 48, que han passat de 64 a 77; i les de més de 48 pàgines, que només eren tres, i ara són 10.

El tiratge

Lògicament, cada cop es tira més premsa comarcal. Algú ha dit que «és moda». Probablement, el que passa és que sense massa esforç encara d'infraestructura, confiant com sempre en el divi i constant voluntarisme d'aquest poble, s'han fet i es fan aventures informatives més que importants. El quadre del tiratge, que inclou la comparança amb 1981, és el següent:

Data de naixement

Segle XIX	
Abans de 1936	
Anys 40	22
Anys 50	7
Anys 60	11
1970	3
1971	—
1972	3
1973	2
1974	2
1975	4
1976	6
1977	13
1978	24
1979	19
1980	36
1981	31
1982	23
No ho diuen	22
	2

Nombre de publicacions

2
2
22
7
11
3
—
3
2
2
4
6
6
13
24
19
36
31
23
22
2

El ridícul

La seva intenció és mostrar el ridícul de la política i de la gent que hi participa. És una revista satírica que apareix a l'Empordà.

GRAMA

ESPECIAL FESTA MAJOR 1982

Políticament participem i culpeu

"Nit de Sant Joan" i dues obres més a Can Roig i Torres

ESTEM DE FESTA

Gutiérrez Mellado, pregonero

El M.E.C., en marxa

ant Jeroni: omeria, rindada, vaquilla

Silvestre i Coloma: els nostres gegants seran batejats

Rock, folk i balles ponen la nota musical

El ciclisto vuelve tras años de ausenc

En relació al Cens de 1981, el de 1982 indica que han desaparegut 22 publicacions però n'han sortit 67 de noves

Nombre d'exemplars	Publicacions (1982)	Publicacions (1981)
Menys de 200	20	13
Entre 200 i 500	73	45
Entre 500 i 1000	64	50
Entre 1000 i 2000	42	27
Entre 2000 i 3000	10	12
Entre 3000 i 4000	2	4
Entre 4000 i 5000	9	6
Entre 4000 i 5000	9	6
Més de 5000	11	5

Malgrat que roman el minifundisme —el gruix de la premsa comarcal és una premsa petita, voluntària, de població no massa gran— també han augmentat les que fan un tiratge considerable, que juntament amb la periodicitat més continuada explica el salt numèric de la premsa comarcal.

La catalanització

És important assenyalar que 118 de les 231 publicacions —més de la meitat— són totalment redactades en català, i 35 d'altres en un 90 % segons el següent quadre:

Publiquen en català:

El 100%	118
El 90%	35
El 80%	12
El 70%	14
El 60%	12
El 50%	20
El 40%	9
El 30%	3
El 20%	2
El 10%	4
No detallen	2

Desaparegudes i noves

Aquestes són les publicacions que han desaparegut i les que han sortit noves, així com també les oblidades del darrer Cens:

Les publicacions desaparegudes són: «Anella» (Pallejà), «L'Alzineta» (Navars), «Canet Resum de Premsa» (Canet de Mar), «Cantillepa» (Gelida), «Casa Nostra» (Sant Guim), «Comarca al Dia» (Grànollers-Mollet), «Cul de Sac» (La Pobla de Lillet), «El dimoni» (Santa Eugènia de Ter), «Endavant» (Rubi), «Escudella-2» (Pallars), «Extra Mirador» i «Mirador» (Alforja), «Finestral» (Berga), «Fruita del Temps» (Palafugell) «El Masnou» (El

Masnou), «El Mataroni» (Mataró), «El Mot» (St. Pere de Torelló), «Premià Informa» (Premià de Mar), «Quelcom» (Teià), «El Relotge» (Sant Pol), «La Veu de la Costa Brava» (Platja d'Aro), «La Vinya del Puntaire» (Sant Feliu de Llobregat). En total, 22 publicacions desaparegudes, a les quals s'afesi, el gener de 1983, la revista «Gramma», de Santa Coloma de Gramanet. Per contra, han sortit o no estaven insertes en el primer Cens: «L'Abrigall (Matadepera), «L'Ac-tualitat Comarcal» (Granollers), «L'Aixada» (La

25è ANIVERSARI (1957-1982)
campanya de subscripcions
VOLEM SER 100
per assegurar el nostre futur

han donat el seu suport:
 ajuntament de la vila
 diputació provincial de Barcelona
 consells de cultura i mitjans de comunicació de la generalitat de Catalunya

Seu d'Urgell, «Alhora» (Gandesa), «El Periòdic de la comarca de l'Anoia» (Anoia), «Atalaia» (El Far d'Empordà), «Avenç» (Palau d'Anglesola), «El Balcó» (Sant Quinti de Mediona), «La Banya» (Tornabous), «La Barana del Fossar» (Almenar), «Basalt» (Castellfollit de la Roca), «Bisbal/Comarca» (La Bisbal) «El Cardoni» (Cardona), «Casma» (Maians), «Cerç» (Corbera de Terra Alta), «Cercavila» (Alguaire), «El Cèrvol» (Banyeres del Penedès), «El Cèrvol (Cervià de les Garrigues), «Contravent» (Vilanova del Vallès), «Crit» (Tiana), «Dous» (Rasquera), «En Equipo» (Martorell), «Espitllera» (Montblanc), «L'Espurna» (Seròs), «L'Estenedor» (Menàrguens), «La Femosa» (Artesa), «La Figuereta» (Calders), «La Font» (Ivàrs d'Urgell), «Font Perelló» (Perelló), «Gira-Sol», (Solivella), «La Gota» (Palau de Plegamans), «Isard» (Mollerussa), «Malla» (Malla), «Martellada» (Olost de Lluçanès), «El Mirall» (Balls), «La Nàpia» (Valls), «El Nostre Poble» (Santa Oliva), «Nova Lletra» (Algerri), «El Nunci» (Calella), «Lo Nunci (Reus), «El Nus» (Cervelló), «L'Ocell» (St. Pol), «L'Ocellot» (Santa Maria de Palautordera), «Onada» (Premià), «La Palanca» (Artesa de Segre), «El Periòdic de Llobregat» (Baix Llobregat), «Els Piteus» (Blanes), «Lo Pont del Riu» (Alfarràs), «Els Quatre Vents» (Salomó), «La Rambla» (Igualada), «Regió III» (Vilanova i la Geltrú), «Reguissol» (Sant Esteve de Palautordera), «Lo Raier» (Trepmp), «La Revisteta» (Tarragona, «Rubricata» (Rubi), «Sant Fost Informatiu» (Sant Fost de Capsentelles), «Sant Maure» (Santa Margarida de Montbui), «La Seu» (La Seu d'Urgell), «El Torrent» (Esplugues), «La Tortuga» (Caldes de Montbui), «Tot» (Viladecaballs), «Els 3 de Vuit» (Vilafranca del Penedès), «Urgell 2000» (Mollerussa), «La Vall» (Vallgorguina), «La Veu de Bell-lloc d'Urgell» (Bell-lloc d'Urgell), «La Veu de Caldes» (Caldes d'Estrac), «Vimbodí» (Vimbodí). En total, 67 publicacions noves. A més, dues que han canviat de nom: «Montserè» és el nom nou del «Carreró de les Bruixes» a Cervera, i «Lo Pont de Fusta» és el nou de «Vilaseca-Salou» ■

Cap a un nou model territorial

Les noves tendències de la premsa comarcal

Jaume Guillamet*

La consolidació del ressorgiment de la premsa comarcal ha estat acompanyada de la dinamització en el seu si de noves tendències. No podia ser d'altra manera. La premsa comarcal s'ha reafirmat com un model històric d'informació específic de Catalunya i alhora s'ha constatat l'inici d'un procés d'adaptació l'actual sistema de mitjans de comunicació. En tot cas, tampoc aquest no ha configurat encara un model estable i acabat, sinó que ens trobem també, tot just, en l'inici d'un procés profund de transformació, caracteritzat per una hegemonia general dels mitjans audiovisuals –ràdio i televisió–, per la reducció dels tradicionals diaris d'informació general a una fracció minoritària de públic i a una funció d'influència i per l'eventual ampliació de la implantació catalana de mitjans de comunicació de fora de Catalunya.

El model històric territorial de la premsa catalana ha estat definit (1) per l'existència d'una premsa d'abast català editada a Barcelona, amb una difusió territorial relativa i una influència social reconeguda, i la d'una premsa comarcal que ha reproduït a escala i segons el nivell demogràfic i socio-cultural de cada comarca el sistema informatiu clàssic de diaris i periòdics informatius i de revistes especialitzades. Aquest model històric i descentralitzat de la premsa catalana no havia estat modificat substancialment durant el franquisme –la millora de les comunicacions va comportar una forta penetració de les revistes temàtiques d'interès general, però només de manera relativa i limitada la dels diaris– i la renúncia implícita dels diaris de Barcelona a desenvolupar el model europeu de

«diaris regionals» ha permès una plena recuperació de la premsa comarcal. Així, el ple ressorgiment de la premsa comarcal registra ara l'existència bàsica en el seu si de dues tendències. En primer lloc i en el nivell més elemental, la potenciació de les publicacions locals, fins i tot en les poblacions més petites, en una línia de clara superació de la pròpia tradició històrica. Si la **Història de la Premsa Catalana** de Joan Torrent i Rafael Tasis (2) havia registrat un total de 201 poblacions catalanes amb premsa pròpia fins al 1939 els càlculs del períodes 1939-1975 i 1975-79 (3) ens donen les xifres progressives de 138 i 201, total aquest prou superat de 1980 ençà. Unes xifres i altres són aproximades i hauran de ser revisades quan disposem d'estudis locals detallats, però en qualsevol cas són una mostra innegable de la tendència del sector.

La «petita publicació»

La «petita publicació», nom adoptat de manera informal en el I Congrés de la Premsa Comarcal (Canyamars, Maresme, 1981), ha estat històricament, i ha torna a ser, l'esglaió primer i bàsic de la premsa comarcal. L'extraordinària vitalitat, caracteritzada alhora per una notable «moviment demogràfic» –altes i baixes– d'aquest grup, és la dada més expressiva del creixement quantitatiu i de l'expansió territorial de la premsa comarcal. És també, lògicament, el que més fa variar el nombre total de poblacions amb premsa pròpia d'un any a un altre.

La xifra de 201 poblacions comptabilitzada a partir de l'obra de Torrent i Tasis correspon a un període històric d'un segle i mig en el sentit

més ampli, en el si del qual el període de més producció periodística correspon al període final de 1900-1939. Pel que fa a les dades recents d'elaboració pròpia també esmentades, tenim 138 poblacions de 1939-75 i 63 més, fins a 201 també, només en quatre anys. Això ja ens revela quina és la intensitat que ha pres des del final del franquisme la creació de publicacions locals. L'any 1979 (4) el nombre de poblacions era no altre que de 159 i per l'any 1982, l'**Estadística de Comunicació Local a Catalunya** (5) ens dona la xifra de 258 municipis amb mitjans de comunicació, incloent premsa comarcal, municipal, cultural, de barri i emissores municipals, lliures i privades. Tot i que aquest darrer còmput acull més varietat de publicacions que no l'estricta publicació d'informació local contemplada en els anteriors, la intensitat del procés de creixement és absolutament versemblant i significatiu.

Amb tot, la «petita publicació»

- 1) GUILLAMET, Jaume: Una visió històrica de la premsa comarcal. «Arrel», núm. 1. Barcelona, abril 1981.
- GUILLAMET, Jaume: La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular. En premsa. Departament de Cultura de la Generalitat.
- 2) TORRENT, Joan, TAVIS, Rafael: Història de la premsa catalana. Editorial Bruguera. 2 volums. Barcelona, 1966.
- 3) Dades del Cens Provisional General de la Premsa Comarcal 1939-81 i del Cens Provisional de la Premsa Comarcal 1979, inclosos en l'obra La premsa comarcal citada a la nota 1.
- 4) Id.
- 5) UDINA, Ernest: Anàlisi i Estadística de la Comunicació Local a Catalunya. «Arrel», núm. 3. Barcelona, abril-setembre 1982.

*Periodista. Investigador de premsa.

La premsa comarcal és un model històric d'informació específic de Catalunya

representa només una cara, potser la més representativa d'aquest «model català de periodisme popular» que és la premsa comarcal, però no del tot significativa de la seva realitat actual. L'any 1979 i a les 159 poblacions amb premsa pròpia hi comptabilitzàvem un total de 201 publicacions –xifra curiosament repetitiva– de les quals 154 eren revistes d'aparició mensual o inferior, és a dir la «petita publicació», 39 periòdics d'aparició setmanal o superior i 8 diaris. Ara bé, la mitjana de difusió per número de cada tipus de publicacions eren inversament proporcionals: 8 diaris amb una mitjana de 5.514 exemplars de difusió per número, 39 periòdics amb una mitjana de 2.389 i 154 revistes amb una mitjana de 712.

La primera explicació és de pura lògica: la «petita publicació» correspon a petites poblacions i per tant els seus tiratges són reduïts. Ens trobem, d'altra banda, davant d'un fenomen que no és estrictament periodístic, sinó que té alhora un clar vessant associatiu i d'activisme cultural, com es desprèn de la seva vinculació gairebé majoritària a entitats locals, parròquies o ajuntament. Hi ha un altre aspecte, però, a considerar, que marca un canvi qualitatiu decisiu i que caracteritza l'altra tendència bàsica de l'actual premsa comarcal: l'existència d'un nucli consistent de diari i periòdics de caire professional o en vies de professionalització.

La premsa d'empresa

Tocant a la premsa comarcal, cada vegada més caldrà distingir, en parlar-ne, si es fa referència a la «petita publicació» o a la que sense embuts convé començar a tenir com a premsa d'empresa. Aquesta és l'altra gran tendència, que s'ha accentuat notablement d'ençà de 1979. Amb la curta distància d'observació present, 1979 és un any fita. És l'any decisiu d'El 9 Nou de Vic, i de Regió 7 de Manresa i el d'aparició de Punt Diari de Girona. Són els tres exponents més destacats d'aquesta tendència a fer una premsa comarcal competitiva en el mercat de la premsa professional. En són, a més, tres exponents reeixits.

D'ençà de 1939 la premsa d'empresa a comarques s'havia limitat als diaris mal

anomenats provincials de Girona, Lleida i Tarragona i als locals de Sabadell, Terrassa i Manresa. Tots menys un eren del Movimiento i responien per tant a un model empresarial **sui generis** i en cap cas fruit d'iniciatives socials.

Nogensmenys, el «Diario de Lérida», aparegué l'any 1966 amb vinculacions indirectes amb el bisbat de Lleida, de manera que es tractava també d'una iniciativa empresarial especial.

El sorgiment de la premsa comarcal d'empresa, al capdavant, acaba tenint una singularitat de signe contrari. No es tracta d'iniciatives empresarials típiques sinó de la potenciació i la reconversió del sistema d'accionariat popular que al llarg dels anys setanta havia estat adoptat justament per grups promotors de base com a substitutori de la manca de disponibilitat de capitals en el sector.

En els casos d'El 9 Nou i de Regió 7 ni les fórmules jurídico-financeres adoptades ni l'extracció social dels seus promotors no feien preveure d'entrada la seva conversió en empreses periodístiques professionalitzades i competitives, producte sens dubte d'una gestió encertada i d'un èxit de mercat tan ràpid com, sobretot en el cas de Vic, també aclaparador. El cas de Punt Diari presenta algunes variacions, ja que la fórmula inicial ofereix un caràcter més híbrid i el seu procés de consolidació empresarial i expansió de mercat coincideix amb una modificació del model inicial i una aportació decisiva de capital privat.

La fixació de 1979 com un any fita no és pas anecdòtica. Bé que 1978 és l'any que registra un nombre més gran d'aparició de publicacions, 1979 registra en canvi una clara tendència a la consolidació del procés i s'apunten clarament les noves tendències que poden configurar el futur. Aquest any, d'altra banda, ja és un fet la plena normalització empresarial de l'antiga premsa comarcal del Movimiento –llevat dels tres diaris de les capitals de província–, bé que per la via, discutible jurídicament però consentida políticament, de la seva privatització **de facto** pels seus propis responsables anteriors.

L'aparició clara, doncs, d'una premsa d'empresa en el conjunt de la premsa comarcal té importància en si mateixa pel que significa d'instrument imprescindible per al bon funcionament de la trentena llarga de periòdics setmanals, bisetmanals i fins trisetmanals existents a tota una sèrie de ciutats petites i mitjanes. Interpretat des d'un punt de vista polític, el fenomen té un caràcter inequívoc de normalització, atès que amb anterioritat, durant el franquisme, la no existència de formes empresarials convencionals va ser deguda també, bé que no pas únicament, a causes polítiques. La utilització restrictiva per part del govern de Madrid de la inscripció en el Registre d'Empreses Periodístiques així com dels recursos sancionadors establerts per la Llei de Premsa de 1966, va dur sovint els grups promotors de publicacions a emparar-se sota la protecció jurídica d'entitats culturals i recreatives, parròquies i altres fórmules atípiques.

Cap a un nou model territorial

Si la primera nova tendència apuntada, protagonitzada per la «petita publicació», tenia una doble dimensió –l'augment quantitatiu del nombre de publicacions de la premsa comarcal i alhora l'ampliació de la cobertura territorial superant el nombre de poblacions amb premsa pròpia registrat en el període històric–, aquesta segona tendència, la de la premsa d'empresa, té també una segona dimensió de caire territorial i que és la que li dona una veritable importància quantitativa i qualitativa, així com n'apunta una notable projecció de futur. S'està apuntant clarament cap a un nou model territorial, no tan sols de la premsa comarcal sinó de la pròpia premsa catalana com a conjunt.

La simple normalització empresarial, per si mateixa, ja és un fenomen prou remarcable, sens dubte. Així, fent excepció dels diaris, s'han configurat dos grans grups de publicacions locals i comarcals a afectes de difusió i de fórmules d'organització jurídico-financeres. La «petita publicació», pròpia en general de les poblacions de menys de deu mil habitants, que respon a un fenomen

La petita publicació es
l'esglaió primer i bàsic
de la premsa comarcal

mixt periodístic-associatiu i els periòdics, setmanals o de periodicitat superior, propis de les ciutats petites i mitjanes, siguin o no caps de comarca, dotats ja d'estructures empresarials mínimes, ja sigui a càrrec d'editors individuals, societats anònimes d'accionariat popular o societats anònimes convencionals.

La novetat més significativa es produeix pel fet que alguns d'aquests periòdics es formulen objectius informatius i territorials de més abast, la qual cosa comporta també un desenvolupament empresarial més gran i que, alhora, sorgeixen iniciatives noves en aquest mateix sentit. Abans d'entrar en aquesta anàlisi, potser convé deixar establert que la inversió de capital privat comença a esdevenir ja un fet normal. La fórmula de l'accionariat popular, en canvi, tot i l'èxit assolit amb **El 9 Nou** i **Regió 7**, no sembla ser la que hagi de dur el pes d'aquesta expansió, tant per les seves pròpies limitacions, sobretot pel que fa a la dificultat de refinançament, com per la desaparició de les dificultats polítiques anteriors a la formació d'empreses periodístiques, com, també, per l'interès que el sector mateix sembla haver començat a desvetllar en la iniciativa privada.

El nou model territorial que s'apunta entre la premsa comarcal per part d'aquesta premsa d'empresa abasta dos nivells. El més general i diria que més tradicional és el procés de cobertura informativa comarcal a càrrec de periòdics situats en els respectius caps de comarca. La novetat actual és que aquest àmbit informatiu comarcal de sempre proclamat als periòdics de ciutat, s'assaja ara de manera efectiva, no tan sols com a premsa d'influència sinó com a autèntica premsa d'informació general comarcal, anant a cercar el màxim possible, ja sigui en termes absoluts o només relatius, tant en el tractament de la vida dels pobles com en la difusió real dels periòdics. L'aspecte més renovador és el tocant a la creació d'àmbits informatius intercomarcals, no solament no coincidents amb els clàssics de les províncies, sinó que acostats als conceptes més històrics de

regionalitats interiors de Catalunya. Un àmbit i l'altre el comarcal i l'intercomarcal, topen ara, però, amb un obstacle inesperat i clarament tardà amb relació als corrents europeus de territorialització de la premsa, però no per això menys important de cara al futur desenvolupament d'aquestes noves tendències de la premsa comarcal. A començaments dels anys 80, al diari **El Periódico de Catalunya** es posa a fer seriosament allò que no va ser capaç de dur a terme els anys 60 **El Correo Catalán**, seguint els models europeus dels 50: un diari regional amb múltiples edicions comarcals.

Quàn semblava acceptat, si més no tàcitament, que la premsa diària de Barcelona havia renunciat a una cobertura exhaustiva de la informació comarcal segons el model esmentat, renúncia implícita que explica en gran part el nivell de ressorgiment assolit per la premsa comarcal i al capdavant la pròpia formulació de les tendències exposades en aquest article, quan menys hom s'ho esperava, doncs, ha saltat la llebre. I ha estat el més recent dels diaris apareguts a Barcelona, **El Periódico de Catalunya**, que reuneix encara tres característiques més que cal tenir presents: que pertany a un empresari de premsa nou i atípic; que correspon a un model de diari, el popular-sensacionalista, no explotat amb èxit fins al moment a Catalunya, i que ha resultat ser el que en més poc temps ha aconseguit una quota més alta de mercat, posant-se en el segon lloc dels diaris catalans i també entre els primers de tots els espanyols.

L'operació comarcal d'**El Periódico**, encetada ja amb èxit a algunes comarques de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, ve avalada, d'altra banda, per la creació d'una infraestructura de la més moderna tecnologia electrònica i informàtica aplicada a les arts gràfiques. Des d'un punt de vista empresarial es tracta d'una operació d'un nivell europeu indubtable, que en cosa de pocs mesos ha introduït un element de distorsió considerable en les expectatives de reconversió i expansió de la premsa comarcal i que representa un factor decisiu de cara a la configuració d'un nou model territorial de la premsa catalana.

No es qüestio de fer pronostics, però si d'analitzar fins allà on sigui possible ara com ara el joc de factors que ens és apreciable. La pregunta elemental que es varen fer les publicacions comarcals mateixes que varen rebre l'oferiment inicial d'**El Periódico** de convertir-se en el seu suplement diari a la comarca respectiva no és altra que aquesta: ¿pot un diari de Barcelona recuperar el temps perdut i el terreny guanyat mentrestant per la premsa comarcal? ¿O podrà la premsa comarcal, malgrat l'evident desequilibri de forces, esdevenir una mena de David casolà que si no venç almenys pugui defensar la quota de mercat assolida fins ara, davant el Goliat empresarial barceloní?

Cal valorar, en primer lloc, les raons que varen dur alguns periòdics a rebutjar la temptació inicial com a factors no econòmics a capitalitzar per la premsa comarcal: la identitat comarcal davant la imatge de subordinació a un diari gran de la capital; la pròpia independència; la claredat de l'opció lingüística catalana, davant l'acompanyament d'un diari en castellà; la subordinació de l'acte de compra, amb l'obligació de comprar també el diari; la reducció, com a conseqüència, de l'univers de lectors anterior als que ho són del diari-dida. El fet és que només dos setmanaris, tots dos de brillant executòria en el ressorgiment de la premsa comarcal però també ambdós amb clares limitacions de finançament, acceptaren el contracte d'associació amb **El Periódico**. **El Maresme** de Mataró i **Grama** de Santa Coloma de Gramanet, que així passen a ser diaris complementaris de l'esmentat, inauguren una figura fins a ra inèdita, almenys a Espanya: diaris jurídicament independents però de fet subordinats en l'acte de venda. A les altres comarques on s'ha experimentat la fórmula -Barcelonès, Baix Llobregat, Garraf i Alt Penedès- **El Periódico** ha optat per crear-hi sengles suplement propis.

Hi ha una dada que potser podria ser un indicatiu de quina pugui ser l'evolució futura: tant **El Maresme** com **Grama** pertanyen a ciutats i comarques decididament immerses en l'àrea immediata d'influència demogràfica,

El sistema d'accionariat popular està en la base promotora de les publicacions comarcals

social i econòmica de la Gran Barcelona. El gener de 1983, l'experiència de **Gramma** arribà moderadament a terme amb la desaparició de la revista.

La reordenació comarcal

Una ràpida anàlisi de les tendències territorials de la premsa comarcal potser ens permetrà un acostament més precis a aquesta problemàtica i potser ens donarà també algunes pistes de l'evolució a mig termini. Les comarques que aquesta darrers anys han renovat i consolidat de manera més certa un model propi de cobertura informativa són les següents.

A la província de Girona: Alt Empordà –setmanaris **Hora Nova** i **L'Empordà**, a Figueres–; Garrotxa –setmanaris **L'Olotí** i **La Comarca d'Olot** a Olot–; Gironès –diaris **Los Sitios** i **Punt Diari** a Girona–.

A la província de Barcelona: Maresme –trisetmanar **Crònica de Mataró** i setmanari **El Maresme** a Mataró–; Vallès Oriental –setmanaris **Revista del Vallès**, **Plaça Gran** i **Comarca al Dia** a Granollers–; Osona –bisetmanari **El 9 Nou** i setmanari **Ausona** a Vic–; Bages –diari **Gazeta de Manresa** i trisetmanari **Regió 7** a Manresa–; Anoia –bisetmanari **Igualada** i setmanari **Aiona** a Igualada; Alt Penedès –setmanaris **La Voz del Penedès**, **Tothom** i **El 3 de Vuit** a Vilafranca del Penedès; Garraf –setmanari **Diari de Vilanova** a Vilanova i la Geltrú.

A la província de Lleida: Segrià –diaris **La Mañana**, **Diario de Lérida** i **Segre** a Lleida–; Urgell –setmanari **Nova Tàrraga** a Tàrraga.

A la província de Tarragona: Tarragonès –diari **Diario Español** i setmanari **Crònica** a Tarragona; Baix Camp –setmanaris **Reus** i **La Voz de la Costa Dorada** a Reus–; Alt Camp –setmanaris **Juventut de l'Alt Camp** a Valls–; Baix Ebre –setmanaris **La Voz del Bajo Ebro** i **Ebre Informes** a Tortosa.

La llista correspon només a comarques amb periòdics d'abast comarcal sòlid. N'hi ha d'altres amb periòdics locals però sense ple abast comarcal. EL Vallès Occidental, a la província de Barcelona, seria un cas excepcional perquè hi ha sengles diaris a Sabadell i a Terrassa –**Diario de Sabadell** i **Diario**

de Terrassa– i setmanaris a altres poblacions –**Rubricata** de Rubí i **Setmanari Montbui** a Caldes de Montbui–, però cap de propiament comarcal. A l'altra extrem trobaríem el Ripollès i la Cerdanya, a la província de Girona, amb sengles revistes locals, **El Ripollès** de Ripoll i **Rufaca** de Puigcerdà. Entremig, una varietat, entre la qual destaquen Baix Empordà, amb el setmanari **Ancora** a Sant Feliu de Guixols, però cap a la Bisbal, i la Selva, amb el setmanari **Recull** a Blanes, però només una revista mensual a Santa Coloma de Farners.

En un estadi superior trobem diaris i periòdics d'àmbit intercomarcal. En el primer nivell, els clàssics diaris mal anomenats provincials de Girona, Lleida i Tarragona, tradicionalment diaris bàsicament locals de les respectives capitals amb una incidència desigual en els seus conjunts comarcals, però actualment en procés de recomposició d'influències. En aquest nivell, l'experiència de **Punt Diari** significa un revulsiu notable. Nascut amb una voluntat política d'intercomarcalitat, i no pas de provincialitat, ha cobert d'entrada a més de la pròpia del Gironès les comarques desateses del Ripollès i la Cerdanya, i sobretot les comarques desestructurades informativament del Baix Empordà i la Selva, i aspira a cobrir també l'Alt Empordà i la Garrotxa, amb models comarcals consolidats i renovats, a més d'intentar una expansió a l'Alt Maresme, ja província de Barcelona.

Els assaigs de premsa intercomarcal no provincial varen tenir un precedent frustrat en el setmanari **Mestral** (1978), editat a Reus i amb voluntat de cobertura de totes les comarques meridionals, bé que amb preferència l'anomenat «triangle del Camp», que té els altres dos vèrtex a Tarragona i a Valls. Ben altre ha estat, en canvi, fins ara, el resultat de les experiències assajades per **El 9 Nou** de Vic i **Regió 7** de Manresa als conjunts comarcals respectius. **El 9 Nou**, una vageda creat un mercat propi de notable amplitud a la comarca d'Osona, ha eixamplat la seva cobertura a la del Ripollès, que junt amb la Cerdanya forma la Regió VI definida per la Divisió Territorial de 1936, amb capital a Vic.

Regió 7, per la seva banda, ja denota simplement amb el nom triat pel periòdic, ja gairebé de caràcter diari, la seva voluntat de cobertura periodística de la Catalunya central. La Divisió Territorial de 1936 incloïa a la Regió VII, amb capital a Manresa, les comarques de Bages, Berguedà i Anoia, totes tres de la província de Barcelona, i el Solsonès, de la de Lleida. En el moment d'aparició de **Regió 7**, hi havia a Manresa el diari **Gazeta de Manresa**, d'abast bàsicament local, i a Igualada el bisetmanari **Igualada** i el setmanari **Vida**. Al cap de quatre anys, **Regió 7** ha esdevingut el periòdic intercomarcal de Bages, Berguedà i Solsonès –comarques aquestes dues només amb algunes publicacions locals la primera–, mentre que l'Anoia desenvolupa el seu propi model comarcal, potenciat per la recent aparició del setmanari **Aiona**.

La tercera experiència d'intercomarcalització de la premsa comarcal és l'encetada el 1982 pel setmanari **El 3 de Vuit** de Vilafranca del Penedès per l'Alt Penedès, de la província de Barcelona, i el Baix Penedès, de la de Tarragona. No prenem en consideració aquí alguns casos de revistes mensuals o bimestrals d'abast intercomarcal, corresponents al grup de la «petita publicació».

Esglaonament de cobertures

Com a conseqüència d'aquests fenòmens, en algunes comarques es produeixen esglaonaments de cobertures informatives que mereixen d'entrada, i a l'expectativa del desenvolupament que prenguin, consideracions diferents. Així és ben diferent el cas de la Regió VII, dels dos Penedès i d'Osona que els de la província de Girona. Al Bages, el Berguedà i el Solsonès ens trobem amb dos nivells complementaris de premsa comarcal: les revistes locals i el periòdic intercomarcal. Al conjunt dels Penedès, un periòdic intercomarcal, periòdics locals-comarcals i revistes locals. A Osona, un bisetmanari i un setmanari comarcals i una sèrie de setmanaris i revistes locals. Aquest doble nivell local

El conjunt de nous fenòmens fa que ens trobem davant un procés dinàmic i obert amb expectatives diferents segons les zones

—comarcal/intercomarcal es veu complicat en canvi a la província de Girona, almenys en les comarques d'Alt Empordà, Garrotxa i Ripollès. En les dues primeres comarques, amb models comarcals propis consolidats, **Punt Diari** hi assaja l'establiment d'un superior nivell intercomarcal, mentre que al Ripollès s'hi creuen dues tendències intercomarcals des de Vic i Girona respectivament, bé que una és bisetmanal i l'altra diària. En aquest estadi inicial de desenvolupament l'únic que es pot dir és que una excessiva superposició de cobertures sembla d'entrada conflictiva i que, en cas de mantenir-se, el resultat ha de ser una limitació mútua entre elles. La consolidació d'un triple nivell de cobertura territorial de la premsa d'informació —revista local, periòdic o diari comarcal o intercomarcal, i diari d'informació general d'abast català— sembla l'horitzó més raonable, atesa l'experiència recent, sobretot a Osona i a les tres comarques citades de la Regió VIII.

En els casos del'Alt Empordà i la Garrotxa, l'èxit eventual de l'expansió intercomarcal de **Punt Diari** hauria de significar en tot cas una reducció del paper dels respectius setmanaris de Figueres i Olot. El fenomen invers probablement no seria possible sense l'augment de la periodicitat i de la professionalització d'alguns dels actuals setmanaris. El conflicte d'influències de Vic i Girona al Ripollès, finalment, pot veure's influit per un factor exogen com la nova divisió territorial de Catalunya i segons quina sigui la capitalitat intercomarcal sobre la qual hagi de bascular en el futur la comarca de Ripoll.

Ens trobem, doncs, davant una situació nova, la dinàmica del qual procés és en funció també de la direcció que segueixi l'expansió comarcal d'**El Periòdic**, així com les decisions que es preguin sobre el futur dels antics diaris del Movimiento de Girona, Lleida i Tarragona. Reproduint una mica les tendències de la premsa comarcal, **El**

Periòdic està actuant amb edicions subcomarcals —edició amb **Gramma**—, comarcals —edició amb **El Maresme** i al Baix Llobregat— i edicions intercomarcals —edició Regió 3 que comprèn Garraf, Alt Penedès. El gran buit periodístic de les comarques de ponent sembla en principi que hagi de ser resolt des de Lleida, actualment amb tres diaris, bé que amb una zona problemàtica com són les comarques del Pirineu, Cerdanya inclosa, tant per la distància, com per les males comunicacions, l'escassa població i els problemes d'identitat amb Lleida. Les comarques meridionals, tant les que giren entorn l'eix Tarragona Reus com les que ho fan entorn de Tortosa, estan servides actualment tan sols per l'antic diari del Movimiento de Tarragona, d'escassa incidència, i només Alt Camp, Baix Camp i Baix Ebre compten amb models comarcals consolidats. No havent-se registrat aquest darrers anys iniciatives empresarials consistentes, aquest conjunt, que comprèn de fet tota la província de Tarragona, apareix com el més necessitat i el més susceptible alhora de novetats immediates, sigui des del camp de la premsa comarcal o des del de l'expansió territorial de la de Barcelona.

A la vista d'aquest conjunt de fenòmens, l'única conclusió possible és que ens trobem davant un procés dinàmic i obert amb expectatives diferents segons les zones. No és gens desencertat pensar que probablement s'arribarà a un mapa mixt i que en definitiva aquesta expansió territorial de diaris de Barcelona, de moment protagonitzada tan sols per un, pot arrelar d'entrada en aquelles comarques mancades d'iniciatives pròpies. En tot cas, no s'ha d'oblidar que la progressiva diferenciació de l'oferta dels diaris de Barcelona entre si i, sobretot, les característiques específiques d'**El Periòdic**, fa que l'eventual implantació d'aquest en algunes comarques no tanca la possibilitat d'una premsa comarcal pròpia que cobreixi altres sectors de públic. Altra cosa fóra que altres diaris de Barcelona es decidissin a fer també una opció semblant. Però això ara com ara seria una simple hipòtesi. ■

REVISTA DE GIRONA

13 reduccions

revista de poesia

HENNEROTECA DE LA REMSA COMARCAL I LOCAL DE CATALUNYA

ALT CAMP CULTURA Valls FLAMA Pla de Sta. Maria JOC DEL I Vilavella JOVENUT DE L'A.C. Valls EL MIRALL Valls LA NAPJA Valls	ALT EMPORDA AFALATA Fer d'Empordà CRIT GIRONI Figueras L'EMPORDÀ Figueras L'ESCALENC L'Escalona HORA NOVA Figueras PLAÇA MAJOR S. Pere Pescador	ALT PENEDES ARRELS Arinyonat EL BALCÓ Galdà EL BALCÓ S. Quintí de Mediona EL CEP S. Sadurn d'Anoia ESQUELIOS S. Sadurn d'Anoia EL MARTINET S. Martí Sarroch TOHOM Vilafraça del P. EL 3 DE VUIT Vilafraça LA VOZ DEL P. Vilafraça FONT TALLADA S. Pere Molanta	ALT URGELL L'AIIXADA La Seu d'U. CAMI RAL Oitona GANXO Organyà LA SEU La Seu d'U. IGUALADA Igualada LLIGAM El Bruc NOSALTRES Masquefa SANT MAURE S. Margarida VIDA Igualada VILANOVA Vilanova del Camí	ANOIA EL BRENY EL BROGIT EL CARDONI CASMA CRONICA DE L'ESPARVER	BAGES LA FIGUERETA GAZETA DE LLAMBORDA MIRADOR EL FORLE REGIO - 7 SANT PEDOR SARMENT SOM - HI LA TOSCA LO RUMCI L'OM REUS REVISTA DE TOTS PLEGATS LA VOZ DE LA COSTA DORADA L'ALDEA DESALGUE DES DELS SUARE CANTONS EBRE INFORMES LA FONT DEL PERELLÓ LA VOZ DEL B. E. Tortosa	BAIX CAMP EL BACANT EL BROLLADOR BUTLLETI DE LA FARGA FOLGANÇA NORD PARAULES AL VENT FOBLE PRESENCIA REVISTA DE ALELLA ARENYS CRIT CONTRAPIUNT	BAIX EBRE L'ALDEA DESALGUE DES DELS SUARE CANTONS EBRE INFORMES LA FONT DEL PERELLÓ LA VOZ DEL B. E. Tortosa					
BAIX EMPORDA ANCORA S. Felu de Guiscolt BISBAL COMARCA La Bisbal CASAL DEL MONTORI Torroella del Montori LA CUARRACA Calonge ES CORCÓ S. Felu de Guiscolt PAPERES DEL MONTORI Torroella del Montori PROA DE PALANÓS Palanós	BAIX LLORREGAT CAP DE LA VILA S. Pol LA H 24 L'Hospitalet GRONCA DE LA VIDA D' Espingues DELTA El Prat EN EQUIPO Martorell LES ESCLETXES 2 El Papiol LA FONT DEL BE S. Joan Despí LLAÇ D'UNITI molins de Rei	BAIX PENEDES EL NUS Carvellà L'OBSERVADOR Martorell VA I VE S. Peltu LA VALL DE VERÇ S. Just Desvern EL CERVOL Banyeres INFORMES B.P. El Vendrell EL NOSTRE FORLE S. Oliga PORTAL NOU Lloranç EL QUART L'Arboç RETRUC Calafell GRAMA S. Coloma de Gramenet REVISTA DE Badalona EL TORRENT Espingues ALBADA Puig-Reis LA POPA sorroca LA VERITAT Barga EL VILATA Gironella RUPACA Pineda	BARCELONÈS ESPILLERA Montblanc GIRA-SOL Solivella LLJUN Barberà de la Conca LA SEGARRA S. Coloma de Queralt DIARI DE Vilanova i la Geltrú EL ECO DE Sitges EL CERVOL Carrà de les G. FONOILL Juncada TERRALL Les Borges Blanques BASALT Castellolí LA COMARCA D' Olot CROSCAT Santa Pau L'OLOTI Olot VENFALLAT S. Esteve d'en Bas	BERGUEDA EL BACANT EL BROLLADOR BUTLLETI DE LA FARGA FOLGANÇA NORD PARAULES AL VENT FOBLE PRESENCIA REVISTA DE ALELLA ARENYS CRIT CONTRAPIUNT	CERDA EL BACANT EL BROLLADOR BUTLLETI DE LA FARGA FOLGANÇA NORD PARAULES AL VENT FOBLE PRESENCIA REVISTA DE ALELLA ARENYS CRIT CONTRAPIUNT	LA CONCA DE BAR. MANLEU PUBLICACIO Manlleu MARTELLADA Olot de Lluçanès EL 9 NOU Vic RELLEU S. Julià de Vilatorrada RODA DE TER Roda de Ter TARADELL Taradell TORELLÓ Torelló TOTS PER TOTS Hostalets LA VEU DE Tona LO RAIER Tramp S.A.M. Tramp VENT DEL FONT Vilaller	GARRAP EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell	LES GARRIGUES EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell	LES GARRIGUES EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell	GARROTXA EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell	GIRONÈS EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell	MARESME EL BUTLLETI DE Falset EL GARRASCLET Capçanes LLICORELL Falset DOUS Raquers LA VEU DE Flix EL RIPOLLES Ripoll ISSAUNA Guissona MONTSERE Cervera SEGARRA Cervera AVENÇ Sabadell LA BARANA DEL FOSAR L'Alcanar CERCAVILLA Alpuig L'ESPURNA Sabon LA FERRASSA Sabon de Segre ISARD Mollet-sur-Seine LA PALANCA Artesa de Segre URGELL 2000 Mollet-sur-Seine LA VEU DE Bell-lloc d'Urgell
LA SELVA FULL Breda LLUN I GUIA Casal de la Selva LLORET GAZETA Lloret de Mar PERXADA Arpúcies ELS PITEUS Blanes RECULL Blanes RESSO S. Coloma de Farners LA PAULA DEL RACÓ Vilabertran TERRA S. Hilari Sacala	TARRAGONÈS CRONICA Tarragona EL FONT DE FUSTA I SAIGU Vilaseca ELS QUATRE VENTS Salsó LA REVISTETA Tarragona LA TARTRANA Altafulla ALHORA Godesc CERÇ Corbera de Terra Alta LA BANYA Torroells BUTLLETI INFORMATIU D' Agrament EIXIR Bellissac ENLLAÇ Balloisre d'Urgell LA FONT Ivers d'Urgell NOVA TARREGA Tarrega EL FREGONER D'U, Bellpuig SIC Agrament	TERÇA ALTA L'ABRIGALL Matadegona ARADA Castellví del	URGELL DIARI DE Terrassa FORJA Castell del Vallès LA GOTA Palau de Plegamans GETMANARI MONTBUI Caldes NUEVA CIUDAD BADA Barberà del V. QUATRE FULLS Castell del V. EL RIPOLL S. Jaume de Savall RUBRICATA Rubí LA TORRUGA Caldes de Montbui TOTS Viladecans VACARISSES Vecorsanes AL VENT Terrassa	VALLÈS OR. CONTRAVENT Vilanova del V. COMANCA AL DIA Granollers CONGOST Alguadafre ESCLAT S. Celoni MIS-ATGE Cerdany OPELIOR S. de Palautordera PLAÇA GRAN Granollers EL FON CALENT La Garriga REPUSSOL La Garriga REVISTA DEL V. Granollers HONGANA S. Eugènia de Ronçana SANT POST INFORMATIU S. Post SENTENAT Sentmenat THUC Castellterçol LA VALL Vallgorguina LA VEU DE La Garriga								

Biblioteca de Catalunya
Diputació de Barcelona
Tardor del 1982

Les Biblioteques de la Diputació

La secció Cultura, habitual a la revista Arrel junt amb les d'Informe i Diputació com des d'ara també Comunicació, ha estat normalment dedicada a activitats culturals relacionades directament o indirectament amb la Diputació. En aquest número 4, el tema és relacionat directament, ja que tracta de les biblioteques de la Diputació, que tenen el seu històric origen en l'acord pres per l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya el 26 de maig de 1915.

El tema de les Biblioteques de la Diputació s'emmarca, però, d'entrada en unes «Reflexions sobre la realitat bibliotecària a Catalunya» per part de Jaume de Puig, Cap de la Secció Tècnica de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. A continuació, els plans sobre «El remodelatge de la Biblioteca de Catalunya» són exposats pel periodista i escriptor Xavier Febrés, havent-hi al llarg dels dos treballs il·lustracions en color de Pere Monés, amb peus de foto explicatius d'Ernest Udina, amb especial accent en les donacions a la Biblioteca de Catalunya dels doctors Sarró i Badia i Margarit.

La Biblioteca Torras i Bages, a la casa pairal del bisbe, a Vilafranca del Penedès, en el marc de la política municipal cultural de l'Ajuntament vilafranquí, és exposada tot seguit pel Cap del Gabinet de Mitjans de Comunicació d'aquest Ajuntament, Josep Manuel Campillo. Es tracta de valorar, prenent el model d'aquesta biblioteca, la importància de les Biblioteques de la Diputació. Un ample reportatge gràfic de Pere Monés, amb peus de foto explicatius d'Ernest Udina, completen el treball, que va seguit de la reproducció d'un article del diari Avui, del primer de setembre de 1982, sobre les 810 biblioteques que hi ha a Catalunya.

Finalment, la secció de Cultura es clou amb el Cens, precedit de les dades històriques -geogràfiques - econòmiques - funcionals, de la xarxa de les 92 biblioteques populars de la Diputació de Barcelona.

Així, amb aquest treball monogràfic sobre les biblioteques, que forma el contingut de la secció Cultura del número 4 d'ARREL, la Diputació de Barcelona vol donar a conèixer una realitat cultural de gran importància i no pocs problemes al nostre país.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

ANUARI

DE LA

BIBLIOTECA
DE CATALUNYA

I DE LES

POPULARS I ESPECIALS
DE BARCELONA

1977-1978

1982

Reflexions sobre la realitat bibliotecària a Catalunya

Jaume de Puig*

És evident que amb els traspassos de serveis de l'Estat a la Generalitat en matèria de biblioteques, la promulgació de l'Estatut, la llei de biblioteques del 1981 i l'activitat desplegada des de la Conselleria de Cultura, la panoràmica bibliotecària catalana ha fet un gran tomb. Però és també evident que la qualitat i la transcendència que tindrà en el futur aquest canvi vénen determinades bàsicament pel personal que ha format al país l'Escola de Bibliologia de Barcelona. Sense l'Escola, el món bibliotecari català s'hauria enfonsat el 1939. Per sort, aquesta desgràcia ens fou estalviada.

La gran tasca de l'Escola de Bibliologia

L'Escola i les successives generacions que hi han passat han donat una fesomia pròpia al món bibliotecari català. L'Escola ha donat els seus quadres fonamentals a la Biblioteca de

Catalunya, a la Biblioteca Universitària, a les Biblioteques Populars, a les biblioteques de les Caixes, dels Col·legis professionals, als organismes d'ensenyament públics i privats que tenen biblioteca, a les biblioteques privades i fins i tot a molts arxius. Avui, havent estat reconeguda com a Escola Universitària, podem esperar que el futur de la vella Escola de Bibliotecàries serà encara més falaguer que la seva provada i resistent eficàcia anterior. El recent nomenament del Dr. Joaquim Molas com a director fa concebre en aquest sentit les millors esperances.

L'obra de l'Escola ha tingut aquests darrers anys una plasmació concreta en les biblioteques que la Diputació de Barcelona va heretar de la Generalitat republicana, que les havia rebudes ja de la Diputació, a la qual

*Cap de la Secció tècnica de biblioteques de la Diputació de Barcelona

Dues vistes complementàries de la U que forma la Biblioteca de Catalunya, amb el pati de la Creu o antic pati de l'Hospital al mig.

**Sense l'Escola de Bibliologia,
el món bibliotecari català
s'hauria enfonsat**

havien revertit en ésser formalment liquidada la Mancomunitat. La Biblioteca de Catalunya ha funcionat sempre amb bibliotecàries sortides de l'Escola, igual com les 93 biblioteques populars escampades per les comarques de la província de Barcelona.

Aquest és un món bibliotecari molt uniforme, que sempre ha tingut direcció única, i pot presentar un balanç d'actuació molt favorable, sempre que es tinguin presents les diverses circumstàncies en què s'ha anat desenvolupant.

En aquests moments la Generalitat de Catalunya desplega la seva pròpia xarxa de biblioteques per tot el territori català. Ha heretat les biblioteques provincials i els «centros de lectura». Organitzar aquest complex, esmerçant-hi la professionalitat i els elements humans sortits de l'Escola de Barcelona, és una tasca de llarga alè que, per les notícies que ens van arribant, es du a terme amb decisió i eficàcia. Ben aviat la Generalitat haurà constituït a Catalunya una infraestructura bibliotecària bàsica, cridada a tenir una importància decisiva en la nostra societat.

Formen grup a part les biblioteques de les diverses Caixes d'Estalvis, començant per la de la «Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis», amb establiments a Catalunya i a les Illes. És probable que la dinàmica bibliotecària catalana actual les influeixi en el sentit de coordinar-se d'alguna manera amb les xarxes de la Diputació i de la Generalitat, si més no perquè és lògic esperar que continuïn essent un servei social important, com ho han estat quan la Generalitat no podia organitzar bibliotecàriament tot el país, i en canvi a través d'elles ha estat present a les diverses comarques catalanes l'esperit de l'Escola de Barcelona.

Després queden les gran biblioteques privades (Montserrat, Ateneu, Seminaris, Col·legis professionals), les incipients dels Col·legis Universitaris, algunes biblioteques de Facultats universitàries, la de l'Autònoma, i la multitud de petites i mitjanes biblioteques de propietat social diversa que fan més o menys la viu-viu.

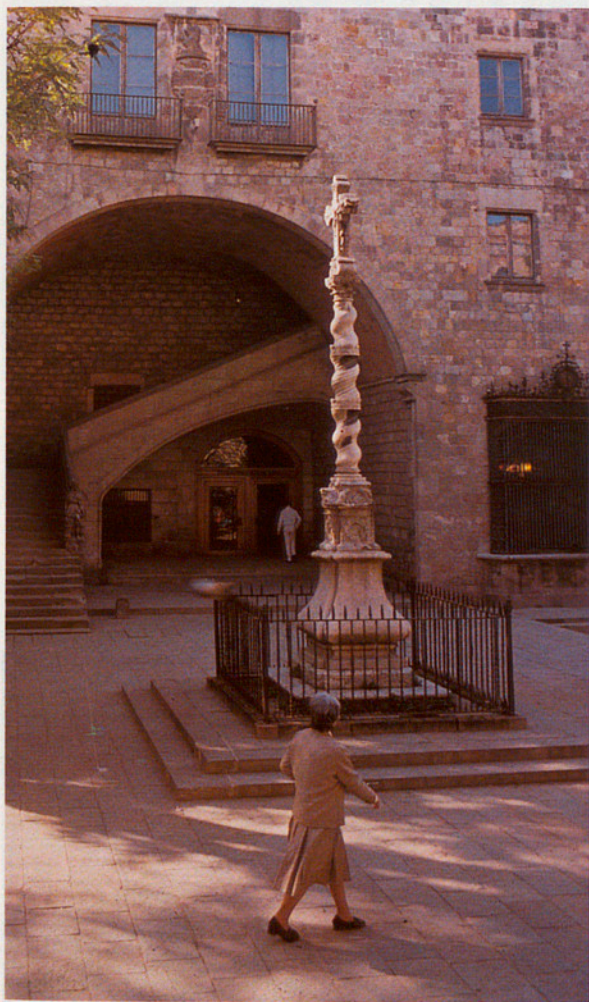
Planificar el futur

La necessitat fonamental que té avui tot

La gran tasca d'organitzar a tot el territori i a tots els nivells, amb col·laboració de tots, la lectura pública

aquest conjunt bigarrat és una legislació clara, adequada i fàcilment aplicable. Des de principis de segle fins avui, a Catalunya no s'ha parat d'obrir biblioteques i l'impuls encara dura. Cal tot seguit que uns criteris comuns, acceptats per tots, esdevinguin el

Dues vistes de la que serà nova entrada de la Biblioteca de Catalunya, al pati de la Creu. A més de ser una entrada molt més digna, i separada del que ara és entrada conjunta a la Biblioteca i a l'Institut d'Estudis Catalans, aquesta nova entrada permetrà que el pati cessi de ser —per la vigilància que hi haurà— el lloc de reunió de dogradictees que esdevé cada tarda. L'entrada serà pujant les escales. A sota d'aquestes es troba l'entrada de l'Escola de Bibliologia.

pern sobre el qual pugui girar tota la planificació bibliotecària del futur, tant pel que fa a la creació de noves biblioteques com pel que fa a la transformació o diferent utilització de les que ja existeixen.

L'ànima d'aquesta obra nova, que ve a continuar la vella i gloriosa obra de la Mancomunitat i de la Generalitat republicana, ha de continuar essent l'Escola de Barcelona. I com més aviat aquesta pugui impartir el títol superior bibliotecari, més aviat serà possible d'establir a Catalunya un sistema bibliotecari eficaç i harmoniós ben organitzat, amb criteris de selecció objectiva profitosos i amb l'immancable escalafó. Però a l'hora de realitzar una política bibliotecària amb entitats públiques no oficials, cal ésser flexible i acceptar iniciatives o herències d'altri que també poden i han de ser positives.

Al marge de les qüestions polítiques implicades en la realitat bibliotecària catalana d'avui, cal pensar que qualsevol política de futur, si vol ser eficaç i austera, ha de dotar-se d'un sistema de mecanització informàtica que pugui estendre's per tot el país. La finalitat principal d'aquest instrument és poder oferir des de qualsevol instal·lació bibliotecària oberta al públic una informació ràpida sobre l'existència de fons bibliogràfics i documentals i la seva ubicació concreta a tothom que ho necessiti. D'altres finalitats són: facilitar l'especialització d'adquisicions per tal d'evitar despeses innecessàries, facilitar el control d'un ampli préstec interbibliotecari i del préstec normal al públic, facilitar la confecció dels catàlegs generals de les biblioteques més importants i de determinats catàlegs particulars. Una finalitat secundària, però no pas poc important, és el coneixement del nostre tresor documental i bibliogràfic, així com rebre el d'altres nacions o col·lectivitats socials.

Creiem que amb una bona aplicació d'aquestes mesures fonamentals, el segle xx es tancaria a Catalunya amb un balanç ben positiu: haver organitzat a escala de tot el territori i a tots els nivells necessaris la lectura pública, i possibilitar un ampli i generós entroncament amb altres móns bibliotecaris circumveïns, ja creats o en procés de formació. ■

El remodelatge de la Biblioteca de Catalunya

Xavier Febrés*

La Biblioteca de Catalunya es disposa a fer una cura de rejuveniment. Arran de la redistribució de dependències amb l'Institut d'Estudis Catalans, l'accés principal a la Biblioteca de Catalunya deixarà de ser el conegut fins ara. S'hi arribarà d'ara endavant pel gran pati de l'antic Hospital de la Santa Creu, exactament per una de les escalinates al voltant de les quals s'organitzen a l'estiu els concerts municipals a l'aire lliure. Aquesta innovació invalidarà l'auditori de la Biblioteca de Catalunya, en activitat des de 1965, però permetrà d'habilitar una nova sala de catàlegs i bibliografies més racionalitzada.

D'altra banda, la Biblioteca rebrà a partir d'ara els exemplars dels llibres procedents del Dipòsit Legal, segons estableix la nova Llei de Biblioteques aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 1981. Aquesta disposició representarà la incorporació d'uns 12.000 volums anuals, amb el consegüent increment de l'activitat interna i de servei al públic.

Més de 700.000 llibres

La Biblioteca de Catalunya té actualment un fons de 700.000 títols impresos, més de 2.600 manuscrits i 400 incunables. No cal dir que és la més important del nostre país, seguida de prop per la Biblioteca Universitària que s'acosta als 600.000 volums (amb el benefici del Dipòsit Legal des de fa llargs anys), per la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès amb 300.000 volums, la del Col·legi d'Advocats amb 250.000 volums i la del Bisbat amb 150.000. Però, a desgrat de ser la més important, el seu fons és relativament modest amb relació a les biblioteques nacionals de Madrid o de les capitals

europèes més pròximes. El fons de la Biblioteca de Catalunya no ha crescut en la proporció desitjable durant els últims decennis, en què les adquisicions han estat migrades. Les donacions i els intercanvis han procurat una part molt important de les noves incorporacions bibliogràfiques.

En ser oberta al públic l'any 1914, disposava de 30.000 volums, els quals arribaven ja a 380.000 l'any 1939 i a 500.000 l'any 1964. L'impuls adquisitiu registrat durant les etapes de la Mancomunitat i de la Generalitat republicana va ser molt superior a la dels últims quaranta anys, malgrat les nombroses i valuoses donacions. Un

total de tretze milions de pessetes es va dedicar l'any 1981 a l'adquisició de llibres i revistes, amb càrrec al pressupost de la Diputació de Barcelona, que regeix l'establiment fins que la Llei de Bases de Règim Local determini els mecanismes de traspàs de l'administració local als organismes autonòmics. Ultra el capítol d'adquisicions, el funcionament de la Biblioteca és assegurat econòmicament per la Diputació de Barcelona, amb un pressupost anual d'uns tres-cents milions de pessetes. Inclou la retribució dels 260 empleats de l'establiment, entre els quals 160

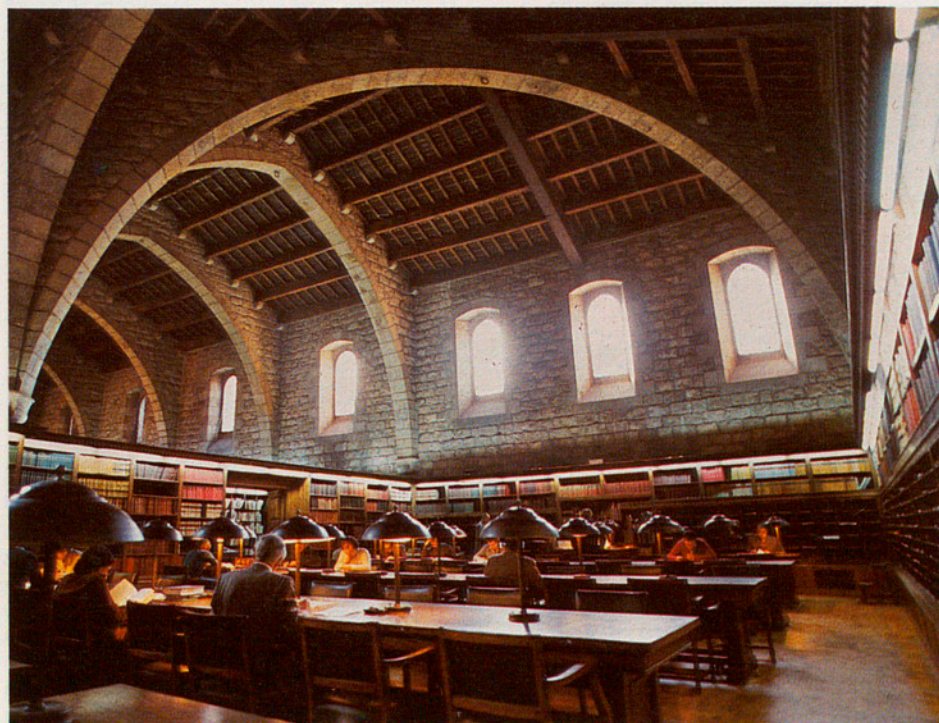
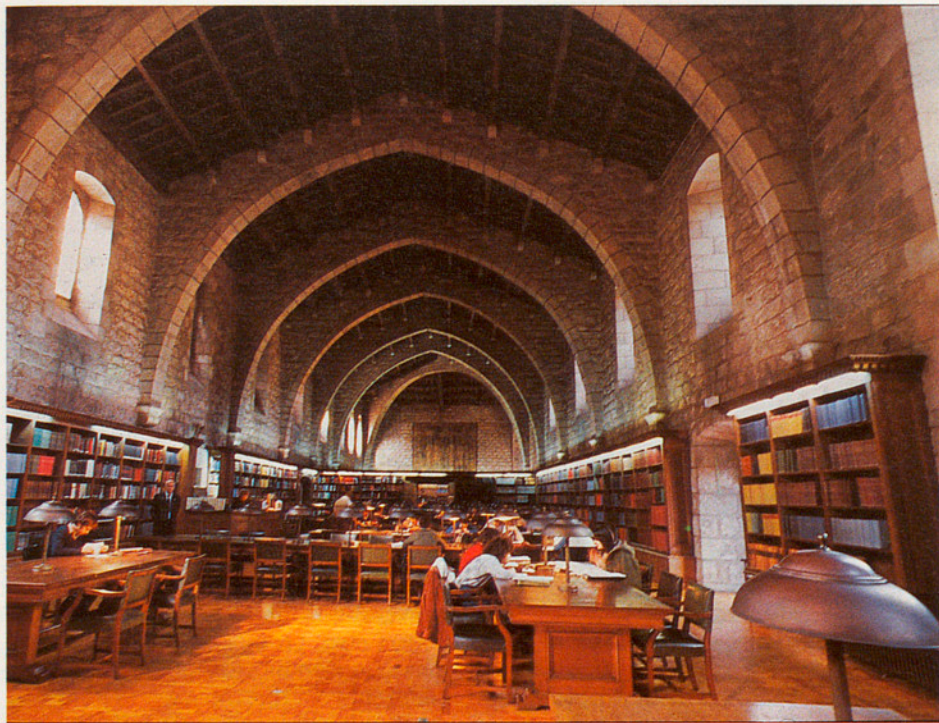
*Periodista i escriptor

L'actual auditori de la Biblioteca de Catalunya serà la primera sala de la nova entrada. On ara hi ha l'auditori hi haurà la Sala de Catàlegs dels llibres de la Biblioteca, que així es treurà de la

Sala General on ara hi ha els catàlegs, cosa que provoca un moviment perturbador per als lectors. D'altra banda, se cercarà un nou espai per a l'auditori.

Amb més de 700.000 llibres, 2.600 manuscrits i 400 incunables, és la Biblioteca principal del país

Dos aspectes de l'ala dreta de la U, vista des del carrer del Carme, on hi ha la Sala de Ciències, que enllaça amb l'auditori i amb la Sala de Revistes.

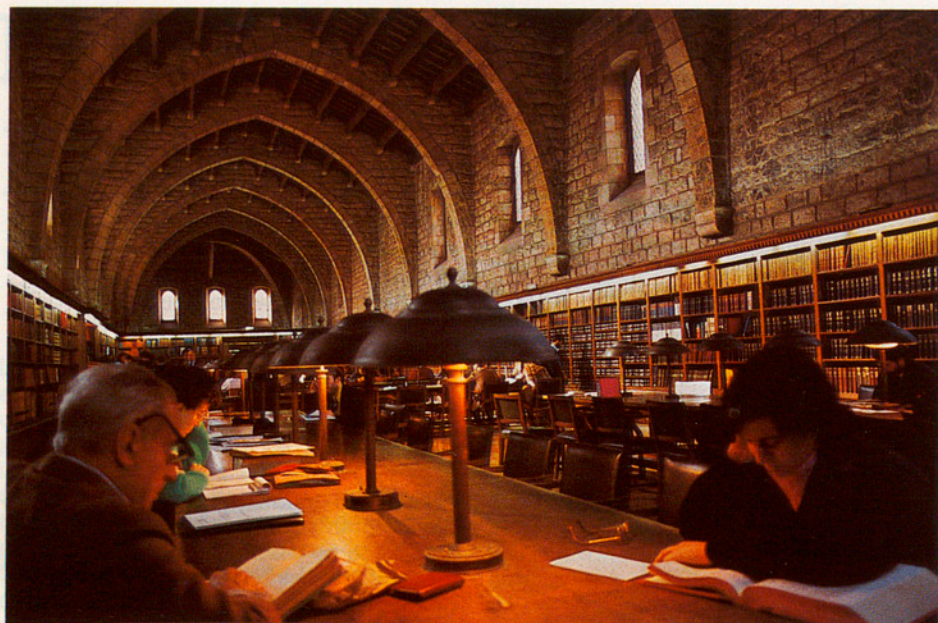
bibliotecàries titulades. No tots treballen a la Biblioteca de Catalunya, atès que la xarxa de biblioteques de la Diputació compta amb 92 unitats a Barcelona i comarques. Dues altres xarxes de biblioteques cobreixen la geografia catalana i balear: la de la Caixa de Pensions amb 114 sales i la de la Generalitat de Catalunya amb 104 sales, heretades quasi totes del Ministeri de Cultura o de les Diputacions de Girona, Tarragona i Lleida, tot i que els traspassos de l'Estat comporten la gestió de les biblioteques però no pas la propietat dels fons.

Informatització del catàleg

El principal desafiament que té plantejat en aquests moments la Biblioteca de Catalunya és la mecanització i informatització del seu catàleg, sense la qual cosa esdevindria ràpidament obsolet. La xarxa de biblioteques de la Caixa de Pensions està ja informatitzada, mentre que la Generalitat es disposa a procedir a la mateixa mesura, indispensable en l'època actual si es vol oferir un servei públic adient. La Biblioteca de Catalunya haurà de decidir la incorporació del seu catàleg en algun dels canals informàtics existents. Es tracta d'una tasca crucial de cara al futur, a escometre amb criteris de racionalització de l'oferta bibliotecària global, tot i que sigui dispersa.

Així, doncs, la institució instal·lada en un antic hospital construït al segle xv es troba en aquests moments en una cruïlla determinant per al seu futur. No n'hi ha prou de posseir noves prestatgeries climatitzades per a manuscrits i incunables, de disposar del manuscrit més antic en llengua catalana —les Homilies d'Organyà—, d'emmagatzemar 12.000 títols anuals de l'edició d'actualitat sobre un fons de 700.000 exemplars. Cal encara transformar aquesta riquesa en servei públic eficaç, tasca de la qual podrien estar difícilment absents les àmplies experiències positives o negatives acumulades per les bibliotecàries professionals de la institució. Un total de 165.000 persones han acudit l'any 1982 a la Biblioteca de Catalunya, mentre que aquest mateix índex de

**Informatitzar el catàleg i dotar-se per
acollir importants i constants donacions,
el principal repte**

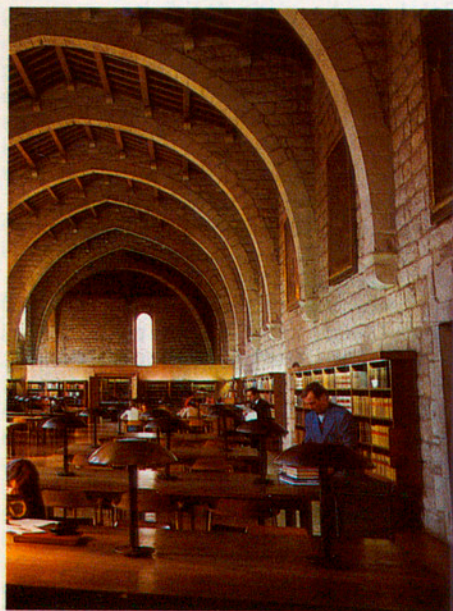
Aquesta és la Sala General, on hi ha també els catàlegs que passaran a l'auditori. Després d'entrar per la porta conjunta de Biblioteca i Institut d'Estudis Catalans, al primer pis es troba la Biblioteca, a la qual s'entra per una porta

giratòria: passada aquesta porta, a mà esquerra, es troba aquesta Sala General i a mà dreta –separada al centre per la recepció– la Sala de Revistes. Ambdues sales i la recepció formen la base de la U arquitectònica de la Biblioteca.

freqüentació va ser l'any 1976 de 184.000 persones.

La riquesa de les donacions

En aquests moments, les sales públiques de lectura de la Biblioteca de Catalunya consisteixen en tres immenses naus gòtiques de l'antic hospital de la Santa Creu, d'unes dimensions de 50 metres de llarg per 11 d'ample i 12 d'alt cadascuna. La sala general té una capacitat per a 102 lectors, mentre que les d'Humanitats o Ciències són de capacitat lleugerament inferior. D'altra banda, disposa d'una colla de sales especialitzades, formades arran de donacions particularment significades. La Sala Torres Amat ofereix més de 10.000 volums, encara en curs de catalogació, de temàtica teològica i religiosa. La Sala Cervantina aplega més de 6.500 volums relacionats amb l'escriptor castellà i els estudis sobre la seva obra. La Sala Higini Anglès constitueix un dels fons musicals més importants d'Espanya, i son també importants col·lecció Jacint Verdaguer, la biblioteca esportiva Samaranch, la Sala Josep Trueta, la Sala Frederic

Vista de l'ala esquerra de la Biblioteca, des del carrer del Carme, on hi ha la Sala d'Humanitats, que enllaça amb la Sala General.

Passadís paral·lel a recepció i sales de revistes i general, on s'exposen regularment les noves adquisicions de llibres, i on també es realitzen algunes exposicions, com per exemple la de

Prensa Comarcal i Censura al mes de maig de 1981.

Aquest passadís enllaça la Sala d'Humanitats amb la Sala de Ciències.

Les obres en curs facilitaran un millor servei per a les desenes de milers de lectors i estudiosos

Marès de manuscrits i incunables, la donació del doctor Pedro Pons, etc.

Totes aquestes donacions acostumen a consistir en llibres especialitzats d'alt valor, que la Biblioteca posseiria difícilment per ella mateixa. Deambulant per la Sala Pedro Pons es poden contemplar a les vitrines obres particularment apreciades, com ara una primera edició de 1751 en 36 volums de l'Enciclopèdia de Diderot o bé les Memòries de Giacomo Casanova en 11 volums, obra cabdal en el seu gènere, de la qual la Biblioteca de Catalunya disposa de diverses edicions, relegades encara totes a l'infern i absents del catàleg obert al públic. Per a la donació del rector Badia i Margarit s'ha habilitat una nova sala que domina des d'una planta superior la nau d'Humanitats i el pati de l'antic Hospital per la part exterior.

Ocuparà l'Escola Massana

La Biblioteca de Catalunya, creada per la Mancomunitat junt amb l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1907 i oberta al públic l'any 1914, va ser instal·lada primerament al segon pis del Palau de la Generalitat. Va traslladar-se a l'antic Hospital de la Santa Creu l'any 1931, a conseqüència de la donació de l'edifici

11, 12 i 13. Tres sales a les quals s'accedeix des de la Sala d'Humanitats i que antigament eren reduïdes més petites que l'ala de l'edifici per tal que els malalts, segons els diversos gremis i corporacions, es poguessin reunir entre ells. A dalt, a l'esquerra, la Sala de Gremis, de 1667, on ara es fan exposicions permanents dels millors incunables i llibres de la Biblioteca de

Catalunya. A dalt, a la dreta, la Sala Cervantes, on es guarda tota la col·lecció cervantina, els llibres de cavalleria i la valuosa col·lecció de fullets Bonsoms, que també es troba a la Sala de Franciscans, i a sota la Sala del Via Crucis, on s'està posant tota la col·lecció donada per Frederic Marès, el qual vol exposar en permanència una història de l'evolució del llibre.

Imatge: M. Ferrer / Arrel / Cultura
Fotografia: M. Ferrer / Arrel / Cultura
Distribució: Arrel / Cultura

Passadís on es guarden els «gran folis» i que dona accés a la Sala de Prat de la Riba.

La Sala Prat de la Riba, sala de consulta dels valuosos fons de reserva.

Junt amb l'Institut d'Estudis Catalans, al seu costat, la Biblioteca de Catalunya compon el centre «físic» de la cultura catalana

a l'Ajuntament per part dels propietaris privats. S'ha previst que les actuals dependències s'ampliïn gràcies als locals de l'Escola Massana, que l'Ajuntament vol traslladar, amb la qual cosa la Biblioteca de Catalunya passaria a ocupar la pràctica totalitat de l'edifici situat al voltant del pati al qual s'accedeix pel carrer de l'Hospital.

L'Institut d'Estudis Catalans ocupa l'edifici al qual s'entra pel carrer del Carme i que era fins ara l'entrada de la Biblioteca de Catalunya.

Aquesta biblioteca nacional o central disposa també d'una Biblioteca Infantil i Juvenil amb sala i catàleg propis, així com d'una Biblioteca Històrica Infantil que aplega tota aquesta literatura de gènere des dels seus inicis. Enfront de la Biblioteca Infantil, l'anomenada Biblioteca de Sant Pau constitueix el servei més freqüentat de la Biblioteca de Catalunya, atès el volum de préstec de llibres i també el fet que els estudiants que cerquen d'un indret tranquil hi poden accedir amb els seus llibres d'estudi, contràriament a les sales de la Biblioteca de Catalunya pròpiament dita.

La Biblioteca de Sant Pau té una intensitat de préstec de llibres més elevada que la de tota la xarxa de biblioteques de la Diputació plegades.

D'altra banda, l'Escola de Bibliologia desenrotlla les seves activitats de formació especialitzada en un annex de la Biblioteca de Catalunya, alhora que acull el Laboratori de Restauració i el Taller d'Enquadernació. L'Escola de Bibliologia és una realitat particularment important pel fet que és l'única d'Espanya i que ha format una gran quantitat de bibliotecàries des de la seva creació per la Mancomunitat. A la resta d'Espanya, el títol professional no s'obté després de tres anys d'estudis especialitzats com és el cas de Catalunya, sinó per simple oposició al *Cuerpo de Bibliotecarias* un cop en possessió d'alguna llicenciatura universitària. L'Escola de Bibliologia té actualment rang universitari a tots els efectes i la dirigeix el catedràtic de Llengua i Literatura Catalana, doctor Joaquim Molas. ■

Sota la Sala Prat de la Riba es guarden els fons de reserva i la biblioteca privada del creador de la

Mancomunitat, així com valuoses col·leccions i manuscrits de Verdaguer i de Sant Joan de la Creu, entre altres.

Dues grans donacions a la Biblioteca de Catalunya, del doctor Badia i Margarit i del doctor Sarró

La Biblioteca de Catalunya s'ha vist enriquida darrerament amb dues extraordinàries donacions. La del doctor

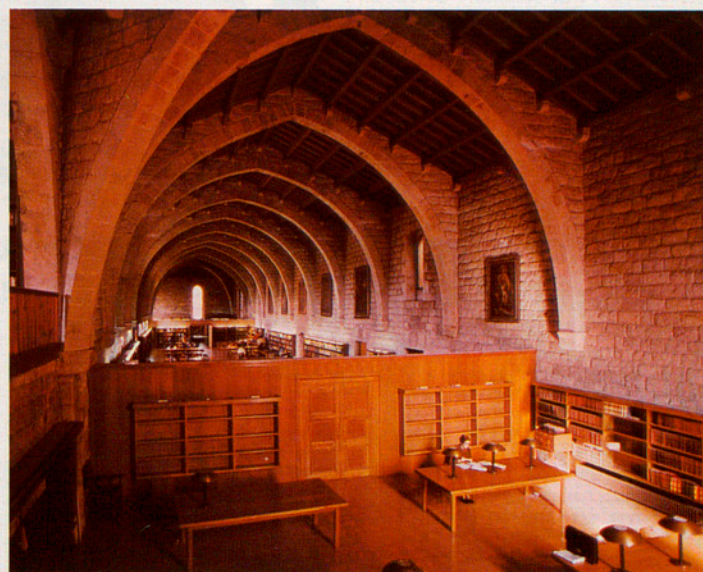
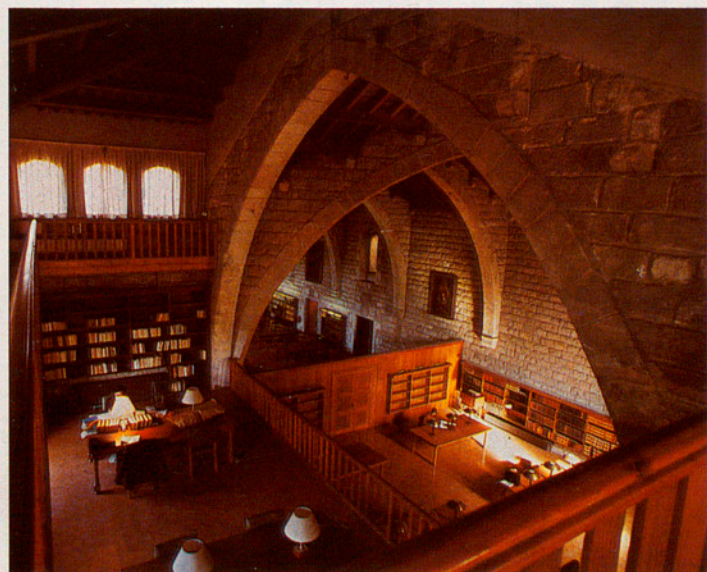
Badia i Margarit es compon de més de cinc mil llibres i fullets, en gran majoria de l'especialitat filològica. La donació

està instal·lada al capdavant de la Sala d'Humanitats. Dues vistes de l'entresolat on es troba.

Vista de la Sala d'Estudi, en el segon dels dos pisos de fusta on es guarda la

donació Badia, que també conté totes les tesis doctorals que aquest ha dirigit.

Dues vistes de la Sala d'Humanitats des del segon i primer pis, on es guarda la donació Badia. L'envà que es veu es traurà per poder allargar la Sala d'Humanitats. Quant a la donació del doctor Sarró, es tracta de 30.000 llibres, i, a més dels de psiquiatria, conté col·leccions

considerades com de les millors del món, per l'antiguitat i pluralitat de llibres, en bruixologia i demonologia. Els llibres ja estan preparats i durant 1983 s'aniran instal·lant a la Biblioteca de Catalunya. La Biblioteca de Catalunya, oberta de les nou del matí a dos quarts de nou del vespre, només tancada els diumenges,

té una mitjana de 1.500 lectors diaris i 250.000 socis. Tothom pot ser-ne, de soci, pagant el carnet al preu de cost, a 35 pessetes.

Aquest reportatge fotogràfic ha estat elaborat per Xavier Febrés, peus de foto, i Pere Monés, fotògraf.

La nova Biblioteca "Torras i Bages" i la política cultural municipal a Vilafranca del Penedès

Josep Manuel Campillo*

L

a política cultural de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès no ha estat des d'abril de 1979 un gavadal d'accions desconnectades i aïllades, o una

actitud paternalista. Al contrari, obeeix a una línia definida ben clarament i amb un seguit d'objectius clars que demostren que aquest tipus de política, en aquest àmbit, existeix.

Per començar, cal tenir en compte la voluntat global del consistori, amb

govern municipal constituït amb majoria d'esquerra (9 socialistes, 2 comunistes i 1 independent), que ha tingut l'aspecte de la cultura com una

*Cap del Gabinet de Premsa Municipal de Vilafranca

Divendres, 17 de setembre de 1982

EL 3 DE VUIT 17

Culturals

**VILAFRANCA DEL
PENEDÈS**

Inauguració de la Biblioteca «Torras i Bages»

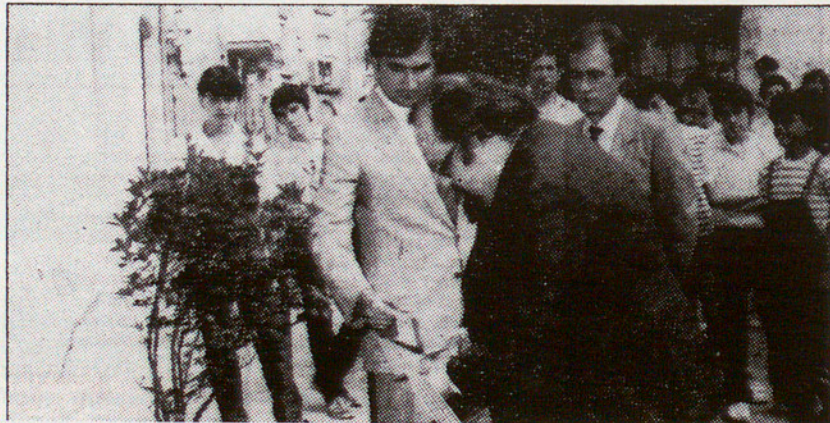
Amb una conferència del Professor Pere Bohigas i Balaguer i sota la presidència del President de la Diputació de Barcelona Francesc Martí

Amb una conferència del professor Pere Bohigas i Balaguer i sota la presidència del President de la Diputació de Barcelona Francesc Martí i Jusmet.

Dissabte passat, amb una conferència del professor vilafranquí Pere Bohigas i amb la presència del President de la Diputació de Barcelona, va tenir lloc, al Saló de Sessions de l'Ajuntament, la reobertura oficial de la Biblioteca Torras i Bages.

Després d'unes breus paraules del Regidor de Cultura, Telm Huguet, va iniciar la seva

Bohigas. Per començar, va dir que estava molt content de poder celebrar l'11 de setembre amb un acte tan bonic, i després des de la seva experiència i erudició va anar explicant perquè serveixen les biblioteques i com han de ser perquè compleixin a la vegada les dues funcions bàsiques: Facilitar, en primer lloc, el coneixement de les obres literàries perquè tothom en gaudeixi en segon lloc, i funció aquesta importantíssima, ser l'arxiu de la història de la comarca, crear un dipòsit bibliogràfic tan complet com es pugui, ja que és la història local, ajuntada amb les altres

El «3 de vuit» informa de la inauguració de la Biblioteca Torras i Bages.

La Biblioteca Torras i Bages, pas important en la política cultural de l'Ajuntament de Vilafranca

de les seves principals preocupacions. Treure-la del seu lloc marginal en la vida oficial del municipi, crear un departament propi i dotar-lo de pressupost, és el primer que s'ha fet.

L'objectiu global ha estat, i és, d'estendre el fet cultural a tots els nivells i sectors de la població: per a l'enriquiment humà i cívic de tots els ciutadans.

A partir d'aquests principis genèrics, que defineixen una voluntat política, en sorgeixen uns altres per posar-los a la pràctica: la dotació, primer, de la suficient infraestructura i dels recursos tècnics; després, establir una estreta col·laboració amb les escoles i amb les entitats de la Vila promovent diverses activitats culturals i, finalment, l'establiment d'un suport informatiu constant.

Arxiu municipal i comarcal

Parlem, per començar, de la infraestructura. El nou Ajuntament es va trobar amb una ciutat que, tant per la seva importància poblacional com per ésser el centre comarcal, no disposava dels suficients elements per servir de suport a les possibles activitats culturals.

Per això, hom anà a crear-los: així va néixer la *Biblioteca Popular «Torras i Bages»*, fundada el 1934, de la Diputació de Barcelona, la qual, després d'unes llargues vicissituds durant més de 10 anys —canvis de lloc i provisionalitat, aturades i repeses de les obres de restauració de l'edifici «oficial»—, ara ja es troba instal·lada definitivament al seu estatge de la plaça de l'Oli, a l'antiga casa pairal del bisbe Torras i Bages.

La Biblioteca «Torras i Bages» té un notable fons bibliogràfic, més de 17 mil volums, malgrat que és insuficient per a les necessitats d'avui en dia, i també hi han col·leccions de revistes i publicacions locals. La seva capacitat és de 110 persones, que es distribueixen en una sala per a adults i una altra per a menors. La novetat que representa l'edifici de la Biblioteca, però, és la planta baixa, el dipòsit de l'*Arxiu Municipal i Comarcal*. Això és un projecte al qual ja s'està donant forma.

Avui en dia, Vilafranca no posseeix Arxiu Municipal. N'hi ha alguns de privats, poc o no gens accessibles al públic. L'establiment, per tant, a Vilafranca, d'un Arxiu és molt interessant per a la coneixença de la Vila i la població, per guardar documents relatius a la vida quotidiana o oficial, com a eina d'investigació i recerca històrica, etc. A més, podria passar a ésser d'àmbit comarcal, ja que hi ha disponibilitat d'espai, si altres municipis de l'Alt Penedès volguessin deixar-hi en dipòsit els seus vells

Año 6 - Número 277. VILAFRANCA DEL PENEDÈS. Sábado, 18 de Septiembre de 1982. 40.- ptas.

La Voz del Penedès

SEMANARIO DE INFORMACION DE VILAFRANCA Y SU COMARCA

11 de setembre

Inauguració de la Biblioteca Torras i Bages

Com a acte central de la celebració de la Diada Nacional a Vilafranca, va celebrar-se l'acte oficial d'inauguració de les noves instal·lacions de la biblioteca Torras i Bages que fan possible

la seva reobertura. Primerament, a la sala de sessions de la Casa de la Vila, tingué lloc la celebració protocolària sota la presidència del Sr. Francesc Martí i Jusmet, cap de la Diputació de

Barcelona, amb l'assistència del consistori municipal i nombros públic. Obri l'acte el regidor de cultura, Telm Huguet, qui va marcar el signe reivindicatiu que té l'onze de setembre i com és necessari vestir el país amb noves realitzacions com la que s'anava a inaugurar. Agrai la Diputació l'interès i col·laboració de tota

mena per tirar endavant el projecte i també l'aportació de totes aquelles persones que han fet possible recuperar la biblioteca i l'esplèndid edifici que ressalta el conjunt arquitectònic del barri gòtic.

LES BIBLIOTEQUES EN LA CULTURA CATALANA ACTUAL.

Sobre aquesta temàtica s'estengué en consideracions el filòleg i estudios vilafraquí Dr. Pere Bohigas i Balaguer, membre de l'Institut d'Estudis Catalans on presideix la Secció Filològica.

(Passa a les pàgines interiors)

TOTHOM

Celebració de l'Onze de Setembre

S'INAUGURÀ LA BIBLIOTECA «TORRAS I BAGES»

PRESENTACIÓ DE LA COL·LECCIÓ «XICOTS DE VILAFRANCA»

ENTREVISTA A DOS DELS SEUS MEMBRES

HA COMENÇAT EL NOU CURS ESCOLAR

«Tothom» informa de la inauguració de la Biblioteca Torras i Bages.

«La Voz del Penedès» informa de la inauguració de la Biblioteca Torras i Bages.

El Teatre i l'Ateneu municipals, amplien la infraestructura cultural del municipi vilafranquí

Aquesta és la vista de la Plaça Jaume I, des de la Biblioteca Torras i Bages, que es troba a la Plaça de l'Oli.

Al fons, la Basílica, i enfront, el Museu del Vi. Al mig de la plaça, el monument als Castellers.

documents. Llavors, la utilitat del futur Arxiu encara seria més important.

Teatre i Ateneu municipals

D'altra banda, encara també en aquest aspecte de la creació d'infraestructura per poder desenvolupar activitats culturals, cal destacar la fundació del *Teatre Municipal - Cal Bolet*. El centenari Teatre Principal (conegut posteriorment per Cinema Bolet -el seu propietari-, o Cal Bolet), ha estat reparat i comprat per l'Ajuntament amb el suport de la Diputació de Barcelona, i ha esdevingut així una instal·lació pública des del 29 de maig d'enguany. S'hi fan obres teatrals i recitals musicals de qualitat, a preus reduïts, i també ha continuat servint de fòrum electoral dels diversos partits que han concorregut a les eleccions. En definitiva, és un espai de formació ciutadana i obert a qui el necessiti.

Dues vistes del monument «Als castellers», que tenen a Vilafranca la seva històrica seu i una constant i gloriosa tradició. Al fons, la Biblioteca Torras i Bages.

Hi ha hagut una actuació directa sobre les escoles, en millorament i reparacions de les infraestructures culturals

Als abans locals de l'AISS s'ha instal·lat l'*Ateneu Popular Municipal*, estatge on es troba un ample auditori públic, per a entitats sense mitjans, per als sindicats, i per a l'emissora municipal de ràdio. També cal esmentar la recuperació de l'antiga *Capella de Sant Joan*, d'estil romànic, com a espai per a exposicions. Com a perspectiva de futur, finalment, hi ha la instal·lació d'un *Museu Local i Comarcal*—per al qual s'està cercant un local—, que haurà de donar cabuda a materials i elements històrics de la vila i la comarca i que s'adreçarà especialment als escolars.

Centres de lectura i exposicions

Pel que es refereix a la vessant pedagògica, en la qual s'ha treballat molt estretament amb la delegació municipal d'Ensenyament, hi ha hagut una actuació directa sobre les escoles, fonamentalment en reparacions i millorament de les instal·lacions escolars: l'Ajuntament democràtic hi ha

El Palau Baltà i la Basilica de Santa Maria.

La Biblioteca Torras i Bages, a l'edifici-casa pairal de la família del bisbe. Tradicionalment, la casa-masia era «Cal Gomà», ubicada—segons la fitxa de l'arxiu del Col·legi d'Arquitectes— «al fons i al cap de la Plaça de Jaume I i de l'Oli, respectivament, al centre històric-monumental més important de Vilafranca».

El testament del bisbe Josep Torras i Bages, de 3 de febrer de 1916, davant

del notari de Vic, designava hereus de confiança els preveres doctors Josep Dachs, Joan Badia, Jaume Serra—vicari general de la diòcesi de Vic— i el senyor Pere Santacana. El propietari de la casa pairal, Manuel Guasch, en nom propi i dels hereus, féu «donació gratuïta pura, perfecta i irrevocable», segons l'acta notarial, de la casa pairal de Torras i Bages a la Casa de Caritat de Barcelona el 5 d'abril de 1930, a condició que la finca es dediqués a fins benèfics. El

1943 la Diputació de Barcelona endreçava l'edifici i hi instal·lava una biblioteca pública. Al cap de pocs anys, però, la biblioteca es traslladaria a un altre edifici, en espera de noves obres de renovació, que no s'iniciarien fins als començaments dels anys setantes. Per irregularitats administratives que foren sancionades, les obres es perllongaren. El projecte definitiu, de 1981, ha tingut un cost de més de vint-i-cinc milions de pessetes.

Retrat del bisbe Josep Torras i Bages que es troba a l'entrada de la Biblioteca. El bisbe de Vic, mort en aquesta ciutat el 1916, nasqué a les Cabanyes, Alt Penedès, el 1846 i residí de petit a Vilafranca del Penedès, d'on passà a Barcelona el 1859, essent ordenat sacerdot a Girona el 1871. El 1892 aparegué la seva principal obra, el llibre «La tradició catalana», de signe moderadament conservador, rèplica a «Lo catalanisme» de Valenti Almirall, on defensà apassionadament l'aportació a la llengua catalana i l'aportació del cristianisme a la història de Catalunya. El mateix 1892 intervingué en la redacció de les Bases de Manresa. El 1899 fou nomenat bisbe de Vic per Pius IX, a proposta del ministre català Duran i Bas. Fou home de gran acció associativa i intel·lectual, i influí fortament en el moviment de renovació cristiano-catalanista de les primeres dècades del segle XX, en l'òrbita de la Lliga. Des de 1934 està pendent a Roma el seu procés de beatificació.

L'alcalde de Vilafranca, Fèlix Sogas, davant la Biblioteca Torras i Bages, definitivament reinaugurada sota el seu mandat pel president de la Diputació de Barcelona Francesc Martí i Jusmet.

El monòlit-monument al bisbe Torras i Bages, a la plaça del l'Oli, davant la Biblioteca.

Placa a la paret del Museu del Vi. Aquest Museu, junt amb la Basílica, el Palau Baltà, el monument als castellers i

la Biblioteca Torras i Bages, a més d'altres edificis, completa el formós centre històric-artístic de Vilafranca

Les exposicions públiques, instrument indefugible de divulgació i culturalització, completades amb comissions ciutadanes

invertit més diners en aquests tres anys que els altres en tots els anys anteriors. També s'han elaborat fitxes i audiovisuals, com a complement de l'ensenyament ordinari, i s'han muntat, i s'estan subvencionant, tres *Centres de Lectura* a sengles escoles, els quals funcionen diàriament a la fi de les classes.

Un altre aspecte important en la política cultural de l'Ajuntament de Vilafranca han estat les *Exposicions públiques*. Se n'han fet moltes al llarg d'aquests anys, la majoria amb un caràcter pedagògic i, per tant, adreçades a estudiants. Especialment les exposicions sobre Goya, Picasso, putxinel·lis catalans, Darwin i l'Evolució, i «Contes i poesies» com a fruit del concurs anyal escolar de narracions, contes i poesies, que es fa a nivell comarcal.

També han estat importants les aportacions a l'activitat cultural ciutadana de manera global, com la creació de comissions- Consell

Sala d'entrada a la Biblioteca Torras i Bages, a la planta baixa. La tipologia de l'edifici és així descrita pel Col·legi d'Arquitectes: «Casa pairal d'origen gòtic, entre mitgeres i fent cantonada. Planta soterrani, baixa, pis i golfes sota

coberta de teula àrab. Fnestres coronelles gòtiques de tres arcs a la façana del carrer Ferran.

Façana principal amb portalades, balcons i finestres seguides a les golfes».

En la mateixa planta de l'edifici, una tranquil·la sala per als estudiosos de l'arxiu municipal-comarcal, situat en una sala veïna.

Les publicacions i la informació municipal,
especialment l'emissora, mitjà de participació
dels ciutadans vilafraquins

Municipal de Cultura, Comissió de Programació del Teatre Municipal, Servei d'Iniciatives Culturals –i de manera concreta amb la subvenció a activitats concretes de les entitats. El Servei d'Iniciatives Culturals és un conjunt de materials històrics, geogràfics, artístics i d'altres que l'Ajuntament va reunir gràcies a l'aportació de particulars i els posa a disposició d'escoles o entitats culturals i recreatives per a la formació dels seus membres.

Mitjans d'informació municipal

Les publicacions municipals també ocupen un notable lloc: els llibrets anuals de «Contes i Poesies», els «Quaderns de Divulgació Cultural» (sobre temes i personatges lligats a la Vila i la comarca), l'«Agenda Cultural» (d'aparició mensual, on es reflecteixen totes les activitats culturals de la Vila), l'«Ajuntament Informa-Butlletí Municipal» (d'aparició bimensual). Com a complement d'aquest aspecte divulgatiu i informatiu, de comunicació entre l'Administració municipal i els ciutadans, cal esmentar el funcionament, a partir d'aquest any, del Gabinet de Premsa Municipal i Ràdio Vilafranca-Emissora Municipal.

Dues vistes de la sala gran de la biblioteca, al primer pis. Ser alhora centre de lectura i centre d'irradiació cultural és l'objectiu de cada Biblioteca Popular de la Diputació de Barcelona, segons l'objectiu que tant el vilafraquí

Pere Bohigas, president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, com el president de la Diputació Francesc Martí i Jusmet, assenyalaren en l'acte inaugural de la Biblioteca Torras i Bages, l'Onze de Setembre de 1982.

La política cultural té també en compte la dinamització participativa en el marc de les diverses festes populars

Finalment, en aquests panorama i balanç de la política cultural municipal, cal parlar d'un darrer aspecte englobat sota el concepte de **dinamització cultural**, que recull un ample ventall d'activitats realitzades fonamentalment en espais oberts i en les quals participa força gent. En són exemples la *celebració de Sant Jordi* –com a patró de Catalunya i com a diada del llibre–, la de *l'Onze de Setembre*, la subvenció d'actes a Cal Bolet, el suport, superat cada any, a *la Festa Major*, una de les més típiques de Catalunya, els *Concerts d'Orgue* a la Basílica de Santa Maria, o bé la celebració durant l'estiu, al mes d'agost, dels *Festivals al Carrer*, on hi acudeixen importants orquestres,

bandes o ballets i esbarts que actuen als vespres pels diferents barris de la Vila.

Aquesta és la plasmació d'una política cultural municipal: crear elements tècnics de suport a la cultura, posar-los a disposició del poble i dinamitzar o promoure actes que enriqueixen la formació cultural i cívica dels ciutadans i, consegüentment, del conjunt de la societat. Abans no hi havia pràcticament res, la política cultural municipal s'ha edificat sobre un terreny llis i desert. S'ha fet molta cosa, però encara n'hi ha molta per fer: l'Ajuntament ho sap i continuarà en aquesta via. ■

Els artístics sostre i arcades del segon i darrer pis de la Biblioteca. La seva renovació ha estat duta a terme sota la direcció de l'arquitecte de la Diputació Jordi Querol, que plantejà una renovació d'una casa del segle xv reforçant-ne tota l'estructura interior, i en especial els vicis ocults com els tèrmits, refent-la amb un objectiu funcional i de revaloració del tresor històric-artístic que significa. Així Vilafranca compta ja, a més de biblioteques escolars i privades, amb tres biblioteques: la Torras i Bages amb 17.000 volums, la Biblioteca de la Caixa de Pensions de Catalunya i Balears amb 12.000 volums, i les diferents biblioteques del plural Museu de Vilafranca, com l'arxiu bibliogràfic, el de protocols, el de la comunitat de preveres de Santa Maria, la biblioteca de l'Institut Penedèsenc, la de temes del vi i la col·lecció de llibres sobre ceràmica del doctor Bonet. Aquest fons bibliotecari, les tres revistes comarcals editades a Vilafranca, i tantes altres expressions culturals, complemen no solament la capitalitat econòmica sinó també cultural de la vila de Vilafranca, capital de l'Alt Penedès, amb 25.000 habitants.

La sala de lectura per a nens, en el mateix primer pis de la Biblioteca.

810 BIBLIOTEQUES A CATALUNYA

La següent informació aparegué al diari "Avui" el passat 1 de setembre de 1982:

El departament de Governació de la Generalitat ha fet públiques algunes de les dades recollides en un estudi sobre equipaments i entitats culturals a Catalunya. Les dades divulgades fan referència a biblioteques, sales d'actes, centres socials i aules de cultura, entitats folklòriques, agrupaments escoltes i centres excursionistes.

Un de cada tres municipis disposa, segons aquell estudi, d'una biblioteca o sala de lectura. De les 810 biblioteques comptabilitzades a Catalunya, 236 pertanyen a la ciutat de Barcelona i 574 es reparteixen entre 364 municipis.

Gairebé tots els municipis de més de mil habitants disposen d'una biblioteca, però aquesta dada és en si mateixa poc indicativa, car inclou instal·lacions molt mal equipades, sobretot en els petits municipis. D'altra banda, alguns grans municipis no tenen biblioteques.

La biblioteca és, en general, la primera instal·lació cultural amb què compten els municipis. Això és conseqüència de les diverses campanyes que s'han fet durant molts anys, tant per part de les caixes d'estalvis com de les diputacions, ajuntaments i altres organismes públics.

La propietat de les biblioteques es distribueix entre els ajuntaments (34,5 per cent), les caixes d'estalvis (24,8 per cent), les entitats culturals (14,8 per cent) i la Generalitat i les diputacions (12,7 per cent).

Una altra instal·lació cultural freqüent és la sala d'actes. A Catalunya s'han localitzat 486 sales d'actes, sense comptar-hi les de la

ciutat de Barcelona. Aquestes 486 sales es distribueixen entre 267 municipis. La major part són de propietat municipal. Hi ha altres instal·lacions —centres socials o aules de cultura— que són més freqüents en els municipis de més de cinc mil habitants. Gairebé sempre són propietat d'entitats privades o grups culturals que necessiten un potencial de població relativament elevat per poder dur endavant les seves activitats.

L'existència d'aquesta mena d'instal·lacions no implica, però, que totes siguin efectivament utilitzades. Els centres socials i les aules de cultura no són, doncs, un índex fiable de l'activitat cultural dels municipis, indica l'estudi del departament de Governació.

Les entitats de caràcter folklòric, com els orfeons o els esbarts dansaires, apareixen en municipis de més de dos mil habitants. És el tipus d'activitat més tradicional, i no depèn tant de la dimensió del municipi com de la seva història. D'altra banda, aquestes entitats no necessiten instal·lacions especialitzades i, molt sovint, fan servir locals parroquials o sales dels ajuntaments. L'estudi ha localitzat 3.283 entitats culturals fora de Barcelona-ciutat.

Els agrupaments escoltes i els centres excursionistes apareixen en els municipis de més de 10.000 habitants i responen a una tradició del país. D'altres equipaments o entitats de menys tradició necessiten un nivell de població més elevat perquè puguin subsistir.

Els petits municipis tenen un nombre d'entitats culturals inferior al nombre d'instal·lacions de què disposen.

La Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Barcelona

Cens de les 92 biblioteques populars de la Diputació, que arribaran a més de 100 en els primers mesos de 1983

Aquest treball final del «dossier» que dedica Arrel a la xarxa de biblioteques populars de la Diputació de Barcelona conté el cens de les 92 biblioteques populars censades al mes de novembre de 1982. Abans, però, hi ha breus referències a la història, funció i balanç, pressupost i col·laboracions, i distribució comarcal, de les Biblioteques Populars.

1. La història

La Xarxa de Biblioteques Populars a Catalunya té el seu origen en l'acord pres per l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya, en sessió de 26 de maig de 1915, d'iniciar la creació d'un sistema de biblioteques populars, que serien aprovades a instància dels municipis que ho sol·licitessin i que, segons la seva amplitud i envergadura, podrien tenir el caràcter de populars, comarcals o filials.

El 30 de març de 1931, l'Ajuntament de Barcelona cedeix a la Diputació, amb la finalitat que l'Institut d'Estudis Catalans pugui ampliar les seves instal·lacions, l'antiga Casa de Convalescència, i al Patronat de la Biblioteca de Catalunya l'antic Hospital de la Santa Creu, en usdefruit, per a la instal·lació de les seves dependències. A canvi, la Diputació es compromet a organitzar i mantenir a la ciutat deu Biblioteques Populars, una a cada districte municipal, sempre que l'Ajuntament cedeixi el local en les condicions tècniques que aquest servei exigeix.

Tres anys més tard, el 1934, s'inaugurà la primera Biblioteca

Popular a Barcelona, instal·lada al pavelló central del grup escolar «Pere Vila», al districte IV, que ha vingut funcionant fins ara i posseeix ja un important fons de literatura infantil i llibres de pedagogia. A les darreries de novembre de 1935 fou inaugurada la segona biblioteca popular a Barcelona, al barri de Sant Andreu de Palomar, que porta el nom del dramaturg «Ignasi Iglésias», fill d'aquell barri.

Fins a l'any 1940 no es reprèn la creació de biblioteques populars. Així, en aquell any, és oberta en el mateix edifici de l'Hospital de la Santa Creu la Biblioteca Infantil i Jovenívola, al carrer Egipcíacues, i el 1941, la de Sant Pau, destinada a estudiants, situada a la planta baixa de la Casa de Convalescència. L'any 1940 va integrar-se a les biblioteques de la Diputació l'antic Institut de Cultura per a la Dona, fundat per la Sra. Francesca B. de Verdaguer.

Fins al 1963 va quedar interrompuda aquesta tasca per dificultats pressupostàries. Aquell any, amb la cooperació de l'Ajuntament de Barcelona, es creà la Biblioteca Infantil «Josep Maria Folch i Torres», al Parc de la Ciutadella, i el 1968 s'inaugurà la Biblioteca «Juan Antonio Parera», al barri de Sant Martí de Provençals.

L'any 1967, l'Ajuntament de Barcelona posa sota el patronatge de la Diputació la Biblioteca Arús, fundada per Rosend Arús i Arderiu i lliurada per ell a la ciutat de Barcelona l'any 1895. En aquesta Biblioteca les despeses de personal van a càrrec de la Diputació.

El 1970 es creen, en col·laboració

amb el Patronat Municipal de la Vivenda, les Biblioteques «Antoni Julià de Capmany», al districte VIII, vora la Plaça Lesseps, i la de «Ramon d'Alòs Moner», al barri del Besòs, districte X, i el 1971 la Popular de «Les Corts», a la Tinència d'Alcaldia del Barri.

El desembre de 1971, amb la col·laboració de la comunitat de Religioses del Sagrat Cor, es creà la Biblioteca «Sofia Barat», que s'instal·là a l'edifici del mateix col·legi, i al Col·legi dels Jesuïtes d'Hostafrancs s'inaugurà també la popular «San Jorge».

L'any 1972, en un pavelló municipal de Parcs i Jardins, es creà la Biblioteca «Lola Anglada», a l'illa situada als carrers Entença, Rosselló i Provença. La Biblioteca de la Guineueta fou creada per acord del Ple de la Diputació, de 29-VI-1977, en virtut de conveni amb l'Ajuntament de Barcelona i el Col·legi de religioses de Jesús-Maria. Situada al barri de la Guineueta, es troba instal·lada a l'edifici del mateix Col·legi.

És, doncs, en els anys setantes, sobretot cap a la fi, quan s'anaren creant les diverses Biblioteques i especialment ja les comarcals, fins a la xifra del centenar que aviat s'assolirà.

2. La seva funció i el seu balanç

La funció de les Biblioteques inclou el doble servei de lectura i extensió cultural bibliotecària. El servei de lectura s'efectua en el doble aspecte de sala de lectura i a domicili, mitjançant el préstec. L'extensió

Pressupost anual de més de 500 milions per a la Biblioteca de Catalunya i per a la xarxa de Biblioteques Populars

bibliotecària comprèn el treball de captació i orientació del lector i tots els actes culturals inherents a la biblioteca, tals com conferències, concursos, concerts, classes de català, i el treball de les seccions infantils.

Com a mostra de l'activitat realitzada, les biblioteques elaboren les seves Memòries anuals, publicades a l'Anuari de la Biblioteca de Catalunya. En l'anterior anuari de 1979 –que seguí al de 1975– resultà per a les més de 70 biblioteques aleshores existents, un total, en l'any 1979, de 2.143.387 llibres llegits a la sala de lectura i 276.494 llibres de préstec, així com 225 actes culturals realitzats. Avui, per a 1982 i encara més per a 1983, hom calcula que el nombre de llibres anuals llegits i préstecs supera ja els quatre milions, amb prop de mil actes culturals.

3. Pressupost i col·laboracions

Per a la realització d'aquest servei públic, la Diputació de Barcelona compta amb un pressupost anual de més de 500 milions de pessetes, prop de 200 dels quals són per al pagament del funcionariat de biblioteques, seguint en importància les partides d'adquisició de llibres i revistes, i de conservació i reparació dels edificis. Els més de 500 milions es distribueixen en 215.282.596 per a la Biblioteca de Catalunya i 285.709.430 per al conjunt de la Xarxa de Biblioteques Populars.

Les activitats de les Biblioteques no serien, però, realitzables sense la col·laboració de moltes altres institucions. En una estadística realitzada a inicis de 1982, en 85 biblioteques, es comprova que 12 edificis que acullen biblioteques pertanyen a l'Ajuntament de Barcelona, uns altres 38 a Ajuntaments de les comarques barcelonines –7 d'aquests 38 edificis de biblioteques són a la mateixa casa consistorial–, 19 edificis de Caixes (6 de la de Manresa, 6 també de la de Sabadell, 5 de la de Manlleu i 2 de la del Penedès), 5 edificis propietat de l'Església, 3 de l'Estat, i 8 de la Diputació.

Sovint, la cessió de l'edifici a la

Diputació per instal·lar-hi una biblioteca popular es realitza a través d'un Conveni, de vegades signat per tres parts, la Diputació, l'Ajuntament respectiu, i l'entitat privada que l'acull. L'actual equip de govern de la Diputació té un interès especial a fer participar en la implantació i funcionament de les biblioteques no solament els Ajuntaments respectius, canal principal de col·laboració i que sol·liciten la biblioteca, sinó les entitats que vulguin col·laborar-hi.

4. Distribució comarcal

Les onze comarques que corresponen a la Diputació de Barcelona tenen així distribuïdes les Biblioteques Populars: Barcelonès, 31 biblioteques; Bages, 12; Vallès occidental, 10; Maresme, 9; Vallès oriental, 9; Baix Llobregat, 8; Osona, 7; Alt Penedès, 2; Garraf, 2; Anoia, 1, i Berguedà, 1. S'han de comptar a més els dos bibliobusos: tenen caràcter de biblioteques de préstec, essent un d'ells urbà i l'altre rural. L'urbà fou inaugurat l'any 1957 i recorre els sectors nord-est i sud de Barcelona, amb estacionament en diferents carrers i places de la ciutat i a les veïnes poblacions de l'Hospitalet i Esplugues. El rural, inaugurat l'any 1973, té per centre la ciutat de Berga i serveix els pobles d'aquella comarca, molt desproveïda de biblioteques. En una darrera estadística feta l'any 1981, amb 85 biblioteques, es comprovava que 37 eren urbanes, 24 rurals i 24 mixtes. Així mateix, 9 biblioteques pertanyen a municipis de menys de 3.000 habitants, 22 de 3.001 a 10.000 habitants, 12 de 10.001 a 20.000 habitants, 11 de 20.001 a 100.000 habitants, 15 de 100.001 a

500.000 habitants, i 16 a poblacions de més de mig milió d'habitants. L'actual acció de la Diputació s'adreça a compensar les zones pitjor proveïdes, tenint, però, en compte que si bé el 35 % de biblioteques es troben al Barcelonès, aquesta és encara proporcionalment –incloent Barcelona ciutat– la comarca més desproveïda segons el nombre d'habitants.

5. Cens de les Biblioteques Populars

Segons el Cens que segueix, realitzat el mes de novembre de 1982, la Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Barcelona consta de:

- 48 Biblioteques Populars.
- 33 Biblioteques Filials de les Populars i de les Caps de Zona.
- 7 Biblioteques Caps de Zona o que actuen en funció de Centrals Comarcals.
- 2 Biblioteques de temes especials.
- 2 Bibliobusos.

En total, doncs, el nombre de Biblioteques a 1 de desembre de 1982 és de 92. Abans de Nadal, s'inaugura la de Parets del Vallès i aviat la de Taradell, a més de 7 noves Biblioteques Populars a la ciutat de Barcelona. En els primers mesos de 1983 passaran, doncs, de 100. La denominació de Filials vol dir que són dependents de les Caps de Zona comarcals o directament del Servei de Biblioteques de la Diputació en el cas de les Filials que es troben a Barcelona i el Barcelonès. Filial vol dir que el o la cap de la biblioteca no té el títol bibliotecari exigint per les altres. Tant les filials, com les cap de zona, com les de temes especials i els bibliobusos, es ressenyen al següent Cens.

Aquesta Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Barcelona és un cas únic en el conjunt de totes les Diputacions catalanes i espanyoles. Legalment, la Diputació no està obligada a tenir-les, però es tracta d'una tradició històrica a la qual, en el marc de l'actual política cultural de la Diputació de Barcelona –que en el cas de les Biblioteques depèn de la Comissió de Cultura presidida pel diputat César López Vera–, l'equip de govern de la Diputació presta la màxima atenció.

I. BARCELONA CIUTAT

Per districtes:

Districte I

1. BIBLIOTECA INFANTIL «JOSEP M.ª FOLCH I TORRES» – Filial – Parc de la Ciutadella (Al costat de l'Institut Verdguer) BARCELONA-3

HORARI: Hivern: De dimarts a dissabtes de 9,30 a 13,30 h.; diumenges d'11,30 a 13,30 h.

Districte IV

2. BIBLIOTECA POPULAR «FRANCESCA BONNEMAISON DE VERDAGUER CALLIS» (abans «Biblioteca de La Dona») Sant Pere més Baix, 7 BARCELONA-3

HORARI: De dilluns a divendres d'11,30 a 13,30 i de 16 a 21 h.; dissabtes de 16 a 21 h.

3. BIBLIOTECA POPULAR «PERE VILA» (Grup Escolar «Pere Vila») Passeig Lluís Companys, s/n. BARCELONA-3

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. (infants) i de 17 a 20 h. (adults); dissabtes de 10 a 13 h.

4. BIBLIOTECA POPULAR «SOFIA BARAT» Diputació, 328 BARCELONA-9

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

Districte V

5. BIBLIOTECA POPULAR DE «SANT PAU» – Biblioteca Pilot – Carme, 47 (baixos de la Biblioteca de Catalunya) BARCELONA-1

HORARI: De dilluns a dissabtes: Mati: de 9 a 14 h. i Tarda: de 15,30 a 20,30 h.

6. BIBLIOTECA INFANTIL DE «LA SANTA CREU» – Biblioteca Pilot – Carme, 47 (baixos de la Biblioteca de Catalunya) BARCELONA-1

HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 9 a 14 h.

Districte VII

7. BIBLIOTECA POPULAR «SANT JORDI» – Filial – Torre Damians, 6 (local Escola Tècnica Professional) BARCELONA-14

HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 10 a 14 h.

Districte VIII

8. BIBLIOTECA POPULAR «ANTONI JULIÀ DE CAPMANY» (Gràcia) Torrent de l'Olla, 219 BARCELONA-12

HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30; dissabtes de 10 a 13 h.

Districte IX

9. BIBLIOTECA POPULAR DE «LA GUINEUETA» Rambla del Caçador, 6-12 (Col·legi de Jesús i Maria «Clàudia Thevenet») BARCELONA-31

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

10. BIBLIOTECA POPULAR «IGNASI IGLESÍAS» (Sant Andreu del Palomar) Malats, 1 BARCELONA-30

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 22 h.; dissabtes de 9 a 14 h.

11. BIBLIOTECA POPULAR DE «LES ROQUETES» C/. Pla de Fornells, 31 BARCELONA-33

HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30; dissabtes de 10 a 13 h.

Districte X

12. BIBLIOTECA POPULAR «RAMON D'ALÒS-MONER» (Besòs) Plaça de la Mare Nazària March, s/n. BARCELONA-19

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

13. BIBLIOTECA POPULAR DE «SANT MARTÍ DE PROVENÇALS» Plaça Eduard Torroja, s/n. (local del Grup Escolar)

BARCELONA-18

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21.; dissabtes de 11 a 14 h.

Districte XI

14. BIBLIOTECA POPULAR DE «LES CORTS» Joaquim Molins, 10 BARCELONA-28

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes igual.

15. BIBLIOTECA INFANTIL «LOLA ANGLADA» Rocafort-Còrsega. Jardins Montserrat BARCELONA-29

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 14 h.

II. BARCELONÈS

BADALONA

16. BIBLIOTECA POPULAR «SANT ANASTASI» Bisbe Irurita, s/n. (Edifici del HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

ESPLUGUES DE LLOBREGAT

17. BIBLIOTECA POPULAR «PARE MIQUEL D'ESPLUGUES» Plaça de la Sardana, 9 (Edifici Banesto) HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10,30 a 13,30 h.

L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

18. BIBLIOTECA POPULAR DE BELLVITGE C/ França, 41-49 HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.
19. BIBLIOTECA POPULAR DE «LA FLORIDA» Renclusa, 51 HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 9 a 13 h.

Pressupost anual de més de 500 milions
per a la Biblioteca de Catalunya i
per a la xarxa de Biblioteques Populares

20. BIBLIOTECA POPULAR «JOAQUIM COSTA»
(Pubilla Cases)
Molí, 50
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes igual.
21. BIBLIOTECA POPULAR «JOSEP JANÉS I OLIVÉ» (La Torrassa)
Plaça Espanyola, 23
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 17 a 20 h.

22. BIBLIOTECA POPULAR «MOSSÈN HOMAR»
Plaça de l'Ajuntament, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 16 a 21 h.

23. BIBLIOTECA POPULAR DE «SANTA EULÀLIA DE PROVENÇANA»
C/ Pareto, 22
HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30; dissabtes de 10 a 13 h.

SANT ADRIÀ DE BESÒS

24. BIBLIOTECA POPULAR
C. Dr. Barraquer, 1
(Edifici de l'Ajuntament)
HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

SANTA COLOMA DE GRAMENET

25. BIBLIOTECA POPULAR F. «VALLS I TABERNER»
Sant Carles, 13-15
HORARI: De dimarts a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dijous de 9 a 14 h.; dissabtes de 9,30 a 13,30 h.
26. BIBLIOTECA POPULAR DE «SINGUERLÍN»
Francesc Macià, 132
(Edifici de Caixa d'Estalvis de Sabadell)
HORARI: Dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 9 a 14 h.

SANT JUST DESVERN (BARCELONES)

27. BIBLIOTECA POPULAR
Rambla de Sant Just, s/n. (Parador Municipal)

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes igual.

III. COMARQUES

Per ordre de poblacions:

ABRERA (BAIX LLOBREGAT) – Filial –

28. BIBLIOTECA POPULAR «TERESA VERDAGUER VDA. PLATON»
Edifici Caixa d'Estalvis de Manresa
C/ del Rebató, 4
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes igual.

AIGUAFREDA (VALLÈS ORIENTAL) – Filial –

29. BIBLIOTECA POPULAR LLUÍS MILLET I PAGÈS
Plaça del Pont, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h.; dissabtes igual.

ARENYS DE MAR (MARESME) – Cap de Zona –

30. BIBLIOTECA POPULAR «P. FIDEL FITA»
Plaça de la Vila, 2
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 12,30 i de 17 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

ARENYS DE MUNT (MARESME)

31. BIBLIOTECA POPULAR «SANT MARTÍ»
Francesc Macià, 5
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. i de 17 a 20 h.; dissabtes igual.

AVINYÓ (BAGES) – Filial –

32. BIBLIOTECA POPULAR
Passeig de la Rosaleda, 19
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 17 a 20 h.

BALSARENY (BAGES) – Filial –

33. BIBLIOTECA POPULAR
Edifici Caixa d'Estalvis
C/ Nord, 2
HORARI: De dilluns a divendres de 18 a 21 h.; dissabtes de 12 a 14 h.

EL BRUC (ANOIA) – Filial –

34. BIBLIOTECA POPULAR «VERGE DE MONTSERRAT»
Casal Familiar
C/ Parroquia, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes igual, dijous tancat, diumenges de 10'30 a 12,30 h.

CABRILS (MARESME) – Filial –

35. BIBLIOTECA POPULAR
Dominga Carles, 1
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 20 h.; dissabtes igual.

CALELLA DE LA COSTA (MARESME)

36. BIBLIOTECA POPULAR COSTA I FORNAGUERA
C/ de Sant Jaume, s/n. (carretera)
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 12,30 i de 17 a 20,30 h.; dissabtes de 9 a 12.

CANET DE MAR (MARESME)

37. BIBLIOTECA POPULAR P. GUAL I PUJADAS
Passeig Misericòrdia, 13
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. i de 18 a 21 h.; dissabtes d'11 a 13 h.

CANOVELLES (VALLÈS ORIENTAL) – Filial –

38. BIBLIOTECA POPULAR
C/ del Nord, 35
HORARI: De 16,30 a 20,30 de dilluns a divendres, dissabtes de 9,30 a 13,30 h.

CARDEDEU (VALLÈS ORIENTAL)

39. BIBLIOTECA POPULAR MARC DE VILALBA
Casal de Cultura
C/ Daurella, 1
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. i de 17,30 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

CASTELLBISBAL (VALLÈS OCCIDENTAL) – Filial –

40. BIBLIOTECA POPULAR MOSSÈN JACINT VERDAGUER
Sant Joan, 2

HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes igual.

CERDANYOLA (VALLÈS OCCIDENTAL)

41. BIBLIOTECA POPULAR
Avinguda Sant Iscle, 2

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 9 a 13 h.

CORNELLÀ DE LLOBREGAT (BAIX LLOBREGAT)

42. BIBLIOTECA POPULAR JOAN MARAGALL
Avinguda Joan Margall, s/n.
(Al costat Institut de 2.^a ensenyança)

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 16 a 19 h.

ESPARREGUERA (BAIX LLOBREGAT)

43. BIBLIOTECA POPULAR BEAT DOMÈNEC CASTELLET
Plaça de l'Església, 3

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. i de 17 a 20 h.; dissabtes de 10,30 a 13 h.

L'ESTANY (BAGES) – Filial –

44. BIBLIOTECA POPULAR ABAT BERENGUER DE RUIDEPERES
Plaça Monestir

HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 16 a 19 h.

GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL)

– Cap de Zona –

45. BIBLIOTECA POPULAR FRANCESC TARAFÀ
C/ Corró, 47

HORARI: De dilluns a divendres de 12 a 13 h. i de 16 a 20 h.; dissabtes igual.

LA LLAGOSTA (VALLÈS ORIENTAL)

46. BIBLIOTECA POPULAR
Sta. Teresa, 6

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

MALGRAT DE MAR (MARESME)

47. BIBLIOTECA POPULAR
C/ de les Escoles, 10-bis

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h. i de 17 a 20 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

MANLLEU (OSONA) – Cap de Zona –

48. BIBLIOTECA POPULAR BISBE MORGADES
Sant Jordi, 3
Apartat Correus, 26

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 12,30 i de 16,30 a 20 h.; dissabtes igual.

(BARRI DE GRÀCIA) – Filial –

49. BIBLIOTECA POPULAR «MN. BLANCAFORT»
C/ Roca, s/n. Grup Escolar-Apartat Correus, 26

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 20 h.; dissabtes de 10,30 a 12,30 h.

MANRESA (BAGES) – Cap de Zona –

50. BIBLIOTECA POPULAR
Plaça d'Espanya, s/n.
Institut de 2.^a Ensenyança

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h., i de 18 A 21 h.; dissabtes igual.

MARTORELL (BAIX LLOBREGAT)

51. BIBLIOTECA POPULAR
Francesc Santacana, 13, (Casa de Cultura)

HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30 h.; dissabtes de 15,30 a 18,30 h.

MOLLET DEL VALLÈS (VALLÈS ORIENTAL)

52. BIBLIOTECA POPULAR
Riera Caganell, s/n. (Casal de Cultura)

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 9 a 14 h.

MONTCADA I REIXAC (VALLÈS OCCIDENTAL)

53. BIBLIOTECA POPULAR
C/ Montiu 12

HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

MONTMELÓ (VALLÈS ORIENTAL)

– Filial –

54. BIBLIOTECA POPULAR

Federico Garcia Lorca, 35 baixos

HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h.; dissabtes igual.

MONTORNÈS DEL VALLÈS (VALLÈS ORIENTAL) – Filial –

55. BIBLIOTECA POPULAR

Rambra Sant Sadurni, s/n. (Edifici Caixa d'Estalvis)

HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h.; dissabtes de 9 a 13 h.

NAVARCLES (BAGES) – Filial –

56. BIBLIOTECA POPULAR SANT VALENTÍ

Plaça de la Vila, 1 (Edifici de l'Ajuntament)

HORARI: De dilluns a divendres de 10 a 11 i de 18 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

NAVARS (BAGES) – Filial –

57. BIBLIOTECA POPULAR JOSEP MAS CARRERAS
Pl. Ajuntament, s/n.

HORARI: De dilluns a divendres d'11,30 a 13,30 h.; i de 18 a 21 h. i dissabtes d'11,30 a 13,30 h.

OLESA DE MONTSERRAT (BAIX LLOBREGAT)

58. BIBLIOTECA POPULAR SANTA OLIVA

Anselm Clavé, 157

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h.; i de 17 a 20 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

PARETS DEL VALLÈS (VALLÈS ORIENTAL) – Filial –

59. BIBLIOTECA POPULAR

C/ Ponent (Casal dels avis)
Ca N'Oms

HORARI:

PINEDA (MARESME)

60. BIBLIOTECA POPULAR J. SERRA I MORET

Plaça de les Mèlies, 21

HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h.; i de 17,30 a 20,30 h.; dissabtes de 11 a 14 h.

EL PRAT DE LLOBREGAT (BAIX LLOBREGAT)

61. BIBLIOTECA POPULAR
Plaça Pau Casals, s/n. (Casal Mun. Cultura)
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 9 a 14 h.

PUI-GREIG (BERGUEDÀ) – Filial –

62. BIBLIOTECA POPULAR
Plaça de la Creu, 2
HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h.; dissabtes igual.

RODA DE TER (OSONA)

63. BIBLIOTECA POPULAR JOAN RIERA SALA
Bach de Roda, 4
HORARI: De dilluns a divendres, de 17 a 21 h.

RUBÍ (VALLÈS OCCIDENTAL)

64. BIBLIOTECA POPULAR
Maximí Fornès, 25-27
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

SÁBADELL (VALLÈS OCCIDENTAL)

65. BIBLIOTECA POPULAR CAN DÉU
Portal de la Floresta, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30.

66. BIBLIOTECA POPULAR CAN PUIGJANER
Carlemany, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 15,30 a 20,30; dissabtes d'11 a 13 h.

SALLEN (BAGES) – Cap de Zona –

67. BIBLIOTECA POPULAR SANT ANTONI M.ª CLARET
Passeig de la Biblioteca, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h.; i de 17 a 20 h.; dissabtes igual.

SANT ANDREU DE LLAVANERES (MARESME) – Filial –

68. BIBLIOTECA POPULAR
Pl. de la Vila, 1
HORARI: De dilluns a divendres de 17,30 a 21,30 h.; dissabtes igual.

SANT FELIU SASSERRA (BAGES) – Filial –

69. BIBLIOTECA POPULAR BEAT PERE ALMATÓ
Plaça Major, (Edifici Ajuntament, 2n pis)
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 20 h.; dissabtes igual.

SANT HIPÒLIT DE VOLTREGÀ (OSONA) – Filial –

70. BIBLIOTECA POPULAR MARQUÈS DE REMISA
Bisbe Morgades, 1
HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30; dissabtes d'11 a 13

SANT JOAN DE VILATORRADA (BAGES) – Filial –

71. BIBLIOTECA POPULAR
C/ Major, 58
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

SANT PERE DE RIUDEBITLLES (ALT PENEDES) – Filial –

72. BIBLIOTECA POPULAR
Reverend Otzet, 2
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 18 a 21 h.

SANT QUIRZE DE BESORA (RIPOLLÈS) – Filial –

73. BIBLIOTECA POPULAR POMPEU FABRA
Plaça Bisaura, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h.; dissabtes d'11 a 13 h.

SANT VICENÇ DE CASTELLET (BAGES)

74. BIBLIOTECA POPULAR
Maria Gimferrer, 20
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h., i de 17,30 a 20,30 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ (BAIX LLOBREGAT) – Filial –

75. BIBLIOTECA POPULAR JOAQUIM FOLGUERA
C/ Aranyó, 14
HORARI: De dilluns a divendres de 16 a 20 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

SANTPEDOR (BAGES) – Filial –

76. BIBLIOTECA POPULAR P. IGNASI CASANOVA
Carretera de Callús, baixos.
HORARI: De dilluns a divendres de 17 a 21 h.; dissabtes de 16 a 20 h.

SENTMENAT (VALLÈS OCCIDENTAL) – Filial –

77. BIBLIOTECA POPULAR
Avd. Anselm Clavè, 90
HORARI: De dilluns a divendres de 16,30 a 20,30 h., dissabtes de 9,30 a 13,30 h.

SITGES (GARRAF)

78. BIBLIOTECA POPULAR SANTIAGO RUSIÑOL
Plaça de l'Ajuntament, s/n.
HORARI: De dilluns a divendres de 10,30 a 12,30 h. i de 17,30 a 20,30 h.; dissabtes mati

79. BIBLIOTECA POPULAR «POBLE SEC» – Filial –
Canvi de la Fita – Avinguda de Ronda

SÚRIA (BAGES)

80. BIBLIOTECA POPULAR
Sta. Bàrbara, 20
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h., i de 18 a 21 h.; dissabtes de 10,30 a 13,30 h.

TERRASSA (VALLÈS OCCIDENTAL)

81. BIBLIOTECA POPULAR SALVADOR CARDÚS
Major de Sant Pere, 20, pis.
HORARI: De dilluns a divendres d'11 a 13 h., i de 17,30 a 20,30; dissabtes de 10 a 13 h.

TERRASSA LES ARENES

- Filial -

82. BIBLIOTECA POPULAR JOAN XXIII
C/ Joan XXIII, 27

HORARI: De dilluns a divendres de
16 a 20 h.; dissabtes de 9,30 a
13,30 h.

TERRASSA SANT LLORENÇ

- Filial -

83. BIBLIOTECA POPULAR SANT
LLORENÇ DEL MUNT
Grups de Sant Llorenç

HORARI: De dilluns a divendres de
16 a 20 h.; dissabtes de 9,30 a
13,30 h.

TONA (OSONA) - Filial -

84. BIBLIOTECA POPULAR «JOAN
MARAGALL»
C/ Major, 31 - 1.

HORARI: De dilluns a divendres de
16 a 21 h.; dissabtes de 10 a 13 h.

TORDERA (MARESME) - Filial -

85. BIBLIOTECA POPULAR
C/ Sant Antoni, 9 pis

HORARI: De dilluns a divendres de
16,30 a 20,30 h.; dissabtes igual.

VALLIRANA (BAIX LLOBREGAT)

86. BIBLIOTECA POPULAR JOSEP M.
LOPEZ PICO

Major, 342-346 (Edifici Caixa
d'Estalvis del Penedès)
HORARI: De dilluns a divendres de
16 a 21 h.; dissabtes igual.

VIC (OSONA) - Cap de Zona -

87. BIBLIOTECA POPULAR JAUME
BALMES

Plaça Don Miquel de Clariana, 3
HORARI: De dimarts a dissabtes
d'11 a 13 h. i de 17,30 a 20,30.
Dilluns mati, tancat.

VILAFRANCA (ALT PENEDE'S)

88. BIBLIOTECA POPULAR TORRES I
BAGES

Pl. de l'Exèrcit, 3
HORARI: Dilluns de 18 a 21 h.,
dimarts a divendres de 16 a 21 h.,
dissabtes de 16 a 20 h.

BIBLIOBUSOS

89. BIBLIOBÚS URBÀ

Itinerari: barris extrems de la ciutat
i diversos punts de les vies de
l'Hospitalet i Esplugues.
HORARI: de 16 a 20 h.

90. BIBLIOBÚS RURAL

Itinerari: té per centre Berga i visita
periòdicament els pobles d'aquella
comarca, molt desproveïda de
biblioteques.
HORARI: de 16 a 20 h.

BIBLIOTEQUES DE FONS ESPECIALS

BARCELONA

91. BIBLIOTECA ARÚS

Passeig de Sant Joan, 26, pral.
Barcelona-10

HORARI: De dilluns a divendres de
16 a 21 h.; dissabtes de 10,30 a
13,30 h.

BIBLIOTECA DEL MUSEU
MARÍTIM

Porta de la Pau, 2 - Drassanes
Barcelona-2

HORARI: De dilluns a dissabtes de
9 a 14 h.

SANTA COLOMA DE GRAMENET

92. BIBLIOTECA «CLÍNICA MENTAL»
Avda. Prat de la Riba, s/n.

HORARI: Matins de 9 a 14 dimarts,
dijous i divendres.
Tardes: de 14,30 a 19 h. dilluns,
dimecres i divendres. Dissabtes:
tancat. ■

El president Francesc Martí i Jusmet, nomenat delegat del Govern a Catalunya

Antoni Dalmau, nou president de la Diputació de Barcelona

A

rran del procés obert per les eleccions legislatives estatals del 28 d'octubre de 1982, amb la victòria absoluta del PSOE, el president de la Diputació de

Barcelona, Francesc Martí i Jusmet, fou nomenat, en el consell de Ministres del 22 de desembre, nou delegat del Govern a Catalunya. El 14 de desembre tingué lloc un ple extraordinari de la Diputació de Barcelona, en el qual Francesc Martí dimití del seu càrrec i va ser elegit nou president de la Diputació de Barcelona el diputat-president de la Comissió d'Ensenyament i portaveu del grup socialista Antoni Dalmau i Ribalta. Els següents documents fan referència a aquests fets, per aquest ordre:

1. Antoni Dalmau, elegit president de la Diputació de Barcelona: comunicat del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona del 14 de desembre de 1982, deixant constància del ple extraordinari d'elecció del nou president. 2. Discurs de comiat del secretari general de la Diputació de Barcelona, Josep Maria Esquerda, en nom dels funcionaris, al president Francesc Martí i Jusmet: l'acte de comiat tingué lloc a les 12 hores del dia 14 de desembre de 1982, una hora abans del ple extraordinari de dimissió del president Martí i elecció del president Dalmau, i a les paraules del secretari general respongué breument el president Martí recordant el seu passat com a funcionari contractat per la Diputació i la seva etapa presidencial, i agraint als funcionaris el suport il·lusionat i d'equip donat a la renovadora tasca que emprengué en el si de la Diputació de Barcelona. 3.

Discurs de comiat del president Francesc Martí i Jusmet i la seva biografia: el discurs fou pronunciat en l'esmentat ple del 14 de desembre. 4.

Primer discurs del nou president de la Diputació, Antoni Dalmau i Ribalta, i la seva biografia: el discurs fou també pronunciat en el ple esmentat.

El nou president de la Diputació, Antoni Dalmau i Ribalta.

Refermar la política municipalista, primer objectiu, de continuïtat, del nou president de la Diputació

1. ANTONI DALMAU, ELEGIT PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ

El refermament de la política municipalista realitzada fins ara, així com la voluntat d'harmonitzar el principi constitucional de continuïtat de les diputacions amb el necessari reforçament dels lligams amb la Generalitat, han estat el trets principals del primer discurs d'Antoni Dalmau com a president de la Diputació de Barcelona elegit en el curs del ple extraordinari que la corporació ha celebrat aquest mati. Pocs moments abans, havia presentat la seva dimissió Francesc Martí i Jusmet que, com se sap, serà nomenat pròximament delegat del Govern a Catalunya.

L'elecció d'Antoni Dalmau –tinent d'alcalde d'Igualada i president de la Comissió d'Ensenyament de la Diputació– ha estat sancionada amb els vots favorables del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), el seu partit, i del PSUC, i amb l'abstenció dels representants del CiU i de Centristes de Catalunya-UCD, que no han presentat candidat alternatiu.

L'acte s'ha iniciat amb la lectura, per

part del secretari general, de l'escrit de renúncia de Francesc Martí, el qual, després d'un parlament de comiat, en el qual ha fet balaç d'aquests darrers anys de gestió democràtica de la corporació i ha expressat la il·lusió que en tot moment ha presidit el seu mandat, ha passat a ocupar el seu escó de diputat.

Tot seguit, Jordi Conill, vice-president en funcions de president accidental, ha disposat l'elecció de nou president de la Diputació, adreçant-se als portaveus de partit i coalició, els quals han expressat la seva intenció de vot, ja que l'únic grup que havia presentat candidat era el PSC, en la persona d'Antoni Dalmau.

El representant de Centristes de Catalunya-UCD, Carles Güell, ha anunciat l'abstenció del seu grup, per la seva condició d'oposició, però des d'una postura de sincera cordialitat. En sentit semblant s'ha expressat el capdavanter de CiU, Ramon Pla, que ha manifestat que l'abstenció de la seva coalició no significa un abandó del seu paper d'oposició, sinó un gest

de bona disposició envers el futur president i de voluntat de col·laboració des de les lògiques discrepàncies.

D'altra banda, el portaveu del PSUC, Antoni Farrés, ha manifestat que el vot favorable del seu partit al candidat Antoni Dalmau no era incondicional, sinó fruit del pacte polític existent entre socialistes i comunistes.

A continuació, els diputats han emès el seu vot, que ha donat el següent resultat: 27 vots favorables –emesos secretament per papereta– i 22 abstencions, expressades verbalment –segons prescriu el reglament del ple– i que corresponen als diputats de CiU i Centristes de Catalunya-UCD.

Seguidament Antoni Dalmau ha promès el càrrec de president de la Diputació, n'ha rebut els atributs de part de Francesc Martí i ha ocupat la Presidència.

Finalment –després de l'elecció de Garcilàs– Antoni Aguado i Sánchez del PSC, com a nou vocal de la Comissió de Govern–, Antoni Dalmau ha pronunciat el seu primer discurs presidencial.

Josep Maria Esquerda, secretari general de la Diputació, acomiada el president Martí en nom dels funcionaris.

El darrer ple presidit per Francesc Martí i Jusmet. El vicepresident Jordi Conill a la seva dreta i el secretari general.

**Per damunt dels interessos de partit,
el president Martí ha sabut aglutinar
els punts de vista dels diversos polítics**

2. DISCURS DEL SECRETARI GENERAL DE LA DIPUTACIÓ, JOSEP MARIA ESQUERDA, EN NOM DELS FUNCIONARIS, DE COMIAT AL PRESIDENT FRANCESC MARTÍ I JUSMET

Excm. Sr. President, Ilms. Srs. Diputats,
amics i companys:

D'aquí a un moment tindrà lloc al Saló Daurat d'aquest palau un ple extraordinari de la Diputació de Barcelona en el qual presentarà la seva renúncia al càrrec de President l'Excm. Sr. Francesc Martí i Jusmet.

Es clourà d'aquesta manera una nova etapa de la història de la Diputació de Barcelona, etapa que va iniciar-se en el mes de maig de 1980 quan el president Tarradellas, que ho era de la Generalitat i de la Diputació, va cessar en ambdós càrrecs i es va procedir, tal com es farà ara, a l'elecció d'un nou President.

En Francesc Martí es va convertir, per tant, a partir d'aquell moment, en el primer President exclusiu de la Diputació de Barcelona, en la nova era democràtica, estatutària i constitucional. Aquesta és, per mi, la primera característica del seu mandat.

La segona és que el president Martí ha sabut aglutinar els diferents punts de vista dels representants polítics de la corporació demostrant que, per sobre dels interessos del partit, han estat els de la Corporació. Ha portat a terme una acció de govern mesurada, prudent i eficaç i amb una voluntat ferma d'unir criteris, de cercar el diàleg i d'aprofitar, com deia abans, el millor de cadascuna de les quatre opcions polítiques presents en aquesta Diputació. I crec sincerament que el president Martí ha sabut imposar el seu estil de fermesa —no pas duresa— i senzillesa —no pas trivialitat.

Crec innecessari en aquest aspecte assenyalar quines han estat les realitzacions més destacades de la Diputació de Barcelona en aquesta etapa, perquè no es tracta de fer una apologia ni un balanç, majorment perquè l'auditori es compon de funcionaris i personal de la Corporació

que coneixen, cadascú dins el seu servei, la tasca realitzada per la Corporació.

Com a tercera característica, que crec que és la que més ens afecta a nosaltres, ressaltaria que el president Martí ha estat per als funcionaris un President just, un President equitatiu, un President que, seguint amb la seva línia d'honestedat, ha tingut una especial sensibilitat per tot el que es refereix al personal de la Corporació, tingui una significació o traducció econòmica, social o de qualsevol dels aspectes propis de la funció pública. Potser l'exemple més significatiu del que acabo de dir és que un dels seus últims actes com a President d'aquesta Diputació, va tenir lloc ahir a la tarda, presidint el Tribunal del concurs-oposició convocat per a la provisió de places d'ordenances de la Corporació, garantint amb la seva presència la puresa del procediment de selecció. En l'altre extrem d'aquest aspecte, estaria el projecte de Reforma Administrativa que haurà d'ésser una de les fites importants d'aquesta Corporació.

Finalment, i per no estendre'm més, la quarta i última característica que voldria destacar és que el nostre President deixa aquest càrrec per anar a desenvolupar tasques de major responsabilitat política en el Govern espanyol a Catalunya.

Calendari en mà, aquesta etapa s'ha traduït en molts dies de franca i ferma col·laboració per part de tots els funcionaris. En la memòria ha estat un vol: just el temps d'habituar-nos a la dinàmica d'un pensament rigorós que ha exigit eficàcia i dedicació.

President Martí, com us deia fa pocs dies, vós no sou amic de frases buides i, per això, solament vull dir-vos de manera molt escarida però sentida, en nom de tot el personal de la casa, que ens acomiadem del nostre President amb la satisfacció d'haver-vos servit lleialment i amb la seguretat que en el nou càrrec per al qual us designarà el govern espanyol portareu a terme la mateixa tasca constructiva per al nostre país que heu desenvolupat al llarg d'aquests dos anys i escaig a la Diputació de Barcelona.

Després de la dimissió del president Martí, Jordi Conill crida els diputats a elegir el nou president.

La personalitat de Tarradellas, amb idees molt precises sobre l'acció de govern, influencià els membres de la Corporació

3. DISCURS DE COMIAT DEL PRESIDENT FRANCESC MARTÍ I JUSMET.

Senyores i senyors diputats.

El senyor secretari acaba de llegir l'ofici en què s'explica el motiu administratiu de la convocatòria d'aquest ple extraordinari. Però darrera dels aspectes jurídics i administratius en què sempre s'expressen les corporacions públiques, ja que és aquest el seu llenguatge normal, hi ha actituds polítiques i personals que s'han d'explicitar, tal com ho hem anat fent en aquest plenari al llarg de tres anys i mig.

Quan, el 2 de maig de 1980, vostès, per majoria, m'elegien president, adquiria molt més que un simple càrrec públic més o menys rellevant. Adquiria fonamentalment un compromís de gestió d'aquesta casa i d'impulsar les aspiracions de tots nosaltres cap a fer-les realitat amb el concurs i l'opinió de tots. Aquest compromís tenia un mandat precís fins a les properes eleccions municipals.

Assumia la tasca aleshores conscient de les dificultats, però també amb

il·lusió i amb esperança, il·lusió de treballar per les institucions democràtiques, esperança d'ajudar-les amb la màxima dedicació.

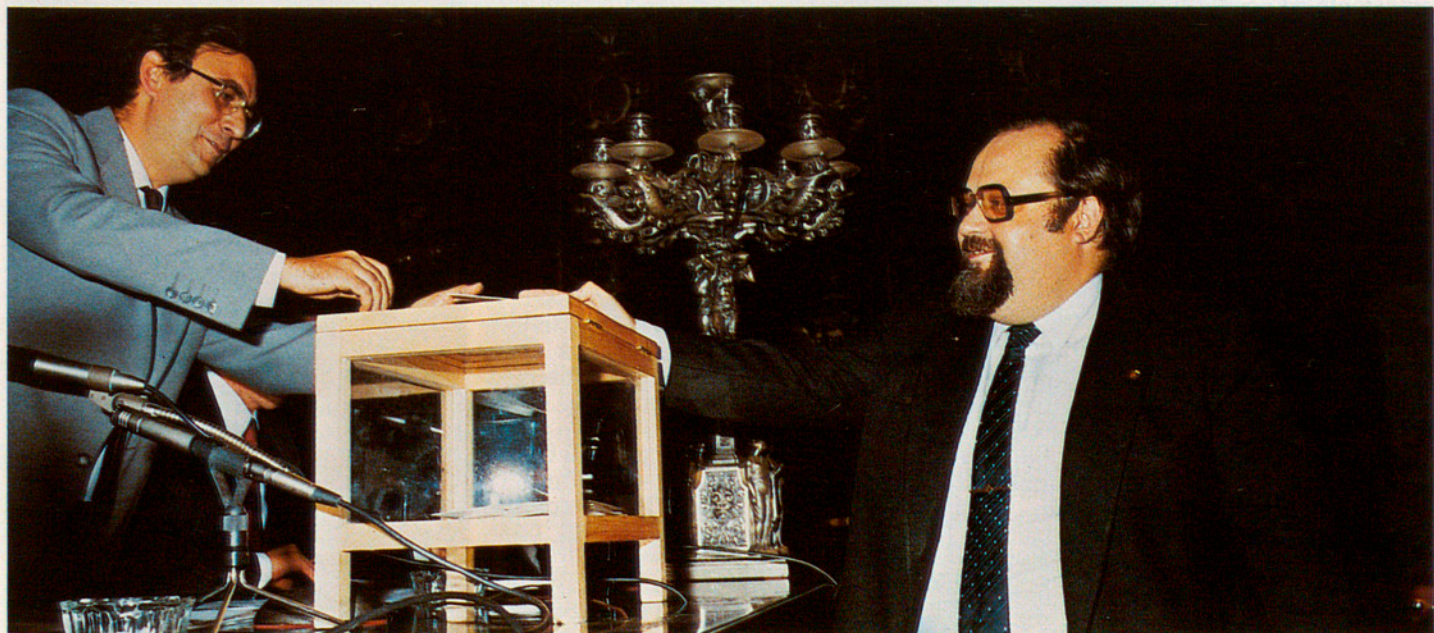
Havia arribat a aquesta sala de sessions i una setmana abans a la del Consell de Cent de l'Ajuntament de Barcelona aquells dies de festa de la jove democràcia que es van produir per les eleccions municipals democràtiques, junt amb milers de ciutadanes i ciutadans que a tots els ajuntaments d'Espanya portaren nova saba i esperança a la vida local. M'hi portava, com a molts altres, no tant un esperit d'incidir en una institució concreta sinó el d'uns anys de lluita per la instauració i l'aprofundiment de la democràcia. És per aquesta darrera que a la proposta de la presidència de l'actual govern, govern que òbviament per a mi com per a molts ciutadans representa la possibilitat certa de portar endavant els ideals de bastants anys, a la proposta, deia, de fer-me càrrec de la Delegació del Govern a Catalunya havia de mostrar-m'hi disposat. Aquesta proposta, cas d'ésser-me acceptada la renúncia, es concretaria, amb el nomenament, els propers dies.

Com deia començar un càrrec com el

de president de la Diputació no és un patrimoni sinó un compromís de gestió davant d'un plenari. És per això que avui els demano que em rellevin d'aquest compromís. Estic segur que tots vostès entenen perfectament les raons.

Una decisió d'aquesta naturalesa no és un acte fred. Tres anys i mig de records, relacions i lligams pesen molt en l'ànim del qui se'n va. Records com el de la presa de possessió dels ajuntaments democràtics, que ja he esmentat, com el de l'any que presidí l'actual corporació del president Tarradellas, que ens va permetre conèixer una personalitat amb idees molt precises sobre l'acció de Govern, que ens va influir tots. Es va produir aquell any l'aprovació de la Constitució i de l'Estatut i la primavera del 80 el Parlament de Catalunya, que avui celebra el seu mig segle, es constituïa i obria pas a l'actual etapa de la Generalitat, coincidint amb la meua elecció com a president de la Diputació i establia dos objectius per a aquesta corporació: les transferències i el servei als ajuntaments.

En l'aspecte de suport als ajuntaments, aquesta corporació l'ha considerat com

El vot de l'ex-president Martí per elegir nou president.

L'ajut de la Diputació als municipis ha passat de mil a sis mil milions en els darrers cinc anys

la seva tasca fonamental. Així, l'ajut a la inversió municipal ha permès multiplicar i fer multiplicar per sis les inversions dels ajuntaments finançades amb aportacions de la Diputació, en quatre anys. De 946 milions en el 1978 a 6.000 milions en l'actualitat. En el camí d'ajudar els nostres ajuntaments, estem encara lluny d'arribar a les cotes que necessita la vida local per donar un òptim servei al ciutadà, però el camí recorregut és molt gran.

Aquest aspecte municipalista de la nostra acció i temes fonamentals de serveis socials, de reforma administrativa, i altres, estic segur que seran els objectius dels propers mesos d'aquesta corporació i del President que elegim, a qui desitjo el màxim d'encerts i que, dono per segur, trobarà el clima de col·laboració que jo mateix he trobat.

Tres anys i mig de relació continuada han creat també amistats i afectes entre nosaltres. Amb el vicepresident, amb qui hem portat una relació de col·laboració del jutjo molt satisfactòria. Amb els portaveus del grup principal que no és al govern de la Diputació, amb els quals la relació ha estat consistent i cordial. Amb els presidents de comissió i tots els diputats.

Respecte als treballadors de la casa, he de dir una cosa que sovint no es coneix fora de l'administració. Si bé és veritat que la funció pública ha sofert en aquest país un desprestigi de segles, també és veritat i és comprobable que un nombre importat de treballadors fa un esforç perquè l'administració estigui veritablement al servei del ciutadà. A ells, el meu record i el meu agraïment.

En aquesta sala i a les comissions hem discutit. Hem discutit d'actituds i posicions polítiques. Espero no haver deixat cap greuge personal. Si algun se hagués produït, demano excuses, ja que mai no ha estat en el meu ànim confondre la discussió política amb la discussió personal.

I res més. Us demano, senyores i senyors diputats, que accepteu la meva renúncia. Gràcies.

BIOGRAFIA DE FRANCESC MARTÍ I JUSMET

Francesc Martí i Jusmet neix al barri del Camp de l'Arpa de Barcelona, en el si d'una família originària de la comarca del Segrià, el 16 de febrer de 1946. Als deu anys i a causa de la feina del seu pare es trasllada amb la família a Maracaibo (Veneçuela) on resideix fins l'any 1960. Estudia el batxillerat i el PREU a l'institut Italià de Barcelona. L'any 1965 inicia estudis d'història antiga a la Facultat de Filosofia i Lletres de la capital catalana. Simultaneja els estudis amb una col·laboració continuada amb el Museu Arqueològic de la Diputació de Barcelona, de la qual és becari.

En llicenciar-se, l'any 1970, compleix el servei militar a la Seu d'Urgell i, en acabar, amplia estudis a Itàlia i França, que complementa amb diverses excavacions, no solament a Espanya, sinó també a França, Itàlia i el Marroc. Durant els anys 1971 i 1972 té el càrrec de conservador del Museu Arqueològic de Barcelona.

L'any 1972 reorienta la seva activitat professional i comença a treballar en activitats editorials. Publica nombrosos estudis i monografies sobre temes arqueològics, que compagina amb l'estudi de la ciutat de Barcelona i les seves perspectives de futur, juntament amb Eduard Moreno, amb qui publica, l'any 1974, el llibre «Barcelona, ¿a d'ónde vas?», del qual es fan quatre edicions, i «Catalunya para españoles», obra editada l'any 1979 que analitza el tema de la immigració a Catalunya i les seves repercussions polítiques.

Membre del Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya des de la seva fundació, sota la direcció de Josep Pallach, participa directament en el procés d'unitat dels socialistes de Catalunya, a les llistes dels quals es presenta com a candidat a diputat, en qualitat d'independent, a les eleccions del 15 de juny de 1977. Després de les eleccions milita ja al Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), on ocupa diversos càrrecs de responsabilitat, vinculats sempre al camp de l'administració local.

Candidat número 3 a les llistes del PSC a les eleccions municipals de 1979, és elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Diputat provincial des del 26 d'abril del mateix any, és nomenat, el 7 de juny, vice-president primer de la Diputació de Barcelona per l'aleshores president de la Generalitat, Josep Tarradellas. El 2 de maig accedeix a la Presidència de la Diputació.

És membre de la direcció del Partit dels Socialistes de Catalunya i del Comitè Federal del PSOE.

Francesc Martí és casat des del gener de 1977, amb Alicia Carceller, i té un fill de dos anys i mig, Josep, del qual és padri Josep Terradellas. Afeccionat a la caça i a la pesca, és lector infatigable de llibres d'història contemporània, especialment d'abans de la segona guerra mundial, que són el seu «hobby», juntament amb l'arqueologia i la música barroca.

Comprensió de l'actitud dels diputats que s'han abstingut en elegir el nou president de la Diputació, Antoni Dalmau

4. PRIMER DISCURS DEL NOU PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA, ANTONI DALMAU I RIBALTA.

Sr. Francesc Martí
Senyores diputades i senyors diputats Amics

Permeteu-me que les meves primeres paraules a l'hora de prendre possessió d'aquesta Presidència siguin d'agraïment. Aquest és un sentiment noble que em sembla obligat de retreure abans de qualsevol altra cosa. Vosaltres m'heu fet president de la Diputació de Barcelona, vosaltres que porteu darrera vostre, democràticament, el mandat de les comarques que formen part de la circumscripció de Barcelona. I quan dic «vosaltres» m'adreço no sols als companys del meu partit i als altres diputats que han votat favorablement la meua candidatura. Precisament perquè avui les regles democràtiques regeixen el joc de les nostres institucions, jo sóc el primer de comprendre la significació política de l'actitud dels diputats que s'han abstingut. Sé prou que és una actitud responsable, feta sense amargor i nascuda de l'exercici d'un dret a la

discrepància i a la diferència que em sembla inqüestionable.

Per això, doncs, a tots, gràcies. Vosaltres heu volgut que presideixi aquesta corporació un home com jo, que se sent un xic aclaparat per aquesta responsabilitat. Un home com jo que, estimant com estimo la història del meu país, no puc deixar de contemplar amb un immens respecte dels parets d'aquesta sala preciosa, les pedres d'aquest Palau magnífic. I n'hi ha tanta d'història, en aquesta casa, al voltant nostre! Si repasso els noms d'algunes persones que m'han precedit en aquest càrrec, en circumstàncies a vegades molt diferents, el meu respecte s'incrementa: Víctor Balaguer, Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Vallès i Pujals; i si passo per alt el temps de la República —en què les diputacions van fondre's dintre la Generalitat— i l'etapa del franquisme, els noms de Josep Tarradellas i Martí Jusmet... Si, doncs, repasso aquests noms, no puc sinó dir-vos que aspiro només a ser un digne imitador de les seves qualitats polítiques i humanes i un servidor lleial d'aquesta institució. No crec que pugui dir res més...

El vot del qui seria elegit president, Antoni Dalmau.

Arrel / Diputació.....

Clima cordial malgrat les divergències polítiques i bona entesa amb les altres institucions catalanes

Succeeixo en aquest càrrec en Francesc Martí i Jusmet, company i amic. Ell se'n va cridat a l'exercici d'una responsabilitat política especialment delicada, com a delegat del Govern a Catalunya. I ho fa sabent bé prou que és un càrrec difícil, ple de connotacions polítiques, que un home de la seva prudència estic segur que sabrà conduir cap a un doble objectiu que a ell, i també a mi, ens sembla perfectament compatible: el servei a la causa de Catalunya, en ple procés de consolidació del seu autogovern, i el servei a la causa d'Espanya, una Espanya democràtica que es troba en ple procés de construcció d'això que hem convingut a anomenar l'Estat de les autonomies. Estic segur que se'n sortirà, com estic segur també que sabrà donar un nou caràcter i un altre tarannà al càrrec de delegat del Govern.

La meva convicció no és senzillament voluntarista: es fonamenta sobretot en el balanç del treball de Francesc Martí al capdavant d'aquesta corporació. Passada l'etapa singular i irrepetible del president Tarradellas –que va ser per a tots nosaltres una experiència excepcional–, li va correspondre la difícil tasca de normalitzar aquesta institució dintre d'un context

democràtic i quan ja Catalunya acabava de recuperar feliçment la seva màxima institució nacional. Ningú dels qui son aquí no ignora com era de complicat aquest repte. I crec que, tanmateix, convidreu amb mi que no sols ha sabut sortir-se'n airoso sinó que ha marcat aquesta presidència de la Diputació amb una empremta i un caràcter que jo voldria ser capaç de mantenir. Em refereixo a una determinada manera de fer, a l'establiment d'un clima dintre d'aquesta casa que sempre ha estat cordial malgrat les divergències polítiques, a la configuració d'un tipus de relacions amb les altres institucions catalanes que sempre ha tingut en compte el lloc que a cadascuna d'elles correspon d'ocupar en cada circumstància. És un equilibri difícil, que ell ha sabut preservar amb la seva reconeguda capacitat.

En el moment, doncs, en què deixa aquesta Diputació, no puc sinó expressar-li també jo la meva felicitació i desitjar-li encert en el seu nou càrrec. Sort, Francesc, amic.

M'agradaria ara, i amb la brevetat que exigeix un acte ja carregat de prou discursos, fer davant vostre i en veu alta algunes reflexions sobre allò que penso de l'etapa que avui s'obre al nostre davant.

Aplaudiments per al nou President.

Les províncies han estat pels catalans una divisió artificialosa i postissa, imposada contra la nostra voluntat

Una idea clau presidirà, així ho espero, aquesta etapa: la continuïtat. I això per diverses raons, que són fàcilment comprensibles. La primera, sens dubte, és que Francesc Martí ha estat sempre al servei d'una política que era també la del nostre partit i la del govern de la Diputació. Jo l'he compartida abans i lògicament la continuaré d'ara endavant. Hi ha relleu de president, no canvi de política. Una altra raó evident és que aquesta substitució, feta pocs mesos abans d'unes noves eleccions municipals, no és bo que comporti canvis sobtats i perjudicials per a la bona marxa de la Diputació. No hi ha tampoc canvis d'aliances ni és el meu intent substituir els actuals presidents de les comissions informatives, ni modificar substancialment les representacions de la Diputació en diversos patronats i organismes públics, llevat d'algun retoc imprescindible. Em proposo només de conduir aquesta nau a bon port, complint els compromisos adquirits,

Traspàs de poders de l'ex-president Martí al president Dalmau.

i presentar finalment als ciutadans el balanç de la nostra gestió durant tots aquests anys.

La continuïtat, ja ho sabeu prou bé, no és immobilitisme. Tots plegats tirarem endavant la nostra feina, reforçarem el nostre tradicional suport als municipis, millorarem la gestió de les nostres institucions, complirem amb precisió la Llei d'Incompatibilitats, portarem davant el ple l'anunciada i promesa reforma administrativa, afinarem més bé el control de la despesa, promourem noves iniciatives en el terreny que ens és propi, etc., etc.

Aquest treball nostre s'emmarca en una filosofia que, encara que no sigui gens diferent de la que hem tingut fins ara, no vull deixar de comentar. És el cèlebre tema d'allò que han estat, són i han de ser les diputacions provincials a Catalunya.

La immensa majoria dels qui som aquí tenim unes quantes idees ben clares en aquests sentit: procedim molts de nosaltres dels anys de resistència antifranquista i de lluita per l'autonomia i la llibertat de Catalunya. Sabem perfectament el paper que han jugat les diputacions i, al mateix temps, tenim ben clar que les províncies no han estat mai per als catalans cap altra cosa que una divisió artificialosa i postissa, imposada contra la nostra voluntat. Els nostres partits han estat rotunds en aquest aspecte i fins i tot han promogut des del Parlament una llei de traspàs de les competències de les diputacions a la Generalitat de Catalunya, la nostra màxima institució nacional. És un tema prou conegut i no crec que ningú pugui qüestionar la sinceritat de les nostres posicions, de manera que no caldrà pas insistir-hi.

Al mateix temps, però, hi ha una altra realitat inqüestionable: la Constitució —concebuda i feta per a tot l'Estat— contempla la continuïtat de les diputacions, i una coneguda sentència del Tribunal constitucional ha revocat la llei del Parlament de Catalunya. Les diputacions, doncs, amb una configuració o amb una altra, continuaran. Aquesta és, ara com ara almenys, una realitat inapel·lable en un estat de dret com és sortosament el nostre.

Si això és així, a aquells qui som sincerament catalanistes i alhora respectuosos de la

Voluntat de traspasar a la Generalitat totes aquelles competències que li pertoquen

legalitat vigent ens correspon de saber harmonitzar la nostra voluntat de reforçar la Generalitat de Catalunya amb la continuïtat establerta de les corporacions provincials. El camí a seguir no és cap altre que aquell que hem seguit fins ara i que els socialistes hem explicat reiteradament: mantenim –i jo personalment mantinc– la voluntat de traspasar a la Generalitat de Catalunya totes aquelles competències que li pertoquen així que s'estableixi un marc jurídic que ho faci possible. Un marc jurídic que ara com ara no existeix i que presumiblement passa del redactat de la nova Llei d'Administració Local que esperem que ben aviat tindrà entrada al Congrés de Diputats.

Mentrestant, mentre aquests traspessos no siguin possibles, vertebrarem la nostra política entorn de quatre eixos, idèntics als que ja hem anat mantenint fins ara:

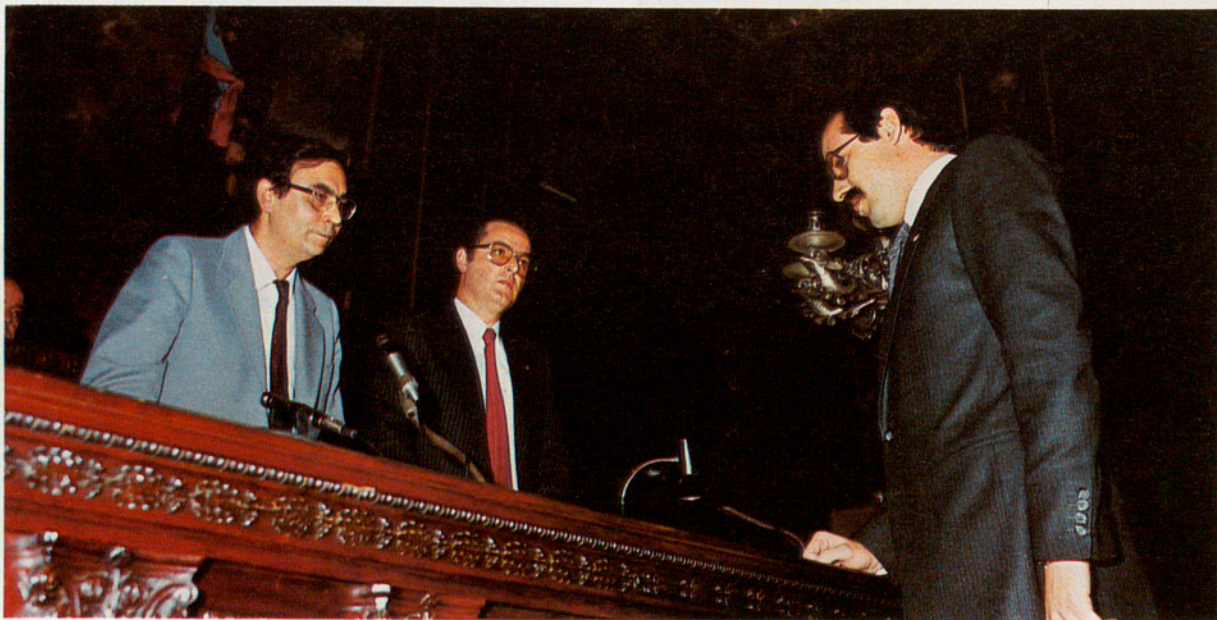
En primer lloc, assumirem la plena responsabilitat de totes aquelles competències que encara tenim atribuïdes i intentarem portar-hi una gestió al més òptima possible.

En segon lloc, estudiarem i tirarem endavant acords amb la nostra màxima institució nacional que permetin que la Generalitat pugui assumir la gestió de totes aquelles

competències que legítimament li corresponguin i que la Llei ens autoritzi. Així ho hem fet en el passat amb casos tan ostensibles com el Servei d'Incendis i el Cos de Mossos d'Esquadra i així esperem continuar-ho fent amb l'única limitació d'evitar a qualsevol preu que aquests acords puguin ser jurídicament impugnables i, en conseqüència, puguin minvar el prestigi de les nostres institucions.

En tercer lloc, insistirem en el camí ja emprès d'anar configurant allò que ha de ser el futur paper de les diputacions, en el sentit d'insistir en el seu caràcter d'institucions de suport als ajuntaments. Pensem –i jo personalment penso– que aquesta via municipalista és un bon servei que nosaltres podem fer i el que ens pertoca i ens escau autènticament.

Finalment, en quart lloc, reiterem –i jo personalment reitero– la nostra voluntat de col·laboració lleial i sincera amb la Generalitat de Catalunya que, tal com diu el nostre Estatut, és la institució en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya. Permeteu-me també que personalment expressi ara i aquí el meu respecte al molt honorable President de la Generalitat, Sr. Jordi Pujol, primera autoritat de Catalunya.

El president Antoni Dalmau promet el seu carrec.

Els Ajuntaments representen la cèl·lula més i viva i més directa d'organització i de participació política

BIOGRAFIA D'ANTONI DALMAU I RIBALTA

Antoni Dalmau i Ribalta va néixer a Igualada (Anoia) el dia 13 de març de 1951. És el cinquè fill d'una família de vuit germans. El seu pare, Antoni Dalmau i Jover, procurador dels tribunals, és un conegut publicista.

Diputació de Barcelona. Fou elegit en representació del partit polític d'Igualada.

Membre del primer consell de govern.

Aquesta és la política que presidirà els meus actes com a màxim responsable de la Diputació. Deixeu-me insistir encara un cop més en la nostra voluntat manifesta d'ajudar els municipis, especialment aquells que per les seves dimensions físiques o demogràfiques tenen més necessitat del nostre suport i de la nostra atenció, així com aquells que presenten desequilibris més escandalosos i es veuen mancats de més equipaments en els seus barris. La nostra és un opció municipalista i comarcalista, i el fet que arribi a President un home vingut de les comarques interiors de la nostra circumscripció no em sembla pas una anècdota mancada de significació a l'hora de demostrar amb fets aquesta voluntat sincera que ha guiat i continuarà guiant la nostra feina.

Aquest és, ben segur, un bon moment per posar-me a disposició dels alcaldes i regidors de les nostres comarques, els quals em plau de saludar d'una manera molt especial, car els ajuntaments representen la cèl·lula més

viva i més directa d'organització i de participació política. Tanmateix, hi ha una salutació particular que em sembla encara més obligada: és la que em plau d'adreçar a la ciutat de Barcelona, que acull la nostra Diputació i és per a tots els catalans un punt de referència ineludible. També jo, català no barceloní, sento una debilitat especial per aquesta entranyable Barcelona dels meus anys d'estudiant universitari, que va obrir-me tantes noves perspectives.

Encara en aquest capítol destinat a les comarques i als municipis, no puc deixar passar per alt tampoc –i ho compreneu molt bé– una referència expressa a la comarca de l'Anoia i, molt més concretament a Igualada, la meva estimada ciutat. Allí he nascut, he crescut i he viscut. Ben segur que bona part d'allò que jo pugui ser, ho dec força a aquesta ciutat atrafegada i industriosa. Potser molts de vosaltres no la coneixeu gaire, però si en teniu una imatge superficial us ben asseguro que, darrera d'un rostre a vegades un xic adust i introvertit, hi amaga una vitalitat enorme i una colla de bons sentiments. No sé si m'acabareu de creure però us diré que una de les coses que més em reca d'aquest honorós càrrec que m'heu conferit és que m'allunyarà més que no voldria de la imatge quotidiana del Passeig i de la Rambla i de la silueta amiga de Santa Maria o de la Tossa de Montbui. Jo, però, he vingut aquí al servei de tots els municipis i tots rebran de mi idèntica dedicació i idèntic esforç.

Aquest és el meu programa i aquestes són les meves intencions, que us he exposat amb tota sinceritat, com si aquesta fos –encara que som tanta gent– una conversa amistosa amb tots vosaltres. La meua no és, naturalment, una tasca individual, sinó col·lectiva, i per això tinc ben clar que a tots i a cadascun dels diputats us correspon un autèntic protagonisme en aquesta feina, sigui des del govern sigui des de la lleial oposició.

En definitiva, tots portem darrera nostre una representació popular que ens obliga i ens estimula. Perquè allò que els qui ens han elegit ens exigiran demà no és una capacitat infinita sinó un esforç i una dedicació completa. Per la meua banda, sempre m'he posat per norma en aquest terreny una idea que Antonio Gramsci va saber expressar amb

Primer discurs del nou president de la Diputació de Barcelona.

Arrel / Diputació -----

La majoria dels funcionaris són els primers a ser conscients del caràcter públic de la institució que serveixen

justesa, per mitjà d'unes paraules que han esdevingut cèlebres: i és que allà on se'ns imposi el pessimisme de la intel·ligència, nosaltres hem de ser capaços d'oposar l'optimisme de la voluntat.

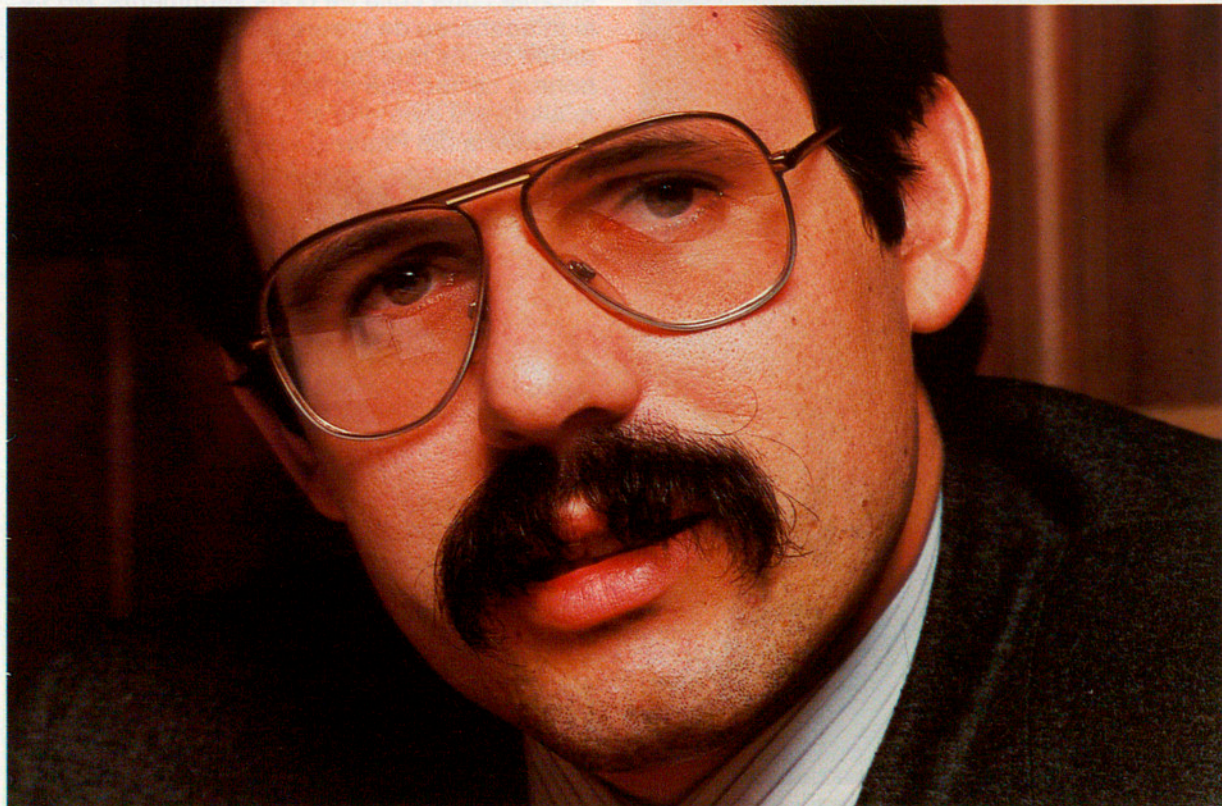
En el compliment d'aquest deure, podem comptar sense subte amb la col·laboració de tots els funcionaris i de tot el personal de la Diputació. Em plau de saludar-los de manera expressa i de manifestar públicament la meua simpatia envers ells. Ben al contrari d'allò que alguns pensen, la majoria dels funcionaris són els primers a ser conscients del caràcter públic de la institució que serveixen i del nivell d'exigència que això comporta, sempre que hom els tracti de la forma deguda i enriqueixi el seu treball amb les motivacions necessàries. D'això, jo en sóc testimoni i ho he pogut comprovar sovint en els anys que porto en aquesta casa.

En sembla que pràcticament ja he dit tot el que volia exposar-vos. Sóc conscient de la responsabilitat que assumeixo i hi seré conseqüent fins al final. No tinc cap temor

especial però no cometré tampoc la insensatesa de desconèixer les meves limitacions. Posaré al servei d'aquest càrrec totes les meves energies i capacitats. Per damunt d'ell col·locaré només dos grans principis que comprendreu fàcilment: l'amor a Catalunya, que vaig aprendre del meu pare, i el lliurament a la causa dels sectors populars d'aquest país, que és la causa que jo vull servir tota la vida.

I quan sigui l'hora de rendir comptes de la meua gestió, espero que el veredict del poble que vosaltes, diputades i diputats, representeu, em sigui lleu i magnànim. No aspiro a aconseguir de tots vosaltres un record perenne: desitjaria només que em recordéssiu amb afecte com un President que va saber estar al seu lloc, com un home honrat que va treballar amb totes les seves forces i que, al marge dels errors inevitables, va preservar en tot moment la dignitat d'aquesta Diputació de Barcelona.

Senyores diputades, senyors diputats, s'aixeca la sessió. ■

BIOGRAFIA D'ANTONI DALMAU I RIBALTA

Antoni Dalmau i Ribalta va néixer a Igualada (Anoia) el dia 13 de març de 1951. És el cinquè fill d'una família de vuit germans. El seu pare, Antoni Dalmau i Jover, procurador dels tribunals, és un conegut publicista i poeta igualadí, militant significat d'Unió Democràtica de Catalunya.

Antoni Dalmau va estudiar al col·legi dels escolapis d'Igualada i va formar-se també en l'escoltisme, moviment educatiu del qual seria cap, anys després.

Acabat el batxillerat i el Preu, ingressa, l'any 1968, a la facultat de Dret de la Universitat Central de Barcelona, on tingué com a professors un seguit de persones que després ha retrobat en l'activitat política: Jordi Solé Tura, Isidre Molas, Josep M. Bricall, Josep Lluís Sureda, Manuel Jiménez de Parga...

Es llicencià en dret el juny de 1973 i pràcticament fins avui ha treballat com a advocat, amb una especial dedicació a la branca laboralista.

Pocs anys abans, el nou president de la Diputació de Barcelona s'havia iniciat en l'activitat política, sempre molt lligada a la seva ciutat de naixement. L'any 1970 participà activament en l'organització de diverses accions que es van fer a Igualada amb motiu d'unes cèlebres declaracions anticatalanes d'un procurador en Corts franquista.

Per aquest temps també treballà en l'edició d'un periòdic local clandestí anomenat «La Cadena».

Al gener de 1971 participà en diverses tancades que es feren durant el procés de Burgos, com a conseqüència de les quals fou detingut i multat.

Antoni Dalmau s'integrà des dels inicis a l'Assemblea Democràtica d'Igualada i, a finals de 1975, fou un dels fundadors de la secció igualadina de Convergència Socialista, passant pel PSC (Congrés) fins a arribar a l'actual PSC (PSC-PSOE).

Passades les eleccions del 15 de juny de 1977, actuà de portaveu d'un organisme que agrupava els partits democràtics de la ciutat i que protagonitzava un difícil diàleg amb els darrers regidors no elegits democràticament.

Arribada l'hora del relleu, el senyor Dalmau va encapçalar la candidatura socialista a les eleccions municipals d'Igualada. Una diferència de vint-i-set vots va donar la victòria a Convergència i Unió i, a més de fer el paper de cap de l'oposició, Antoni Dalmau va anar decantant la seva activitat cap a la

Diputació de Barcelona, organisme per al qual fou elegit en representació del partit judicial d'Igualada.

Membre des del primer moment de la Comissió de Govern de la Diputació, Dalmau conegué de prop l'etapa final del mandat del president Tarradellas. Actuant ja com a portaveu socialista, donà sortida al conflicte plantejat a l'octubre de 1979 entre el grup comunista i Tarradellas, quan aquest darrer s'oposà enèrgicament a una moció del PSUC que demanava als ciutadans un vot afirmatiu a favor de l'Estatut d'Autonomia.

En els darrers temps, Antoni Dalmau havia acumulat també a la seva tasca anterior la presidència de la Comissió d'Ensenyament, una àrea dedicada especialment a la gestió d'una dotzena d'importants institucions pedagògiques heretades de la Mancomunitat.

En el seu partit, Antoni Dalmau ha ocupat també diversos càrrecs de responsabilitat: primer secretari de la Federació d'Anoia, conseller nacional, vice-president en el III Congrés del PSC i, finalment, des del maig passat, membre de la Comissió Executiva.

Al marge de l'acció política i professional, Antoni Dalmau i Ribalta ha tingut des de sempre una intensa activitat cultural i cívica. Des del 1970 és professor titulat de català i durant més de deu anys ha estat el principal impulsor dels cursos de llengua catalana que s'han fet a Igualada, on també havia estat secretari de la delegació de l'Anoia de l'Òmnium Cultural.

En el camp periodístic, ha estat corresponsal i col·laborador de diversos diaris i revistes («Tele/express», «Avui», «Presència»...) Durant tres anys formà part de la redacció de la revista igualadina «Vida...», en un intent de renovació d'aquest periòdic. En els seus anys d'estudiant havia treballat també a «Serra d'Or».

Dalmau ha traduït al català diversos llibres francesos i és autor de l'obra «Pels camins de la història d'Igualada», adreçada als infants i adolescents.

A la passió per la literatura afegeix les del teatre, del cinema i de la música. És casat amb Montserrat Palet i Martí, de 31 anys, una igualadina llicenciada en Pedagogia Terapèutica i que treballa en un centre d'educació especial. Té una filla de quatre anys i un fill d'un any i mig.

Als seus 31 anys, Antoni Dalmau serà el president de Diputació més jove de tot Espanya i el president més jove que mai ha tingut la corporació provincial barcelonina.

Cartes dels lectors d'Arrel

1. RECTIFICACIÓ DEL CENS DE MITJANS DE COMUNICACIÓ LOCAL.

La revista Arrel ha rebut tres comunicacions respecte al Cens dels Mitjans de Comunicació Local de Catalunya, publicat al número 3, abril-setembre 1982. Es tracta de dues rectificacions i una aportació.

- a) A la pàgina 74, a la comarca del Baix Ebre i a la ciutat de Tortosa, en l'apartat a) de Premsa d'Informació General, el setmanari «La Voz del Bajo Ebro» fa constar que el seu tiratge és de 2.000 exemplars (no 1.200 com per error s'escrivía) i que el percentatge de català és del 60 % (no del 25 % com s'escrivía). Les altres dades eren correctes: director, Lluís Mestre i Reixach; adreça, República Argentina 26-Tortosa; telèfon, 977-440679; empresa, Patronal Local de Premsa; periodicitat, setmanal; zona d'arribada, la comarca.
- b) A la pàgina 72, a la comarca d'Anoia i a la ciutat d'Igualada, en l'apartat b) de Butlletí Municipal, el Grup Municipal Socialista de l'Ajuntament d'Igualada fa constar que hi manca el butlletí municipal «Ciudadà. Butlletí Municipal Socialista». Es tracta de l'únic butlletí municipal editat a Catalunya per l'oposició a un govern municipal. Les dades del butlletí «Ciudadà» són les següents: director, Grup Municipal Socialista de l'Ajuntament d'Igualada; empresa o propietat, el mateix Grup; adreça, Rambla Sant Isidre, 18, 2. 2.ª - Igualada; telèfon, 803 56 62; data de sortida, juny de 1980; periodicitat, mensual; tiratge, 8.500 exemplars.
- c) A la pàgina 84, a la comarca d'Osona i a la Ciutat de Vic, en l'apartat a) de Premsa d'Informació General, el setmanari «Ausona» fa constar que el seu tiratge és de 7.500 exemplars (no de 3.000 com per error constava), essent correctes les altres dades: director, Jordi Costa i Riera; adreça, carrer Nou, 10 - Vic; telèfon, 886 35 77; periodicitat, setmanal; zona, la comarca; data de sortida, 1978 segona època; totalment en català.

2. UNA POESIA DE JOSEP MARIA DE SAGARRA

Amb data de 14 de març de 1981, el senyor Robert Surroca i Tallaferro escriví a la revista Arrel la següent carta, acompanyada de la poesia de Josep Maria de Sagarra que reproduïm:

Benvolguts Srs.:

En el numero 2 de la vostra revista publiquem un article, d'en Lluís Permanyer, on es parla de l'aportació de Josep M.ª de Sagarra als moviments de resistència que actuaven pels anys 40; lluitant per Catalunya i la llibertat.

Crec que us pot interessar una dada, molt poè coneguda, d'aquesta activitat del nostre gran escriptor.

Va fer un poema, per publicar-lo -no cal dir que anònimament- al portaveu del Front Nacional de Catalunya, «PER CATALUNYA»; concretament al n.º 14, amb data del 25 de desembre de 1945.

Us adjunto una fotocòpia d'aquest número que inclou la portada i la darrera pàgina, que és on va sortir el poema en qüestió.

El butlletí duia data del dia de Nadal i el poema feia referència a aquesta festivitat. Com sabeu, també és l'aniversari de la mort del President Macià, esdeveniment que es commemora al començament i a l'interior del butlletí.

Penso que aquesta informació pot interessar als lectors d'ARREL, per tant podeu publicar la carta i la reproducció del «PER CATALUNYA» si ho creieu convenient.

*Cordialment, Robert Surroca
i Tallaferro*

NADAL, per Josep Maria de Sagarra

*Amb tres Nadals de guerra i set més de vergonya,
fa deu Nadals que passes, Catalunya, en el plor,
els fabricants de totes les tèrboles mentides
ofeguen amb xivarris la veu de les presons.*

*Però damunt l'inútil aplom dels conformistes,
dels àvids de l'engruna del trist anar tirant,
el sol de cada dia s'endú cap a la posta
l'esglai de mil silencis tenyits de veritat.*

*I sense alè, amb crostes de sang sobre l'espallla,
oh Pàtria, ni una espurna cedeixes del teu foc
i tota responsable dels teus Nadals de pena,
pel teu Nadal de glòria prepares el teu cor.*

abans de les eleccions municipals del 1987, que corresponen al període abril-setembre 1987, serà monogràfic sobre el tema general de «Quatre anys d'Ajuntaments Democràtics». El nou número d'Arrel tindrà nou Director en el periodisme Joan Tugores, nomenat Cap del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona el dia 17 de febrer de 1987. El Consell de Redacció es integrarà per Jordi Nadal, Josep Amador, Lluís Ferrer, Joan Maria Ferrer, Josep Maria Llorens, Antoni Mestres i Joan...

Diverses vistes que completen la fotografia de portada d'aquest número 4 d'Arrel. La fàbrica Aymerich, Amat i Jover, modernista, de l'arquitecte Lluís Moncunill Parellada, construïda entre 1907 i 1909, any aquest darrer de la Setmana Tràgica, ha estat definitivament tancada fa un any, essent doncs símbol de la crisi econòmica del Vallès Occidental. Donat el seu valor arquitectònic, aquesta empresa tèxtil, antiga fàbrica de vapor, d'una superfície de 15.000 metres quadrats, serà aviat el Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, que contindrà especialment maquinària tèxtil i completarà, segons el pla endegat per la Generalitat, els Museu del Paper, a Capellades i Museu del Ferrocarril, a Vilanova i la Geltrú. La fàbrica es troba al costat del Centre Cultural de la Caixa, el que permetrà instal·lar en aquest una completa biblioteca tècnica. L'adreça del que serà nou Museu és Rambla d'Egara 270. Al fons, en algunes fotografies, es contempla l'Església del Sant Esperit.

Proper número 5 de la revista Arrel
QUATRE ANYS D'AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS

El proper número 5 de la revista Arrel, que sortirà abans de les eleccions municipals del mes de maig, corresponent al semestre abril-setembre 1983, serà monogràfic, sota el títol general de «Quatre anys d'Ajuntaments democràtics». El nou número 5 d'Arrel tindrà nou Director en el periodista Jordi Negre, nomenat Cap del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona el primer de març de 1983. El Consell de Redacció és integrat per Jordi Negre, Josep Ametller, Llibert Ferri, Josep Miquel Servià i Josep Maria Ureta, periodistes del Servei de Premsa de la Diputació de Barcelona.

El número 5 d'Arrel constarà de dos amplis i nous treballs, introduïts respectivament pel President de la Diputació Antoni Dalmau i pel Vicepresident Jordi Conill. El primer treball, sota el títol de «Les finances municipals en el període 1978-1983», aborda en primer lloc els aspectes bàsics del període, posant èmfasi en el caràcter de les mesures adoptades per fer front als problemes urgents, especialment tendents a sanejar la situació financera dels Ajuntaments i l'increment dels ingressos corrents disponibles. En segon lloc, es presentarà la problemàtica financera dels municipis de la província de Barcelona, examinant els aspectes centrals dels ingressos ordinaris, despeses corrents, inversió, gestió financera i tributària i endeutament. Finalment, en un tercer lloc, es valoraran les principals característiques estructurals de les finances municipals a la província de Barcelona, presentant les línies de reforma fonamentals. Aquest treball es completarà amb un annex estadístic sobre ingressos i despeses municipals ordinàries, junt amb dos mapes amb els indicadors de pressió fiscal municipal i d'ingressos per habitant. Tot el treball va acompanyat de vint-i-set quadres estadístics, a part l'annex esmentat, i ha estat realitzat durant tres mesos pel CEP, Centre d'Estudis de Planificació, amb una mostra de 59 municipis de les comarques barcelonines i amb dades oferides per aquest Ajuntaments.

El segon treball de proper número 5 d'Arrel serà, sota el títol global de «L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona», un ample estudi amb tres grans parts. Primerament, l'estructura municipal de la província de Barcelona, amb totes les grans desigualtats que s'hi constaten. Segonament, la Cooperació Municipal de les Diputacions com a funció específica d'aquestes institucions, en les diverses vessants de plans de cooperació i altres ajuts. Finalment, com a tercer apartat, les accions de cooperació municipal de la Diputació de Barcelona en els darrers quatre anys, especialment en el Pla d'Obres i Serveis i també en els nous Plans d'Acció Municipal de la Diputació. El treball serà il·lustrat amb 11 mapes a color, 5 diagrames i 17 quadres estadístics. Aquest estudi ha estat realitzat pel Servei de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona.

Amb els dos treballs que formaran part del proper número d'Arrel, monogràfic, la Diputació de Barcelona vol contribuir al balanç de l'acció municipal en els darrers quatre anys, el que permetrà copsar la important obra duta a terme així com oferir un material d'estudi que es farà indispensable per planificar el futur i per enfortir la vida municipal, fita principal de l'acció de la Diputació barcelonina.

